

PLA DE DINAMITZACIÓ TURÍSTICA DE L'ESPAI NATURAL DELS CINGLES DE BERTÍ

TREBALL FINAL DE GRAU

Autor: Gerard Pagès Garrell

Tutora: Rosa Maria Fraguell Sansbelló

Setembre 2016

ÍNDEX

Introducció	4
Objectius.....	4
Metodologia	5
Marc teòric	5
1. Concepte d'espai natural.....	5
2. La regulació i la xarxa d'espais naturals protegits a Catalunya	6
2.1. La regulació dels espais naturals protegits a Catalunya	6
2.2. La xarxa d'espais naturals protegits de Catalunya	7
3. La gestió dels espais naturals protegits de Catalunya.....	9
3.1. La gestió de les administracions públiques als espais naturals protegits de Catalunya.....	9
3.2. La gestió de la Diputació als espais naturals protegits de la província de Barcelona	10
4. La gestió de l'ús públic als espais naturals protegits.....	12
4.1. Conceptualització	12
4.2. La planificació de l'ús públic en els espais naturals protegits	14
4.3. Els equipaments d'ús públic dels espais naturals protegits	16
4.4. La senyalització als espais naturals protegits de Catalunya	21
5. Les certificacions de qualitat en espais naturals protegits.....	23
6. El turisme de natura	26
7. Reflexions del marc teòric	27
Marc pràctic.....	28
1. Àrea d'estudi	28
1.1. Situació	28
1.1. Descripció	29
2. Antecedents.....	31
2.1. El pla de dinamització turística de la Vall del Tenes.....	31
2.2. El foment del turisme a Sant Martí de Centelles.....	31
3. Anàlisi de l'entorn.....	31
3.1. Anàlisi de l'entorn extern	31
3.1.1. Anàlisi de l'entorn demogràfic.....	31
3.1.2. Anàlisi de l'entorn polític-legal	32
3.1.3. Anàlisi de l'entorn sociocultural	34
3.1.4. Anàlisi de l'entorn tecnològic	35
3.1.5. Anàlisi de l'entorn econòmic	35
3.1.6. Anàlisi de l'entorn geogràfic	36
3.1.7. Anàlisi del sector.....	39
3.1.7.1. El perfil de la demanda del turisme de natura.....	39

3.1.7.2. Oferta d'equipaments i activitats d'ús públic de la xarxa de parcs de la Diputació de Barcelona	40
3.2. Anàlisi de l'entorn intern	41
3.2.1. Anàlisi del règim de protecció i gestió de l'EIN Cingles de Bertí	41
3.2.1.1. L'EINCingles de Bertí al PEIN i a la Xarxa Natura 2000.....	41
3.2.1.2. El Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge de l'EIN Cingles de Bertí..	42
3.2.2. Anàlisi de la senyalització	46
3.2.3. Anàlisi de l'oferta	48
3.2.3.1. Anàlisi dels recursos.....	48
3.2.3.2. Anàlisi dels equipaments d'ús públic	54
3.2.4. Anàlisi de la demanda.....	67
4. Anàlisi DAFO	69
5. Pla de dinamització.....	72
5.1. Objectius i valors del pla.....	72
5.2. Desenvolupament de les línies estratègiques	74
5.3. Calendari d'implementació de les accions	101
Conclusions.....	103
Bibliografia.....	106
Annexos	109
1. Pictogrames dels mapes	110
2. Llistat d'establiments d'allotjament.....	111
3. Llistat d'establiments de restauració	113
4. Inventari de recursos turístics	115

ÍNDIX DE GRÀFICS

Gràfic 1: Jerarquia de recursos.....	49
Gràfic 2: Nombre d'establiments i places per tipologia d'allotjament.....	54
Gràfic 3: Dades de visitants de l'any 2015 del punt d'informació del Molí de Ca l'antic (Figaró).....	68

ÍNDIX D'IMATGES

Imatge 1: Senyal tipus A1.3 segons el manual de la Generalitat de Catalunya	21
Imatge 2: Senyalització de mobilitat itinerària de la Diputació	22
Imatge 3: Senyalització tipus B i C segons TIC/447/2003.....	22
Imatge4: : Senyalització de senders homologats per la Federació Espanyola d'Esports de Muntanya i Escalada	23

ÍNDIX DE TAULES

Taula 1: Vies de comunicació dels nuclis de població que envolten els Cingles de Bertí	36
Taula 2: Vies de comunicació de l'interior de l'espai natural.....	37
Taula 3: Comunicacions amb transport públic als nuclis de població que envolten l'espai natural.....	37
Taula 4: Comunicacions amb transport públic de l'interior de l'espai natural.....	38
Taula 5: Valoració dels criteris d'avaluació dels recursos turístics a l'àmbit local	50
Taula 6: Calendari d'esdeveniments als Cingles de Bertí	52
Taula 7: Nombre d'establiments i places per categoria d'habitatge d'ús turístic.....	54
Taula 8: Nombre d'establiments i places per categoria d'allotjament hoteler.....	55
Taula 9: Nombre d'establiments i places per categoria d'allotjament rural.....	55
Taula 10: Nombre d'establiments i places per categoria de càmping	55
Taula 11: Localització dels establiments de restauració per entorns	56
Taula 12: Localització i dotacions de les àrees de pícnic i recreatives	64
Taula 13: Localització i dotacions dels miradors	65
Taula 14: Localització i capacitat de les zones d'aparcament	66

ÍNDIX DE MAPES

Mapa1: Espais naturals protegits a Catalunya	7
Mapa 2: Xarxa de Parcs de la Diputació de Barcelona	11
Mapa 3: Situació i delimitació de l'àrea d'estudi.....	28
Mapa 4: Delimitació de l'àrea d'estudi i de l'àmbit de l'espai natural protegit dels Cingles de Bertí.....	30
Mapa 5: Parades de transport públic i vies de comunicació de l'interior de l'espai natural	38
Mapa 6: Ordenació i zonificació de la delimitació de l'any 2002 de l'espai natural protegit dels Cingles de Bertí	43
Mapa 7: Localització dels punts actuals d'informació turística.....	59
Mapa 8: Recorregut dels senders actuals	61
Mapa 9: Recorregut de les vies ciclistes actuals.....	62
Mapa 10: Localització de les vies d'escalada.....	64
Mapa 11: Distribució de les zones d'aparcament	67
Mapa 12: Localització de les àrees de pícnic i recreatives existents i proposades	81
Mapa 13: Localització dels miradors existents i proposats	82
Mapa 14: Recorregut de la via ciclista St. Quirze Safaja - Mas Barnils.....	85
Mapa 15: Recorregut de la via ciclista Sant Miquel del Fai - Església de Sant Miquel Sesperxes.....	86
Mapa 16: Recorregut del sender interpretatiu dels molins de Llobateres	88
Mapa 17: Recorregut del sender interpretatiu <i>Aigua i geologia a les valls de Riells</i>	89
Mapa 18: Recorregut del sender interpretatiu <i>Història de la geologia de Catalunya</i>	90
Mapa 19: Recorregut del sender interpretatiu <i>La vida rural a Bertí</i>	91
Mapa 20: Recorregut del sender interpretatiu accessible de la Vall de Sant Miquel	93
Mapa 21: Recorregut del sender interpretatiu accessible Paisatges de cinglera	94
Mapa 22: Recorregut del tram adaptat del sender interpretatiu <i>La vida rural a Bertí</i>	95

INTRODUCCIÓ

Després de quatre anys de formació en la disciplina del turisme, he volgut aplicar els diferents coneixements relacionats amb la gestió de destinacions turístiques, l'àmbit que més m'atrau, a una zona natural que ha estat un escenari freqüent del meu temps de lleure i amb la qual hi tinc un lligam territorial i sentimental com a ametlletà que sóc.

Aquesta zona natural la conforma una cinglera ubicada als límits entre el Vallès Oriental, Osona i el Moianès, poc coneguda més enllà dels habitants de la zona, si bé conté un recurs d'importància nacional i que atrau fins i tot estrangers. Parlo de Sant Miquel del Fai, aquell antic santuari on conflueixen espectaculars salts d'aigua, rius, coves i esglésies en un entorn suspès a mitja cinglera. El que ben segur que la gent no sap és que la zona on es troba és un espai natural protegit pel Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) i per Natura 2000, anomenat Cingles de Bertí.

Partim doncs, d'una situació bastant habitual en les destinacions turístiques: Una zona reduïda acull la major part de visitants, mentre que la resta passa desapercebuda. Tanmateix, això no és d'estranyar en aquesta zona natural perquè no hi ha hagut cap acció destinada a promocionar el conjunt dels Cingles de Bertí com a destinació turística, sinó que la promoció s'ha continuat centrant en el recurs estrella de Sant Miquel del Fai.

Aquest treball pretén ser, doncs:

- Una eina per avaluar la possibilitat d'estendre l'activitat turística a tot el conjunt de l'espai natural analitzant la potencialitat turística de tots els seus recursos d'interès, l'estat actual de la infraestructura turística de la zona, dels equipaments i serveis, així com altres factors externs, destacant especialment el comportament del públic que freqüenta espais naturals.
- Una eina per tal de detectar noves oportunitats i proposar un conjunt d'accions que afavoreixin el desenvolupament de l'activitat turística sota els paràmetres de la sostenibilitat per tal de només impulsar el desenvolupament socioeconòmic local, que es traduiria en una millora en l'ocupació laboral i en l'increment d'ingressos de les empreses de serveis del territori, sinó també en el manteniment de la conservació i preservació del patrimoni natural i la recuperació del patrimoni cultural, bona part del qual ha caigut en desús i es troba en estat ruïnós malgrat tenir un elevat valor.

OBJECTIUS

L'objectiu principal d'aquest treball és proposar un conjunt d'accions per afavorir el desenvolupament socioeconòmic del territori que comprèn els Cingles de Bertí i els nuclis de població propers a partir de la posada en valor dels seus recursos culturals i naturals i del foment del turisme sostenible, garantint en tot moment la compatibilitat entre les activitats d'ús públic i la conservació del patrimoni natural i cultural de la zona.

Objectius secundaris:

- Elaborar un inventari de recursos turístics i potencialment turístics per avaluar el potencial turístic de la zona i que sigui la base per a la creació d'equipaments i serveis turístics.
- Analitzar i fer una diagnosi de la situació actual dels Cingles de Bertí com a destinació turística.
- Analitzar i conèixer els perfils de visitants que freqüenten els espais naturals i els Cingles de Bertí per articular una oferta atractiva d'equipaments i serveis.
- Impulsar la recuperació i conservació del patrimoni cultural i natural.

- Evitar la concentració de visitants únicament a Sant Miquel del Fai, creant nous equipaments i serveis alternatius.

METODOLOGIA

Per elaborar la primera part d'aquest treball, el marc teòric, s'ha fet una recerca bibliogràfica. Per conèixer el paper actual que juguen els espais naturals protegits com a destinacions turístiques, així com les seves problemàtiques associades s'han consultat principalment els manuals i monografies publicades per la Federació EUROPARC. Per entendre el marc legal bàsic i els organismes responsables de la gestió dels espais naturals protegits a Catalunya s'han consultat el portal web de la Generalitat de Catalunya i publicacions de la Sèrie Territori de la Diputació de Barcelona. Finalment, per conèixer el perfil de la demanda actual i les motivacions que atrauen els visitants cap a aquests espais s'han consultat informes de la Secretaria Nacional de Turisme i de la Generalitat de Catalunya i novament les publicacions de la Sèrie Territori.

Per a l'elaboració del marc pràctic, en primer lloc s'ha definit amb precisió i descrit l'àrea d'estudi i les accions turístiques portades a terme fins el moment. A continuació s'ha elaborat una breu anàlisi dels factors externs que influeixen en la destinació a través de la recerca bibliogràfica i dels coneixements adquirits al llarg del Grau en Turisme. En tercer lloc, s'ha fet una anàlisi dels factors interns de la destinació, recollint en un inventari els recursos turístics i potencialment turístics de la zona, seguint el model elaborat per Maria Mandil *Metodologia per a l'inventari dels recursos naturals i culturals per a la Carta Europea de Turisme Sostenible al Parc Natural del Montseny*, i analitzant la situació actual dels Cingles de Bertí com a destinació turística, a través de la informació continguda en publicacions locals i comarcals, de l'exploració in situ i de l'ajuda de veïns, institucions públiques, punts d'informació turística, empresaris de la zona i visitants.

Amb l'obtenció de tota la informació anterior, en tercer lloc s'ha fet una anàlisi DAFO per detectar aquells factors associats a l'entorn que envolta l'espai natural protegit, recollits en l'anàlisi de l'entorn extern (amenaces i oportunitats) i aquells factors associats a l'entorn que engloba el mateix espai natural, recollits en l'anàlisi de l'entorn intern (debilitats i forteses).

A continuació i com a últim pas del marc pràctic s'ha redactat el Pla de dinamització tenint en compte tota la documentació recopilada anteriorment per tal de fixar uns objectius i proposar un conjunt d'accions per assolir-los.

Finalment, a l'últim apartat del treball, s'hi inclouen les conclusions.

MARC TEÒRIC

1. CONCEPTE D'ESPAI NATURAL

Un espai natural és una zona gens o poc alterada per la presència de l'home, composta per un conjunt d'ecosistemes formats únicament a partir de les dinàmiques naturals (Tolón i Ramírez, 2008; Soler i Moragues, 2015).

D'acord amb Soler i Moragues (2015), la protecció legal d'aquests espais és un fenomen recent fruit de la necessitat de protegir els recursos naturals front la seva explotació. És així com a partir de la segona meitat del segle XIX els visitants procedents de les ciutats, fascinats per les meravelles naturals, posen en valor indrets que han estat tradicionalment rebutjats per la seva escassa productivitat i impulsen la creació de zones naturals protegides motivats per a la pràctica d'activitats recreatives, sent el Parc Nacional de Yellowstone la primera zona en estar sotmesa a polítiques públiques de protecció l'any 1872.

Segons Tolón i Ramírez (2008), al principi, la finalitat de declaració d'espais naturals protegits era la conservació del medi natural i el paisatge, però ara aquesta ja no és l'única, tot i que és la principal. Actualment, s'inclouen també finalitats recreatives, socioeconòmiques, educatives, científiques i d'investigació i de conservació del patrimoni cultural.

Tolón i Ramírez (2008) evidencien que és difícil trobar espais naturals en què la presència humana no hagi alterat el funcionament dels ecosistemes naturals. Tot i així, sovint la petjada de l'home ha deixat un important patrimoni cultural i arquitectònic que ha acabat de configurar uns paisatges naturals que també han estat objecte de protecció. A Catalunya l'exemple paradigmàtic és el Parc Natural del Montseny, que va esdevenir la primera concreció en la protecció d'un espai natural a Catalunya, l'any 1920. Aquest espai protegit va ser declarat Reserva de la Biosfera per la UNESCO l'any 1978 a través del programa Man and Biosphere, impulsat l'any 1971, i que defensava la coexistència entre les activitats humanes amb el medi natural a partir de models de gestió sostenible, procurant per la conservació dels recursos naturals però alhora pel desenvolupament socioeconòmic, tal i com han fet les generacions anteriors.

Aquest programa neix com a resposta a l'increment de la població i el desenvolupament econòmic i tecnològic en els darrers decennis que ha significat una greu amenaça per aquests espais: urbanització extensiva i sovint incontrolada, construcció de grans infraestructures, manca de plans d'avaluació prèvia de l'impacte ecològic, pol·lució atmosfèrica, dels sòls i de les aigües, desaparició de zones humides, extinció d'espècies, etc. (Soler i Moragues, 2015).

A part d'això, tal i com posen de manifest Soler i Moragues (2015), cal sumar-hi la popularització del turisme vinculat a la natura en els darrers anys. És aquí on apareix el dilema de la compatibilitat entre conservació i recreació, és a dir, fins a quin punt les activitats de lleure desenvolupades en aquests espais per part de l'home, atret per les belleses naturals, poden arribar a degradar aquestes belleses i a transformar aquells valors que havien portat a declarar l'espai com a protegit.

Així doncs, l'elevada fragilitat d'aquest tresor ha fet que siguin necessàries unes eines de gestió i protecció per tal d'assegurar la seva preservació perquè les generacions futures en puguin continuar gaudint.

2. LA REGULACIÓ I LA XARXA D'ESPais NATURALS PROTEGITS A CATALUNYA

2.1. LA REGULACIÓ DELS ESPais NATURALS PROTEGITS A CATALUNYA

La regulació bàsica catalana (en el marc de l'ordenament europeu) es fa en la Llei 12/1985 de 13 de juny d'Espais Naturals, desenvolupada pel Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN).

Segons aquesta mateixa llei, "s'entenen per espais naturals els que presenten un o diversos ecosistemes, no essencialment transformats per l'explotació i l'ocupació humanes, amb espècies vegetals o animals d'interès científic o educatiu i els que presenten paisatges naturals de valor estètic" (Art. 2).

L'aportació més innovadora d'aquesta llei va ser la previsió del Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN), un pla territorial sectorial amb el qual es pretenia dotar d'un marc territorial general de tots els espais naturals, fos quin fos el seu grau de protecció.

Així, la legislació catalana ha implicat la creació d'una extensa xarxa composta per 182 espais naturals, un 31% del territori català, que van des de l'alta muntanya fins les planes litorals, i dels boscos eurosiberians als erms semidesèrtics o els espais marins.

2.2. LA XARXA D'ESPais NATURALS PROTEGITS DE CATALUNYA

- El sistema d'espais naturals protegits a Catalunya

El sistema d'àrees protegides a Catalunya té dos nivells de protecció:

1. El Pla d'espais d'interès natural (PEIN): És l'instrument de planificació principal dels espais naturals protegits de Catalunya que va ser aprovat pel Decret 328/1992, el qual designa els territoris que contenen valors naturals d'interès general. D'acord amb el Departament de Territori i Sostenibilitat (2011), té dos objectius principals:

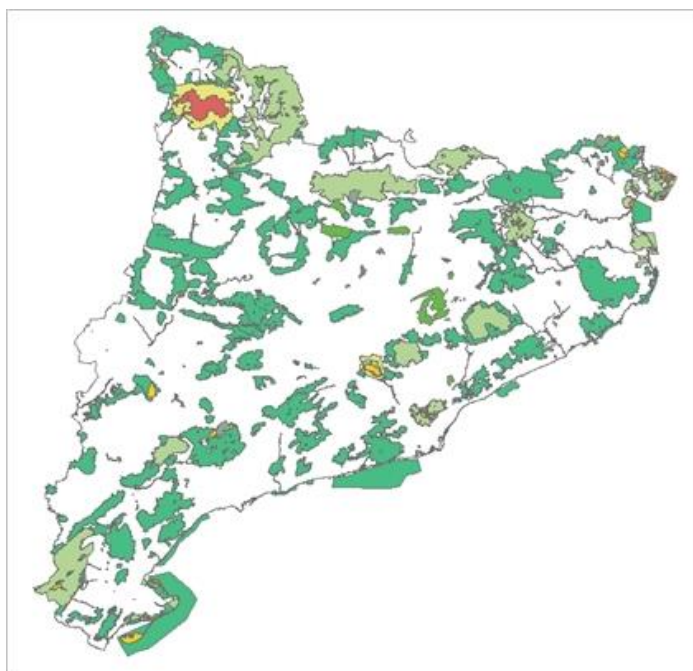
- L'estructuració d'un sistema d'espais protegits que inclouen els hàbitats i ecosistemes més representatius de Catalunya.
- L'establiment d'un nivell bàsic de protecció d'aquests espais per tal d'assegurar la conservació "dels valors científics, ecològics, paisatgístics, culturals, socials, didàctics i recreatius que posseeixen" (Art. 1 PEIN).

La inclusió d'una zona natural al PEIN comporta ja l'aplicació d'un règim de protecció que es concreta posteriorment mitjançant l'aprovació de Plans especials per a la protecció del medi natural i el paisatge o bé a través de la declaració d'alguna de les figures de protecció especial previstes per la mateixa Llei (Soler, 2010).

2. Els espais naturals de protecció especial: És un nivell de protecció establert per la Llei d'Espais Naturals de 1985, la qual fa una classificació dels espais designats específicament pel seu interès científic, ecològic, cultural, educatiu, paisatgístic i recreatiu que gaudeixen d'una protecció superior a la resta d'espais naturals protegits. Es tracta de Parcs nacionals, Paratges naturals d'interès nacional, Reserves naturals i Parcs naturals.

Són zones protegides incloses en el PEIN que, a més de la protecció bàsica establerta per aquest pla territorial, tenen una regulació jurídica pròpia i una gestió individualitzada per preservar i potenciar els seus valors i fer una gestió activa del territori.

Mapa 1: Espais naturals protegits a Catalunya

Parcs Nacionals

Zona perifèrica del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici

Paratges naturals d'interès nacional

Reserves naturals

Parcs naturals

Espais Natura 2000 i PEIN

Espais PEIN

Font: Generalitat de Catalunya - Departament de Territori i Sostenibilitat

- **La Xarxa Natura 2000**

El sistema d'espais naturals protegits de Catalunya es complementa amb la Xarxa Natura 2000, integrada en el PEIN.

Tal i com indica el portal web del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient, Natura 2000 és una xarxa europea d'àrees de conservació de la biodiversitat que té com a objectiu principal protegir i garantir la supervivència a llarg termini de les espècies i hàbitats considerats d'interès comunitari, evitant-ne així el seu deteriorament.

D'acord amb la pàgina web de la Comissió Europea, actualment la xarxa ocupa el 18% de la superfície terrestre de la Unió Europea i el 6% del seu territori marí i constitueix un refugi per a les espècies i els hàbitats més valuosos i amenaçats d'Europa. Aquesta biodiversitat s'integra així en una xarxa que s'enfoca en la seva conservació, però no es tracta d'un sistema de reserves naturals estrictes, sinó d'una xarxa que assegura el desenvolupament d'activitats humanes sostenibles i compatibles amb els objectius de conservació que estimulin el desenvolupament socioeconòmic local.

D'aquesta manera, la Unió Europea crea l'any 1992 amb la Directiva 92/43/CE un marc legal que garanteix la protecció d'hàbitats i espècies més representatives a nivell comunitari, integrant-los en una xarxa a escala europea, la Xarxa Natura 2000.

La configuració de la Xarxa és fruit de l'aplicació de la Directiva d'Aus i la Directiva d'Hàbitats, les quals han donat lloc a dues tipologies d'àrees protegides:

- **Zones Especials de Conservació (ZEC):** Tipologia establerta d'acord amb la Directiva 92/43/CEE, coneguda com a Directiva d'Hàbitats. Es tracta d'espais que cal conservar perquè contenen hàbitats naturals i seminaturals i d'espècies animals i vegetals d'interès comunitari, identificats per aquesta directiva en els annexos I i II, respectivament.
- **Zones de Protecció Especial per a les Aus (ZEPA):** Tipologia establerta d'acord amb la Directiva 09/147/CE, coneguda com a Directiva d'Aus, que reemplaça la Directiva 79/409/CEE. Són zones que cal conservar per garantir la supervivència i la reproducció d'espècies d'aus salvatges incloses en l'annex I de la nova Directiva, o bé d'espècies d'aus migratòries no contemplades en aquest annex però que freqüentment regularment la zona.

Tal i com indica el Departament de Territori i Sostenibilitat (2014), per a la configuració de la Xarxa, el govern de cada estat membre (en el cas de Catalunya la Generalitat) ha de confeccionar i aprovar una llista dels espais que reuneixen els criteris marcats per les dues directives europees. Les ZEPA són designades pel govern del mateix estat, mentre que les ZEC, abans de ser designades pel govern, necessiten la ratificació de la Comissió Europea. A més a més, la declaració de ZEC ha d'anar acompanyada per l'aprovació del corresponent instrument de gestió, que ha d'incloure com a mínim la llista d'hàbitats i d'espècies per les quals es declaren espais protegits, els objectius de conservació i les mesures apropiades per garantir la conservació d'aquests hàbitats i espècies d'interès comunitari. En el cas de Catalunya s'ha elaborat un instrument de gestió conjunt per a totes les ZEC en funció de la regió: un que engloba la regió alpina, un altre la mediterrània i un altre la Plana de Lleida.

Així, l'aprovació d'un espai natural com a ZEPA i/o com a ZEC suposarà la integració automàtica a la Xarxa Natura 2000, i a Catalunya també implicarà la seva integració al PEIN. Actualment a Catalunya ja es dona per completa la definició d'aquesta xarxa europea, amb un total de 115 ZEC i 73 ZEPA.

Pel que fa a la gestió, d'acord amb el que indica el portal web de la Comissió Europea, és competència de cada estat membre establir els mètodes i els instruments més adequats per a l'aplicació de les dues directives i la consecució dels objectius de conservació d'hàbitats i espècies que marquen aquestes, sense

deixar de banda els objectius econòmics, socials, culturals, regionals i recreatius. La Comissió Europea coopera amb els estats membres i els agents implicats i els guia amb l'edició de publicacions sobre la gestió de la Xarxa d'Espais Natura 2000 a partir d'informació que recopila contínuament per tal de millorar les pràctiques de gestió. A més a més, la Comissió també ha impulsat l'Intercanvi de Bones Pràctiques de Natura 2000 (*Natura 2000 Good Practice Exchange*), creant així una xarxa d'intercanvi d'experiències i informacions entre tots els agents involucrats en activitats socioeconòmiques o en el desenvolupament de projectes en Espais Natura 2000. Una altra acció semblant, impulsada per la Comissió, ha estat la creació de *Natura 2000 Networking Programme*, per promoure un sistema d'associació a nivell local que involucri els agents i el públic en general en el procés de planificació i gestió.

3. LA GESTIÓ DELS ESPAIS NATURALS PROTEGITS DE CATALUNYA

3.1. LA GESTIÓ DE LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES ALS ESPAIS NATURALS PROTEGITS DE CATALUNYA

Tal i com indica Font (2009), cal tenir en compte que el fet que una zona natural es trobi inclosa en el PEIN no comporta que hi hagi al darrere una determinada gestió de l'espai protegit, sinó només una delimitació. Ara bé, les zones sota la figura d'espais naturals de protecció especial sí que disposen d'una gestió pròpia, amb una assignació dels recursos de la Generalitat.

Font (2009) afegeix també que la gestió dels espais naturals protegits catalans no es troba unificada, i aquest fet dificulta l'ús de l'espai natural com a recurs turístic a nivell nacional.

D'acord amb el Servei d'Informació Ambiental, les competències en matèria de protecció dels espais naturals recau actualment en el Departament de Territori i Sostenibilitat, en concret a la Subdirecció General de la Biodiversitat, encara que hi ha alguns aspectes que depenen del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, com ara la gestió de les plagues, l'aprofitament dels boscos o el control sobre tals i estassades.

La gran majoria dels espais naturals protegits a Catalunya són gestionats per la Generalitat. Tanmateix en alguns casos la gestió és duta a terme per ens locals i, en alguns espais naturals de la província de Barcelona, per la Diputació de forma consorciada amb els ajuntaments corresponents. En el capítol següent s'amplia la informació sobre la gestió de la xarxa de parcs de la Diputació de Barcelona.

Les administracions públiques, la Generalitat i les entitats locals amb competències urbanístiques incloses a l'espai en qüestió són, tal i com indica la Llei d'Espais Naturals, les responsables de la protecció dels ecosistemes que són presents en els espais naturals. Aquestes poden formular i tramitar, d'acord amb el que estableix la legislació urbanística, Plans especials per a la protecció del medi natural i el paisatge, l'instrument que desenvolupa el PEIN en un espai natural protegit concret, establint la seva delimitació definitiva i normes d'ordenació i protecció específiques que completin el règim de protecció bàsic establert pel PEIN.

Un cop aprovat el Pla Especial, els departaments de Territori i Sostenibilitat i d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació han de garantir l'execució de les actuacions previstes pel Pla i el seu seguiment, assegurant la participació activa dels ens locals, municipis i consells comarcals (Art. 9 PEIN).

Aquests dos departaments també destinaran a entitats locals, a entitats sense finalitat de lucre, a les agrupacions agràries i forestals i als titulars de finques agrícoles o forestals incloses al Pla assistència tècnica i econòmica per fomentar la realització de les actuacions previstes en el Pla (Art 10 PEIN).

D'acord amb el Departament de Territori i Sostenibilitat (2011), totes les zones naturals que tenen una gestió determinada disposen d'òrgans rectors, i en alguns casos, també d'òrgans de participació, que s'encarreguen de donar suport a la seva gestió per tal d'assolir els objectius inclosos a la normativa específica de creació del Parc. Els òrgans rectors poden prendre diferents noms (patronat, consorci, junta rectora, junta de protecció o consell assessor) i estan formats, generalment, per representants de les administracions públiques (Generalitat i entitats locals), propietaris, organitzacions agràries i empresarials, associacions excursionistes, veïnals i de caçadors i pescadors, i universitats i centres de recerca que es reuneixen periòdicament per tractar temes relacionats amb la gestió, la conservació, el foment de l'estudi i la divulgació i també amb proposicions de pressupost i programes de gestió a les administracions, així com mesures per millorar la conservació i les activitats tradicionals.

Per altra banda, els òrgans de participació, formats per representants de tots els sectors interessats, es creen amb la finalitat de fomentar la participació ciutadana en la gestió dels espais naturals protegits.

D'aquesta manera i tal i com evidencia l'Institut Cerdà (2015), trobem uns espais naturals que disposen d'uns òrgans (rectors i de participació) amb estructura organitzativa pròpia encarregats de la seva gestió que actuen dins del mateix territori, mentre que en trobem uns altres que són gestionats directament per pel Departament de Territori i Sostenibilitat.

Segons el que indica Font (2009), tots els espais naturals sota la figura de protecció especial han de tenir un ens gestor propi, mentre que aquells que senzillament es troben al PEIN solen ser gestionats directament per la Generalitat, encara que poden crear òrgans gestors de forma voluntària, a petició de les administracions locals del territori. Tot i així, d'acord amb Soler i Moragues (2015), els serveis centrals (el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació) han de donar suport a aquests ens gestors propis de cada parc, especialment en aquells aspectes tècnics i administratius on la centralització és més eficient, i han de garantir la coordinació i un nivell adequat d'homogeneïtat de la gestió (per exemple, directrius generals, aspectes d'imatge corporativa i instruments de comunicació).

Font (2009) afegeix que aquests òrgans gestors poden tenir diferents noms, però s'ha vist que la figura del consorci és la que s'ajusta més a respondre a les necessitats de conservació, però també a les d'ús públic.

Finalment, l'Institut Cerdà (2015) senyala que el fet de tenir un òrgan gestor propi o no pot condicionar el desenvolupament socioeconòmic de la zona i la conservació dels valors de l'espai natural protegit, principalment per dos motius: la informació i el pressupost. Per una banda, aquests òrgans són els encarregats de difondre els valors naturals de l'espai i de crear una oferta organitzada i atractiva de productes i serveis que motivin la seva visita de l'espai natural concret que gestionen. Per altra banda, els espais naturals disposen d'unes partides pressupostàries assignades per la Generalitat per tal que es pugui aplicar el programa d'actuacions fixat en funció de si disposen o no d'òrgans gestors, i depenent del nivell de protecció.

3.2. LA GESTIÓ DE LA DIPUTACIÓ ALS ESPAIS NATURALS PROTEGITS DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA

La Diputació de Barcelona ha desenvolupat la seva pròpia política de protecció d'espais naturals, amb la creació d'una xarxa que actualment integra dotze espais d'alt valor paisatgístic, ecològic i cultural de diferents graus de protecció legal que es localitzen tant en la mateixa àrea metropolitana de Barcelona com en la seva perifèria (Soler, 2010).

Mapa 2: Xarxa de Parcs de la Diputació de Barcelona

Parcs de la Diputació

Altres espais naturals protegits de la Generalitat

Font: Diputació de Barcelona

Aquesta administració ha desenvolupat, d'acord la Llei d'Espais Naturals, la redacció de plans especials i la gestió en aquests espais. No obstant això, des de l'any 2005, la Llei d'Urbanisme de Catalunya reserva la tramitació de plans especials supramunicipals als propis Ajuntaments, als Consells Comarcals i al govern de la Generalitat, fet que ha posat fi a aquesta competència que durant tant de temps havia exercit la Diputació de Barcelona (Soler, 2010). Tot i així, això no priva a la Diputació d'elaborar altres tipus de plans, com els d'ús públic que ja han estat implantats en bona part dels seus Parcs.

D'acord amb el Pla d'ús públic dels Parcs del Garraf, Olèrdola i Foix (2009), l'Àrea d'Espais Naturals de la Diputació de Barcelona promou un model d'equilibri territorial basat en l'equitat (afavorint la cohesió social), el desenvolupament econòmic (fent el territori més competitiu) i l'ecologia (garantint la qualitat mediambiental).

La majoria dels espais naturals que gestiona la Diputació, ja sigui de forma directa o consorciada, es localitzen prop o dins la mateixa àrea metropolitana de Barcelona, la qual cosa ocasiona uns índexs de freqüentació força elevats (Soler, 2010). No obstant això, el Pla d'ús públic dels Parcs del Garraf, Olèrdola i Foix (2009) apunta que un dels principals objectius de la Xarxa de Parcs és assegurar la compatibilitat de les activitats d'ús públic i socials dins els Parcs amb la seva conservació. Per tant, la gestió de l'ús públic juga un paper important en tots els Parcs de la Xarxa, procurant desenvolupar un conjunt de programes per fomentar la implicació de les poblacions locals i minimitzar els possibles impactes negatius de les activitats de lleure en aquests espais fràgils.

D'altra banda, l'Oficina Tècnica de Gestió de Parcs Naturals, que depèn de la Gerència de Serveis d'Espais Naturals i aquesta de l'Àrea d'Espais Naturals, agrupa professionals de diferents àmbits (gestió, planificació, elaboració i execució de projectes tècnics i administració) que comparteixen coneixements i experiències

per tal de garantir la gestió eficient i de qualitat dels espais naturals de la Xarxa (Soler, 2010). L'Oficina, alhora, es divideix en tres grans unitats geogràfiques, denominades “direccions territorials” (la nord, l'oriental i l'occidental), de les quals depenen els directors de cada Parc que supervisen les quatre unitats administratives que generalment té cada Parc: administració, atenció al públic, serveis tècnics, unitat de guardes i manteniment.

A més a més, segons el Pla d'acció de mandat 2012-2015 de la Xarxa de Parcs Naturals (2012), cada Parc disposa de dos òrgans de govern:

- **Consell Coordinador:** Integra representants de diferents nivells de l'administració amb competències en l'espai protegit: els ajuntaments, els Consells comarcals, la Generalitat de Catalunya i la mateixa Diputació. Es reuneixen de manera ordinària dos cops l'any
- **Comissió consultiva:** Integra representants de les entitats i sectors d'activitat interessats en la gestió del parc. Només disposen d'aquest òrgan aquells parcs de gestió directa (exceptuant el d'Olèrdola i el del Foix) i es reuneixen dos cops l'any.

Gràcies a la integració a la xarxa, els espais naturals poden gaudir de subvencions destinades a fomentar les activitats agràries, forestals i el turisme, a crear nous equipaments, a rehabilitar el patrimoni arquitectònic, a millorar i mantenir la xarxa viària. Això es veu més clarament en els espais de gestió directa (Soler, 2010).

D'acord amb el Pla d'actuació de mandat 2016-2019 (2016), la filosofia de la Diputació és assegurar la cooperació amb els ajuntaments, donar compliment als plans especials i conservar el patrimoni, potenciar el teixit econòmic local i promoure-hi la participació i potenciar l'ús públic respectuós amb el medi ambient i millorar els equipaments.

De fet la creació i millora d'equipaments ha estat una de les polítiques més destacades en els parcs gestionats per la Diputació de Barcelona, la qual cosa ha permès rehabilitar i dotar d'un nou ús edificis d'interès patrimonial. Actualment els parcs de gestió directa tenen, en general, una xarxa d'equipaments i serveis gairebé tancada, mentre els parcs consorciats es troben encara en una fase inicial (Soler, 2010).

Al finalitzar l'any, es redacta per a cada Parc una memòria per tal de valorar i recollir dades sobre els mitjans i recursos (personal, equipaments, infraestructures i serveis, recursos econòmics) i les actuacions dutes a terme (per a la millora de les infraestructures, per a les activitats d'ús social, per a les tasques de seguiment ambiental, etc.). En definitiva, es tracta de fer un seguiment global d'aquests espais, per així reforçar el coneixement de la seva dinàmica i detectar possibles canvis i tendències per millorar-ne i adequar-ne la gestió (Soler, 2010).

4. LA GESTIÓ DE L'ÚS PÚBLIC ALS ESPAIS NATURALS PROTEGITS

4.1. CONCEPTUALITZACIÓ

Tal i com mostren Soler i Moragues (2015), l'atracció de visitants cap a aquests espais naturals protegits suposa un impuls per al desenvolupament socioeconòmic de la zona, però pot suposar també una amenaça en els valors naturals i culturals que han estat motiu de declaració. És per això que els òrgans gestors del parc ordenen les activitats de lleure per preveure possibles riscos i trobar-hi solucions.

Segons EUROPARC-Espanya (2005: 17), s'entén com a ús públic “el conjunt d'activitats, serveis i equipaments que, amb independència de qui els gestioni, ha de facilitar l'administració de l'espai protegit per tal d'apropar els visitants als seus valors naturals i culturals, d'una manera ordenada, segura i que garanteixi la conservació i la difusió d'aquests valors a través de la informació, l'educació i la interpretació ambiental”.

Per tant, hi haurà unes activitats que seran permeses perquè no suposen un risc per a la conservació dels valors naturals i culturals del parc i altres que no perquè no seran compatibles amb aquesta conservació. EUROPARC-España (2005) afirma que, en general, les activitats que s'exclouen de l'ús públic són les extractives, la caça i la pesca, les proves esportives que puguin danyar els recursos i les científiques (encara que sí que s'accepten amb una finalitat científica o d'investigació). En canvi, generalment s'accepten les activitats recreatives (contemplació del paisatge, fotografia de natura, acampada, bany, passejos, etc.), esportives (senderisme, escalada, ciclisme, descens de barrancs, etc.), culturals (visites a espais patrimonials, museus, concerts a l'aire lliure, etc.) i educatives (programes d'educació ambiental, activitats temàtiques, programes dedicats a col·lectius específics, visites guiades, etc.). Tot i així, és possible que en certes zones de l'espai natural, algunes de les pràctiques destinades a l'ús públic es trobi restringida o prohibida.

Gruber i Benayas (2002) proposen un llistat de les funcions bàsiques de l'ús públic:

- **Funció recreativa:** Conjunt d'activitats destinades a ocupar el temps de lleure del visitant a l'espai protegit o al seu entorn.
- **Funció d'informació i orientació:** Conjunt d'actuacions dirigides als visitants per tal de satisfer les seves demandes i necessitats en relació al coneixement de l'oferta del parc (serveis, activitats de lleure, participació en programes, etc.), l'orientació i la seguretat.
- **Funció divulgativa:** Conjunt d'activitats dirigides a la població en general i a grups específics per tal de donar a conèixer els valors de l'espai.
- **Interpretació del patrimoni:** Estratègia de comunicació in situ amb l'objectiu de donar a conèixer d'una manera entenedora i atractiva els recursos naturals i culturals de l'àrea protegida per aconseguir un coneixement, estimació i respecte pels valors d'aquest espai natural.
- **Educació ambiental:** Estratègia de comunicació basada en activitats educatives amb uns objectius pedagògics definits que pretenen transmetre els valors naturals i culturals de l'espai a grups específics.
- **Extensió:** Processos de comunicació per a la transferència d'informació i presa de consciència dirigits a les poblacions locals residents a l'espai o al seu entorn.
- **Seguretat:** Conjunt de mesures per garantir la seguretat dels visitants durant la realització d'activitats d'ús públic.

Així doncs, la gestió de l'ús públic implica un conjunt de funcions que s'han de coordinar, i és per això que EUROPARC-España (2005) recomana que les administracions gestores dels espais naturals disposin d'un departament, amb personal format, dedicat exclusivament a aquesta matèria.

D'acord amb EUROPARC-España (2005) Els òrgans gestors tenen la potestat d'autoritzar a usuaris o empreses la realització d'activitats d'ús públic en un lloc determinat, d'acord amb el marc legal de la legislació competent i els instruments de planificació i gestió. Poden establir un règim d'accés lliure, controlat o restringit, en funció de la fragilitat ecològica de la zona de l'espai protegit.

Per tant, tal i com indica la Generalitat de Catalunya, Departament de Territori i Sostenibilitat (30/11/2015), els òrgans gestors dels espais naturals han de garantir el dret dels ciutadans a gaudir de l'entorn, sempre i quan les activitats siguin compatibles amb la seva conservació. És per això que destinen esforços a:

- Establir un límit en la capacitat de càrrega per als espais naturals i per a cadascuna de les seves diferents zones, és a dir, mesurar la quantitat de turistes i d'activitats i infraestructures turístiques que pot admetre un indret natural, sense posar en perill la conservació de la natura ni la pròpia continuïtat de l'activitat turística.
- Oferir als visitants equipaments, serveis i activitats de qualitat per facilitar la interpretació dels valors de l'entorn i promoure l'educació ambiental i la sensibilització.
- Promoure bones pràctiques per assegurar el desenvolupament sostenible de l'entorn.

4.2. LA PLANIFICACIÓ DE L'ÚS PÚBLIC EN ELS ESPAIS NATURALS PROTEGITS

Soler i Moragues (2015) assegura que la planificació en les zones turístiques ha pres rellevància en els darrers anys, vist el fracàs del desenvolupament turístic en certes destinacions, sobretot de platja, que van créixer de forma desordenada tenint en compte només els actius econòmics, però no els socials, ambientals ni culturals. Cal planificar de forma sostenible de manera que s'inclouï una perspectiva global del territori per garantir una activitat turística beneficiosa a llarg termini, amb un impacte social i ambiental baix i una millora de la qualitat de vida de la població local.

Així doncs, d'acord amb Soler i Moragues (2015), actualment s'ha generalitzat la voluntat de treballar de forma planificada per part dels òrgans gestors del parc. És per això que aquests elaboren instruments bàsics de gestió que ordenen les activitats que poden exercir una clara influència negativa en la conservació dels recursos naturals.

Tot i així EUROPARC-España (2005) afirma que actualment hi ha un dèficit en la investigació aplicada a la gestió de l'ús públic. Posa de manifest la necessitat d'establir uns criteris i metodologia tipificats i unificats de planificació de l'ús públic a nivell estatal per tal de millorar els instruments de planificació. També veu la necessitat de desenvolupar programes d'investigació globals, on s'analitzin les conseqüències de l'ús públic (repercussions socioeconòmiques de l'ús públic en les poblacions locals, impactes ambientals provocats en la zona, repercussions de programes d'educació ambiental, etc.), així com desenvolupar un sistema d'indicadors i de seguiment per tal d'apreciar de forma objectiva les finalitats que es persegueixen.

Els òrgans gestors de cada espai protegit elaboren la planificació de l'ús públic generalment en els PORN (Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals) i els PRUG (Pla Rector d'Ús i Gestió), dos instruments de planificació que es contempen en la Llei 42/2007, de 13 de desembre, del Patrimoni Natural i de la Biodiversitat. Els primers tenen un sentit més genèric, mentre que els segons posen èmfasi en la gestió concreta de l'espai protegit.

De conformitat amb Tolón i Ramírez (2008), els PORN inclouen una diagnosi de la situació de partida, indiquen la delimitació i caracterització de l'espai natural i en fan una zonificació per tal d'establir quins usos i activitats són compatibles en relació a la conservació dels recursos i ecosistemes d'una àrea concreta de l'espai protegit, estableixen els objectius de conservació i identifiquen els principals components del patrimoni natural, així com el seu estat de conservació i estableix criteris orientadors de polítiques sectorials i ordenadores d'activitats socioeconòmiques compatibles. Aquests plans són l'equivalent als Plans especials de protecció del medi natural i del paisatge que s'apliquen a Catalunya, els quals tenen una vigència indefinida.

Per altra banda, segons Tolón i Ramírez (2008), els PRUG, a diferència dels PORN que tenen una visió més general, se centren en la regulació dels temes propis de funcionament d'un espai natural, és a dir, investigació, ús públic i conservació, protecció i millora dels valors ambientals. Aquest instrument cal renovar-lo cada 4 anys.

Des del punt de vista de l'ús públic, tal i com indica EUROPARC-España (2005), els objectius del PORN i el PRUG poden resumir-se en: garantir i promoure l'ús públic; promoure la informació, la interpretació i l'educació ambiental dels visitants, inclosa la població local; minimitzar l'impacte ambiental de les actuacions i activitats d'ús públic sobre el medi natural; garantir la seguretat dels visitants; promoure el desenvolupament socioeconòmic del territori i facilitar la participació en l'espai protegit.

Aquests plans, però, d'acord amb EUROPARC-España (2005), contenen deficiències importants en relació a l'ús públic, ja que el presenten de manera molt general, al tractar-se d'uns plans que inclouen un conjunt de temàtiques molt extenses. Així doncs, per exemple, acostumen a no desenvolupar la normativa de l'ús públic en l'espai, no inclouen cronogrames que programin l'execució de les actuacions, no disposen de

programes econòmics-financers referents a l'ús públic, no planifiquen el personal necessari pel desenvolupament de l'ús públic i hi ha un dèficit en la falta de metodologies de seguiment i avaluació.

Hi ha però dos instruments més que se centren únicament i exclusiva en aquest tema, encara que no es troben gaire presents actualment en la planificació, ja que sovint es troben integrats en els PORN i PRUG. Es tracta del "pla d'ús públic", i del "programa del pla d'ús públic". Recullen el model de gestió del parc, els objectius, les directrius, la programació d'activitats i la seva regulació, així com el seguiment i l'avaluació del mateix pla. Són dos instruments que es complementen; en el primer s'estableixen els programes que es desenvoluparan sobre el model d'ús públic i les directrius que els regiran i en el segon es desenvolupen les actuacions per a cada programa que figura al pla i les mesures concretes per a la seva execució i funcionament.

Aquestes actuacions establertes al "programa del pla d'ús públic" es financen amb el pressupost públic establert, que pot provenir de fons propis o d'altres procedències, i s'executen per personal dedicat en l'àmbit de l'ús públic. Així doncs, els quatre instruments bàsics que permeten a l'administració del parc (normalment pública) la gestió del turisme a l'espai natural són un document de planificació (PORN, PRUG, pla d'ús públic), un programa d'actuacions, un pressupost i personal especialitzat.

Aquests plans acostumen a incloure programes per a la qualitat, la seguretat i l'accessibilitat de l'ús públic. Pel que fa a la qualitat, els ens gestors apliquen criteris de qualitat a les seves instal·lacions, als mitjans divulgatius, a l'atenció al públic, etc. El sistema Q de Qualitat turística homologat per l'Institut de Qualitat Turística Espanyola (ICTE) és el més representatiu a nivell nacional. Respecte la seguretat, s'estableixen mesures de prevenció (cartells i fulletons amb recomanacions i presència de guardes forestals) i protocols d'emergència, i finalment, en referència a l'accessibilitat, es fixen mesures per assegurar el gaudi de persones amb discapacitats físiques, psíquiques o sensorials.

Els plans d'ús públic en els espais naturals tenen com a objectiu el desenvolupament del turisme en harmonia amb la conservació dels valors naturals i culturals. Aquests han de contenir un seguit de punts que, segons Soler i Moragues (2015) són:

- Analitzar la situació inicial: l'estat d'infraestructures i serveis turístics i dels recursos turístics o potencialment turístics, exclouent aquells localitzats en zones amb un grau de protecció més estricta.
- Determinar les zones que poden suportar un ús més intensiu, les que poden suportar un ús més extensiu, i les que queden excloses d'ús.
- Analitzar l'oferta i la demanda, tant a l'interior de l'espai protegit com al seu entorn més immediat.
- Estudiar la ubicació i el tipus d'infraestructures i serveis turístics que es volen oferir dins de l'espai i al seu entorn, definint els elements i continguts interpretatius.
- Projectar l'escenari de desenvolupament turístic al qual es vol arribar.
- Definir estratègies de comunicació i màrqueting per captar els segments de mercat als quals s'adreça l'ecoturisme: grups reduïts de visitants interessats en conèixer ambients naturals i valors culturals, mitjançant usos lleugers i respectuosos amb el medi i les cultures locals, generalment organitzats i conduïts per petites empreses locals (Soler i Moragues, 2015).
- Determinar els mitjans i procediments necessaris per assolir els resultats esperats.
- Establir un pla d'etapes, el pressupost i els mecanismes de finançament.

Conforme a EUROPARC-Espanya (2005), una vegada els plans s'executen és convenient fer un seguiment de l'ús públic, és a dir, fer una observació repetida i sistemàtica de les actuacions recollides en els programes

que figuren al pla d'ús públic. És per això que s'estableixen uns indicadors per poder arribar a conèixer la satisfacció dels visitants i saber si es compleixen els objectius dels diferents programes planificats i així augmentar els coneixements i prendre les decisions oportunes per millorar la gestió de l'ús públic. Els indicadors més habituals són registre d'entrades de visitants als equipaments d'acollida i informació del parc o els qüestionaris a visitants, fonamentals per conèixer el perfil del visitant i abordar de forma correcta la planificació de l'ús públic.

4.3. ELS EQUIPAMENTS D'ÚS PÚBLIC DELS ESPAIS NATURALS PROTEGITS

Per tal d'apropar l'espai natural protegit al visitant es creen diferents equipaments que tenen com a funció principal la prestació dels serveis que demanen i necessiten els turistes; però també tenen un paper clau en la dinamització socioeconòmica del territori (contractant personal de poblacions properes, oferint informació sobre l'oferta de serveis turístics, etc.) i en la distribució dels fluxos de visitants per tal de disminuir els impactes sobre el territori (EUROPARC-España, 2006; Soler i Moragues, 2015).

Bona part dels equipaments són públics, ja que presten serveis de forma gratuïta o no ofereixen un rendiment gaire elevat, però són necessaris pel turista. Tot i així, la gestió no cal que sigui directa per part de l'administració, sinó que pot passar-la a una empresa privada a través de contractes de serveis o de concessió administrativa que permeten a l'administració pública un cert control per vetllar per la protecció dels espais naturals. D'aquesta manera es contribueix al desenvolupament local, ja que s'estimula la iniciativa privada (Soler i Moragues, 2015).

Cal tenir en compte que actualment cada vegada són més els espais naturals que se sumen a eliminar barreres amb l'objectiu de potenciar l'accessibilitat universal, adaptant les instal·lacions per tal que les persones amb algun tipus de discapacitat, ja sigui física o psíquica, puguin gaudir d'aquests espais d'oci i lleure.

Segons dades de l'IDESCAT, el 2014 hi havia 537.998 persones amb discapacitat reconeguda, la qual cosa representa el 7,16% de la població, un percentatge lleugerament inferior que a l'estat espanyol, d'un 8,5% segons la Encuesta de Discapacidad, Autonomía personal y situaciones de Dependencia, 2008.

Per altra banda, tal i com apunta el Plan Nacional de Accesibilidad 2004-2012, les persones d'edat avançada (majors de 65 anys) poden tenir problemes de mobilitat, malgrat no tenir cap discapacitat. Aquest col·lectiu representa el 17% de la població catalana, segons dades de l'IDESCAT del 2011.

Vista la situació, les administracions públiques gestores han d'implicar-se, juntament amb associacions de discapacitats locals, per emprendre accions que assegurin l'accessibilitat universal.

EUROPARC-España (2006) estableix una sèrie de requisits que han de complir els equipaments d'ús públic en general. Destaquen els següents:

- Els serveis i programes d'ús públic han de respondre a una planificació prèvia i reflectir-los en una partida pressupostària pública que doni resposta a les necessitats de l'espai protegit i al manteniment dels seus equipaments, així com a la població local i als visitants. Les donacions d'associacions privades o de particulars, l'esponsorització de programes o equipaments per part d'empreses privades i el cobrament d'ecotaxes a empreses ubicades dins l'espai protegit o als visitants poden ser una font complementària de finançament.
- Han d'oferir programes o serveis dirigits específicament a la població local per així assegurar el desenvolupament socioeconòmic del territori i la seva implicació en la conservació de l'espai.
- Han de disposar de recursos humans amb la formació adequada i preferentment de les poblacions pròximes.

- Han de disposar d'equipaments bàsics, com a mínim: un camí d'accés transitable per a vehicles, un centre d'informació, una senyalització mínima i un sender senyalitzat.
- Han de proporcionar una oferta bàsica: servei d'atenció i informació al visitant, una exposició i un audiovisual genèric sobre l'espai protegit i distribució de publicacions.
- Han de disposar d'aparcaments adequats.
- Han de ser accessibles a persones amb discapacitat física, visual o auditiva. És indispensable que els centres de visitants i les aules de natura siguin accessibles i, almenys l'audiovisual genèric del parc, també. EUROPARC (2006) recomana també la creació de senders interpretatius que siguin inclusius en llocs d'elevada freqüentació i de fàcil accés.
- Han de disposar de plans de gestió ambiental i informar i convidar als visitants a participar en la gestió de l'espai (minimització i gestió de residus, gestió eficient de l'aigua i l'energia, ús de materials reciclables, etc.)
- Han de proporcionar els missatges en diferents idiomes. L'idioma de la població local ha de ser el predominant, i els altres es determinen en funció de l'origen majoritari dels visitants.
- Han de tenir un control sobre la freqüentació d'usuaris.
- Han de permetre al visitant adquirir coneixements bàsics de l'espai natural.

EUROPARC-Espanya (2006) proposa quatre tipologies d'equipaments d'ús públic:

- **Equipaments d'acollida i informació**

Inclouen centres de documentació i d'investigació, encara que és més habitual trobar-hi centres de visitants, anomenats també cases del parc, centres d'informació o centres d'interpretació. Són aquests últims els punts de referència de tota l'oferta d'ús públic i s'encarreguen de la benvinguda i la prestació, a través d'atenció personalitzada, publicacions (fulletons de divulgació i promoció, plànols i guies) i exposicions interpretatives, de serveis d'informació, interpretació i promoció de l'espai natural protegit i dels seus valors naturals i culturals. Informen sobre la gestió de l'espai i orienten el visitant també sobre l'oferta d'ús públic i promocionen programes d'activitats i serveis vinculats a l'ús públic i a l'educació ambiental. Alguns també comercialitzen productes relacionats amb el parc (activitats en aules de natura, visites guiades, publicacions, productes de promoció) o amb la zona (productes artesanals de producció local).

Les noves tecnologies també són una bona eina per transmetre la informació. Així, la pàgina web del parc, la qual hauria de trobar-se inclosa dins la pàgina web de la xarxa on s'integra l'espai en qüestió, és actualment un instrument bàsic per a la promoció turística i per a la comunicació dels visitants, sobretot si no es troben *in situ*. La pàgina web ha d'oferir continguts visuals i interactius que permetin accedir a la informació de manera clara i senzilla. Cal, però, que el gestor de la pàgina web, que ha de ser l'administració de la xarxa de parcs, l'actualitzi de manera constant.

Les exposicions interpretatives, sovint incloses als centres de visitants, són una bona manera d'apropar el visitant a l'espai natural protegit i acostumen a contenir un audiovisual genèric del parc. És important tenir en compte que, d'acord amb EUROPARC-Espanya (2007), la informació de l'exposició ha d'arribar a tots els públics, és per això que ha d'estar en diferents formats: textos en sistema Braille, àudio, maquetes, mapes, sistemes d'audiodescripció portàtils. Així mateix, els objectes exposats han d'estar a l'abast de les persones

que van amb cadira de rodes i s'ha de preveure l'espai suficient el seu voltant perquè aquest col·lectiu no obstaculitzi els altres usuaris. A més a més, l'audiovisual ha de ser subtitulat i amb audiodescripció.

EUROPARC-España (2006) posa èmfasi en el fet que els materials que contenen no només han de comunicar la interpretació del patrimoni natural i cultural, sinó també les explicacions dels objectius de la conservació dels espais naturals, del model de gestió del parc, de les pràctiques de gestió sostenible de l'entorn i dels hàbits i comportaments respectuosos amb l'espai, a través de missatges que provoquin la reflexió dels visitants sobre la seva relació amb el medi ambient. És recomanable potenciar la presència d'elements interactius i lúdics i oferir visites fluides que facilitin la transmissió d'aquests missatges clau, utilitzant tots els recursos sensorials

Alguns parcs disposen també d'ecomuseus, centres d'interpretació de les formes de vida tradicional localitzats en espais recuperats que havien estat abandonats i que havien sigut escenaris de la història d'un territori.

Per altra banda, els punts d'informació són la versió reduïda dels centres de visitants i poden ser o no atesos per personal. Poden incloure també material d'ús interactiu.

Tots aquests equipaments han de localitzar-se en les entrades principals, en llocs de pas, d'accés fàcil, segur i ben senyalitzat, ja que això repercutirà en una major freqüentació d'aquests equipaments. També poden ubicar-se als nuclis urbans principals propers al parc per així reforçar la identificació de la població local amb l'espai protegit.

Els centres de visitants i punts d'informació tenen un paper clau en la planificació i la gestió de l'ús públic, ja que, per una banda, ofereixen informació a través de fulletons i guies per ordenar i distribuir els visitants convenientment en el territori, evitant així la sobrecàrrega en llocs d'especial fragilitat, i per altra banda recullen informació sobre el perfil del visitant a través de qüestionaris.

• **Equipaments educatius**

Són aquells que es destinen a finalitats educatives i de contacte amb la natura, amb el suport d'activitats d'educació ambiental guiades per personal qualificat.

Poden ser aules o escoles de natura, cases de colònies i també àrees o jardins botànics. Aquests últims inclouen una col·lecció de plantes autòctones de l'espai natural protegit per al desenvolupament d'activitats educatives i interpretatives, però també de programes d'investigació i conservació de la flora. També cal remarcar la importància que EUROPARC-España dóna a les xarxes de senders com a equipaments que permeten un major gaudi del paisatge i el patrimoni i pel seu gran potencial educatiu.

És necessari que aquestes activitats se sustentin en programes pedagògics que, per una banda, donin resposta a les necessitats interpretatives i educatives de l'espai, de la població local i dels visitants, i, per altra banda, que incloguin els objectius, metodologies i recursos per guiar els professionals que dirigeixen aquestes activitats.

• **Equipaments recreatius**

Tenen un paper també important a l'hora d'ordenar i reconduir el flux de visitants. Inclouen diferents equipaments destinats a donar suport a les activitats de lleure:

- **Àrea recreativa**

Espai lúdic a l'aire lliure amb serveis higièncs, bancs, taules, papereres, barbacoes, fonts, aparcament per a vehicles, circuits per l'exercici físic i jocs infantils.

- Àrea de pícnic

Espai obert condicionat per menjar, amb instal·lacions com taules, bancs, barbacoes, papereres i fonts.

Cal remarcar que, tant l'àrea recreativa com l'àrea de pícnic, han de tenir l'espai suficient perquè els usuaris amb cadires de rodes se sentin còmodes, així com tenir en compte que l'alçada de les papereres ha de ser adequada per possibilitar l'ús a tothom.

Aquests dos equipaments són punts claus per a la recollida d'escombraries, ja que són espais accessibles per a la seva recollida amb vehicle i eviten la dispersió en altres zones del parc.

- Mirador

Espai que facilita la contemplació d'una vista panoràmica o d'elements singulars del paisatge. Poden incorporar suports de caràcter interpretatiu o informatiu per identificar els diferents elements.

És convenient també dotar les carreteres d'aquest tipus d'equipament, juntament amb un aparcament, si en algun punt del seu recorregut, ja sigui dins o fora de l'espai protegit, es poden oferir visions panoràmiques pels turistes.

- Observatori

Espai cobert destinat a l'observació de fauna silvestre, sovint acompanyat de panells que faciliten la seva interpretació. Aquests panells hauran d'assegurar que la informació sigui accessible a tots els públics, de manera que la informació que donin haurà d'estar també en sistema Braille i els panells hauran de ser d'una alçada de 75 cm. i preveure un espai lliure al seu voltant perquè un usuari amb cadira de rodes no obstaculitzi el pas de la resta de visitants. Així mateix, tenint en compte aquest últim tipus d'usuari, s'hauran d'oferir finestres d'observació a dues alçades.

- Senders

Són itineraris que transcorren per camins tradicionals senyalitzats i habilitats per l'excursionisme que recorren el patrimoni natural i cultural i que permeten la seva descoberta. Cal intentar que aquests camins siguin variats (de diferent durada i dificultat) i que siguin adequats per a diferents tipus d'usuaris: famílies, excursionistes, naturalistes, genets a cavall, o fins i tot conductors de vehicles motoritzats si les característiques de l'espai ho permeten.

D'acord amb EUROPARC-Espanya (2005), hi ha tres tipus de senders:

- **Sender interpretatiu:** Sender al llarg del qual els visitants reben explicacions relacionades amb els diferents elements que es troben in situ, ja sigui a través d'un guia intèrpret com a través d'altres mitjans no atesos per personal. Aquesta tipologia de sender pot ser guiat o autoguiat.
- **Sender autoguiat:** Sender que conté elements explicatius de suport (panells interpretatius, panells informatius, fulletons, guia de ruta, etc.) que permeten al visitant realitzar-lo de manera autònoma.
- **Sender guiat/Ruta interpretativa:** Sender guiat per un intèrpret que comunica les informacions relacionades amb els elements que es troben al llarg del recorregut.
- **Sender senyalitzat:** Sender marcat amb signes convencionals (fites, tòtems, marques, etc.) i indicacions per tal de facilitar la seva utilització, principalment en recorreguts a peu.
- **Sender homologat:** Sender senyalitzat que ha estat registrat per les federacions autonòmiques de muntanya per complir uns criteris de traçat i senyalització.

- **Sender GR (gran recorregut):** Sender homologat segons les normes internacionals (European Ramblers Association) amb un recorregut superior als 50 Km. i a les dues jornades. Està senyalitzat amb dues línies paral·leles horitzontals de color blanc i vermell.
- **Sender PR (petit recorregut):** Sender homologat segons les normes internacionals (European Ramblers Association) amb un recorregut superior als 10 Km. (o als 8 Km. si el grau de dificultat és molt alt) i que es realitza en una jornada. Està senyalitzat amb dues línies paral·leles horitzontals de color blanc i groc.
- **Sender SL (sender local):** Sender homologat segons les normes internacionals (European Ramblers Association) amb un recorregut inferior als 10 Km. i de baixa dificultat. Està senyalitzat amb dues línies paral·leles horitzontals de color blanc i verdes.

Aquells senders que l'espai natural catalogui com a accessibles per a tots els públics hauran de complir una sèrie de requisits:

- La superfície ha de ser ferma, llisa i regular
- El paviment pot ser asfaltat, de ciment, pedra, formigó, terra compactada, fusta, o herba ben segada, entre d'altres, sempre i quan no siguin relliscants i s'integrin en l'entorn
- S'ha d'establir vora de seguretat o cordons per marcar l'itinerari a persones invidents
- Cal instal·lar passamans en ponts i zones elevades, fàcilment perceptibles, als dos costats i a dues alçades.
- És aconsellable que el pendent no sigui superior al 8%, però es pot acceptar fins un 10%. En cas d'un tram amb un gran pendent, és necessari establir zones de descans cada 15 metres.
- Han de tenir una amplada mínima de 120 cm, encara que s'admeten estrenyiments puntuals de 90 cm. Si l'amplada és inferior a 150 cm. hi ha d'haver punts de creuament cada 500 m. com a màxim.
- S'han de preveure zones de descans cada 45-60 m. i no poden envair el sender.
- Les textures per destacar punts faciliten l'orientació de persones amb ceguera i deficiències visuals.

Els senders interpretatius són molt ben valorats pels visitants, ja que inclouen suports informatius per facilitar la interpretació dels elements d'interès natural i cultural que es poden trobar al llarg del seu recorregut, encara que segons EUROPARC-Espanya (2006) també haurien de facilitar el coneixement del model de gestió de l'espai, el sentit de la conservació dels espais naturals, les problemàtiques ambientals que afecten el territori i pràctiques exemplars de gestió sostenible. Aquesta informació, de nou, haurà de ser també vàlida per a persones amb discapacitat i, per tant, oferta en diferents formats.

L'administració del parc haurà de tenir cura de la seguretat dels usuaris (construcció de petits ponts, baranes, graons de fusta o instal·lacions de seguretat en llocs verticals), del manteniment de la xarxa de camins i la seva senyalització, incloent per una banda els cartells d'inici per donar una informació general de l'itinerari (nom, mapa de situació, longitud, desnivell, temps estimat, dificultat, llocs d'interès, recomanacions d'utilització i advertència de possibles riscos i telèfons d'emergència), i cartells més petits o fites al llarg del recorregut del sender que indiquin direccions i distàncies.

A més a més, els senders ofereixen oportunitats de creació d'empreses de guiatge per a gent interessada en conèixer millor els paisatges, espècies de flora i fauna i el patrimoni cultural; encara que la incorporació de noves tecnologies a la xarxa de senders pot substituir en cert grau la figura del guia, ja que es poden descarregar audioguies a través de telefonia mòbil, i també faciliten el guiatge mitjançant dispositius GPS.

- **Ruta**

Itinerari condicionat que travessa de forma combinada el medi natural i assentaments urbans.

- **Via ciclista**

Carril condicionat i senyalitzat per a la pràctica de cicloturisme en el medi natural.

- **Equipaments de suport**

Són aquells que serveixen de suport per a la realització de les activitats d'ús públic. Parlem principalment d'equipaments d'allotjament (especialment refugis, albergs, àrees d'acampada, càmpings i allotjaments rurals), de restauració i d'espais d'estacionament de vehicles senyalitzats, els quals s'han de dimensionar en funció de la capacitat de càrrega de l'espai natural i han d'incloure un 2 o 3% de places més amples i senyalitzades per a vehicles de discapacitats. També caldrà reservar places per a autobusos i bicicletes, per tal d'assegurar l'accés ordenat i a tots els visitants.

Així doncs, en general, els equipaments ofereixen una sèrie de serveis (informació, comunicació, interpretació i educació) i productes (senders, exposicions, audiovisuals, guies, fulletons, productes artesans o alimentaris de la zona).

4.4. LA SENYALITZACIÓ ALS ESPAIS NATURALS PROTEGITS DE CATALUNYA

Amb l'objectiu d'ordenar i orientar els visitants i garantir que la seva activitat no perjudiqui els recursos que es troben en l'espai natural, és necessària la senyalització. Segons Soler i Moragues (2015), la senyalització compleix les funcions següents:

- **Informativa:** Identifica llocs geogràfics, monuments o equipaments i orienta les direccions. Exemples d'aquest tipus de senyalització són els cartells d'entrada a l'espai protegit o els cartells i tòtems de la xarxa de senders
- **Normativa:** Comunica les normes i regulacions que s'apliquen dintre del parc. Sovint són cartells que comuniquen de manera gràfica normes habituals com la prohibició de llençar brossa, d'encendre foc a l'aire lliure, malmetre la flora, de circular amb vehicles de motor, etc. La UNE 187002 defineix que els límits de l'espai natural han de ser senyalitzats en els principals accessos incloent informacions relatives a les pautes d'ús.
- **Interpretativa:** Explica els valors naturals i culturals de l'espai protegit que permeten al turista el coneixement d'allò que estan contemplant.

- **Senyalització segons el manual tècnic de senyalització per als espais naturals protegits**

Imatge 1: Senyal tipus A1.3 segons el manual de la Generalitat de Catalunya

Font: Elaboració pròpia

La Generalitat de Catalunya ha elaborat un manual tècnic de senyalització per als espais naturals protegits que gestiona, sigui quin sigui el seu grau de protecció, on s'expliquen els materials de les plaques, suports i ancoratges, mides, disseny, pictogrames, logotips institucionals, tipografia, fletxes, colors i contingut que ha de tenir cada tipologia de rètol per a cadascun dels següents aspectes:

- Accessos per carretera o camins rurals
- Identificació de l'espai natural, equipaments i llocs d'interès per carretera o camins rurals
- Direccions pel trànsit de persones i vehicles en cruïlles i bifurcacions de camins de circulació rodada o de vianants

- Itineraris pedestres (punts d'inici i final, variants i accessos, direccions i patrocinadors)
- Recomanacions o prohibicions sobre actituds o accions de les persones visitants
- Obres de millora o altres accions que realitzi o subvencioni l'espai natural
- Informacions particulars in situ, ja siguin de caire informatiu o divulgatiu sobre un recurs d'interès
- Plafons d'informació sobre recursos, itineraris o panoràmiques
- Entitats col·laboradores

Les tipologies de senyals són les següents i poden tenir diferents mides:

- Senyal amb doble suport
- Senyal adossat
- Senyal en banderola
- Senyal amb suport baix
- Senyal amb suport alt d'informació
- Senyal amb suport ample
- Piques de fusta (utilitzat únicament per a la senyalització d'itineraris pedestres)

- **Senyalització segons el manual d'estil de senyalització d'itineraris i recursos turístics de la Diputació de Barcelona**

La Diputació de Barcelona defineix també tots els criteris de disseny que han de tenir els rètols dels espais naturals protegits, així com d'altres espais d'interès, en el manual d'estil de senyalització d'itineraris i recursos turístics de la Diputació de Barcelona. Hi ha quatre àmbits de senyalització en els quals s'utilitzen uns suports físics concrets que poden tenir diferents mides:

- Senyals de mobilitat itinerària: Per a la direcció s'utilitzen suports alts, per a la continuïtat i la confirmació suports baixos i fites de seguiment.
- Senyals d'interpretació de recursos d'interès: Plaques en forma de faristol o de safata.
- Senyals direccionals per a vehicles motoritzats: Plaques en forma de safata i de fixació bilateral
- Senyals direccionals per a vehicles de motor o vianants: Banderoles direccionals radials de fixació lateral

Imatge 2: Senyalització de mobilitat itinerària de la Diputació

Font: Elaboració pròpia

Imatge 3: Senyalització tipus B i C segons TIC/447/2003

Font: Elaboració pròpia

La Diputació de Barcelona té també un manual propi de senyalització d'itineraris i recursos turístics que aplica en aquells en els quals té competència. Les tipologies de senyals són semblants a les que fixa la Generalitat de Catalunya, encara que canvia el disseny i el color i hi ha més flexibilitat a l'hora de fixar les mides.

- **Senyalització segons TIC/447/2003, de 4 de febrer**

Actualment s'està redactant un manual per a la senyalització d'orientació en espais rurals per a usuaris no motoritzats. No obstant això, actualment es poden aplicar els criteris de TIC/447/2003, de 4 de febrer, per la qual s'estableixen les bases reguladores de concessió d'ajuts als consells comarcals per a la senyalització d'itineraris turístics al medi rural.

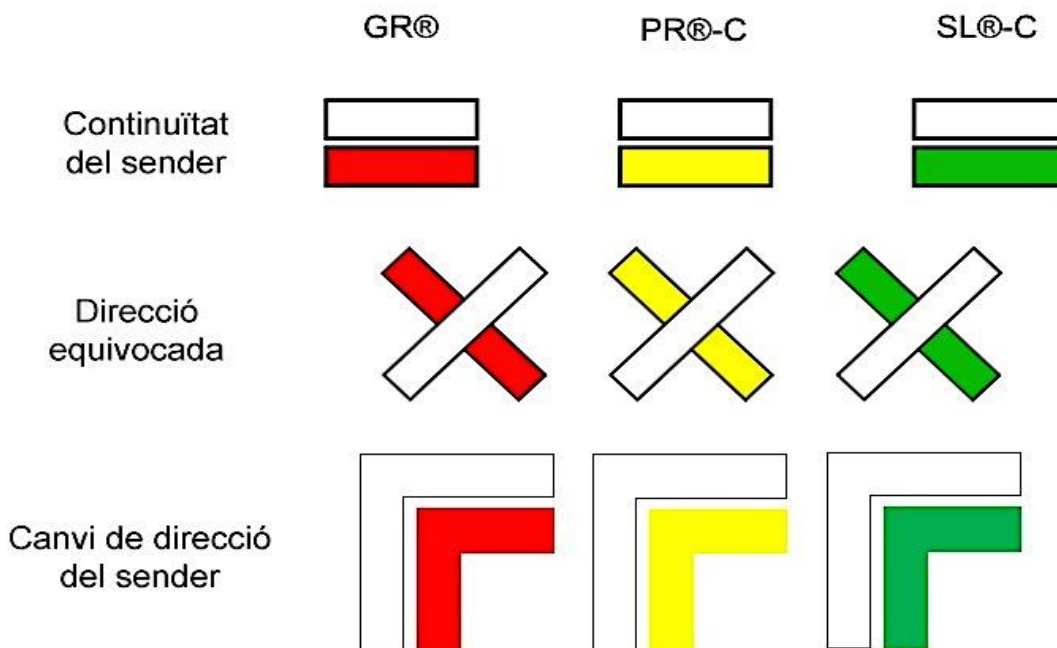
Segons TIC/447/2003, de 4 de febrer, hi ha quatre tipus de senyals:

- Mobles expositors (Tipus A): Estan formats una placa d'alumini coberta amb policarbonat d'una mida considerable, sostinguda per suports de fusta, on hi consta informació general, a través d'un mapa o un esquema gràfic.
- Fites de seguiment (Tipus D): Es tracta de fites de fusta d'un metre d'alçada amb una petita xapa que indica la continuïtat de l'itinerari en un tram llarg sense cruïlles on no hi ha senyals direccionals, per tal de confirmar al visitant que està seguint el camí correcte.
- Banderoles (Tipus B): Plafons rectangulars metàl·lics sostinguts per un pal de fusta de 3 metres d'alçada que tenen per objectiu indicar les direccions en una cruïlla de camins.
- Plafons d'interpretació (Tipus C): Placa metàl·lica que dóna informació d'un element que s'ubica en el mateix espai. Pot interpretar una edificació històrica o d'interès arquitectònic, la flora, la fauna o el paisatge.

- **Senyalització segons la Federació Espanyola d'Esports de Muntanya i Escalada**

Els senders homologats per la Federació Espanyola d'Esports de Muntanya i Escalada tenen una senyalització pròpia, amb senyals pintats als diferents elements que poden trobar-se al llarg del sender (arbres, roques, murs, etc.). Els tipus de senyals es mostren a continuació:

Imatge 4: : Senyalització de senders homologats per la Federació Espanyola d'Esports de Muntanya i Escalada

Font: FEEC

5. LES CERTIFICACIONS DE QUALITAT EN ESPAIS NATURALS PROTEGITS

Una de les eines que garanteix la bona gestió dels espais naturals protegits, alhora que els dota d'un reconeixement són les certificacions i distintius de qualitat promoguts per institucions públiques o privades. A Catalunya trobem dues certificacions a nivell nacional, la Q de Qualitat Turística i Compromís de Qualitat Turística, i una a nivell internacional, la Carta Europea de Turisme Sostenible (CETS), implantada als parcs

naturals del Montseny, de la Zona Volcànica de la Garrotxa, de Sant Llorenç del Munt i l'Obac i del Delta de l'Ebre.

- **Q de Qualitat Turística**

Es tracta d'un segell privat atorgat per l'Institut per a la Qualitat Turística Espanyola (ICTE) a totes aquelles empreses turístiques que, voluntàriament, implanten un sistema de gestió de qualitat basat en la millora contínua, permetent una gestió més eficient de l'espai natural i una millora en la satisfacció del client, a través de la identificació dels punts febles que es poden detectar en els sistemes d'indicadors establert i l'aplicació de mesures correctores.

Aquest distintiu s'aplica als espais naturals protegits des de 2004 i es basa en el compliment de la normativa ISO-UNE 187002:2016, la qual estableix els requisits que garanteixen la qualitat en la prestació dels serveis (accés i recepció, informació, interpretació i educació ambiental, reserves i gestió de queixes i reclamacions), en les instal·lacions (centre de visitants, senders, miradors, àrees recreatives, zones i àrees d'acampada controlada, refugi i aula de natura), en la subcontractació, la seguretat i la gestió de residus, neteja i manteniment.

D'altra banda, també estableix uns requisits per a la gestió de l'ús públic que inclouen la formació contínua del personal i la designació per part de l'administració d'un gestor de qualitat encarregat d'assegurar que el sistema de gestió de qualitat s'implanta d'acord amb els requisits de la UNE i d'informar a la direcció sobre el funcionament del sistema de gestió i les necessitats de millora.

D'acord amb la ISO-UNE 187002:2016, és necessari que l'espai natural disposi de quatre documents essencials:

- Manual de qualitat: Garanteix el compliment dels requisits contemplats en la norma, inclou la política de qualitat i l'organització de l'espai natural i descriu les línies bàsiques d'actuació.
- Procediments operatius: Especifiquen què, qui i com es realitzen les activitats dirigides a garantir la satisfacció del client en els serveis d'ús públic.
- Registres de qualitat: Permeten demostrar que es realitzen totes les activitats descrites en la norma i en els procediments interns.
- Sistema d'indicadors: Permeten obtenir dades objectives per mesurar l'acompliment dels objectius i el ritme de la seva execució.

La direcció de l'espai natural protegit és la responsable de la planificació de les accions i recursos necessaris per assolir els objectius de qualitat i ha de fomentar la participació de tot l'equip. Cal també establir mecanismes de control per a cada servei i equipament i realitzar auditories internes de forma periòdica per garantir els estàndards de qualitat i contribuir a la millora contínua. Anualment l'administració ha d'elaborar una memòria de l'ús públic que inclogui les dades més rellevants referides al seguiment (nivells d'afluència, procedència, idioma, tipus de grup, interessos dels visitants i impacte de les seves activitats en el medi natural, social i cultural) i l'avaluació de l'ús públic per comprovar la consecució dels objectius, el nivell de satisfacció del client, els punts a millorar, les oportunitats i l'eficiència del personal i el pressupost.

- **Compromís de Qualitat Turística**

El Compromís de Qualitat Turística és un distintiu atorgat pel SICTED és un projecte de millora contínua de la qualitat de les destinacions turístiques promogut per la Secretaria d'Estat de Turisme. La idea principal d'aquest sistema és la conceptualització del turisme com un tot, garantint un nivell de qualitat homogeni en tots aquells serveis vinculats directament amb el turisme (espais naturals, estacions d'esquí, oficines de turisme, empreses de transport, allotjament i restauració, etc.) com a la resta de serveis que també poden ser consumits per un turista (comerços, serveis de neteja, seguretat ciutadana, etc.) en una destinació (Burgos, 2016).

Tal i com explica la pàgina web del SICTED, en primer lloc les empreses i serveis turístics s'adhereixen a aquest projecte una vegada es comprometen amb la qualitat turística de la destinació. El SICTED ofereix una sèrie de manuals de bones pràctiques en funció de l'activitat turística a les empreses i serveis adherits, cursos de formació, assistència tècnica, grups de treball que desenvolupen propostes de millora per a la destinació i avaluacions que garanteixen l'objectivitat i el rigor en el procés previ a la distinció. Si després d'aquestes accions de suport l'empresa o servei beneficiària compleix els requisits d'estàndards de qualitat establerts per la metodologia del SICTED, podrà obtenir el distintiu Compromís de Qualitat Turística com a mostra de reconeixement a l'esforç i al compromís amb la qualitat i la millora contínua.

La millora en la qualitat aplicant la metodologia del SICTED i la coordinació amb els diferents sectors repercuteixen, per una banda en beneficis per a la destinació, com l'increment de la satisfacció i el foment de la fidelització del client, la millora de la competitivitat de la destinació i l'increment de la implicació i participació del sector privat en el desenvolupament turístic de la destinació; i per altra banda en beneficis per a les empreses i serveis, com la millora de la gestió interna, la millora de la qualificació de recursos humans, reconeixement i fiabilitat, rebre assistència tècnica per millorar i optar al distintiu de Compromís de Qualitat Turística.

El distintiu té una validesa de dos anys i està sotmès a una revisió anual per verificar que se segueix amb el compliment dels requisits. És per això que les destinacions i empreses o serveis han de revalidar la seva distinció pel seu compromís amb la qualitat turística.

Els ens responsables de la coordinació i el finançament que comporta la implantació a la Província de Barcelona del SICTED és l'Àrea de Desenvolupament Econòmic Local de la Diputació a través de Turisme, juntament amb la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona (Burgos, 2016).

- **Carta Europea de Turisme Sostenible (CETS)**

La Carta Europea de Turisme Sostenible (CETS) és una acreditació europea atorgada per la Federació EUROPARC i concedida als espais naturals protegits i a les empreses turístiques que l'integren com a reconeixement pel seu compromís voluntari amb el desenvolupament sostenible del turisme per tal de portar a la pràctica una estratègia que involucri tots els agents (administracions ambientals i turístiques i empreses) una estratègia local i un pla d'acció per afavorir la dinamització territorial posant en valor els recursos naturals i culturals, però alhora garantint la seva conservació (Gómez-Limón 2013; Torralba, 2013).

La CETS no és només un segell de qualitat, sinó també un mètode de treball, una eina de planificació, un compromís concret dels gestors de l'espai protegit, empreses turístiques i altres agents del territori, un procés d'avaluació i una marca europea d'excel·lència en el desenvolupament sostenible (Torralba, 2013: 1).

Actualment s'han desenvolupat dues de les tres fases de la CETS:

1. La primera és la certificació de l'espai natural protegit per part de la Federació EUROPARC un cop els gestors de l'espai natural protegit accepten els principis de la Carta i els actors locals es comprometen a col·laborar i a assumir compromisos per la sostenibilitat. L'objectiu d'aquesta fase és elaborar una estratègia d'actuació i un pla d'acció a cinc anys.
2. La segona acredita els establiments turístics que cooperen amb els ens gestors d'un espai protegit certificat per la CETS compromentent-se amb la sostenibilitat de l'activitat turística. Aquests han d'elaborar un pla d'actuacions a tres anys abans que l'ens gestor de l'espai protegit atorgui el distintiu.
3. La tercera és l'acreditació d'agències de viatges i operadors turístics que desenvolupen activitats en l'espai natural protegit.

6. EL TURISME DE NATURA

Els orígens del turisme en espais naturals es remunta al segle XIX quan les classes benestants es desplaçaven a llocs aïllats de difícil accés on poder gaudir d'una experiència vinculada a les belleses naturals (Soler i Moragues, 2015; Tolón i Ramírez, 2008).

La democratització del turisme després de la Segona Guerra Mundial va significar una gran expansió de la indústria turística. Aquest creixement, però, no va anar acompanyat d'una planificació del territori per tal de controlar i ordenar aquesta activitat, i és per això que determinats llocs, especialment de platja, però també de muntanya (sobretot estacions d'esquí) van créixer de forma desordenada i es van estandarditzar i massificar sense tenir en compte l'impacte que podien ocasionar sobre el territori.

Tal i com diuen Soler i Moragues (2015), paral·lelament a aquest desenvolupament hi havia una demanda, molt petita, per a la recerca d'espais tranquils i poc freqüentats en el medi rural o en la muntanya on poder experimentar sensacions de bellesa, d'autenticitat i d'esforç personal, descobrir els escenaris culturals i naturals, sempre contribuint a l'ús respectuós del medi ambient.

Aquesta modalitat turística, avui en expansió, és anomenada turisme de natura, definida per l'informe *El turismo de naturaleza en España y su plan de impulso* de la Secretaria General de Turisme (2006: 10) com "aquell turisme que té com a principals motivacions la realització d'activitats recreatives i d'esbarjo, la interpretació i/o el coneixement de la natura amb diferent grau de profunditat, i la pràctica d'activitats esportives d'intensitat física i risc diferents que utilitzin expressament els recursos naturals d'una manera específica, sense degradar-los o esgotar-los".

D'acord amb aquesta definició, en els entorns naturals s'hi poden desenvolupar múltiples activitats amb diverses motivacions. És per això que englobem dins de turisme de natura tres submodalitats, les quals tenen en comú el contacte amb la natura, però difereixen en la motivació: el turisme d'esbarjo, el turisme actiu i l'ecoturisme.

El turisme d'esbarjo té com a motivació principal la realització d'activitats recreatives i d'esbarjo a la natura, en el cas del turisme actiu és la realització d'activitats esportives de diversa intensitat física, mentre que la motivació de l'ecoturisme és la contemplació, el gaudi o el coneixement del medi natural, amb diferent grau de profunditat.

Per tant, i d'acord amb Basora, Romero-Lengua, Huguet i Sabaté (2009), el turisme d'esbarjo fa un ús més passiu dels recursos naturals, amb activitats com el bany, el pícnic o les rutes amb vehicle per carretera. En canvi, el turisme actiu i l'ecoturisme fan un ús exprés dels recursos naturals. La diferència rau en què mentre el primer busca realitzar pràctiques esportives en entorns naturals amb dosis importants d'emoció i risc, el segon busca el gaudi, la contemplació i el coneixement del paisatge i la biodiversitat, així com dels elements culturals associats, de forma pausada i sense dosis de risc.

Així doncs, podem trobar activitats turístiques que poden incloure's tant en la submodalitat de turisme actiu com la d'ecoturisme. Il·lustrant l'exemple de Basora, Romero-Lengua, Huguet i Sabaté (2009), veiem que el senderisme en alta muntanya podria ser considerat una activitat pròpia de l'ecoturisme quan es fa de forma pausada amb l'objectiu de contemplar i entendre els valors naturals i culturals que es troben al llarg del recorregut; però podria ser una activitat pròpia de turisme actiu si l'objectiu fos el repte esportiu i la realització personal.

A vegades, però, poden haver-hi les dues motivacions, per això hi ha una relació de complementarietat entre aquestes dues submodalitats.

Per tant algunes de les activitats que es poden classificar dins l'ecoturisme serien l'observació d'aus i flora, les activitats d'educació ambiental, les rutes a cavall, les visites guiades; mentre que les activitats més

pròpies del turisme actiu serien, per exemple, l'escalada, l'alpinisme, BTT, espeleologia, ràfting, desens de barrancs o les activitats aèries.

Pel que fa a l'ecoturisme a Catalunya, no es tracta senzillament d'una modalitat basada en l'observació de la natura i les cultures tradicionals sinó que va més enllà, basant-se amb pràctiques sostenibles que contribueixin, per una banda, a la conservació dels valors naturals (paisatge i biodiversitat) i culturals (gastronomia, artesanía, costums, patrimoni arquitectònic), procurant que les comunitats locals i els turistes preguin consciència de la importància de preservar-los, i, per altra banda, que contribueixin al desenvolupament socioeconòmic de les comunitats locals, assegurant així la millora en la seva qualitat de vida (Soler i Moragues, 2015; Basora, Romero-Lengua, Huguet i Sabaté, 2009; OMT, 2002). L'ecoturisme és doncs, la modalitat que més s'ajusta a la sostenibilitat del turisme, basada en el desenvolupament econòmic, social i ecològic del territori.

Es tracta d'una modalitat poc desenvolupada i promocionada a Catalunya, però que ofereix un potencial elevat, d'acord amb Basora, Romero-Lengua, Huguet i Sabaté (2009). D'una banda, Catalunya és un territori molt petit on hi conflueix una gran varietat de paisatges, que va des de zones litorals fins a zones alpines, i una gran diversitat biològica, degut a la seva orografia i a la seva situació estratègica a mig camí entre les zones tropicals i les zones àrtiques. D'altra banda, Catalunya és una destinació consolidada i coneguda amb una infraestructura turística potent i una bona organització des del punt de vista institucional que facilita la promoció del país.

Per tant, conforme a Soler i Moragues (2015), l'ecoturisme a Catalunya es presenta com una modalitat turística amb un fort potencial i com una oportunitat per recuperar el patrimoni natural i cultural perdut i posar-lo en valor per generar un flux de visitants interessat en conèixer-lo i en contribuir a la seva conservació. L'arribada d'aquest flux contribueix a la dinamització de l'economia de destinacions deprimides amb situació de despoblament, però també a la diversificació de l'oferta de destinacions ja consolidades que necessiten adaptar-se davant d'una demanda creixent compromesa amb el respecte per l'entorn i que s'interessa per realitzar activitats en espais naturals.

7. REFLEXIONS DEL MARC TEÒRIC

Els espais naturals protegits es conceben actualment no només com una reserva de flora i fauna, sinó també com una destinació turística on s'hi poden practicar activitats relacionades amb la recreació, l'esport i l'estudi dels recursos naturals i culturals. El foment d'aquestes activitats a partir de la creació d'equipaments i serveis generen un impacte econòmic en el territori, però és aquí on apareix la pregunta de fins a quin punt l'exercici d'aquestes activitats d'ús públic poden arribar a afectar a la conservació d'aquells recursos naturals i culturals que han portat a declarar l'espai natural com a protegit. En aquest dilema, el turisme sostenible apareix com una modalitat de turisme compromès a garantir la compatibilitat entre aquests dos objectius, afavorint el desenvolupament social, ecològic i econòmic del territori.

Partint d'aquests coneixements, a continuació es pretén analitzar l'estat de l'oferta turística de l'EIN Cingles de Bertí, actualment molt poc desenvolupada i localitzada en un únic recurs (Sant Miquel del Fai), així com les oportunitats que ofereixen tots els recursos culturals i naturals de l'espai protegit, tenint present en tot moment les restriccions que imposa la legislació, per desenvolupar un programa d'accions sota els paràmetres del turisme sostenible que afavoreixi l'atracció de visitants i, conseqüentment el desenvolupament socioeconòmic territorial, alhora que garanteixi la conservació dels seus recursos culturals i naturals.

MARC PRÀCTIC

1. ÀREA D'ESTUDI

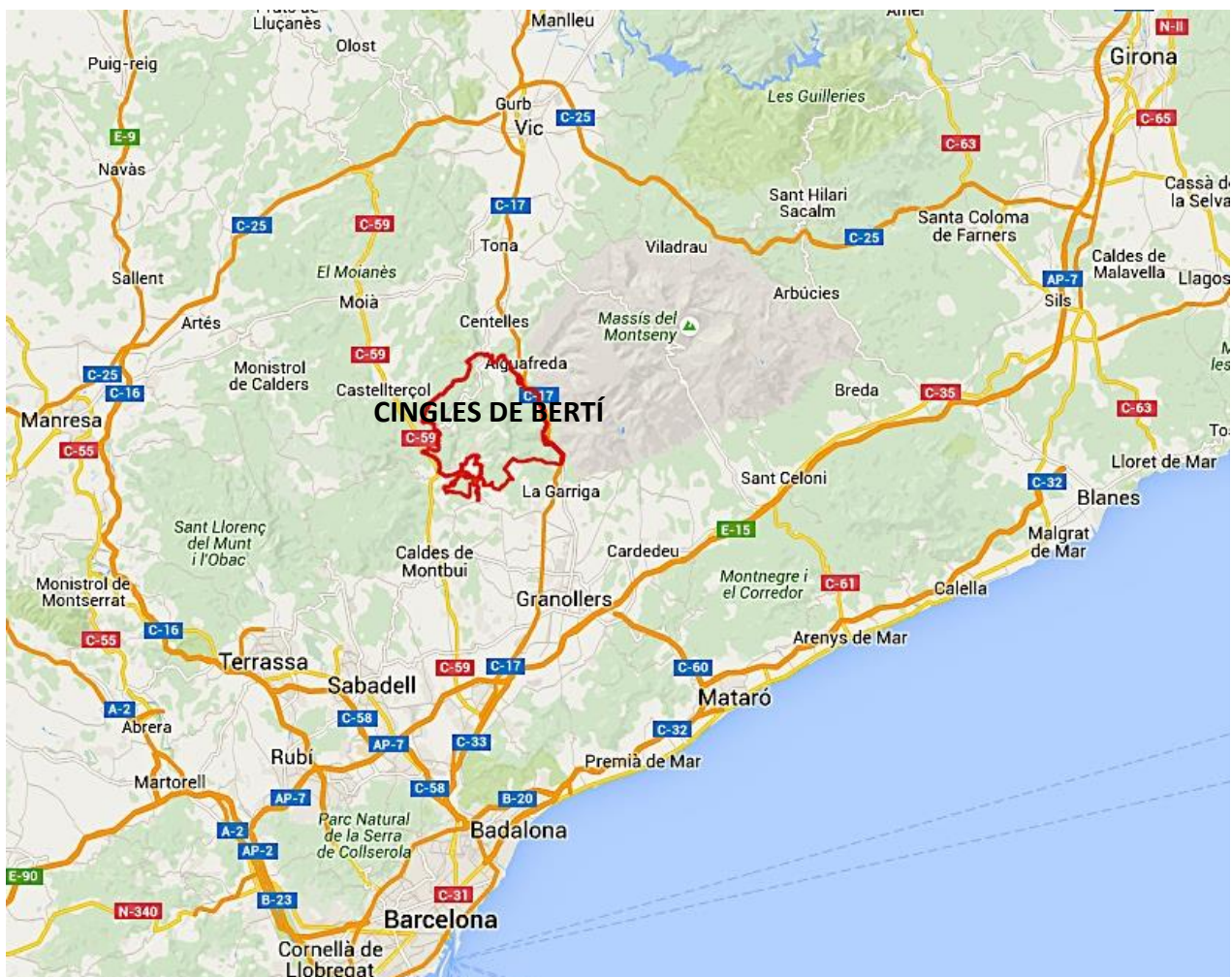
1.1. SITUACIÓ

Els Cingles de Bertí són un conjunt de relleus que formen part de la Serralada Prelitoral Catalana situats entre el riu Congost a l'est i el Tenes a l'oest i que limiten amb la plana del Vallès al sud, i l'altiplà del Moianès al nord.

Administrativament, la part alta occidental pertany principalment a la comarca del Moianès, al terme de Sant Quirze Safaja, mentre que la septentrional (el Pla de la Garga) a Osona, als termes municipals de Sant Martí de Centelles i Centelles. La part baixa meridional pertany principalment al Vallès Oriental, als municipis de Bigues i Riells, Sant Feliu de Codines i l'Ametlla del Vallès, i l'oriental als municipis de Figaró - Montmany i Tagamanent.

Una part d'aquests sistemes muntanyosos es troba protegida pel Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) i la Xarxa Natura 2000. No obstant això, aquest treball centra la seva actuació no només en l'espai protegit, sinó també en la resta d'indrets que configuren de forma natural els Cingles de Bertí i les petites valls situades als seus peus.

Mapa 3: Situació i delimitació de l'àrea d'estudi

Font: Elaboració pròpia a partir de Google Maps

1.1. DESCRIPCIÓ

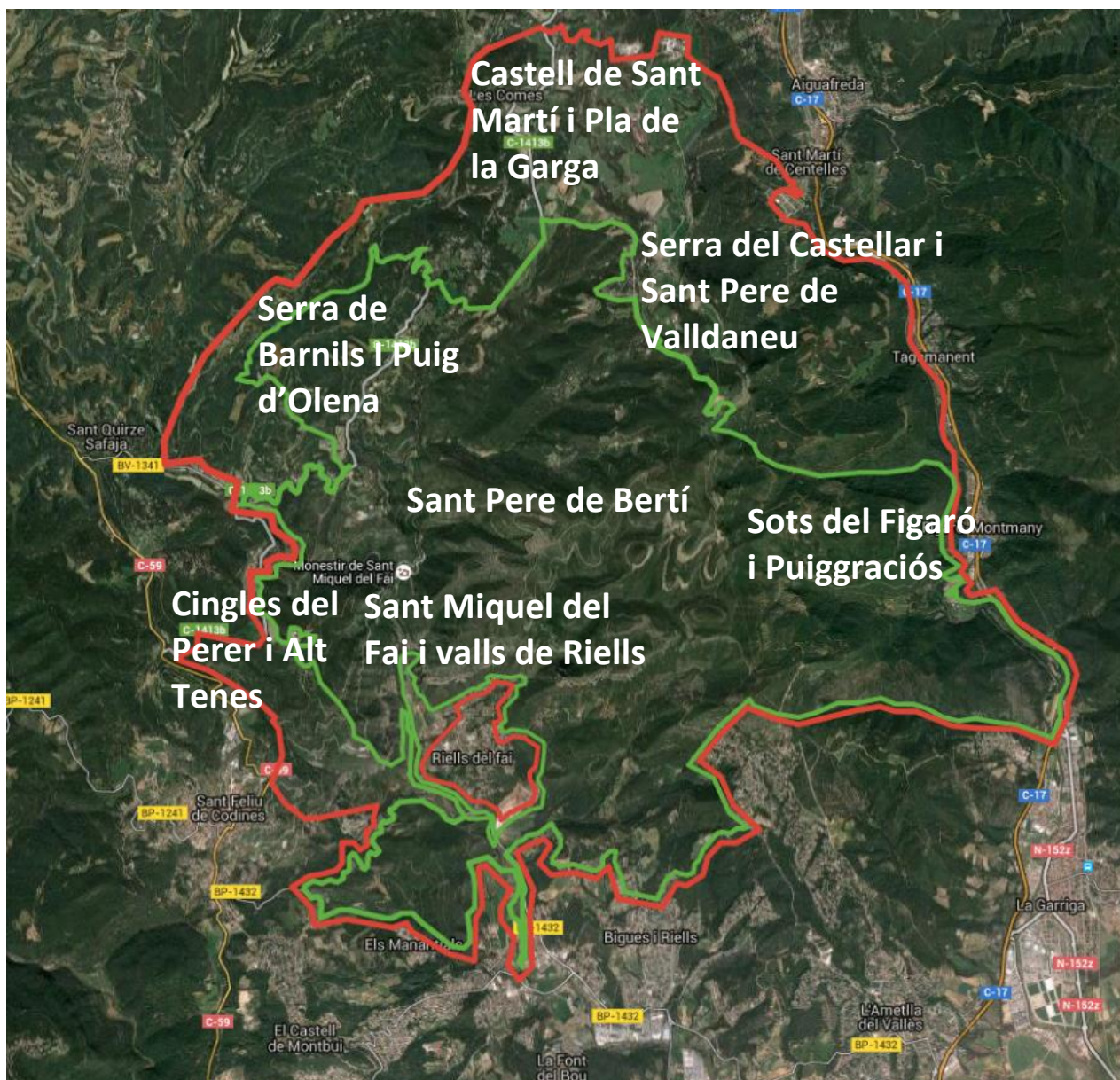
Els Cingles de Bertí és un espai d'interès ecològic i paisatgístic, format per un relleu en cuesta (escarpaments amb pendents pronunciats al cim i amb pendents més suaus al seu peu) que modela la cinglera, originada per l'acció dels processos geològics externs sobre les diferents litologies presents a l'espai, on la incidència de la xarxa hidrogràfica (riu Tenes, torrent Rossinyol, torrent de l'Ullar) s'adapta i ressalta amb més intensitat les característiques de la disposició dels diferents tipus de roques sedimentàries, formant valls encaixades, com la de Riells o la del Llòbrega, i també gorges (destacant el salt d'aigua del Tenes i el del Rossinyol), balnes, salts d'aigua, coves i dipòsits de travertins, degut als processos càrstics associats a l'acció d'aigües superficials i subterrànies (Diego, Fontboté et al, 2002).

Com que es tracta d'un territori força extens, amb diferents paisatges, a continuació es descriuen les diferents zones que conformen aquest espai natural:

- **Sant Pere de Bertí:** Engloba la major part de l'espai protegit i es troba a la part alta de la cinglera. El seu aïllament ha permès la seva preservació, ja que, malgrat l'inevitable incendi que es produí el 1994 i que va cremar pràcticament tota la zona, les poques edificacions que hi ha a l'entorn i els sistemes autònoms de generació d'energia o d'aigua potable dels masos habilitats com a segones residències, s'ha aconseguit evitar la proliferació d'infraestructures lineals i preservar extincions força grans de superfícies forestals deshabitades. Per tant, es tracta d'un entorn relativament poc transformat, amb bones panoràmiques i amb un sistema natural de cinglera d'interès paisatgístic, geomorfològic i ecològic, on es refugien espècies faunístiques amenaçades (Diego, Fontboté et al, 2002). No obstant això, aquest aïllament ha portat a l'abandonament del patrimoni rural d'aquest antic nucli de masies disperses, algunes mil·lenàries que tenien com a centre l'església romànica de Sant Pere de Bertí, un dels pocs edificis ben conservats.
- **Sant Miquel del Fai i valls de Riells:** La part més coneguda i més freqüentada pel conjunt monumental i natural de l'antic monestir de Sant Miquel del Fai, situat damunt els espadats que tanquen la Vall de Sant Miquel, formada per l'acció de les aigües del Tenes. Al llarg de la vall travessada pel riu s'hi ha format un ecosistema de ribera d'alt valor ecològic i paisatgístic. Un quilòmetre a llevant d'aquesta vall, en comença una altra de molt més estreta anomenada Vall de Ros, segurament el lloc més misteriós dels Cingles de Bertí que ha inspirat moltes llegendes de tradició popular. Tota aquest sector forma part de la Geozona 350 (Sant Miquel del Fai i enclavaments de la Vall del Tenes), d'interès geològic.
- **Cingles de Perer i Alt Tenes:** És el sector occidental, on hi ha, d'una banda els Cingles del Perer, que tanquen la part occidental de la Vall de Sant Miquel, i d'altra banda un engorjat profund que forma el Tenes abans que les seves aigües caiguin cinglera avall cap a la Vall de Sant Miquel.
- **Serra de Barnils i Puig d'Olena:** Localitzada al nord-est del nucli de Sant Quirze Safaja, és un sistema muntanyós amb un conjunt de masies ben conservades, una fageda i un antic sanatori on el poeta Màrius Torres passà els últims anys de la seva vida.
- **Castell de Sant Martí i Pla de la Garga:** La zona més ben comunicada de l'espai natural situada en un altiplà modelat per conreus, la qual cosa ha permès la preservació de grans masies, algunes mil·lenàries i d'alt interès arquitectònic. La plana està presidida pel Castell de Sant Martí, centre de l'antiga jurisdicció feudal de la Baronia de Centelles, que s'estenia al llarg dels Cingles de Bertí. Malauradament, avui és una ruïna, i, per raó d'un perill imminent de caiguda de pedres de grans dimensions, difícil de resoldre econòmicament i tècnicament, el recinte es troba tancat provisionalment al públic.
- **Serra del Castellar i Sant Pere de Valldaneu:** Sector format per un conjunt de turons i petites valls ubicades als peus de l'est de la cinglera on tradicionalment s'hi ha practicat l'escalada.

- **Sots del Figaró i Puiggraciós:** Inclou tota l'àrea que forma part del terme municipal de Figaró – Montmany. Conté dues valls profundes també localitzades als peus de l'est de la cinglera que formen part de la Reserva de la Biosfera del Montseny com a zones tampó. D'una banda, el Sot del Bac, destinació tradicional d'escaladors, i d'altra banda el Sot de Montmany, que inspirà Raimon Casellas per a la producció de la primera novel·la modernista catalana. Aquesta última vall pertany a la Geozona 325 (Cingles de Bertí) i és una destinació freqüent de grups escolars ideal per a l'aprenentatge de la geologia. Sobre aquesta vall s'hi ubica el Santuari de Puiggraciós, amb una vida religiosa encara activa on s'hi celebren nombrosos aplecs populars coneguts a nivell local.

Mapa 4: Delimitació de l'àrea d'estudi i de l'àmbit de l'espai natural protegit dels Cingles de Bertí

Font: Elaboració pròpia a partir de Google Maps

- Àrea d'estudi
- Àrea protegida pel PEIN i Natura 2000

2. ANTECEDENTS

La idea de crear productes turístics a partir de la posada en valor del conjunt de recursos que engloba els Cingles de Bertí no ha estat encara portada a terme. No obstant això algunes d'aquestes administracions locals sí que ha desenvolupat accions puntuals per potenciar els recursos locals, alguns dels quals es troben als Cingles de Bertí.

2.1. EL PLA DE DINAMITZACIÓ TURÍSTICA DE LA VALL DEL TENES

Des de la Mancomunitat Intermunicipal de la Vall del Tenes, que agrupa els municipis de Bigues i Riells, Santa Eulàlia de Ronçana, Lliçà d'Amunt i Lliçà d'Avall, es va impulsar l'any 2008 la redacció d'un projecte anomenat *Vall del Tenes - Jardí del Vallès* que tenia la intenció de posar en valor els recursos que s'ubiquen al llarg del curs alt, mitjà i baix del riu Tenes per crear una nova destinació basada en el turisme sostenible amb la col·laboració dels agents públics i privats de la zona. Malgrat les expectatives per dinamitzar aquesta zona situada als peus de les cingleres de Bertí, al final ha quedat en un no-res per manca de pressupost en iniciar-se la crisi.

2.2. EL FOMENT DEL TURISME A SANT MARTÍ DE CENTELLES

En els darrers anys l'Ajuntament de Sant Martí de Centelles va començar un seguit d'accions per dinamitzar el municipi, però actualment han quedat estancades. Per començar, des de l'any 2006 fins el 2012 es van dur a terme tasques de restauració arquitectònica, excavació arqueològica, recerca històrica i instal·lació d'elements interpretatius del Castell de Sant Martí. Si bé aquestes accions van servir per evitar l'acceleració del deteriorament d'aquest element patrimonial tan destacable de la zona, actualment el recinte es troba tancat per raó d'un perill imminent de caiguda de pedres de grans dimensions i novament la vegetació ha començat a cobrir el terreny. No obstant això, està previst que abans del 2018 es continuïn les excavacions a la part del recinte sobirà, el més antic, ja que aquest problema no afecta aquesta programació.

Una de les altres accions al municipi ha estat la creació d'itineraris temàtics i senyalització interpretativa dels recursos d'interès del municipi i recuperació de les vies d'escalada de la Soleia.

Finalment, cal destacar la rehabilitació del complex esportiu de l'Oller, ubicat als peus dels Cingles de Bertí i molt a prop de l'estació de tren del poble, que va estar en funcionament entre els anys 30 i 80 del segle XX. L'any 2011 es va completar la primera fase del projecte gràcies al finançament municipal, de la Generalitat i del Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER), amb la construcció d'una pista poliesportiva, una graderia i dos vestidors. Les següents fases del projecte, que encara s'han d'iniciar, passen per la rehabilitació de l'antic restaurant, la instal·lació d'un punt d'informació turística i la construcció d'altres pistes per activitats esportives. L'objectiu és que el complex esportiu esdevingui en un equipament de referència per a la pràctica esportiva, aprofitant també l'entorn natural, les vies d'escalada de la Soleia, els circuits d'orientació i els itineraris de natura.

3. ANÀLISI DE L'ENTORN

3.1. ANÀLISI DE L'ENTORN EXTERN

3.1.1. ANÀLISI DE L'ENTORN DEMOGRÀFIC

La distribució de la població és molt irregular al llarg del territori català. Segons dades d'IDESCAT de l'any 2015, el 64% de la població catalana viu en tan sols el 10% del territori, que correspon a Barcelona i a la seva àrea d'influència.

Els Cingles de Bertí es troben situats als límits de la segona corona de l'àmbit metropolità de Barcelona, la qual cosa comporta una pressió demogràfica elevada que pot provocar un excés de freqüentació i un risc potencial per a la conservació dels recursos naturals si les activitats d'ús públic no es desenvolupen de forma ordenada i planificada. Com s'ha explicat anteriorment, la inversió en equipaments i serveis i especialment en centres d'acollida i d'informació és una manera de garantir la bona ordenació de visitants i evitar la concentració en una zona concreta.

3.1.2. ANÀLISI DE L'ENTORN POLÍTIC-LEGAL

Actualment les institucions públiques promouen iniciatives per a la posada en valor turística del patrimoni per afavorir el desenvolupament territorial, contribuint així al creixement econòmic i a la generació de nous llocs de treball a partir del desenvolupament d'activitats turístiques, al reforçament de la identitat cultural de la població local i a la preservació del seu patrimoni cultural (Patin, 2005). D'aquesta manera, les polítiques que adopten les institucions sobre els espais naturals protegits no es limiten a la protecció dels seus valors naturals i culturals, sinó que procuren que aquestes zones esdevinguin una eina dinamitzadora socioeconòmica del territori, ja sigui a través d'activitats relacionades amb l'aprofitament dels recursos agrícoles i forestals, com del desenvolupament d'activitats de lleure. Ara bé, aquestes activitats s'han de desenvolupar sota els criteris de la sostenibilitat per tal de que siguin compatibles amb els objectius de protecció dels recursos naturals i culturals de l'espai. Amb l'objectiu d'acreditar aquests compromisos, institucions nacionals i internacionals han creat distintius de qualitat turística que reconeixen l'esforç voluntari dels espais naturals protegits i els equipaments i serveis associats com la CETS, Compromís de Qualitat Turística i Q de Qualitat Turística, explicats anteriorment en el marc teòric.

Però per estimular el desenvolupament socioeconòmic d'aquestes àrees naturals les administracions públiques destinen un conjunt d'ajudes tècniques i econòmiques per al sector primari i turístic.

La llei estatal que regula actualment els espais naturals protegits és la Llei 42/2007, de 13 de desembre, del Patrimoni Natural i de la Biodiversitat. Ara bé, amb el traspàs de competències, les comunitats autònomes han pogut desenvolupar el seu propi sistema de planificació dels espais naturals protegits.

- **Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals**

L'objectiu d'aquesta llei és *protegir, gestionar, conservar els espais naturals de Catalunya, fent-ho compatible amb el desenvolupament i la utilització d'aquest recurs, a través de l'ordenació racional i equilibrada del territori* (Art. 1).

Per tant, la llei no només marca com a finalitat l'establiment de mesures per a preservació dels valors naturals d'una zona particular, sinó que també estableix altres finalitats que tenen a veure amb el foment d'usos i activitats de lleure, educació i recerca que afavoreixin el desenvolupament socioeconòmic de la població local, sempre i quan siguin compatibles (Art. 5).

La llei estableix que la responsabilitat de la protecció dels espais naturals i dels seus ecosistemes i recursos recau a les administracions públiques, però tothom té el deure de respectar-los i conservar-los (Art. 3). També estableix una tipologia d'espais naturals de protecció especial, un seguit de disposicions generals per a la protecció i preservació del medi natural i anuncia la futura redacció del Pla d'Espais d'Interès Natural.

- **Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'Espais d'Interès Natural**

El Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) té per objecte delimitar i establir un règim bàsic de protecció per a tota la resta d'espais naturals representatius del territori català. Aquests espais naturals passen a tenir un

règim específic de protecció i gestió mitjançant o bé la declaració de qualsevol de les figures de protecció especial de protecció prevista per la Llei d'espais naturals, o bé per l'aprovació de plans especials de protecció del medi físic i el paisatge, com és el cas de l'Espai d'Interès Natural (EIN) Cingles de Bertí.

A l'anàlisi de l'entorn intern s'explicarà amb detall el Pla especial dels Cingles de Bertí, incloent aquelles clàusules més importants que fan referència a la regulació d'activitats turístiques i ús públic, construccions i instal·lacions i accés amb vehicle motoritzat.

- **Decret Legislatiu 1/2010, de 3 d'agost, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'Urbanisme**

El PEIN està molt relacionat amb la Llei d'Urbanisme, ja que té caràcter de pla territorial parcial. De fet, aquesta és la que marca les institucions que poden tramitar-los, que són el Departament de Territori i Sostenibilitat, els ajuntaments i els consells comarcals.

Tot el territori delimitat pel PEIN té condició de sòl no urbanitzable pel seu interès connector, natural, agrari, paisatgístic o d'un altre tipus. Això implica que els terrenys no es troben urbanitzats, ni tampoc podran ser-ho (Art. 32).

Ara bé, es permet la reconstrucció i la rehabilitació de masies i cases rurals, així com altres construccions per tal de recuperar els seus valors, sempre i quan es destinin a un seguit d'usos concrets, relacionats com ara a un establiment hotel·ler; a un establiment de turisme rural; a activitats d'educació en el lleure, artesanals, artístiques o de restauració; a equipaments o a serveis comunitaris (Art. 47.3).

Estiguin o no incloses aquestes construccions en un Pla especial urbanístic de catàleg de masies i cases rurals del municipi, serà necessari indicar les raons que en determinen la preservació o recuperació (Art. 50.2 i Disposició Transitòria Quinzena) abans d'obtenir un informe favorable de la comissió territorial d'urbanisme corresponent que pot incloure un seguit de mesures correctores, si s'escau, que permetrà obtenir la llicència d'obres (Art. 48.2, 3 i 50.1). Si l'edifici en qüestió no es troba inclòs en un catàleg, el procediment és més complex, ja que abans de l'aprovació definitiva i l'obtenció de llicències municipals les accions que vulguin dur-se a terme s'hauran de sotmetre a informació pública per l'ajuntament i realitzar un estudi d'impacte paisatgístic (Art. 48).

El mateix és aplicable per a la implantació d'equipaments mínims i imprescindibles destinats a l'interès públic, incloent aquí les infraestructures d'accessibilitat (Art. 47.4c) i aquells equipaments derivats de les activitats de caire esportiu, cultural, d'educació en el lleure i d'esbarjo que es desenvolupin a l'aire lliure (Art. 47.4a).

Hi ha casos en què s'exigeix obligatòriament la tramitació prèvia d'un pla urbanístic especial per a la implantació d'infraestructures turístiques. Es tracta dels càmpings i l'aparcament de caravanes, autocaravanes i remolcs tenda (Art. 47.6 e) i aquelles instal·lacions destinades a l'ampliació dels usos hotelers autoritzats (Art. 47.6 g).

- **Directives 92/43/CEE, d'Hàbitats i 09/147/CE, d'Aus**

L'objectiu d'aquestes directives europees és llistar i protegir els hàbitats naturals i les poblacions d'espècies silvestres de la Unió Europea que són considerats d'interès científic, ecològic i cultural establint una sèrie de mesures per mantenir-los en un estat de conservació favorable dins d'una xarxa a nivell europeu, Natura 2000, a la qual pertany l'EIN Cingles de Bertí.

- **Llei 9/1993, de 30 de setembre, del Patrimoni cultural català**

El patrimoni cultural també és objecte de protecció per part de l'administració, ja que igual que el patrimoni natural, pot esdevenir un recurs socioeconòmic per un territori. A més a més, les entitats

gestores dels espais naturals han utilitzat el patrimoni arquitectònic que contenen per crear equipaments d'ús públic i millorar l'oferta de serveis.

Segons la Llei del Patrimoni cultural català, els propietaris tenen el deure de conservació, preservació i manteniment dels béns integrants del patrimoni cultural (Art. 21) i les administracions públiques han de vetllar pel seu compliment, a partir de diferents mecanismes que inclouen un seguit d'ajudes anuals (Art. 55.1) per a tots els béns i accés al crèdit oficial (Art. 55.3) i exempcions fiscals (Art. 59) per a béns culturals d'interès nacional, i un seguit de mesures que les administracions públiques poden imposar als propietaris en cas que un bé cultural d'interès nacional es trobi en perill incloent l'obligació d'executar obres, sempre i quan no superin el 50% del valor del bé (Art. 67) i expropiacions per a l'interès social (Art. 67.4).

Qualsevol intervenció en un bé cultural d'interès nacional requereix llicència urbanística de l'ajuntament corresponent. Aquesta serà concedida un cop la Generalitat autoritzi la intervenció, així com qualsevol canvi d'ús, després que l'administració local li hagi comunicat les intencions del propietari. Aquest projecte ha d'incloure un informe sobre els seus valors artístics, històrics i arqueològics i sobre el seu estat actual, i també d'avaluació de l'impacte de la intervenció que es proposa (Art. 34). La intervenció haurà de respectar en tot cas els valors culturals del bé (Art. 35).

Pel que fa al l'ús social del patrimoni cultural, l'Administració de la Generalitat ha de procurar pel gaudi del patrimoni cultural com a recurs de dinamització social i turística, sempre amb la condició que es respecti la seva conservació i protecció (Art. 61.3) i els propietaris de béns culturals d'interès nacional estan obligats a permetre la visita pública al bé, almenys quatre dies al mes i en dies i hores prèviament assenyalades (Art. 30.1).

3.1.3. ANÀLISI DE L'ENTORN SOCIOCULTURAL

El desenvolupament de les societats de consum acabada la Segona Guerra Mundial va derivar a una productivitat desenfrenada que no tenia en consideració el medi natural. És així com entre els anys 60 i 70 del segle passat, davant dels successius desastres ecològics, començaren a sorgir grups ecologistes que s'oposaren a aquest model consumista i productivista defensant la conservació del medi ambient. Paral·lelament els organismes de protecció de la natura com la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura i els Recursos Naturals (UICN) van anar adquirint reconeixement internacional i se signaren convenis, s'elaboraren programes i es convocaren reunions entre països amb l'objectiu d'estendre la consciència ambiental i el desenvolupament sostenible a tots els ciutadans (Soler, 2010).

Per altra banda, les institucions internacionals com la UNESCO que vetllen per a la protecció del patrimoni mundial, han contribuït a difondre el compromís de la conservació del patrimoni a la societat i a les administracions públiques, ja que és concebut com un recurs valuós, no només per contenir un llegat històric que permet l'enriquiment cultural i la identificació d'un individu amb la seva cultura, sinó també per a l'economia d'un territori (Patin, 2005).

L'augment de la consciència ambiental i la revalorització del patrimoni han portat a la crítica del turisme de masses, caracteritzat per ser un model amb una extrema manca de planificació del territori que ha portat al creixement desordenat i a una estandardització de les destinacions, produint un fort impacte ambiental. D'aquí prové el progressiu interès per la recerca de llocs autèntics, serveis personalitzats i la inversió d'aquest model insostenible per un de més sostenible que entengui el turisme com una eina per al desenvolupament local i per a la conservació dels recursos culturals i naturals, procurant sempre per la qualitat, la capacitat de càrrega, l'ús respectuós dels valors naturals i culturals i l'ordenació equilibrada de l'activitat. Antón i González (2008) afirmen que aquesta nova tendència en el turisme es caracteritza, per una banda, per la cerca constant de noves experiències bàsicament en l'àmbit de la naturalesa, la salut i la cultura, i per altra banda, per donar més importància allò que es pot fer durant el viatge que no pas el lloc en sí.

Els espais naturals constitueixen destinacions on és possible trobar aquests valors, ja que la seva protecció legal i la valorització social han permès preservar-los de l'expansió urbanística i mantenir els seus valors naturals i culturals que li aporten autenticitat. A més a més, els espais naturals propers a grans conurbacions urbanes, com és el cas dels Cingles de Bertí amb Barcelona, han esdevingut destinacions populars en els últims cinquanta anys per realitzar activitats recreatives, en contraposició al bullici urbà (Soler, 2010).

3.1.4. ANÀLISI DE L'ENTORN TECNOLÒGIC

Les noves tecnologies han esdevingut actualment una eina per a la difusió del patrimoni, ja sigui a un públic especialitzat o no (Suárez i Sancho, 2010). Per una banda, són un mitjà de transmissió d'informació que permeten una major comprensió de l'element patrimonial que es visita. És aquí on s'hi inclouen recursos com els mappings, els codis QR, les representacions 3D, els audiovisuals o la realitat augmentada. Per altra banda, són una eina per a la creació de nous productes. L'exemple més representatiu és el geocaching, una mena de joc de pistes que es desenvolupa amb l'ajuda d'un GPS i que alguns espais naturals ja han aprofitat per variar la seva oferta d'activitats.

També són una eina molt útil per a la promoció i venda de serveis de les destinacions. Aquí adquireixen especialment importància les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC), i més concretament la multitud d'eines de la web 2.0 i que permeten al turista interactuar tant abans, com durant, com després del viatge. Els blogs i les xarxes socials són l'exemple més paradigmàtic d'aquesta nova tendència, ja que facilita una relació més directa entre les entitats turístiques gestores, el turista i el públic potencial. Abans del viatge, el turista pot trobar a Internet multituds d'informacions per tal de seleccionar els productes i serveis que més li interessin i planificar la seva estada i fins i tot reservar-los a l'instant. Durant i/o després de la seva estada comparteix fotografies i vídeos a través de les xarxes socials, explicant les seves experiències que poden acabar influenciant les decisions del públic potencial de la destinació.

A part de la difusió i promoció del patrimoni, les noves tecnologies també són útils per a la conservació i el seguiment d'espècies de fauna dels espais naturals. Alguns dels exemples més destacables són les càmeres fotogràfiques de fototrampeig col·locades en llocs estratègics, dispositius GPS que transmeten la localització de la fauna registrada a temps real, o aplicacions mòbils o portals web com ornitho.cat on els ciutadans intercanvien informació sobre observacions de fauna.

3.1.5. ANÀLISI DE L'ENTORN ECONÒMIC

Els Estats financen una part molt important de les accions de protecció, conservació i recerca del patrimoni. Però en els darrers anys, per tal de fer front al creixement de despeses de conservació, protecció i gestió del patrimoni cultural i natural, els Estats han tendit a involucrar el sector privat, transferint les seves missions a fundacions privades (amb o sense ànim de lucre) i promovent el finançament privat a través del mecenatge i l'esponsorització (Patin, 2005).

A Catalunya cal tenir en compte que el pressupost que han destinat les administracions públiques a la protecció dels espais naturals protegits i a la seva potenciació turística ha disminuït en el context de crisi econòmica, especialment en aquells espais gestionats per la Generalitat de Catalunya. Això ha obligat a reduir el personal i les inversions en equipaments d'ús públic, programes de seguiment ecològic i ambientals i projectes de recerca (Germain, 2013).

Els Cingles de Bertí, com a espai d'interès natural integrat a la Xarxa Natura 2000, pot optar a les ajudes que ofereix la Unió Europea per fer front a les despeses que suposa la gestió i a les diferents inversions, a través de principalment el **Programa LIFE**, destinat al finançament de projectes europeus amb objectius mediambientals i climàtics, i els fons estructurals, que no són específics d'espais naturals però poden acollir-s'hi perquè el finançament de la Xarxa Natura 2000 es troba integrat en altres polítiques comunitàries:

- **Fons Europeu Agrícola de Desenvolupament Rural (FEADER):** Dins d'aquest fons cal destacar especialment el programa LEADER, que ja ha demostrat clars beneficis per a espais Natura 2000. Aquest programa europeu té com a objectiu estimular la cooperació entre les organitzacions i empreses locals per tal que impulsin noves formes de desenvolupament sostenibles del seu territori, com ara a través de la valorització del patrimoni cultural i natural, creant una oferta atractiva d'ecoturisme.
- **Fons Europeus de Desenvolupament Regional (FEDER):** Una de les línies d'ajuda d'aquests fons és per a la protecció de la biodiversitat i els ecosistemes, incloent els espais Natura 2000, i també per a les activitats de gestió de desenvolupament regional sostenible.
- **Fons Socials Europeus:** No ofereix beneficis tant directes com en els casos anteriors, però poden ajudar a impulsar la competitivitat de les empreses locals i la gestió eficient de les administracions locals en espais Natura 2000.
- **Fons de Cohesió:** Entre les línies d'ajuda que proporciona aquesta font de finançament hi ha la protecció de la biodiversitat i els ecosistemes i la promoció d'eficiència energètica en el context de la creació d'infraestructures verdes.

Tot i així, la mateixa Comissió Europea reconeix que el cofinançament de la UE en el període 2007-2013 va cobrir només entre un 9 i un 19% de les necessitats de finançament estimades de la Xarxa i proposa un seguit de possibles noves fonts de finançament basades en les donacions (d'empreses, fundacions o visitants), l'enfocament lucratiu (venda de productes, taxes d'aparcament, explotació d'un recurs turístic) o una combinació dels dos.

3.1.6. ANÀLISI DE L'ENTORN GEOGRÀFIC

• Les comunicacions

La localització dels Cingles de Bertí, a prop de Barcelona i a mig camí entre la capital catalana i les ciutats de Vic i Moià, fa que els nuclis de població ubicats als peus dels Cingles de Bertí gaudeixin de bones comunicacions, tant des del punt de vista del transport públic com del privat. No obstant això, l'aïllament i el despoblament de la zona alta de la cinglera, obstaculitzen els serveis de transport públic, encara que la xarxa de carreteres és bona i es pot accedir fàcilment amb vehicle privat.

L'accés amb vehicle privat als nuclis de població propers es fa per la C-17 a la zona oriental, la C-59 a l'occidental i la BP-1432 a la meridional.

Taula 1: Vies de comunicació dels nuclis de població que envolten els Cingles de Bertí

Carretera	Nucli proper	Distància de Barcelona	Distància de Vic o Moià
C-17 (Barcelona - Puigcerdà)	L'Ametlla del Vallès	A 39 min. de Barcelona	A 31 min. de Vic
	El Figaró	A 41 min. de Barcelona	A 24 min. de Vic
	Tagamanent	A 42 min. de Barcelona	A 19 min. de Vic
	L'Abella	A 47 min. de Barcelona	A 18 min. de Vic
C-59 (C-17 - C-25 per Moià)	Sant Feliu de Codines	A 47 min. de Barcelona	A 19 min. de Moià
	Sant Quirze Safaja	A 55 min. de Barcelona	A 14 min. de Moià
BP-1432 (C-17 - C-59 per Bigues)	Riells del Fai	A 51 min. de Barcelona	A 35 min. de Moià
	Sant Feliu de Codines	A 51 Km. de Barcelona	A 19 min. de Moià

Font: Elaboració pròpia

Si bé les comunicacions poden presentar-se com un avantatge, cal tenir present que a la zona de la Vall del Congost, entre la Garriga i Aiguafreda, el pas de la C-17 té, per una banda un impacte paisatgístic important que ha comportat l'eliminació de part del bosc de ribera del riu Congost i, per altra banda, un impacte

acústic a tota la vall.

A l'interior de l'espai natural es pot accedir fàcilment amb qualsevol tipus de vehicle a través de pistes forestals en bon estat i carreteres locals.

Taula 2: Vies de comunicació de l'interior de l'espai natural

Carretera	Punt d'accés	Distància respecte l'accés principal
Carretera de Puiggraciós	Santuari de Puiggraciós	A 15 min. de l'Ametlla del Vallès
BV 14-89 (El Figaró - Montmany)	Montmany	A 15 min. del Figaró
Grau de Can Tresquarts	Pla de la Garga	A 10 min. de l'Abella
C-1413b (Sant Feliu de Codines - Els Hostalets de Balenyà)	Pla de la Garga	A 15 min. de Centelles
		A 25 min. de Sant Feliu de Codines
BV-1485 (Sant Feliu de Codines – St. Miquel del Fai – C1423b)	Sant Miquel del Fai	A 15 min. de Sant Feliu de Codines
Pista St. Quirze - Mas Barnils - C-1413b	Mas Barnils	A 20 min. de Sant Quirze Safaja

Font: Elaboració pròpia

Les freqüències de transport públic als nuclis de població propers són especialment elevades els dies laborables en aquelles línies procedents o amb destinació a la capital catalana.

Taula 3: Comunicacions amb transport públic als nuclis de població que envolten l'espai natural

Línia	Nucli proper	Distància respecte la ciutat d'inici del recorregut
Línies 402 i 450 (Barcelona/Granollers-Vic)	El Figaró	A 1h. 10 min. de Barcelona A 40 min. de Vic
	Tagamanent	A 1h. 15 min. de Barcelona A 35 min. de Vic
	L'Abella	A 1h. 20 min. de Barcelona A 30 min. de Vic
	L'Ametlla del Vallès	A 25 min. de Granollers
Línies 340 i 342 (Granollers-Sant Feliu de Codines)	Bigues	A 35 min. de Granollers
	Riells del Fai	A 40 min. de Granollers
	Sant Feliu de Codines	A 45 min. de Granollers
Línies 323 i e7 (Barcelona-Riells del Fai)	Bigues	A 45 min. de Barcelona
	Riells del Fai	A 50 min. de Barcelona
Línia R3 (Ferrocarril Barcelona-Vic-Ripoll-Puigcerdà)	El Figaró	A 50 min. de Barcelona A 25 min. de Vic
	L'Abella	A 1h. de Barcelona A 20 min. de Vic
Línia 440 (Vic-Castellterçol)	Sant Quirze Safaja	A 55 min. de Vic
Línia e9 (Barcelona - Santa Maria d'Oló)	Sant Feliu de Codines	A 1h. 10 min. de Barcelona A 15 min. de Moià
	Sant Quirze Safaja	A 1h. 20 min. de Barcelona
		A 10 min. de Moià

Font: Elaboració pròpia

Pel que fa al transport públic a l'interior de l'espai natural, només hi ha dues línies d'autobusos de la companyia Sagalés, amb minses freqüències, que permeten l'accés directe a l'espai natural, concretament

als punts del Monestir de Sant Miquel del Fai i al Pla de la Garga.

Taula 4: Comunicacions amb transport públic de l'interior de l'espai natural

Línia	Àrea de l'espai natural	Distància respecte l'accés principal
Línia 440 (Vic-Castellterçol)	Pla de la Garga	A 10 min. de Centelles
		A 15 min. de Sant Quirze Safaja
Línia 252 (Sant Feliu de Codines-Sant Miquel del Fai)	Sant Miquel del Fai	A 15 min. de Sant Feliu de Codines

Font: Elaboració pròpia

L'autobús que porta a Sant Miquel del Fai comunica el monestir amb Barcelona sense necessitat de fer transbord. És la línia 252 (Sant Feliu de Codines - Sant Miquel del Fai), que és la continuació de la línia 202 que uneix Barcelona amb Sant Feliu de Codines. L'autobús només arriba al monestir els diumenges i festius en cas que, un cop finalitzat el trajecte de la línia 202 a Sant Feliu de Codines, els passatgers hagin demanat arribar fins a Sant Miquel del Fai. El servei de tornada només es realitza si hi ha hagut passatgers d'anada o prèvia trucada. Només hi circula un autobús per sentit.

Per arribar al Pla de la Garga es pot agafar la línia 440 (Vic - Castellterçol) que té diferents parades al llarg de la C-1413, on s'hi situa el Pla de la Garga. Només hi circula un autobús per sentit al dia, de dilluns a divendres i dissabtes (excepte l'agost), pel matí.

Mapa 5: Parades de transport públic i vies de comunicació de l'interior de l'espai natural

Font: Elaboració pròpia a partir de Google Maps

- **Els recursos turístics dels voltants**

El modernisme d'estiueig, el termalisme i natura són els tres eixos temàtics principals que s'ubiquen al voltant dels Cingles de Bertí i que ajuden a complementar l'oferta turística.

A la banda sud-est de l'espai natural, als nuclis de la Garriga, l'Ametlla del Vallès i el Figaró, s'hi poden trobar una gran varietat d'edificis d'estil modernista que la burgesia barcelonina va fer construir als inicis del segle XX com a residències d'estiueig i que avui representen un patrimoni molt important per Catalunya.

La Garriga i Caldes de Montbui són dues viles de llarga tradició termal que es remunta en època romana. És per això que es conserven vestigis d'aquesta època com la vila de Can Terrés a la Garriga o les Termes romanes de Caldes de Montbui, ja associades amb el termalisme, una pràctica que es va estendre a finals del segle XIX amb la construcció de balnearis que s'han convertit en històrics i encara avui dia ofereixen aquest servei.

Hi ha més espais naturals que es troben prop dels Cingles de Bertí i que fins i tot formen un continu d'espais naturals protegits.

Els Cingles de Gallifa, també sota la protecció del Pla d'Espais d'Interès Natural, s'enllacen amb els Cingles de Bertí pels Cingles del Perer i del Fitó, pel cantó de ponent. El punt més emblemàtic d'aquesta cinglera és l'església romànica de Sant Sadurní de Gallifa, ubicada sobre el cim de la Mola de Gallifa, visible des de molts punts dels Cingles de Bertí. L'altra muntanya coneguda com la Mola, cim emblemàtic del país i fàcilment identificable des dels Cingles de Bertí, es troba al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt, que comença després dels Cingles de Gallifa. Aquest és un dels pics que vertebrava la ruta *Els 3 monts*, que comença al Montseny i acaba a Montserrat passant també pels Cingles de Bertí.

La Sauva Negra és un bosc de faigs ubicat a la zona nord-oest dels Cingles de Bertí, entre els termes de Castellcir, Balenyà i Centelles, protegit també pel Pla d'Espais d'Interès Natural. A part de la fageda destaca el Castell de Castellcir, anomenat popularment com de la Popa, una fortificació datada de 1014 ubicada sobre una penya actualment en estat força ruïnós malgrat ser catalogat com a Bé Cultural d'Interès Nacional. De fet, des d'aquest castell comença un itinerari molt popular que l'uneix amb el Castell de Sant Martí de Centelles.

Però la zona natural propera més important, amb una figura de protecció especial, es troba a l'altra banda de la Vall del Congost. Es tracta del Parc Natural del Montseny, reserva de la biosfera amb una gran biodiversitat i uns paisatges modelats per l'home al llarg dels segles.

3.1.7. ANÀLISI DEL SECTOR

3.1.7.1. El perfil de la demanda del turisme de natura

Segons el Pla de Foment del turisme de natura als espais naturals protegits de Catalunya (2015), la demanda de visitants a aquests espais tendeix a incrementar i aquesta prové principalment del territori català i estatal, i cada vegada més de països estrangers.

Com s'ha exposat en el marc teòric, hi ha diferents perfils de turista de natura, cadascun d'ells amb uns diferents interessos. La major part dels visitants dels espais naturals de Catalunya tenen com a motivació principal el lleure i la recreació i en segon lloc les activitats fisicoesportives. L'ecoturista, el que cerca la contemplació, el gaudi i el coneixement de les diverses manifestacions de la natura i el paisatge i experiències singulars i de molta qualitat, és encara incipient al nostre país, però té un gran potencial.

Blanco (2006) publica en l'article *El turismo de naturaleza y su plan de impulso* de la revista *Estudios Turísticos*, promoguda per l'Institut d'Estudis Turístics (IET), que el perfil de la demanda de turisme de natura comprèn principalment grups d'edat d'entre 30 i 39 anys, i a continuació d'entre 20 i 29 anys, amb un nivell socioeconòmic mitjà-alt i amb formació mitjana o superior. Aquests venen acompanyats de la seva parella (38%), amb un grup d'amics (31%), de familiars (20%), o venen sols (10%). Principalment organitza la visita pel seu propi compte (93%), però en alguns casos també a través de clubs o associacions (5%) i minoritàriament contractant empreses especialitzades (1,7%). La seva estada mitjana habitual és de 2 a 3 dies, corresponent al cap de setmana i una tercera part s'allotja en hotels, una quarta part en càmping o caravana i un 13,1% en allotjament rural. Tot i així, les pernoctacions d'aquestes dues últimes tipologies d'allotjament han augmentat en més d'un 20%.

3.1.7.2. Oferta d'equipaments i activitats d'ús públic de la Xarxa de Parcs de la Diputació de Barcelona

La Xarxa de Parcs de la Diputació de Barcelona està configurada per dotze espais d'interès natural, de diferents graus de protecció legal, de la província de Barcelona.

La Diputació de Barcelona vol garantir el dret social al gaudi dels espais naturals, fomentant equipaments i serveis d'ús públic, garantint alhora la seva compatibilitat amb el règim de protecció dels espais naturals. És per això que el contingut dels equipaments i programes que gestiona hi ha una voluntat pedagògica que fomenti actituds de comprensió i respecte pels valors naturals i culturals dels espais protegits.

Entre aquests equipaments, ja siguin de gestió directa o indirecta, com de propietat pública o privada, hi trobem punts d'informació, àrees d'esplai, escoles de natura, cases de colònies, audiovisuals, exposicions permanents i museus, centres de documentació, itineraris senyalitzats, establiments d'allotjament, bars i restaurants i punts de venda de productes de proximitat.

Destaquen també dos programes educatius; un dedicat al públic escolar, "Coneguem els nostres parcs", i un altre al públic en general, "Viu el Parc", que amplia i vincula el parc a l'oferta cultural dels municipis.

Aquesta diversitat d'equipaments i activitats promocionats per la Diputació fa més atractius aquests espais naturals, que s'inclouen dins la marca turística *Barcelona és molt més*, en detriment d'aquells que, com els Cingles de Bertí, disposen d'una àmplia diversitat de recursos que no s'han posat en valor perquè no hi ha hagut cap administració que els hagi promocionat, malgrat les oportunitats de dinamització territorial que ofereixen.

El Parc Natural del Montseny és un d'aquests espais naturals cuidats per l'administració pública amb una oferta consolidada d'equipaments i serveis d'ús públic que generen una oferta atractiva enfront un espai natural protegit amb escassos equipaments i activitats com és els Cingles de Bertí. Aquesta afirmació s'ha pogut confirmar amb les informacions facilitades pels punts d'informació turística de la Vall del Congost que constaten que la major part dels visitants arriben per consultar sobre el Parc Natural del Montseny.

És innegable l'alt interès patrimonial dels recursos culturals del Montseny que l'han portat a ser declarat Reserva de la Biosfera de la UNESCO i dels recursos naturals per la seva diversitat d'alçades i climes que alberguen molts ecosistemes diferents, incloent boscos mediterranis, boscos centreeuropeus i prats i landes d'alta muntanya. Però els Cingles de Bertí contenen un paisatge singular, diferent del del Montseny, associat als sistemes de cinglera i a fenòmens càrstics que alberguen una fauna pròpia d'aquests ecosistemes, així com un ric llegat cultural, amb set béns immobles declarats d'interès nacional, més de la meitat dels quals, malauradament, caiguts a l'abandó.

Tot i així, la proximitat del Parc Natural del Montseny és també una oportunitat perquè els centres i punts d'informació dels pobles de la Vall del Congost, frontera natural entre els dos sistemes muntanyosos, que pertanyen a la xarxa d'equipaments del Montseny, són els únics equipaments (juntament amb Sant Miquel del Fai a la zona occidental) que poden facilitar informació sobre els recursos i activitats dels Cingles de Bertí. A més a més, aquesta proximitat fa que la zona dels Sots del Figaró (el Sot de Montmany i el del Bac) estiguin incloses com a zones tampó (el segon grau de protecció de tres) de la Reserva de la Biosfera del Montseny.

3.2. ANÀLISI DE L'ENTORN INTERN

3.2.1. ANÀLISI DEL RÈGIM DE PROTECCIÓ I GESTIÓ DE L'EIN CINGLES DE BERTÍ

3.2.1.1. L'EIN Cingles de Bertí al PEIN i a la Xarxa Natura 2000

Una part dels Cingles de Bertí va ser declarada zona protegida l'any 1992 amb el Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'espais d'interès natural (PEIN). Amb aquesta normativa es van establir unes normes bàsiques de protecció. Tot i així no va ser fins el 2002 quan es va redactar un Pla Especial per a la protecció del medi natural i el paisatge que concretava les mesures de protecció exclusives d'aquest indret protegit i la seva delimitació.

Posteriorment, amb la integració dels Cingles de Bertí a la Xarxa Natura 2000 l'octubre de l'any 2006, de forma conjunta amb els Cingles de Gallifa, l'espai natural gaudeix, a més a més, de les figures de protecció de Zones d'Espacial Conservació (ZEC) i Zones d'Espacial Protecció per a les Aus (ZEPA), ja que d'acord amb la Directiva d'Hàbitats presenta hàbitats d'interès comunitari (hàbitats associats a fonts o surgències d'aigües dures i hàbitats associats a coves no explotades pel turisme) i d'acord amb la Directiva d'Aus conté tres espècies mencionades en el seu annex I (l'àliga cuabarrada, el duc i el falcó pelegrí).

Aquesta incorporació a la xarxa europea ha comportat una ampliació de la zona objecte de protecció, de manera que els termes municipals que comprenen actualment l'espai natural protegit són Sant Quirze de Safaja, pertanyent al Moianès, Bigues i Riells, Figaró-Montmany, Sant Feliu de Codines, la Garriga, l'Ametlla del Vallès, Tagamanent, municipis pertanyents al Vallès Oriental, i Sant Martí de Centelles, pertanyent a Osona. Aquest fet fa que l'actual espai de Cingles de Bertí sigui més gran que l'àmbit regulat i delimitat pel pla especial, i és per això que resta pendent des de llavors de la modificació del Pla especial, per tal d'abastar tot l'àmbit actual de l'espai.

La designació com a ZEC ha anat acompanyada de l'instrument de gestió que determina els objectius per a la conservació dels hàbitats i les espècies de fauna més destacables, així com les mesures necessàries per garantir un estat favorable de conservació. Aquests objectius i mesures, però, no es troben recollits en un pla de gestió específic d'aquest espai natural, sinó en un instrument de gestió que defineix una sèrie de mesures per a la conservació de cada hàbitat o espècie identificats en el conjunt de la regió mediterrània catalana.

La gestió de l'EIN Cingles de Bertí és a càrrec del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya, encara que no existeix un òrgan gestor propi, la qual cosa fa que es destinin uns recursos mínims per garantir la conservació dels valors de l'espai natural i afavorir el desenvolupament socioeconòmic de la zona.

3.2.1.2. El Pla Especial de protecció del medi natural i del paisatge de l'EIN Cingles de Bertí

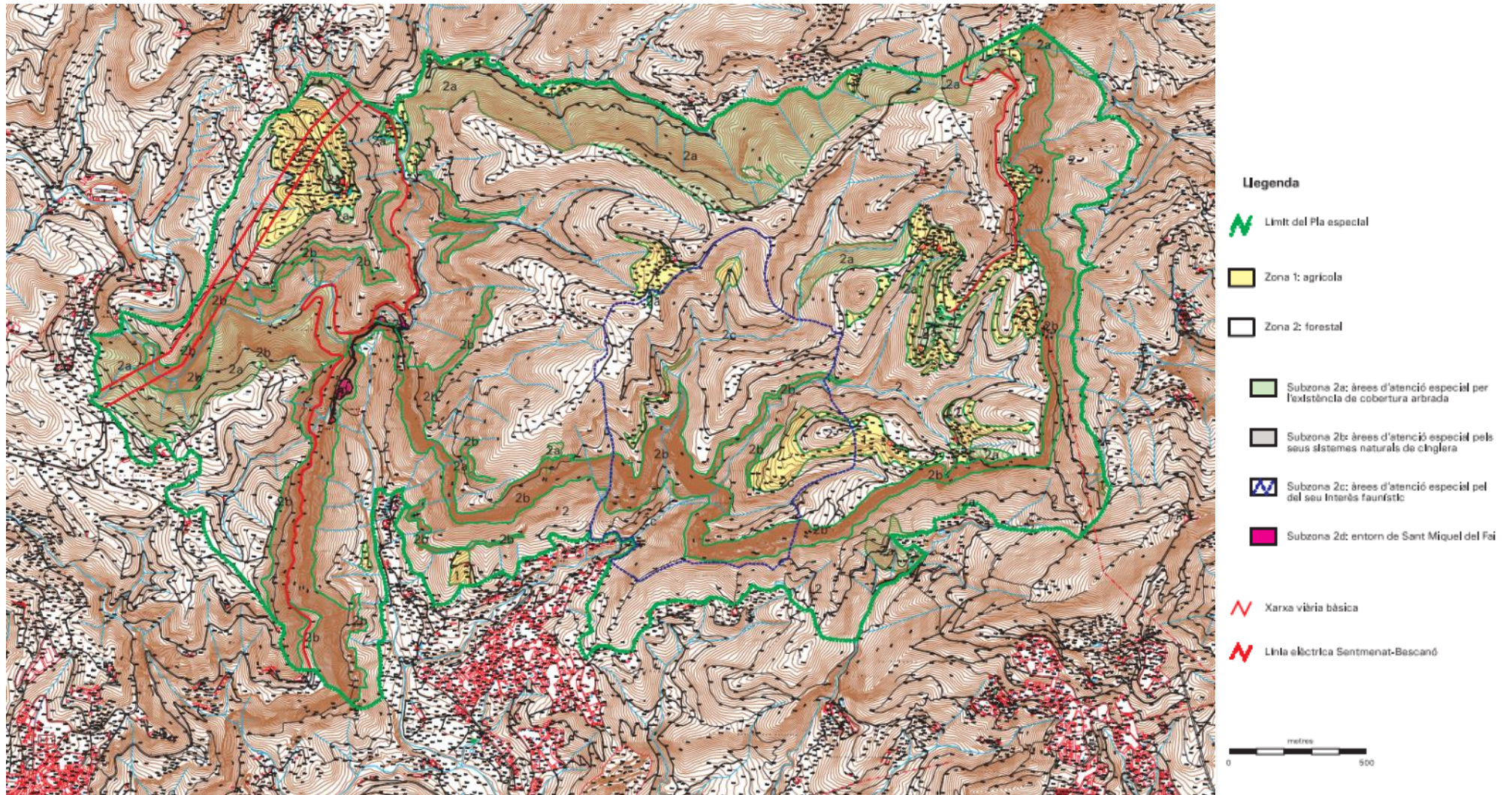
El Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge dels Cingles de Bertí, equivalent als PORN, com s'ha dit anteriorment, correspon als límits de l'espai PEIN abans que fossin ampliat per la incorporació dels Cingles de Bertí a la Xarxa Natura 2000. A més a més, algunes de les clàusules que hi figuren contenen aspectes que fan referència a normatives derogades o modificades i també es mencionen les responsabilitats que corresponen als òrgans de l'administració que s'han fusionat o han canviat de nom.

Aquest pla és l'instrument bàsic que regula l'espai natural protegit, establint mesures per a la protecció dels elements geològics, hidrològics, ecològics, biològics, paisatgístics, arquitectònics i socioeconòmics de l'espai. Així doncs, el pla regula l'ús públic, les activitats silvícoles i les activitats humanes relacionades amb l'explotació agrícola, forestal i ramadera i el desenvolupament ordenat de les activitats vinculades a l'educació ambiental i el lleure, que han de ser compatibles amb la preservació dels valors protegits de l'espai i el desenvolupament d'activitats tradicionals. Estableix la programació d'actuacions impulsades per l'administració per tal de fomentar la restauració i recuperació dels sistemes naturals degradats i establir mesures de gestió específiques dels recursos naturals.

Com tots els PORN, aquest pla també estableix una zonificació amb l'objectiu d'establir disposicions concretes en relació a la conservació dels recursos i ecosistemes d'una àrea concreta de l'espai protegit.

- **Zona 1:** Agrícola. Engloba aquells terrenys on s'han desenvolupat activitats agrícoles fins el moment de l'aprovació del Pla.
- **Zona 2:** Forestal. Aquesta zona es divideix en quatre subzones.
 - **Subzona 2a:** Àrees d'atenció especial per l'existència de coberta arbrada. Es tracta d'ecosistemes boscosos que cal preservar per la seva diversitat biològica i pel seu potencial de dispersió de llavors.
 - **Subzona 2b:** Àrees d'atenció especial pels seus sistemes naturals de cinglera. Aquests espais tenen un interès geomorfològic, paisatgístic i ecològic que cal preservar.
 - **Subzona 2c:** Àrees d'atenció especial pel seu interès faunístic. Contenen espècies amenaçades i objecte de protecció, per la qual cosa és necessari disminuir la presència antròpica.
 - **Subzona 2d:** Entorn de Sant Miquel del Fai

Mapa 6: Ordenació i zonificació de la delimitació de l'any 2002 de l'espai natural protegit dels Cingles de Bertí

Font: Servei d'Informació del Departament de Territori i Sostenibilitat

- **Regulació del desenvolupament d'activitats turístiques i l'ús públic**

El Pla estableix les activitats turístiques permeses i aquelles que no ho són o que es troben restringides a unes zones determinades.

S'accepten les activitats de turisme rural, com ara la residència-casa de pagès, la residència en casa de colònies (exceptuant a la subzona 2c per possible excés de freqüentació), els campaments de caràcter temporal en àrees adjacents a les edificacions existents, l'educació ambiental, les activitats d'ús docent, social i cultural i la recreació relacionades amb el medi natural de l'espai protegit, sempre que siguin compatibles amb els objectius de protecció establerts per a l'espai (Art. 12.2 e). Tot i així, a les subzones 2 b i 2 c queda prohibit el desenvolupament d'activitats a l'aire lliure vinculades a instal·lacions o edificacions que es trobin en aquests espais (Art. 14.1 a). En tot cas, en qualsevol lloc, no s'admeten activitats esportives o de lleure susceptibles de provocar l'erosió del sòl, nivells sonors alts o d'altres alteracions significatives dels sistemes naturals, ni l'acampada lliure (Art. 13 d i e).

Per a la dinamització d'aquestes activitats, s'admet la senyalització a través de senyals fixos d'itineraris per al passeig, l'excursionisme i les activitats didàctiques, sempre i quan s'hagi obtingut el vistiplau de l'Ajuntament corresponent i del Departament de Territori i Sostenibilitat (Art. 22.4) i se segueixin els criteris de disseny establerts per als espais PEIN (Art. 22.3). No caldrà, però, sol·licitar aquesta autorització a l'administració pública quan es tracti de manteniment i reforma dels senyals existents a la subzona 2e (Art. 22.4), els quals podran tenir un disseny diferent (Art. 22.3). Tot i així, s'hauran d'evitar aquestes accions si es consideren un perill per a la protecció del sòl, el paisatge, la flora i la fauna. D'altra banda, qualsevol altra instal·lació de cartells i senyals publicitaris no està permesa (Art. 22.1).

Altres activitats permeses són la caça i la pesca esportiva (Art. 12.2 h) i aquelles activitats relacionades amb la gestió de l'espai com a espai natural protegit i, en particular, les actuacions destinades a la restauració i conservació dels sistemes naturals, i les activitats científiques que no comportin la seva degradació (Art. 12.2 j).

Certes activitats, però, requereixen autorització prèvia: el vol i descens per l'aire i aterratge d'ultralleugers, parapent, ala delta i altres aparells similars tripulats o no en qualsevol cas, mentre que l'escalada i la bicicleta tot terreny només si afecta a la subzona 2c (Art. 20.3).

En qualsevol cas, a la subzona 2c, no s'hi podran realitzar activitats que signifiquin un augment important de la freqüentació d'aquest indret ni activitats esportives i d'aventura que puguin posar en perill la fauna protegida. En línia amb aquest objectiu, es prohibeix l'ús i el sobrevol de l'àrea per a aquest tipus d'activitats durant el període del 31 de desembre al 15 de juny (Art. 20.3).

Per al desenvolupament a l'espai de competicions o activitats esportives, d'aventura o de lleure comercialitzades és imprescindible obtenir l'autorització prèvia del Departament de Territori i Sostenibilitat i l'Ajuntament corresponent si no es desenvolupen exclusivament a la subzona 2d (Art. 20.4). De totes maneres, està completament prohibit la realització de proves esportives motoritzades i l'establiment de circuits (Art. 21.2).

Es permet l'habilitació o l'abalisament d'itineraris per ordenar l'accés públic, amb prèvia autorització del Departament de Territori i Sostenibilitat i l'Ajuntament corresponent (Art. 14.1 c). Ara bé, per tal d'assegurar la conservació de les coves no s'hi admet la implantació d'itineraris d'ús públic ni la seva utilització per a activitats col·lectives organitzades que comportin un augment significatiu de la seva freqüentació, exceptuant la subzona 2d, on sí que hi és permès el manteniment i la millora dels itineraris ja establerts (Art. 20.8).

Cal tenir en compte que els ajuntaments corresponents i la Generalitat poden establir determinacions complementàries d'ordenació o limitació de l'ús i accés públic a l'espai, per garantir la conservació de la gea, la fauna i la vegetació, en especial de les espècies i hàbitats protegits (Art. 20.9).

Finalment, el Pla especifica les normes de conservació del recinte de Sant Miquel del Fai, que engloba un conjunt de recursos recollits a l'apartat 5a de l'article 26. Qualsevol acció que sigui susceptible d'afectar els elements protegits d'aquest espai requereix autorització expressa del Departament de Cultura (Art. 26.4). Tota intervenció haurà de mantenir l'estructura arquitectònica del conjunt, assegurant l'harmonia de l'entorn, i no podrà produir un impacte visual al conjunt arquitectònic i paisatgístic (Art. 26.5 b).

- **Regulació de construccions i instal·lacions**

La regulació referent a construccions i instal·lacions pot afectar a futurs equipaments vinculats amb la prestació d'activitats i serveis turístics. És per això que a continuació s'expliquen les clàusules referents a aquest aspecte.

D'acord amb el Pla especial, el règim urbanístic aplicable dins dels límits de l'espai protegit, que es regula d'acord amb el planejament urbanístic municipal, elaborat en base a la legislació autonòmica (Decret Legislatiu 1/2010, de 3 d'agost, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'urbanisme), és el de sòl no urbanitzable (Art. 9.1).

El Pla especial prioritza la reutilització d'edificacions existents front a la creació de noves construccions, les quals haurien d'ubicar-se en àrees que ja han estat transformades. D'aquesta manera s'evita la necessitat de construir nous accessos, d'efectuar moviments de terres importants i es minimitza la implantació de noves infraestructures, per tal de preservar els valors geomorfològics característics de l'espai, i en particular, els associats als processos càrstics.

Tot i així, és important tenir en compte que el Pla especial dels Cingles de Bertí, d'acord amb l'article 14.2, no permet en la subzona 2c l'adequació de les edificacions existents ni les seves àrees adjacents per a usos que puguin augmentar significativament la freqüentació, com les cases de colònies o les àrees per a l'acampada.

No obstant això, es podran erigir construccions de nova planta quan s'estimi que els edificis existents no són suficients en relació amb els usos projectats. Aleshores es podran autoritzar sempre i quan el volum d'edificacions noves no sigui superior al 50% del volum ja edificat (Art. 14.1 a). Ara bé, aquestes edificacions no podran alterar l'harmonia del paisatge, caldrà cercar la seva integració i hauran de complir uns requisits d'alçada i superfície recollits en l'article 14.1 a del mateix pla.

Finalment cal destacar que, d'acord amb la Llei 6/2009, de 28 d'abril, d'avaluació ambiental de plans i programes, els plans i els programes relatius al turisme, als espais naturals i a la biodiversitat (Art. 6.2 c), estan sotmesos a avaluació ambiental. D'acord amb l'article 26 a d'aquesta mateixa llei, el Departament de Territori i Sostenibilitat serà l'òrgan que aprovarà o refusarà l'execució del projecte.

- **Regulació de l'accés a l'espai protegit amb vehicle motoritzat**

A l'hora d'accedir dins dels límits de l'espai natural protegit amb un vehicle motoritzat per tal de realitzar activitats turístiques, cal tenir en compte que no es permet circular per tota la xarxa viària. Tal com indica el plànol d'ordenació del Pla especial, les dues úniques vies de comunicació per les quals és possible circular dins dels límits de l'espai protegit són la carretera BV-1485 (Sant Feliu de Codines - Sant Miquel del Fai - C-1413b) i un tram de pista forestal que comunica el Pla de la Garga amb l'antic llogaret de Bertí; el que va de l'església de Sant Miquel Sesperxes fins a Ca l'Esmolet (a 800 m. de l'església de Sant Pere de Bertí).

La resta de camins han d'estar dotats de sistemes per limitar l'accés motoritzat (Art. 21.1) a aquells vehicles que no es destinin a activitats agràries, l'accés particular, a la prevenció, extinció d'incendis i altres emergències, a la vigilància, el control, la conservació i la millora de l'espai realitzat per les administracions competents (Art. 21.3). És per això que el mateix pla inclou una actuació per tal d'ordenar el trànsit motoritzat i així garantir la conservació de l'entorn (Art. 21.3).

3.2.2. ANÀLISI DE LA SENYALITZACIÓ

Els elements senyalitzats se situen en els llocs més accessibles i és més freqüent trobar-ne fora que no pas dins l'espai protegit. En general, s'observen una gran varietat de senyals que tenen una mateixa funció però han estat implantats per actors diferents (ajuntaments, Diputació de Barcelona, Generalitat de Catalunya i associacions excursionistes). En general, és necessari millorar tots els tipus d'informació i unificar els criteris.

- **Senyalització informativa**

- **Identificació de l'espai d'interès natural PEIN Cingles de Bertí**

De tots els accessos a l'espai natural, només n'hi ha dos que informin que s'està entrant en una zona protegida. Al sector oriental l'identificador de l'entrada és una banderola de doble suport ubicada al Coll de Can Tripeta que correspon a la identificació dels espais amb missatge lèxic del tipus A4.3 segons el *Manual tècnic de senyalització d'espais naturals protegits* de la Generalitat de Catalunya. Al sector occidental, a la Vall de Sant Miquel, hi ha un panell informatiu sobre els gorgs del Tenes anunciant que ens trobem en l'espai natural protegit dels Cingles de Bertí.

- **Direccions que indiquen els accessos als espais**

Els rètols que senyalitzen els accessos només es troben al llarg de la Carretera de Puiggraciós, que comunica l'Ametlla del Vallès amb el Santuari de Puiggraciós. Són del tipus A2.2 segons el *Manual tècnic de senyalització d'espais naturals protegits* de la Generalitat de Catalunya. Tot i així, no hi ha cap senyalització que indiqui el camí a seguir per arribar a l'EIN des d'algun nucli de població proper.

- **Senyalització d'itineraris pedestres**

Com que hi ha diferents rutes que passen per l'espai natural creades per promotors diferents, la senyalització és molt variada.

D'una banda hi ha els senyals homologats per la Federació Espanyola d'Esports de Muntanya i Escalada. Pel GR-5, com tots els camins de gran recorregut, s'utilitzen línies vermelles i blanques paral·leles i pel PR-C 33, com passa en tots els senders de petit recorregut, línies grogues i blanques paral·leles. També hi ha senyals de línies vermelles i verdes paral·leles de la travessa Matagalls-Montserrat. Aquestes marques es troben pintades en diferents elements al llarg del recorregut (roques, arbres, pals elèctrics, etc.)

Per la ruta *Els 3 monts* es troben al llarg del seu recorregut piques de fusta amb una placa metàl·lica amb el logotip de la ruta que indica l'etapa que se segueix, que en el cas del seu pas pels Cingles de Bertí és la segona.

En el cas de la ruta *Els Sots Feréstecs* s'utilitzen les pautes del manual tècnic de senyalització d'espais naturals protegits de la Generalitat de Catalunya. A l'inici o final de l'itinerari, al Santuari de Puiggraciós o a l'estació de ferrocarril del Figaró, hi ha senyals en banderola que identifiquen la direcció que cal seguir per

començar l'itinerari (tipus D1.4). Al llarg del recorregut hi ha senyals en banderoles del tipus D2.6 i piques direccionals del tipus D3.9 que marquen la direcció en cruïlles o bifurcacions.

També hi ha l'itinerari local de Sant Martí de Centelles anomenat *Els Cingles de Bertí* i que es troba indicat amb senyals en banderola al llarg de les cruïlles i bifurcacions que es localitzen al llarg del seu recorregut.

A banda de les senyalitzacions anteriors, que són homologades per institucions, també poden observar-se un conjunt infinit de senyals (rodones i línies) de diferents colors, o muntanyetes de pedra que han marcat els excursionistes.

- **Senyalització de direccions en camins de circulació rodada o per a vianants en cruïlles i bifurcacions**

En algunes cruïlles i bifurcacions, tot i que molt poques, hi ha banderoles del tipus B homologades per la Resolució TIC/447/2003, de 4 de febrer, per la qual s'estableixen les bases reguladores de concessió d'ajuts als consells comarcals per a la senyalització d'itineraris turístics al medi rural.

Unes altres indicacions equivalents que senyalitzen les direccions es troben en alguns punts concrets de l'espai natural: a la zona de Riells del Fai, el Pla de la Garga i els Cingles del Perer, són les banderoles homologades per la Diputació de Barcelona.

- **Identificació i informació de llocs d'interès**

La senyalització d'identificació dels llocs d'interès és molt escassa. Al sector oriental es troben identificats aquells elements que formen part de la ruta *Els Sots Feréstecs*, a la zona sud-est de l'espai protegit, d'acord amb els criteris homologats per la Generalitat de Catalunya. En aquest cas, el nom de l'element va acompanyat del pictograma corresponent i una breu fragment de la novel·la *Els Sots Feréstecs* que el descriu.

En alguns llocs puntuals hi ha les plaques metàl·liques del tipus C segons la Resolució TIC/447/2003 que identifiquen l'element que s'ubica en el mateix espai.

• **Senyalització normativa**

La senyalització de recomanacions o prohibicions sobre actituds o accions dels visitants dins l'espai natural és escassa. Per començar, la prohibició de circular amb vehicle motoritzat no és present en la totalitat dels accessos de l'espai estrictament protegit. Al sector sud-est hi ha el rètol que indica aquesta prohibició un cop passat el Santuari de Puiggraciós i també a Montmany, quan s'acaba la carretera asfaltada BV-1489 que prové del Figaró. Tots aquests dos accessos disposen d'espais per aparcar el cotxe per iniciar les activitats de lleure.

La resta d'accessos a l'espai protegit són camins i pistes forestals que surten de la carretera C-1413, entre els municipis de Sant Quirze Safaja i Sant Martí de Centelles. Es tracta d'accessos secundaris ubicats al sector oest, sense senyalització que marqui la prohibició d'accés per a vehicles motoritzats. Actualment, d'acord amb el Pla especial, només està permès circular amb vehicle motoritzat al llarg de la carretera BV-1485 que comunica Sant Miquel del Fai amb els nuclis propers i al llarg de la pista forestal que uneix les antigues parròquies de Sant Miquel Sesperxes i Sant Pere de Bertí.

Pel que fa a altres recomanacions o prohibicions, per una banda, existeix el rètol de benvinguda a l'espai protegit amb el missatge "respecteu la natura" que es troba al Coll de Can Tripeta, i per altra banda, a l'entrada de Vallderrós i a l'inici del Camí de Sant Miquel a la Vall de Sant Miquel, hi ha senyals de prohibició de circulació de motos (ja que l'amplada dels camins no permeten la circulació de vehicles més grans) dibuixat en una placa metàl·lica clavada en un suport amb banderoles que indiquen les direccions

segons els criteris del *Manual d'estil de senyalització d'itineraris i recursos turístics de la Diputació de Barcelona*. A la placa també hi ha informacions tècniques que fan referència als senders i recomanacions per no malmetre l'entorn.

A la Vall de Sant Miquel és on és més habitual trobar aquest tipus de senyalització. A l'entrada dels dos accessos principals, el Camí de la Madella i el Camí de la Pineda, un rètol de l'Ajuntament de Bigues i Riells adverteix d'un seguit de prohibicions amb la conseqüent sanció si no es respecten les obligacions per part dels visitants. Aquest rètol identifica la vall com a Espai Natural de Riells del Fai, que abastaria tota la Vall de Sant Miquel. No obstant això, en el moment en què el visitant es troba en l'espai protegit del PEIN Cingles de Bertí també hi ha un rètol similar, aquest cop identificant el lloc com a Espai Natural Protegit Cingles de Bertí, del tipus E1.3 de recomanacions o prohibicions dins els espais naturals segons els criteris homologats per la Generalitat de Catalunya.

- **Senyalització interpretativa**

La senyalització que conté comunicacions de caire informatiu o divulgatiu és pràcticament inexistent. Aquesta es localitza en quatre zones concretes. En primer lloc n'hi ha dins el recinte de Sant Miquel del Fai, gestionat per l'empresa Espai Natural Sant Miquel del Fai. Just a sota d'aquest antic monestir, a la Vall de Sant Miquel es troben panells, alguns homologats per la Generalitat de Catalunya i altres per la Diputació de Barcelona, que interpreten els diferents elements d'interès que es troben en aquest indret.

Al sector nord també hi ha panells amb un disseny propi de l'Ajuntament de Sant Martí de Centelles que s'ha instal·lat per a la interpretació del seu patrimoni local i també dels recursos que formen part de la ruta de la Baronia de Centelles.

Finalment, en alguns dels recursos que conformen l'itinerari de la Memòria Històrica de les Valls del Congost també hi ha panells interpretatius.

3.2.3. ANÀLISI DE L'OFERTA

3.2.3.1. Anàlisi dels recursos

- **Patrimoni material cultural i natural**

S'han comptabilitzat un total de 137 recursos que formen part del patrimoni cultural material (62) i del patrimoni natural (75).

La zona alta de les cingleres són un refugi per a espècies de fauna protegides com l'àliga cuabarrada, encara que no destaquen per la seva flora que es troba en procés de recuperació després de l'incendi de 1994. No obstant això, cal destacar, ja més a l'interior dels espadats i fora de l'àrea d'afectació de l'incendi, una fageda a pocs quilòmetres de Sant Quirze Safaja, la Fageda de Barnils.

El fet que les roques d'aquesta zona siguin calcàries, fa que els cursos d'aigua superficials no siguin gaire habituals, ja que es filtren i recorren subterràniament, donant lloc a fenòmens càrstics com les surgències d'aigua de l'Avencó i les Barbotetes i el sorgiment de coves, algunes explotades pel turisme com la de les Tosques, i altres no, com la del Moro o la de la Guilla que no poden ser explotades turísticament perquè constitueixen un hàbitat d'interès comunitari, motiu pel qual no s'han inclòs en l'inventari. D'aquí sorgeix l'interès geològic d'aquesta zona, encara que no des del punt de vista de l'excepcionalitat dels afloraments a nivell nacional ni estatal, però sí des del punt de vista didàctic, motiu pel qual són freqüentats per centres d'ensenyament, des de primària fins a universitat.

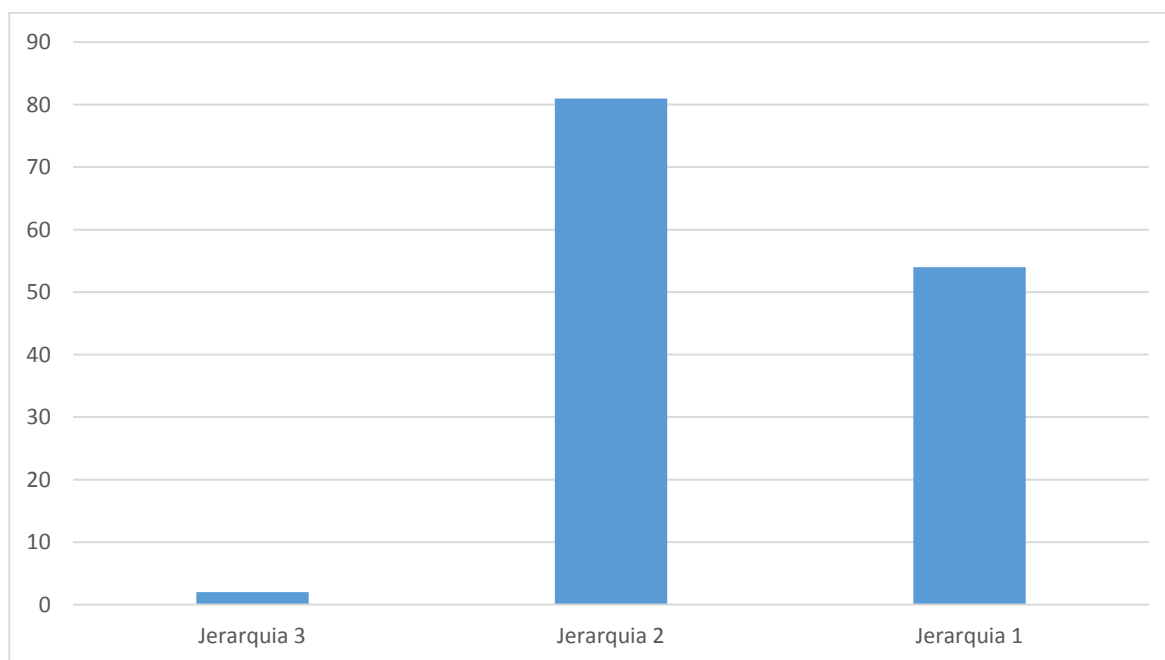
L'aigua superficial que cau de la part alta de la cinglera ha format estrets sots i valls com Vallderrós, el Sot del Bac o la Vall de Sant Miquel, totes d'alt interès ecològic i on destaquen gorgs, rieres i espectaculars salts d'aigua que acullen una gran diversitat d'espècies animals i vegetals. L'home també ha sabut aprofitar aquest recurs; primer per autoabastir-se d'aquest ingredient vital, amb el testimoni de la Balma de l'Espluga, i més tard per produir productes com el blat, oli o els draps, construint molins com el de Llobateres, declarat com a BCIN i BCIL per ser un dels pocs medievals fortificats de Catalunya. Aquest molí és un dels molts que hi havia a la zona propietat dels senyors de Centelles que controlaven tot aquest territori que formava part de la seva baronia, centrada en el Castell de Sant Martí, datat del segle IX i malauradament actualment en estat ruïnós.

Però l'home no només s'ha limitat a aprofitar l'aigua, sinó també la terra. Feixes, masies mil·lenàries (l'Onyó, l'Ullar, el Traver), forns de calç (el de la Llorença), camins empedrats i construccions pel bestiar són alguns dels exemples que testimonien aquest passat; un passat rural pràcticament esborrat pel pas del temps a l'antic poble rural de Bertí, centrat a l'església tardoromànica de Sant Pere de Bertí que quedà al marge de les comunicacions, però encara present en les zones més fèrtils, amb grans masies com la de Pineda, Ca n'Oliveres o el Cerdà de la Garga.

Tal i com es pot comprovar els Cingles de Bertí contenen un ric patrimoni cultural i natural, encara que només una mínima part s'han posat en valor. Es tracta dels que es localitzen al recinte de Sant Miquel del Fai, antic santuari fundat entre el 997 i 1006, si bé la pràctica del culte es remunta en temps prehistòrics. La bellesa i la singularitat de l'entorn, situat a mitja cinglera, la seva riquesa d'aigua i l'interès arquitectònic de l'edifici gòtic del casal del Priorat, catalogat com a BCIN, i, sobretot, de l'església troglodítica configuren un entorn místic que ha atret visitants des dels inicis del turisme a Catalunya. De fet, aquests dos recursos mencionats són els únics amb jerarquia 3, la qual cosa significa que disposen d'unes característiques excepcionals, capaços de motivar, per si sols o en conjunt, un flux (actual o potencial) de visitants nacionals.

Pel que fa a la resta de recursos, un 36% pertany a la jerarquia 1, mentre que la major part a la 2. En la primera jerarquia s'hi engloben els recursos amb atractius sense mèrits suficients per a ser considerats al nivell de les jerarquies anteriors, però que formen part de l'inventari de recursos turístics com a elements que poden completar a altres jerarquies majors, i en la segona s'hi inclouen els recursos amb alguna característica especial, capaç de motivar un flux turístic a nivell regional o local.

Gràfic 1: Jerarquia de recursos

Font: Elaboració pròpia

Cal destacar, però, que alguns recursos de categoria inferior disposen d'unes característiques igual de rellevants que alguns de categoria superior però que pel seu estat de conservació i/o la seva inaccessibilitat no es poden incloure a categories superiors.

Per conèixer el grau de jerarquia de cada recurs s'ha seguit la *Metodologia per a l'inventari dels recursos naturals i culturals per a la Carta Europea de Turisme Sostenible al Parc Natural del Montseny*, elaborada per Maria Mandil. D'acord, amb aquesta metodologia, hi ha quatre criteris d'avaluació: particularitat, estat de conservació, flux de visitants i representativitat territorial, als quals s'assigna un valor en funció de la taula següent:

Taula 5: Valoració dels criteris d'avaluació dels recursos turístics a l'àmbit local

CRITERI D'AVALUACIÓ		VALORACIÓ
A. Particularitat	Atributs únics que el destaquen a nivell internacional.	6
	Atributs que el destaquen a nivell nacional.	4
	Atributs que el destaquen a l'àmbit regional.	2
	Atributs que el destaquen a l'àmbit local.	1
B. Estat de conservació	Excel·lent: El seu estat de conservació i presentació permet distingir plenament les seves característiques i atributs. (patrimoni immaterial= més de 15 anys)	6
	Bo: El recurs es distingible i apreciable, presenta alguns problemes temporals. (patrimoni immaterial= entre 10 i 15 anys)	4
	Regular: És possible reconèixer les característiques principals del recurs, tot i que amb limitacions degut a les condicions en què es troba. (patrimoni immaterial= entre 5 i 9 anys)	2
	Deficient: No és possible reconèixer els trets principals del recurs. (patrimoni immaterial= menys de 5 anys)	1
C. Flux de visitants	Té capacitat per atraure turistes internacionals.	6
	Té capacitat per atraure turistes nacionals.	4
	Té capacitat per atraure turistes regionals.	2
	És visitat principalment per turistes locals.	1
D. Representativitat territorial	Recursos turístics amb representativitat internacional.	6
	Recursos turístics amb representativitat nacional.	4
	Recursos turístics amb una representativitat regional.	2
	Recursos turístics amb una representativitat local.	1

Font: Maria Mandil

A continuació cal ponderar per 2 els criteris particularitat i flux de visitants i els de conservació i representativitat territorial per 1,5. Finalment, sumant tots aquests valors s'obtindrà un seguit de punts que ens donaran el grau de la jerarquia:

- Jerarquia 4: de 32 a 42 punts
- Jerarquia 3: de 22 a 31 punts
- Jerarquia 2: de 12 a 21 punts
- Jerarquia 1: Menys de 12 punts

- **Llegendes i literatura**

Aquesta misticitat aportada per un entorn envoltat de cingles, gorgs, fonts i grutes també ha inspirat moltes llegendes populars associades a la dona d'aigua, com la Donzella de la cova, les Encantades de Vallderrós o la Llegenda del Gorg de l'Encantada. La transmissió oral d'aquest patrimoni immaterial ha estat possible, en part, gràcies a autors de la Renaixença que recopilaren de la boca dels habitants de la contrada aquestes llegendes, i fins i tot les versificaren com és el cas de Maria de Bell-lloc, qui dedica un conjunt de poemes a Vallderrós, "l'hermosa vall, la tan fresca i regalada, on tot l'any canten els aucells i hi floreixen flors galanes".

Però els Cingles de Bertí també són escenari de la que es considera la primera novel·la modernista catalana, *Els Sots Feréstecs*, de Raimon Casellas. "Roques, turons, feixes, espadats, tossals, cingleres se donaven la mà tot a l'entorn, formant una roda de muntanyes negres que esglaiava de mirar" és la descripció decadentista que l'autor fa d'aquest indret on mossèn Llàtzer, rector de Sant Pere de Montmany, haurà d'enfrontar-se amb els rudes habitants de Montmany que es deixen endur pel dimoni, encarnat per una prostituta, l'antagonista de la novel·la.

- **Gastronomia**

Els Cingles de Bertí era una zona molt cultivada; cada masia tenia el seu propi hort i corrals, principalment per a l'autoconsum. Amb el despoblament i l'abandonament de la part alta de la cinglera, la més aïllada, els boscos han anat guanyant terreny. Tot i així, encara existeixen masies amb explotacions agrícoles a la zona del Pla de la Garga i a la Vall de Sant Miquel que produeixen productes amb una identitat pròpia.

La Vall de Sant Miquel ha estat sempre una terra fèrtil amb aigua abundant gràcies al pas del riu Tenes. Actualment només es conreen els terrenys més baixos de la vall i el cultiu de l'olivera hi té un pes molt important. Prop d'aquesta vall, al nucli de Bigues, hi resta l'únic trull que encara té activitat oliaire, el de Can Sapera, que darrerament s'ha modernitzat amb noves instal·lacions al polígon Can Magre de Santa Eulàlia de Ronçana. Actualment s'estan destinant esforços a recuperar aquesta varietat que també es cultiva a altres pobles de la plana del Vallès, als peus dels Cingles de Bertí, com l'Ametlla del Vallès, la Garriga o Santa Eulàlia de Ronçana.

La recuperació de varietats antigues de tomàquets també és una d'aquestes accions encaminades a recuperar els productes autòctons del Vallès Oriental. A Riells del Fai hi trobem la varietat tardana de Riells, de textura excel·lent per la seva pell fina i la seva carnositat.

Per altra banda, a la zona nord dels Cingles de Bertí, prop del Pla de la Garga s'hi produeix un dels pocs formatges blaus de Catalunya, el formatge Blau d'Osona o dels Cingles de Bertí, elaborat artesanalment al Molí de la Llavina, prop de Centelles, que té com a peculiaritat la incorporació de penicilium del tipus "roqueforti" i el desenvolupament del fong a l'interior punxant la peça per tal d'oxigenar la pasta. A banda d'aquest formatge, hi ha nombrosos productors de la zona que elaboren diferents productes làctics com el mató, el pastís de formatge, iogurts, llet, etc.

- **Tradicions i esdeveniments esportius**

Les esglésies i ermites de la zona acullen aplecs populars per celebrar el dia del seu sant, atraient participants dels nuclis propers des de temps antics. En general, aquestes celebracions, a part de tenir el component religiós, la missa, són un punt de trobada de veïns, ja vinguin a peu o amb vehicle, tot fent un refrigeri i ballant sardanes en un ambient festiu. Aquestes celebracions es concentren principalment per Setmana Santa i coincidint amb Sant Miquel i Sant Pere, dos patrons que comparteixen quatre esglésies de la zona.

L'entorn natural també és escenari de curses, duatlons, caminades i pedalades populars que atrau participants dels pobles del voltant i, fins i tot, a la Cursa de la Vall del Congost, amb una tradició de 20 anys, d'arreu de la província i altres indrets de Catalunya. Es tracta d'esdeveniments força habituals, que se celebren cada mes, exceptuant l'agost i el novembre, i que han augmentant en nombre en els darrers anys.

Finalment, les festes majors tenen lloc durant els mesos d'estiu. N'hi ha un total de tres: la del Santuari de Puiggraciós, la del nucli rural de Sant Martí de Centelles, ubicat al capdamunt de la cinglera, i la del nucli urbà del mateix municipi, als peus dels Cingles de Bertí. Al llarg d'aquests dies s'organitzen en aquestes zones naturals i rurals activitats populars com dinars, sopars, concerts, caminades o estirades de tractors, amb la participació dels habitants de la zona que es reuneixen en un ambient festiu.

En general, el repartiment d'aquestes activitats és equilibrat al llarg de l'any, encara que es concentren especialment als mesos de març i abril i al llarg dels mesos d'hivern (de desembre a febrer) hi ha poca oferta.

A continuació es mostra el calendari d'esdeveniments que es realitzen a l'interior de l'espai natural dels Cingles de Bertí. Aquells marcats amb un asterisc (*) fluctuen de setmana en funció del calendari religiós.

Taula 6: Calendari d'esdeveniments als Cingles de Bertí

Mes	Setmana	Esdeveniment	Dia	
Gener	1a setmana			
	2a setmana	Sant Miquel Xperience	Diumenge	
	3a setmana			
	4a setmana			
Febrer	1a setmana			
	2a setmana			
	3a setmana	Puiggraciós X Race	Diumenge	
	4a setmana			
Març	1a setmana	Caminada de Sant Martí de Centelles	Diumenge	
	2a setmana	Passejada de les dones	Diumenge	
	3a setmana	Cursa Vall del Congost	Diumenge	
	4a setmana	Aplec del Santuari de Puiggraciós	25	
		Aplec dels ous a la Parròquia de Sant Martí de Centelles*	Diumenge de Pasqua	
		Aplec dels ous a l'Església de Sant Miquel Sesperxes*	Dilluns de Pasqua	
Abril	1a setmana	Aplec de Bigues i Riells al Santuari de Puiggraciós	Dilluns de Pasqua	
		Aplec dels ous a la Parròquia de Sant Martí de Centelles*	Diumenge de Pasqua	
		Aplec dels ous a l'Església de Sant Miquel Sesperxes*	Dilluns de Pasqua	
	2a setmana	Caminada d'Aiguafreda	Diumenge	
		Aplec dels ous a la Parròquia de Sant Martí de Centelles*	Diumenge de Pasqua	
		Aplec dels ous a l'Església de Sant Miquel Sesperxes*	Dilluns de Pasqua	
		Aplec de Bigues i Riells al Santuari de Puiggraciós	Dilluns de Pasqua	
		3a setmana	Aplec dels ous a la Parròquia de Sant Martí de Centelles*	Diumenge de Pasqua
			Aplec dels ous a l'Església de Sant Miquel Sesperxes*	Dilluns de Pasqua
	Aplec de Bigues i Riells al Santuari de Puiggraciós		Dilluns de Pasqua	

		Aplec dels ous a la Parròquia de Sant Martí de Centelles*	Diumenge de Pasqua
	4a setmana	Aplec dels ous a l'Església de Sant Miquel Sesperxes*	Dilluns de Pasqua
		Aplec de Bigues i Riells al Santuari de Puiggraciós	Dilluns de Pasqua
		Aplec dels garriguencs al Santuari de Puiggraciós	Diumenge
Maig	1a setmana		
	2a setmana	Cursa dels Cingles de Bertí	Diumenge
	3a setmana		
	4a setmana		
Juny	1a setmana	Pedalada popular de Centelles	Diumenge
	2a setmana		
	3a setmana		
	4a setmana	Aplec de l'Església de Sant Pere de Bertí*	Diumenge
		Aplec de l'Església de Sant Pere de Valldaneu	Diumenge
Juliol	1a setmana	Aplec de l'Església de Sant Pere de Bertí*	Diumenge
		Aplec de l'Església de Sant Pere de Valldaneu	Diumenge
	2a setmana		
	3a setmana		
	4a setmana	Les Nits de Valldaneu	Entre el 24 i el 28
		Festa Major de Baix	Voltants del 25
		Caminada popular de Sant Quirze Safaja	Diumenge
Agost	1a setmana		
	2a setmana	Festa d'Estiu de Sant Martí*	Voltants del 15
	3a setmana	Festa d'Estiu de Sant Martí*	
	4a setmana		
Setembre	1a setmana	Cursa de muntanya Camins al Bac	Diumenge
	2a setmana	Festa Major del Santuari de Puiggraciós	Diumenge
	3a setmana		
	4a setmana	Aplec de Sant Miquel del Fai*	Diumenge
		Aplec de l'Església de Sant Miquel Sesperxes*	Diumenge
Octubre	1a setmana	Cursa d'orientació de Sant Martí de Centelles	Diumenge
		Aplec de Sant Miquel del Fai*	Diumenge
		Aplec de l'Església de Sant Miquel Sesperxes	Diumenge
		Caminada popular de Riells del Fai	Diumenge
	2a setmana		
	3a setmana	Caminada popular de Centelles	Diumenge
	4a setmana		
Novembre	1a setmana		
	2a setmana	Aplec de l'església parroquial de Sant Martí de Centelles	Diumenge
	3a setmana		
	4a setmana	Aplec de Sant Climent	Diumenge
Desembre	1a setmana		
	2a setmana	Pedals de la Marató	Diumenge
	3a setmana		
	4a setmana		

Font: Elaboració pròpia

3.2.3.2. Anàlisi dels equipaments

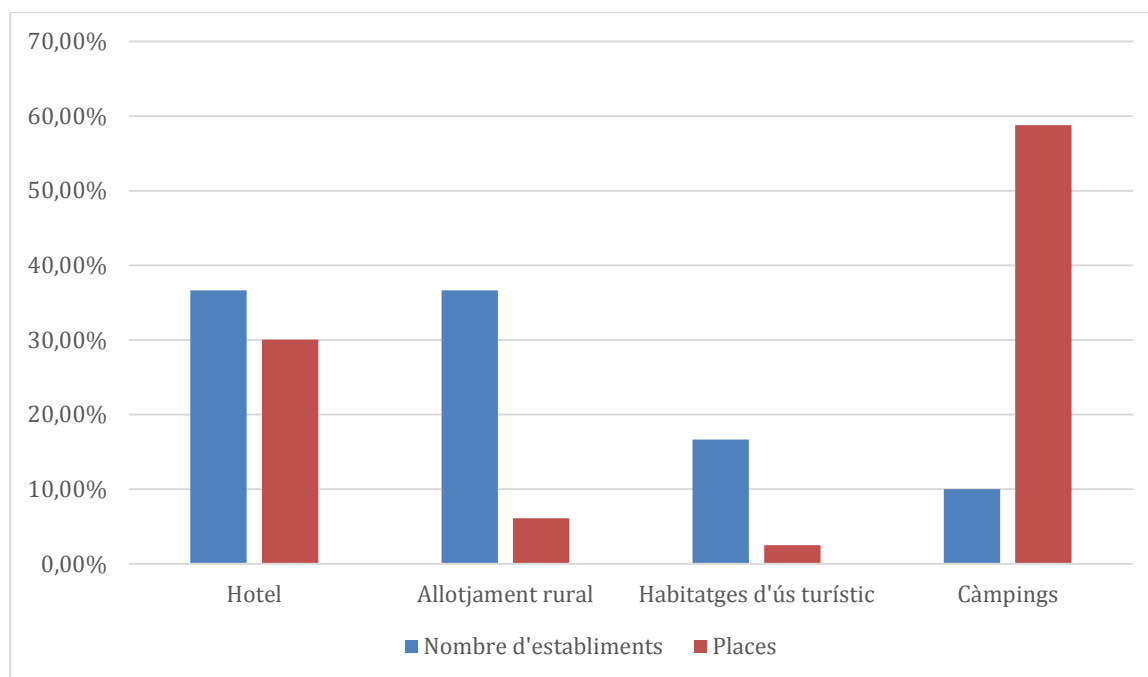
- Establiments d'allotjament

S'han identificat 30 establiments d'allotjament, incloent càmpings, hotels, establiments de turisme rural i habitatges d'ús turístic, que representen un total d'aproximadament 1.505 places.

En general, els establiments d'allotjament no se situen dins l'entorn natural dels Cingles de Bertí, amb excepció del Càmping l'Illa, l'Hostal Rural Mas Blanc i els allotjaments rurals Masia Barnils, Can Mestres i Can Batlles que es localitzen als extrems de l'espai natural, prop de les vies de comunicació principals d'aquesta zona rural. No existeix, doncs, cap allotjament que es trobi enmig de l'espai natural.

La distribució dels establiments és homogènia al voltant de l'espai natural, és a dir, dins dels límits dels termes dels municipis que configuren aquest espai, exceptuant la part occidental, al municipi de Sant Feliu de Codines, on seria necessari oferir servei d'allotjament a aquells excursionistes que finalitzen i inicien una de les etapes del GR-5 i de la ruta *Els 3 monts*.

Gràfic 2: Nombre d'establiments i places per tipologia d'allotjament

Font: Elaboració pròpia

Pel que fa a habitatges d'ús turístic, en aquest treball només s'han inclòs únicament aquells que disposen de dades de contacte, pàgina web i poden trobar-se en canals de distribució de venda on-line, com Booking.com. És la tipologia d'allotjament amb menys nombre de places, distribuïdes en un total de cinc, i establiments, localitzen tant en nuclis urbans com al camp.

Taula 7: Nombre d'establiments i places per categoria d'habitatge d'ús turístic

Categoria	Nombre d'establiments	Places
Sense categoria	5	38

Font: Elaboració pròpia

Veiem que hi ha una mateixa quantitat en nombre, onze, d'establiments de turisme rural i d'hotels. No obstant això, els hotels, disposen de moltes més places hoteleres (452) que els allotjaments rurals (92), ja que legalment aquests últims estan limitats a un màxim de 15 habitacions per establiment.

Els hotels s'ubiquen principalment en nuclis urbans, especialment a la Garriga, important vila termal, que aporta la majoria de places hoteleres que es troben al voltant dels Cingles de Bertí. Aquí és on hi ha els dos establiments amb la categoria més alta d'hotels de la zona, tots dos balnearis de quatre estrelles, i que contenen més del 70% de places d'establiments hotelers. Pel que fa a la resta, tres tenen la categoria de pensió, un d'una estrella, tres de dues estrelles i dos de tres estrelles.

Taula 8: Nombre d'establiments i places per categoria d'allotjament hoteler

Categoria	Nombre d'establiments	Places
4 estrelles	2	321
3 estrelles	2	34
2 estrelles	3	32
1 estrella	1	10
Pensió	3	55
TOTAL	11	452

Font: Elaboració pròpia

En canvi, els establiments de turisme rural es troben en entorns naturals, encara al Vallès Oriental són molt propers a les urbanitzacions que s'han desenvolupat a la plana. Dels onze establiments de turisme rural tan sols un és masia (M), és a dir, que presta el servei d'allotjament en règim d'habitacions fora d'un nucli de població i compartint l'habitatge amb els propietaris. La majoria d'establiments de turisme rural que es localitzen a la zona són masoveries (MV), és a dir, que es lloga la casa sencera fora de nucli de població. Respecte la seva categoria, bona part d'aquesta tipologia d'establiments es troben sense categoritzar i representen també gairebé la meitat de places. En segon lloc hi ha tres establiments de dues espigues, que contenen un quart del total de places d'aquest tipus d'establiments. D'allotjaments de tres espigues n'hi ha dos i finalment només n'hi ha un d'una espiga, sent la categoria amb menys places de totes.

Taula 9: Nombre d'establiments i places per categoria d'allotjament rural

Categoria	Nombre d'establiments	Places
3 espigues	2	16
2 espigues	3	23
1 espiga	1	10
Sense categoria	5	43
TOTAL	11	92

Font: Elaboració pròpia

Els càmpings són el tipus d'allotjament que ofereixen més places (885) distribuïdes en tan sols 3 establiments ubicats en entorns naturals, sent la tipologia amb menys nombre d'establiments, però la que ofereix la major part de places. N'hi ha dos de segona categoria i un més de tercera.

Taula 10: Nombre d'establiments i places per categoria de càmping

Categoria	Nombre d'establiments	Places
2a	2	690
3a	1	195
TOTAL	3	885

Font: Elaboració pròpia

A l'annex, pàgina 110 es pot consultar el llistat d'establiments d'allotjament, amb la seva ubicació i categoria.

- **Establiments de restauració**

S'han comptabilitzat un total de 37 establiments de restauració que es troben dins l'àmbit de l'espai natural o el més proper. La seva cuina es basa en l'elaboració de plats casolans catalans a partir dels productes de proximitat i de qualitat. Les amanides i les carns a la brasa acompanyades d'hortalisses o de mongetes del ganxet, així com elaboracions tradicionals com l'esqueixada de bacallà, les torrades amb anxoves i escalivada, els canelons, mel i mató, el flam i la crema catalana són els tipus de plats més comuns entre les cartes d'aquests restaurants. Per altra banda, hi ha bars i cafeteries que ofereixen un tipus de cuina més senzilla, com els entrepans, les tapes i els plats combinats.

Els restaurants acostumen a disposar d'una carta i d'un menú amb preus que oscil·len entre els 10 i els 15 euros entre setmana i entre els 15 i els 25 els caps de setmana. Alguns dels establiments més propers a l'espai natural, fins i tot, també posen a disposició del client un servei d'esmorzars de forquilla, a base de carns a la brasa, durant les primeres hores del matí. És una opció pensada per aquells excursionistes que volen carregar forces abans de començar la caminada pels Cingles de Bertí.

Taula 11: Localització dels establiments de restauració per entorns

Localització	Nombre	Percentatge
Entorn natural	4	10,8%
A peu de carretera	8	21,6%
Nucli de població	25	67,6%
TOTAL	37	100%

Font: Elaboració pròpia

Tal i com es pot observar, la majoria dels establiments es localitzen en nuclis de població propers a l'espai natural. Es tracta de punts d'accés principals als Cingles de Bertí ubicats sota els seus peus, com és el cas de l'Abella (Sant Martí de Centelles), Aiguafreda, Tagamanent i el Figaró, que gaudeixen de bones comunicacions i són punts d'inici de nombroses rutes, entre elles el GR-5, que pugem cap a la cinglera.

Els establiments de Sant Feliu de Codines també són freqüentats per excursionistes, ja que des del municipi hi surten nombrosos itineraris que porten cap a Sant Miquel del Fai passant per la zona dels Cingles del Perer, incloent el GR-5 i la ruta *Els 3 monts*, que fan parada a aquest municipi. Però també reben visitants de Sant Miquel del Fai que, després de passar el matí visitant aquest paratge cultural i natural, van a dinar als nuclis propers, incloent també Sant Quirze Safaja.

Els restaurants localitzats al llarg de la carretera C-1413b (Sant Feliu de Codines - Centelles) reben especialment visitants de Sant Miquel del Fai.

Finalment, hi ha quatre restaurants que es troben en entorns naturals dels Cingles de Bertí, ben comunicats i propers a algun nucli de població. Es tracta dels restaurants Font de la Pineda, a la Vall de Sant Miquel, Can Canals, a Valldaneu, el bar de Sant Miquel del Fai i el Mas Blanc, al Pla de la Garga.

A l'annex, pàgina 112 es pot consultar el llistat de restaurants, amb la seva ubicació.

- **Empreses d'activitats i serveis turístics**

Hi ha poques empreses que ofereixen serveis turístics als Cingles de Bertí. L'oferta es dirigeix sobretot a grups escolars, ja que la zona disposa de recursos amb un valor didàctic important, malgrat que no tots s'han explotat turísticament.

- **Activitats dirigides al públic en general**

L'empresa *Espai Natural de Sant Miquel del Fai*, que gestiona l'entorn del monestir, ofereix diferents activitats cada cap de setmana i festius. Per una banda s'organitzen visites guiades als diferents elements arquitectònics i naturals d'aquest espai per descobrir les històries i llegendes de Sant Miquel del Fai, i per altra banda es preparen espectacles d'animació infantil i tallers variats per a la mainada. A banda d'això, també posen a disposició de grups visites concertades.

Per a la resta dels Cingles de Bertí hi ha dues empreses més que organitzen activitats a mida per a grups, amb petició prèvia, a la zona oriental dels Cingles de Bertí. *Itineraris geològics* és una empresa present a tot Catalunya especialitzada en sortides geològiques guiades, una de les quals transcorre per la zona del Figaró, per tal de conèixer la història geològica de Catalunya durant els últims 500 milions d'anys a partir de l'observació dels afloraments geològics més emblemàtics i la seva interpretació gràcies a un especialista. L'altra organització és la Rectoria de Vallcàrquera, una casa de colònies i escola de natura gestionada per *Aprèn, Serveis Ambientals, SL* ubicada al Figaró, entre el Parc Natural del Montseny i l'Espai d'Interès Natural dels Cingles de Bertí.

Hi ha dues empreses més que s'ubiquen a prop de l'espai natural i que ofereixen activitats relacionades amb la flora i la fauna dels Cingles de Bertí. Es tracta del Parc de les Olors de Vall de Ros, a Riells del Fai, i *Cim d'Àligues*, a Sant Feliu de Codines.

El Parc de les Olors de Vall de Ros és un cultiu de plantes aromàtiques i medicinals al voltant del qual s'organitzen visites guiades i un programa d'activitats per descobrir el cultiu, el processat, les propietats i els usos medicinals, terapèutics, culinaris i cosmètics d'aquestes plantes. Els caps de setmana es proposen tallers i visites guiades pel públic familiar, mentre que en dies laborables s'organitzen visites i tallers per a grups amb horari i dia concertat. La Vall de Ros, però, disposa d'un ric patrimoni immaterial relacionat amb llegendes de la dona d'aigua que actualment no és aprofitat com a complement per a les activitats d'aquest equipament.

Cim d'Àligues és un centre de difusió i protecció de les aus rapinyaires, entre les quals hi ha l'àliga cuabarrada, el duc i el falcó pelegrí, que habiten a les cingleres de Bertí i es troben protegides. L'entrada al centre inclou una visita guiada per la zona dels aviaris per conèixer les característiques d'aquests ocells (espècies autòctones, hàbitats que ocupen, alimentació, etc.) i una sessió de vol per comparar el tipus de vol i alimentació d'aquestes espècies. No obstant això, no ofereix cap activitat relacionada amb l'observació d'aus rapinyaires en el seu estat salvatge, fet que seria una bona oportunitat per potenciar un dels recursos més emblemàtics dels Cingles de Bertí.

- **Activitats dirigides al públic escolar**

Totes les empreses anteriors també disposen d'un programa d'activitats per al públic escolar. A més a més, hi ha un seguit de cases de colònies ubicades molt a prop de l'espai natural que ofereixen activitats relacionades amb la descoberta de l'entorn.

L'empresa que gestiona Sant Miquel del Fai té una escola de natura que inclou una àmplia varietat d'activitats per tal que els alumnes d'ensenyament primari i secundari no només coneguin el patrimoni històric, cultural i natural d'aquest indret, sinó també els recursos energètics renovables, sempre de la mà d'un monitor. Tot i així, les activitats es limiten dins el recinte d'aquest antic monestir mentre que la vall que l'encapçala, la Vall de Sant Miquel, disposa d'un seguit de recursos relacionats amb la flora i fauna de ribera i geologia que podria ser d'interès per a centres d'ensenyament.

Itineraris geològics també posa a l'abast d'escoles d'ensenyament primari i secundari un guia especialista en geologia per realitzar el recorregut geològic de la zona oriental dels Cingles de Bertí per conèixer els principals esdeveniments dels últims 500 milions d'anys de la història geològica, a través de l'observació

d'afloresciments i la recollida de dades en un dossier de camp.

Un itinerari semblant és el que ofereix l'escola de natura i casa de colònies la Rectoria de Vallcàrquera, encara que també posa a disposició d'escoles de primària i secundària un seguit d'activitats encaminades a conèixer la flora i la fauna de la zona oriental l'espai natural, entre el Figaró i Sant Martí de Centelles.

Altres cases de colònies són Can Miqueló, ubicada al Pla de la Garga, *d'Eix Estels*, i el Mas Badó, del grup *Rosa dels Vents*, a Sant Quirze Safaja. Tot i així, aquestes no s'enfoquen específicament a la descoberta de la natura dels Cingles de Bertí com fa la Rectoria de Vallcàrquera, sinó que inclouen activitats relacionades amb l'aprenentatge de l'anglès, l'astronomia o els esports alienes a les singularitats del lloc.

El Parc de les Olors de Vall de Ros proposa les mateixes activitats que ofereix al públic en general a les escoles (tallers i visites comentades per un monitor), adaptant-se a les demandes de cada grup.

Cim d'Àligues també organitza activitats per a grups escolars encaminades a promoure l'interès per a la protecció de les aus rapinyaires i els seus hàbitats com són les cingleres de Bertí. Les activitats són amb monitor que explica les característiques de les aus rapinyaires i la seva diferència amb la resta d'ocells. També inclou una sessió de vol i una gimcana per repassar els coneixements adquirits per a alumnes de primària, i un seguit de tallers per a alumnes de secundària.

De totes maneres, totes aquestes empreses tenen en comú que procuren fomentar l'estima vers el medi ambient i la seva preservació, difonent els seus valors a partir de la realització d'activitats en un entorn natural com és els Cingles de Bertí.

- **Punts d'informació turística i material informatiu**

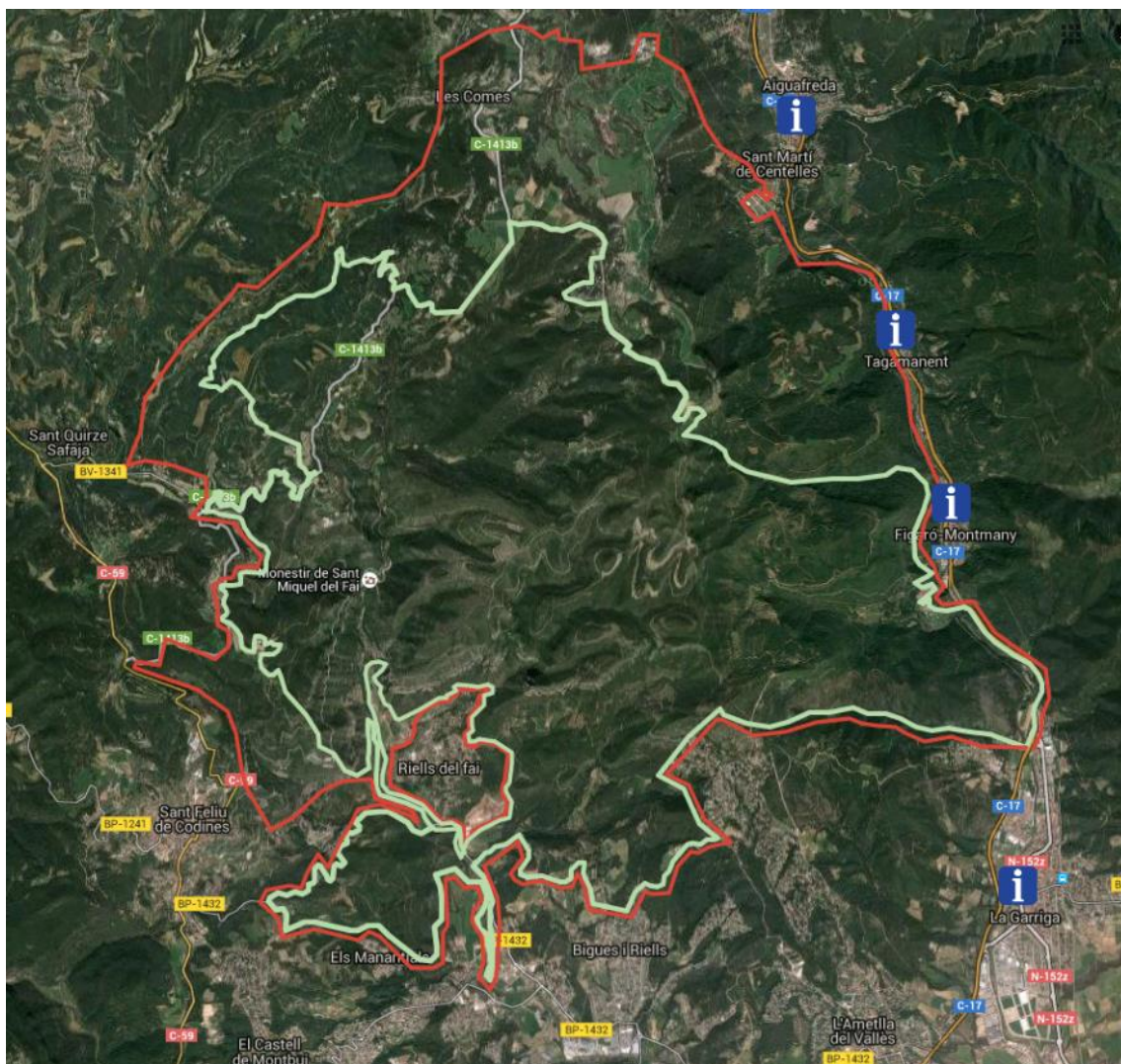
Actualment no existeix cap punt d'informació específic de l'espai d'interès natural. Tot i així, als pobles de la Vall del Congost s'hi ubiquen quatre punts d'informació del Parc Natural del Montseny que també poden proporcionar informació sobre rutes pels Cingles de Bertí als visitants interessats. Aquesta informació, però, és principalment oral, ja que són poques les publicacions turístiques en suport paper, totes d'àmbit local. De fet, no existeix cap publicació de material informatiu que englobi tot el territori que forma l'espai natural, com ara un mapa turístic o una guia de serveis i activitats. Per tant, seria convenient elaborar publicacions pròpies de l'espai natural relacionades amb tota l'oferta de serveis, equipaments i punts d'interès i distribuir-les per tots els punts d'informació presents i futurs dels Cingles de Bertí, de manera que aquest espai natural es presenti de forma global (com una destinació de turisme de natura) i no parcial com és actualment.

Tots aquests pobles de la Vall del Congost es troben molt ben comunicats amb Barcelona i la seva àrea metropolitana, tant per la xarxa de carreteres com ferroviària; i és per aquests motius que és un punt de partida important d'excursions.

Els equipaments del Parc Natural del Montseny, doncs, contribueixen a millorar la informació dels Cingles de Bertí, però només la part oriental. A la part occidental no existeix cap punt d'informació, la qual cosa fa necessari la creació d'aquest equipament bàsic que faciliti l'acollida del turista i assessorament. De fet, és la banda que atrau més visitants, ja que és on s'hi troba Sant Miquel del Fai. És per això que seria convenient aprofitar la potència d'aquest recurs per difondre tota la resta de l'oferta dels Cingles de Bertí i generar nous fluxos a altres indrets actualment no coneguts únicament pel públic local.

D'altra banda, l'Ajuntament de Sant Martí de Centelles, dins el marc de les seves actuacions per posicionar el municipi com a destinació turística, tenia previst instal·lar un punt d'informació al complex esportiu de l'Oller. Actualment, però, aquest equipament informatiu que semblava ja una realitat, està pendent d'un segon concurs públic, ja que el primer quedà desert.

Mapa 7: Localització dels punts actuals d'informació turística

Font: Elaboració pròpia

- **Senders**

Els Cingles de Bertí és una zona molt freqüentada per excursionistes que practiquen, sobretot, senderisme. De fet, segons veïns de la zona, aquesta activitat ha anat en augment.

Són molts els camins i corriols que transcorren pels peus i sobre la cinglera de Bertí. Tradicionalment eren utilitzats per comunicar les masies aïllades pertanyents a la Parròquia de Sant Pere de Bertí amb els nuclis de població principals. Amb el pas del temps, i a mida que el llogaret de Bertí s'ha anat despoblant, aquestes vies de comunicació han perdut la seva funció tradicional per donar pas a la pràctica de l'excursionisme, que ha contribuït al seu manteniment.

Els camins més freqüentats, normalment pistes forestals i corriols per on passa una ruta senyalitzada, són els que tenen un manteniment més bo, però altres que es troben fora d'aquests circuits estan en més mal estat i la vegetació ha guanyat terreny. Tot i així, les associacions d'excursionistes de la zona han tingut un paper clau a l'hora de recuperar camins tradicionals com els graus, que antigament comunicaven la part baixa amb les masies de la part alta de la cinglera i que actualment encara conserven parcialment l'empedrat i els murs de pedra seca que testimonien aquell passat rural.

En alguns indrets, però, la vegetació no és l'únic obstacle pels excursionistes, ja que encara hi ha restes evidents de l'incendi devastador de 1994 que cremà tot l'espai natural, la qual cosa constitueix un risc d'incendi elevat i fa necessària una intervenció urgent de neteja dels boscos.

D'altra banda, existeixen diferents propostes de rutes per fer a peu, de diferent dificultat i aptes per a diferents públics (familiar, escolar, grups d'excursionistes, etc.), exceptuant els discapacitats físics i psíquics, ja que no hi ha cap itinerari adaptat.

- **Senders homologats**

Hi ha dos senders que formen part de la xarxa de senders senyalitzats homologats per la Federació Espanyola d'Esports de Muntanya i Escalada i que transcorren parcialment pels Cingles de Bertí.

Es tracta del GR-5 i el PR-C 33, que són els més populars de la zona. El primer és un sender de gran recorregut que comença a Sitges i acaba a Canet de Mar amb un recorregut total de 200 quilòmetres i dividit en 12 etapes, la vuitena de les quals passa per l'EIN Cingles de Bertí. I el segon és un sender de petit recorregut circular que té com a punt d'inici i final la Garriga i transcorre entre el Parc Natural del Montseny i l'EIN Cingles de Bertí, recorrent un total de 30 quilòmetres.

- **Senders senyalitzats**

Un altre sender important és la ruta *Els 3 Monts*, impulsada pels consells comarcals i consorcis de turisme de la zona i la Generalitat de Catalunya. Aquest itinerari té un recorregut de 105 quilòmetres i es divideix en sis etapes, la segona de les quals passa pels Cingles de Bertí.

Els Cingles de Bertí també són lloc de pas d'un dels esdeveniments senderistes més importants de Catalunya: la travessa Matagalls-Montserrat, que també està senyalitzada.

L'Ajuntament de Sant Martí de Centelles ha senyalitzat un itinerari anomenat *Els Cingles de Bertí* que transcorre pels límits del terme municipal, incloent la part alta de la cinglera (Pla de la Garga) i la part baixa (Serra del Castellar i Valldaneu).

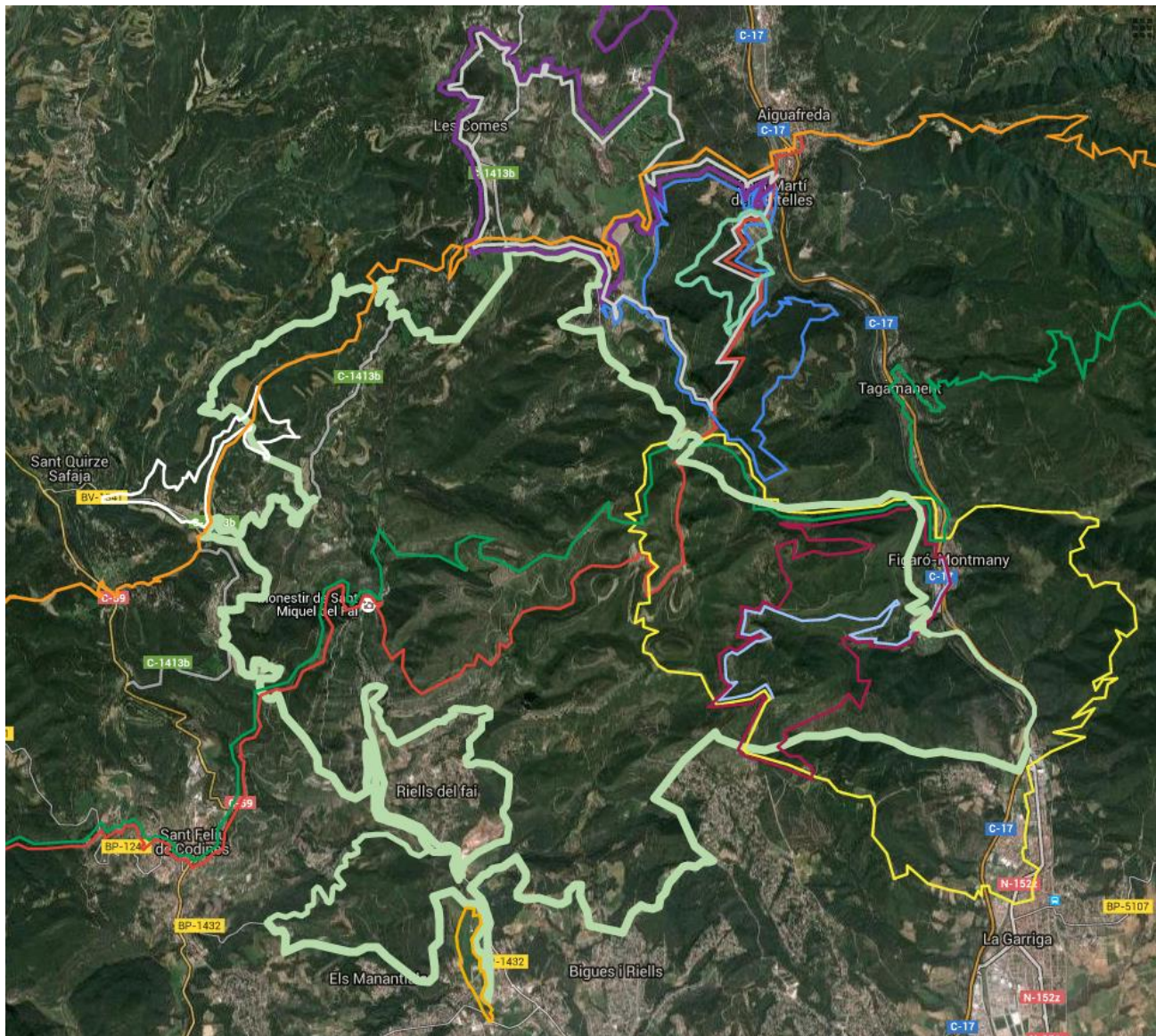
- **Senders interpretatius autoguiats**

Existeixen també un seguit d'itineraris didàctics de diferents temàtiques, alguns d'ells senyalitzats:

- **Rutes històriques:** Uneixen diferents recursos afectats per un mateix esdeveniment històric: L'època medieval, amb la *Ruta de la Baronia de Centelles*, i la Guerra Civil, amb *l'itinerari de la Memòria Històrica*. Aquestes rutes contenen plafons interpretatius in situ.
- **Rutes literàries:** Recorren indrets associats a novel·les o autors. Hi ha la *Ruta Màrius Torres*, que recorre diferents indrets de Sant Quirze Safaja on el poeta passà els últims anys de la seva vida, la ruta *Els Sots Feréstecs*, que identifica els escenaris més rellevants de la novel·la de Raimon Casellas que porta el mateix nom i, finalment, *Els camins de la Renaixença*, que commemora els inicis de l'excursionisme com a activitat col·lectiva associada al nacionalisme de la Renaixença recorrent els passos de personatges coneguts com Santiago Rusiñol, Maria de Bell-lloc o Narcís Oller. La primera ruta es troba senyalitzada d'acord amb els criteris de la Diputació de Barcelona, mentre que la segona segons els criteris del manual tècnic de senyalització d'espais naturals protegits de la Generalitat de Catalunya. Finalment l'última no té cap tipus de senyalització, encara que es pot seguir amb el fulletó informatiu que es pot obtenir al Punt d'Informació d'Aiguafreda.
- **Rutes naturals:** Aquí s'hi inclou el *Passeig del Tenes*, proposat per l'Associació d'Habitats, que consisteix en una breu passejada pel bosc de ribera del Tenes entre Bigues i Riells del Fai coneixent espècies vegetals i animals i elements patrimonials del territori; el *Camí dels Arbres*, impulsat per l'Ajuntament de Sant Martí de Centelles que uneix diferents arbres d'interès que es troben identificats amb una

placa a la zona de l'Oller i Valldaneu, i la *Ruta dels contraforts de Bertí*, creada per l'Ajuntament de Figaró – Montmany, que recorre els paisatges del sector sud-est de l'espai protegit. La primera ruta es troba senyalitzada amb banderoles direccionals i plafons interpretatius in situ, mentre que les dues següents no disposen de senyalització, però des del Punt d'Informació d'Aiguafreda i del Molí de Ca l'Antic del Figaró ens poden facilitar el fulletó informatiu dels senders.

Mapa 8: Recorregut dels senders actuals

Font: Elaboració pròpia

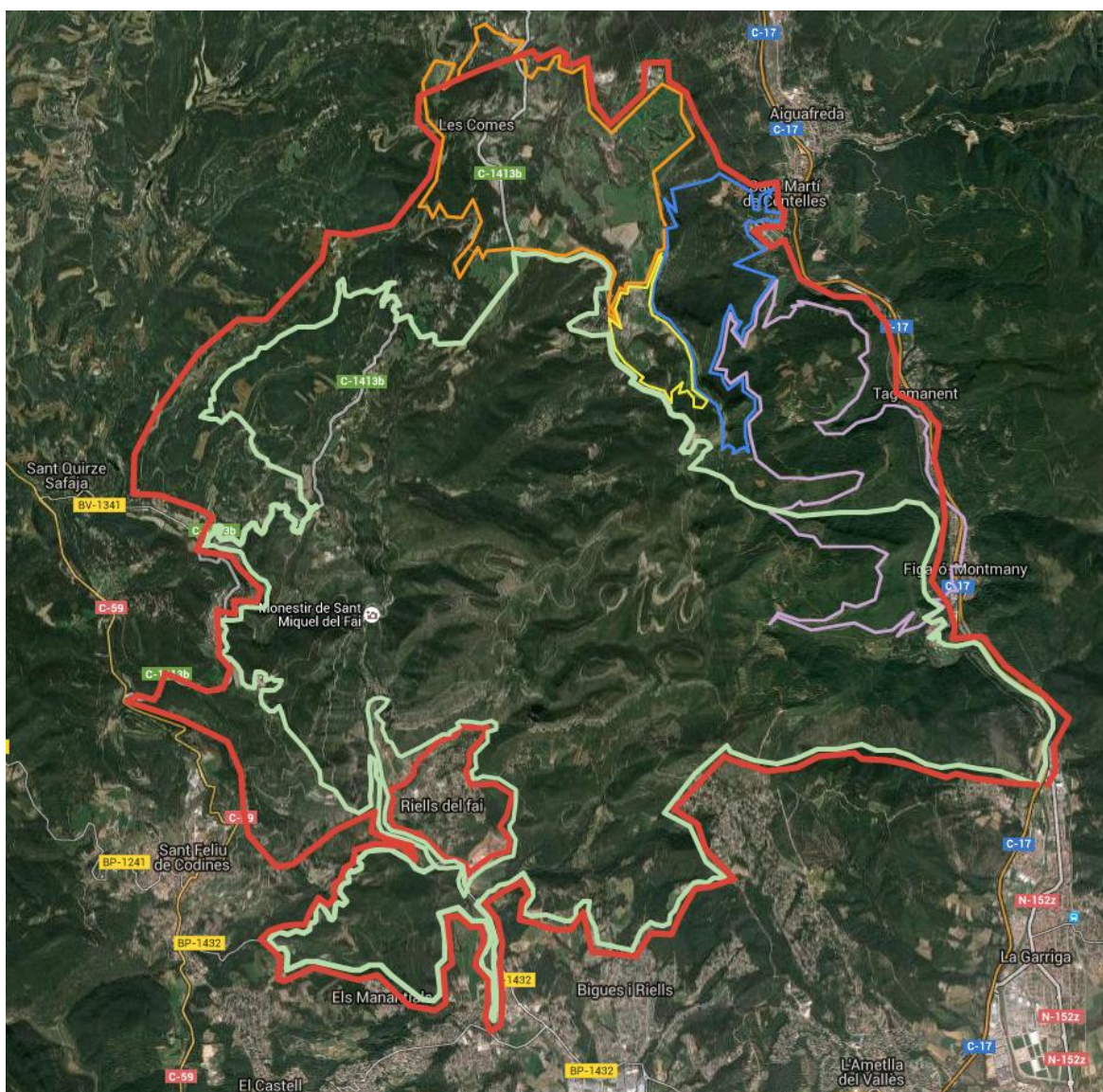
— GR-5	— Ruta de la Baronia de Centelles
— PR-C 33	— Els camins de la Renaixença
— Ruta Els 3 monts	— Ruta Els Sots Feréstecs
— Travessa Matagalls-Montserrat	— Ruta Màrius Torres
— Ruta Els contraforts dels Cingles de Bertí	— Camí dels arbres
— Ruta Els Cingles de Bertí	

- **Vies ciclistes**

L'abundància de pistes forestals amples i en bon estat i les carreteres asfaltades poc transitades de la zona fa que els Cingles de Bertí siguin una bona àrea per fer recorreguts amb BTT. Malgrat això, aquesta activitat no es troba tan arrelada com el senderisme i és potser per aquest motiu que no existeixen rutes senyalitzades.

No obstant això, recentment, els ajuntaments d'Aiguafreda, Balenyà, Centelles, Figaró – Montmany, Sant Martí de Centelles, Tagamanent i Tona han impulsat la creació de tretze rutes del recorregut de BTT de l'Alt Congost de diferents graus de dificultat, quatre de les quals transcorren per la zona nord-oriental dels Cingles de Bertí. No es troben senyalitzades, però es pot descarregar el track de cada recorregut des de Wikiloc.

Mapa 9: Recorregut de les vies ciclistes actuals

Font: Elaboració pròpia

- Ruta Sota Cingles
- Ruta Vorejant els Cingles de Bertí
- Ruta Bells paisatges 1
- Ruta Bells paisatges 2

Cal destacar que a la resta de territori, que correspon principalment amb l'espai protegit, hi ha moltes pistes forestals que es troben en bon estat i són aptes per a la pràctica de BTT. A més a més, el fet de poder arribar amb cotxe fins el capdamunt de la cinglera o poder fer l'ascens amb bicicleta per camins en bon estat permet crear una àmplia varietat d'itineraris de diferent nivell de dificultat per a tota mena de públic.

- **Circuits d'orientació**

L'Ajuntament de Sant Martí de Centelles ha instal·lat recentment dos circuits d'orientació fixos un dels quals discorre entre el veïnat de l'Abella i Valldaneu i l'altre pels voltants del Castell de Sant Martí de Centelles. És ideal per fer en família, ja que és una manera entretinguda i divertida de conèixer l'entorn i és de baix nivell de dificultat.

Es tracta de localitzar a través del mapa de la zona i una brúixola les fites per tal de pinçar la tarja de control que pot aconseguir-se al Punt d'informació d'Aiguafreda o a l'Ajuntament de Sant Martí de Centelles. Cada fita porta una pinça que fa una marca diferent i que s'ha d'enregistrar ordenadament a les caselles de la tarja de control per tal d'acreditar que s'ha passat pel punt indicat del mapa.

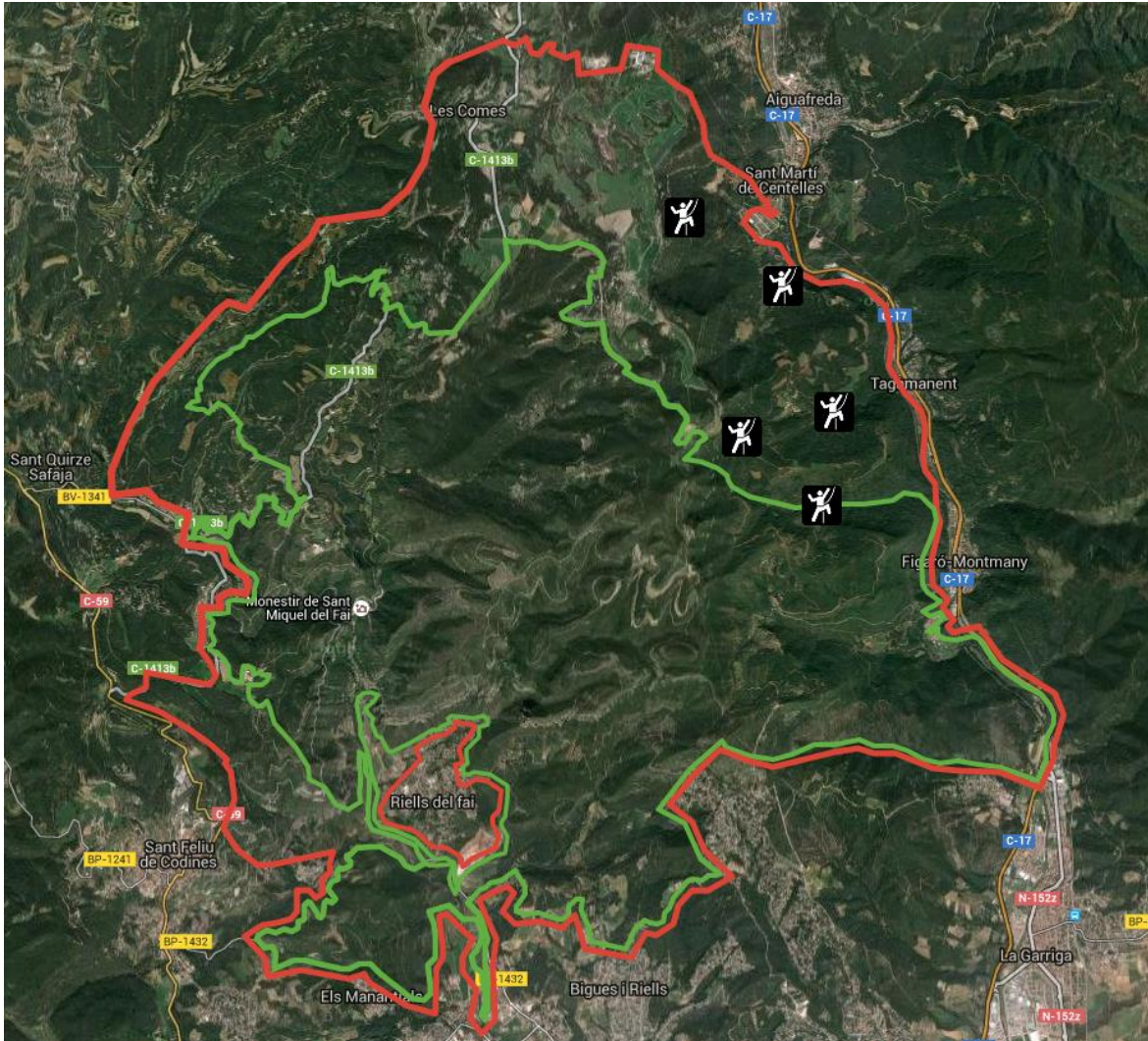
- **Vies d'escalada**

Als Cingles de Bertí hi ha cinc zones d'escalada i ràpel situades a la banda oriental que sumen aproximadament un total de 160 vies de diferents nivells de dificultat (incloent per a principiants) i modalitats (clàssica, artificial i esportiva sobre placa, fissura, xemeneia, desplom, diedre, etc.). Les dues zones més populars i amb una tradició de més de 70 anys són la Trona, amb una quinzena de vies, i el Sot del Bac, amb unes 40 vies, algunes de les quals han estat rehabilitades recentment.

Les zones més accessibles amb vehicle són la Soleia, per la pista forestal que mena a l'església de Sant Pere de Valldaneu, i el Grau dels matxos, amb una vuitantena de vies relativament noves, pel Grau de Can Tresquarts. En el cas de la Trona, amb 15 vies d'ascens, i el Sot de la Guillota, amb una vintena, és necessari un vehicle tot terreny i per arribar a les vies d'escalada del Sot del Bac cal fer-ho a peu des del Figaró, si bé aquesta és una de les zones més accessibles utilitzant el transport públic, a 30 minuts a peu des de l'estació de ferrocarril del Figaró de la línia R3 (Barcelona-Puigcerdà). Una altra zona d'escalada propera a una estació de ferrocarril de la mateixa línia és la Soleia, a 30 minuts de l'estació de Sant Martí de Centelles.

Cal destacar que el manteniment de gairebé totes les vies d'escalada el fan els mateixos escaladors. Tot i així, les 10 vies de la Soleia rehabilitades per l'Ajuntament de Sant Martí de Centelles són mantingudes per aquesta institució, la qual cosa transmet més seguretat i la converteix en la zona més apta per a l'inici de l'escalada.

Mapa 10: Localització de les vies d'escalada

Font: Elaboració pròpia

- Àrees recreatives i de pícnic

Als Cingles de Bertí existeixen unes poques àrees recreatives i de pícnic que es localitzen en punts puntuals, però no hi ha una distribució homogènia.

Taula 12: Localització i dotacions de les àrees de pícnic i recreatives

Sector	Àrea	Localització	Dotacions	Observacions
Sant Miquel del Fai i Valls de Riells	Zona d'esbarjo de Sant Miquel del Fai	Dins el recinte de Sant Miquel del Fai	Aparcament, taules i bancs per menjar, galledes d'escombraries, fonts, zona infantil i servei de bar	Només hi tenen accés aquelles persones que han adquirit l'entrada per visitar el recinte
	Font de la Pineda	Font de la Pineda	Taula i banc	Es troba sota el plàtan monumental de la Font de la Pineda

Cingles del Perer i Alt Tenes	Parc Usart	Km. 1 de la carretera BV-1485 que porta a Sant Miquel del Fai	Aparcament, taules i bancs per menjar, galledes d'escombraries, fonts i zona infantil	És un parc municipal de Sant Feliu de Codines ubicat en un entorn natural
Serra del Castellar i Valldaneu	L'alzinar de l'Oller	Barri de l'Oller de l'Abella	Aparcament, taules i bancs per menjar, galledes d'escombraries, fonts i zona infantil	És un parc municipal de Sant Martí de Centelles amb alzines centenàries
Antiga parròquia de Sant Pere de Bertí i Puiggraciós	Taula de pedra	Prop del GR-5 al seu pas pels corriols que voregen la cinglera a la banda oriental	Taules, bancs i una galleda d'escombraries	És l'única àrea de pícnic que es troba dins l'espai protegit. És un excel·lent mirador del Parc Natural del Montseny.
Pla de la Garga	Font del rector	Just abans d'arribar a l'Església parroquial de Sant Martí	Aparcament, taules, bancs i una galleda d'escombraries	Entorn ombrívol al voltant d'una font, l'aigua de la qual no és potable

Font: Elaboració pròpia

- **Miradors**

Si bé són molts els punts des d'on es poden contemplar magnífiques vistes de l'entorn, són pocs els que es troben dotats de panells informatius que identifiquin els elements que es poden observar, així com bancs per poder contemplar la vista panoràmica. De fet, només n'hi ha cinc i no tots tenen unes dotacions de material completes.

Taula 13: Localització i dotacions dels miradors

	Mirador	Localització	Dotacions	Vista panoràmica
Serra de Barnils i Puig d'Olena	Mirador de la Campana	A pocs metres de l'església parroquial de Sant Quirze Safaja, seguint la ruta Màrius Torres	Panell informatiu i bancs	Cingles de Bertí i Baga dels Torrents (la vall que forma el Tenes al seu pas pel poble)
Sant Miquel del Fai i valls de Riells	Mirador de la Vall de Sant Miquel	Dins el recinte de Sant Miquel del Fai	Panell informatiu i bancs	Vall de Sant Miquel, Cingles de Bertí, Cingles del Perer i Cingle del Fitó
Cingles del Perer i Alt Tenes	Parc Usart	Km. 1 de la carretera BV-1485 que porta a Sant Miquel del Fai	Taules, bancs i zona infantil	Cingles de Bertí, Turó de les Onze Hores, Puiggraciós, Costa del Maresme, Serralada Litoral, Costa de Barcelona i Barcelona
Sant Pere de Bertí	Taula de pedra (mirador del Sot del Grau)	Prop del GR-5 al seu pas pels corriols que voregen la cinglera a la banda oriental	Taules i bancs	Cingles de Bertí, Vall del Congost, la Trona, Parc Natural del Montseny, Sot del Bac i Sot de Montmany
Pla de la Garga	Mirador del Castell de Sant Martí	A llevant del Castell de Sant Martí de Centelles	Panell informatiu	Pirineus, Plana de Vic, Parc Natural del Montseny, Pla de la Garga, la Trona i Cingles de Bertí

Font: Elaboració pròpia

Caldria, doncs, aprofitar els punts amb vistes panoràmiques i que poden tenir més freqüentació de tots els miradors per ampliar la xarxa de miradors que disposessin d'almenys un panell informatiu i, si és possible, bancs.

- **Zones d'aparcament**

A continuació es mostren els diferents aparcaments (amb el nombre de places i el tipus de vehicles que poden aparcar-hi) als quals s'hi pot arribar fàcilment per camins i carreteres quasi totalment asfaltats amb un vehicle motoritzat i que actuen com a punt de partida de les diferents excursions que es realitzen dins l'espai natural.

Taula 14: Localització i capacitat de les zones d'aparcament

Sector	Aparcament	Vehicles	Places (per a cotxes)
Sots del Figaró i Puiggraciós	Santuari de Puiggraciós i voltants	Cotxes, motocicletes i autocars	Aprox. 35 i 2 per autocars
	Montmany	Cotxes i motocicletes	Aprox. 6
Pla de la Garga	Inici del Grau de Can Tresquarts	Cotxes i motocicletes	Aprox. 10
	Església parroquial de Sant Martí de Centelles	Cotxes, motocicletes	Aprox. 20
	Església de Sant Miquel Sesperxes	Cotxes i motocicletes	Aprox. 50
Serra del Castellar i Valldaneu	Piscines de l'Oller	Cotxes i motocicletes	Aprox. 25
	Església de Sant Pere de Valldaneu	Cotxes i motocicletes	Aprox. 15
Sant Miquel del Fai i valls de Riells	Inici del Camí de la Pineda (Riells del Fai)	Cotxes i motocicletes	Aprox. 20
	Vallderrós	Cotxes i motocicletes	Aprox. 8
	Sant Miquel del Fai (dins el recinte)	Cotxes, motocicletes i autocars	Aprox. 100 i 3 per a autocars
	Sant Miquel del Fai (fora el recinte)	Cotxes i motocicletes	Aprox. 30
Cingles del Perer i Alt Tenes	Parc Usart	Cotxes, motocicletes	8
Serra de Barnils i Puig d'Olena	Sant Quirze Safaja	Cotxes, motocicletes	15

Font: Elaboració pròpia

A l'Església de Sant Miquel Sesperxes no és que hi hagi un aparcament, sinó que es pot aparcar a banda i banda del carrer, que està asfaltat per una urbanització que hi havia projectada que al final no es va completar.

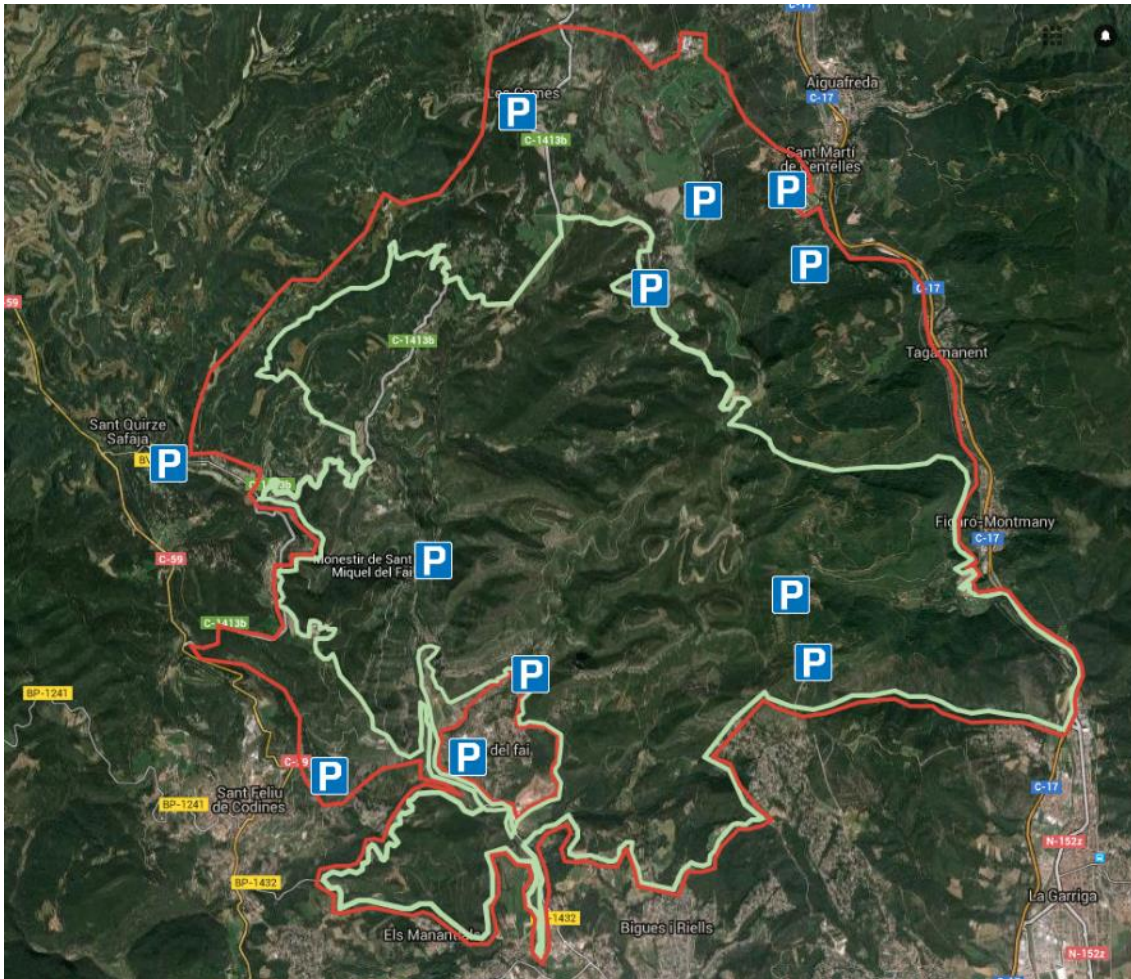
La distribució d'aparcaments és correcta, ja que es distribueixen de forma homogènia per tot el territori de l'espai natural. Tot i així, exceptuant el cas del Parc Usart, les places de pàrquing no estan delimitades i això fa que l'aparcament de vehicles no es faci de manera ordenada, dificultant les maniobres i el pas. En el cas de Sant Miquel del Fai hi ha una part de les places més properes al recinte, que estan delimitades, incloent per a motos, cotxes, vehicles per a discapacitats i autocars, però la resta no.

L'aparcament és en general apte per a cotxes i motocicletes i només Sant Miquel del Fai i el Santuari de Puiggraciós disposen de places per a autocars. No seria necessari que tots els aparcaments disposessin de places per a autocars, però sí que caldria reservar places per aquest tipus de vehicle a l'aparcament de l'inici del Camí de la Pineda (Riells del Fai), ja que la Vall de Sant Miquel, per la seva proximitat amb Sant Miquel del Fai i els seus atractius paisatgístics, pot interessar a operadors turístics que programin excursions d'una jornada prop de Barcelona i també pot interessar a escoles pel valor didàctic que ofereix aquest entorn.

Cal destacar que en cap dels casos existeixen aparcaments per a bicicletes i únicament a Sant Miquel del Fai hi ha dues places reservades i condicionades per a vehicles de persones amb discapacitat, encara que per

accedir al recinte s'ha de fer un curt recorregut de desnivell pronunciat, d'un 10,8%, superior al 8% recomanat per EUROPARC.

Mapa 11: Distribució de les zones d'aparcament

Font: Elaboració pròpia a partir de Google Maps

3.2.4. ANÀLISI DE LA DEMANDA

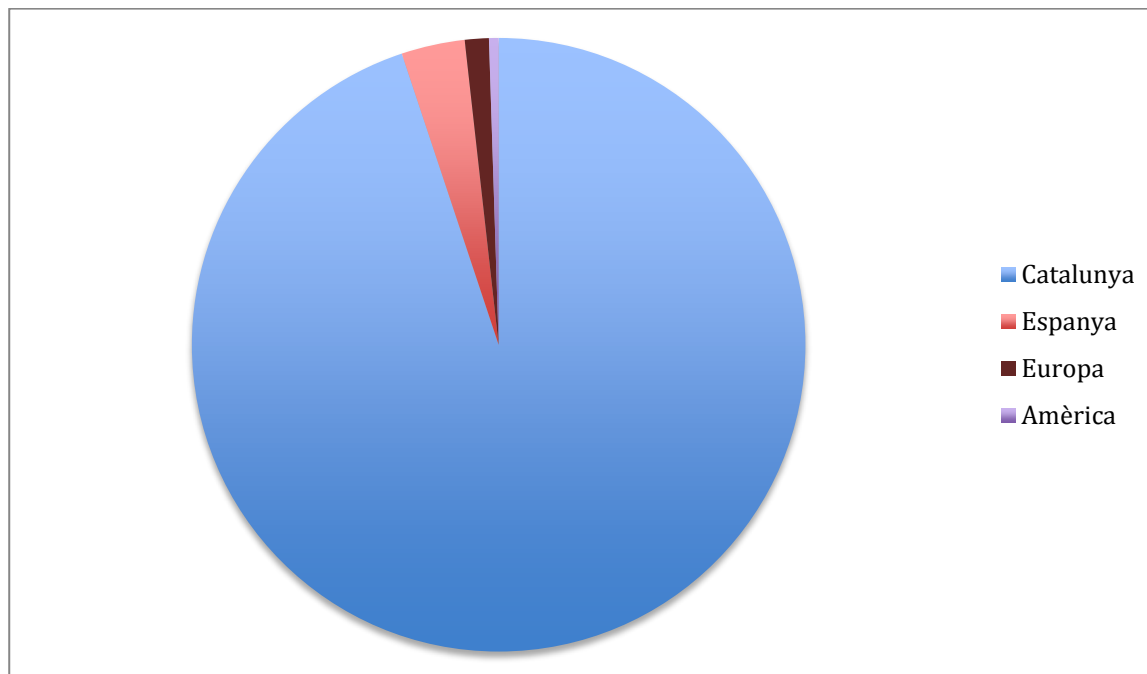
Resulta difícil precisar el nombre i la procedència del públic dels Cingles de Bertí perquè no hi ha cap punt d'informació específic d'aquest espai natural on es recullen dades dels visitants.

L'empresa que gestiona Sant Miquel del Fai no recull dades de visitants, encara que a trets generals, segons el personal de taquilla, els visitants provenen principalment de Barcelona i la seva àrea metropolitana, tot i que també hi arriben alguns estrangers, principalment a través d'agències de viatges, allotjats a la capital catalana i que van a passar un dia en un entorn natural. Tot i així aquest node cal tractar-lo a part perquè el públic que atrau actualment es mou únicament dins el recinte per contemplar les belleses naturals i arquitectòniques de l'antic monestir i el seu entorn més proper, però no s'interessa per conèixer altres recursos de l'espai natural, probablement perquè tampoc existeix cap altre equipament o servei turístic.

Les dades que recullen els punts d'informació del Parc Natural del Montseny ubicats als pobles de la Vall del Congost són les que poden apropar-se més a l'hora de conèixer el perfil del visitant dels Cingles de Bertí.

De tots aquests punts d'informació, el més proper a l'espai natural dels Cingles de Bertí és el del Molí de Ca l'Antic, ubicat al nucli del Figaró; per tant, és el que hi té una relació més directa, encara que la majoria de les consultes (un 80% aproximadament segons els informadors) són de visitants interessats en el veí Parc Natural del Montseny.

Gràfic 3: Dades de visitants de l'any 2015 del punt d'informació del Molí de Ca l'antic (Figaró)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del punt d'informació

L'any 2015 van ser ateses un total de 1.587 consultes. Tal i com es pot observar-se en el gràfic, gairebé la totalitat són de ciutadans de Catalunya (96,6%), sobretot de Barcelona i la seva àrea metropolitana. Cal tenir en compte, però, que els visitants dels pobles del voltant no solen freqüentar aquest equipament, però constitueixen un dels principals públics de l'espai d'interès natural.

Pel que fa a la resta de consultes, un 3,4% prové de la resta de l'Estat, un 1,3% de països europeus i un 0,5% d'Amèrica. Segons els informadors, el públic estranger es concentra durant els mesos d'estiu i arriba amb transport públic des de Barcelona per passar un dia a la natura.

D'aquí es dedueix que els Cingles de Bertí tenen un gran potencial receptor degut a la seva ubicació, prop de Barcelona i la seva àrea metropolitana densament poblada. No obstant això, com que es tracta d'un indret natural que no s'ha posat en valor i no disposa d'uns equipaments tan complets com el seu veí Parc Natural del Montseny, bona part del públic potencial, ja sigui nacional o estranger, es decanta per visitar aquest altre espai natural de categoria superior. A més a més, com que el públic majoritari prové de Barcelona i la seva àrea metropolitana es dedueix que es tracta d'excursionistes que venen durant unes hores a realitzar activitats a la natura (senderisme, escalada o BTT). Per tant representarà un repte aconseguir desenvolupar una oferta capaç d'atraure turistes, és a dir, un públic que pernocti en algun dels establiments de la zona i desenvolupi activitats en l'entorn al llarg de més d'un dia.

4. ANÀLISI DAFO

• **Debilitats**

- Manca d'un òrgan de gestió propi que destini els recursos adequats per garantir la conservació dels valors de l'espai natural i afavorir el desenvolupament socioeconòmic de la zona, involucrant tots els col·lectius interessats.
- Manca de coordinació i voluntat per part de les diferents administracions amb competències per posar en valor aquest espai natural de forma global.
- Caducitat del Pla especial de protecció del medi ambient i del paisatge de l'EIN Cingles de Bertí després de l'ampliació dels límits de l'espai d'interès natural l'any 2006.
- Falta de material de promoció turística que englobi tota la zona dels Cingles de Bertí.
- Manca de senyalització en les vies ciclistes de BTT Alt Congost.
- Escasses propostes de vies ciclistes.
- Inseguretat d'algunes vies d'escalada.
- Inexistència d'aparcament per a bicicletes i per a vehicles adaptats en els aparcaments.
- Senyalització pràcticament inexistent en l'àmbit de l'espai protegit, ja sigui tant informativa, normativa com interpretativa.
- Manca de senyalització per ordenar l'accés motoritzat a la xarxa viària dels límits de l'espai natural protegit. Això permet la pràctica d'activitats no autoritzades com les passejades de motocicletes o quads.
- Falta de senyalització normativa que garanteixi la conservació dels valors culturals i naturals (només es localitza a la Vall de Sant Miquel).
- Criteris múltiples de senyalització (de la Diputació de Barcelona, la Generalitat de Catalunya, els ajuntaments i els centres excursionistes) que poden generar confusió als usuaris d'aquest espai.
- Mal estat de conservació d'alguns edificis d'interès arquitectònic i històric (especialment dins l'àmbit de l'espai protegit), alguns declarats BCIN.
- Falta de tasques de desembosc, ja que encara hi ha restes de l'incendi devastador de 1994. Això fa que augmenti el risc d'incendi.
- Mal estat d'alguns camins.
- Manca d'equipaments i serveis que difonguin els valors naturals i culturals dels Cingles de Bertí.
- Inexistència de punts d'informació a la zona occidental de l'espai natural i als principals accessos.
- Falta d'àrees de pícnic o recreatives i miradors dins dels límits de l'espai protegit.
- Inexistència de senders adaptats per a tots els públics.
- Inexistència d'allotjament a Sant Feliu de Codines, punt d'inici i final d'etapes del GR-5 i la ruta *Els 3 monts*.
- Poc coneixement dels recursos de l'espai natural per part de turistes regionals, més enllà de Sant Miquel del Fai.
- Concentració de visitants en àrees concretes.

• **Amenaces**

- Competència turística dels espais naturals promoguts per la Diputació de Barcelona.
- Proximitat amb Barcelona que no permet rebre un flux turístic important, enfront de l'excursionisme.
- Risc de sobrefreqüentació per la pressió demogràfica que envolta l'EIN Cingles de Bertí.
- Impacte acústic i ambiental de la C-17.
- Disminució del pressupost destinat a la protecció dels espais naturals protegits i a la seva potenciació turística.
- Deficiència en l'accés amb transport públic a l'interior de l'EIN Cingles de Bertí.
- Manca d'un catàleg de masies i cases rurals als municipis de Sant Martí de Centelles i Sant Quirze Safaja, cosa que fa més feixuc el procediment per obtenir les llicències municipals per permisos d'obres en masies i cases rurals per implantar equipaments d'ús públic.

- **Fortaleses**

- Espai natural inclòs en figures de protecció nacionals (PEIN) i comunitàries (ZEC i ZEPA) que garanteixen la preservació dels seus valors naturals i el doten d'un reconeixement.
- Existència d'un Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge propi de l'EIN Cingles de Bertí que permet adaptar la normativa general d'espais naturals a les dinàmiques d'aquest espai natural protegit.
- Acceptació legal de les activitats d'ús públic a l'EIN Cingles de Bertí, exceptuant aquelles que puguin causar un excés de freqüentació a la subzona 2c i aquelles que puguin causar danys en la fauna i els altres valors naturals de l'espai.
- Existència d'un pla d'ordenació de trànsit motoritzat en el Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge.
- Gran diversitat de recursos, alguns excepcionals a Catalunya com la Casa del Priorat de Sant Miquel del Fai, l'Església troglodítica de Sant Miquel o les formacions de travertins.
- Diversitat d'ecosistemes: boscos de ribera, mediterranis i de tendència centreeuropea, sistemes de cinglera i coves.
- Organització freqüent d'activitats i esdeveniments locals que contribueixen al coneixement de la zona al públic més proper.
- Reconeixement turístic de Sant Miquel del Fai, la qual cosa permetria atraure un flux potencial de visitants a altres zones de l'espai natural que es posin en valor.
- Existència d'establiments d'allotjament, de diferent tipologia i categoria, i restauració propers a l'espai natural protegit o als seus límits.
- Existència d'empreses de serveis turístics que promouen el patrimoni de Sant Miquel del Fai, la flora de la zona i les aus rapinyaires, tant al públic en general com escolar.
- Existència de senders homologats de petit o gran recorregut i senders interpretatius que posen en valor la història, la literatura i la natura de la zona.
- Existència de circuits d'orientació i zones d'escalada.
- Camins i pistes forestals en bon estat per a la implantació de vies ciclistes.
- Bona distribució de les zones d'aparcament.
- Bona senyalització de les direccions en àrees concretes: Cingles del Perer, Vall de Sant Miquel i voltants de Sant Quirze Safaja.
- Bona senyalització d'alguns senders i rutes: GR-5, PR-C 33, *Els 3 monts*, *Itinerari dels Cingles de Bertí*, *ruta Màrius Torres*, *Itinerari de la Memòria Històrica*, *Passeig del Tenes* i ruta *Els Sots Feréstecs*.
- Zones geològica d'excepcional interès didàctic.
- Rerefons històric d'interès, des de la prehistòria fins a l'actualitat.
- Bona xarxa de punts d'informació turística a la zona oriental de l'espai natural (degut a la proximitat del Parc Natural del Montseny).
- Bones comunicacions amb vehicle als diferents accessos de l'espai natural.
- Bones comunicacions amb transport públic als nuclis de població propers a l'espai natural.
- Disponibilitat de places d'aparcament en els diferents punts d'accés.

- **Oportunitats**

- Proximitat amb Barcelona i la seva àrea metropolitana, la qual cosa permet atraure un flux potencial important de visitants.
- Proximitat de recursos que poden complementar l'estada del turista: termalisme, modernisme d'estiueig i natura.
- Bones comunicacions: Línia ferroviària R3 (Barcelona-Vic-Ripoll-Puigcerdà), autovia C-17 i línies d'autobusos que comuniquen Barcelona, Vic, Moià i Granollers amb els nuclis de població propers a l'espai natural.
- Implicació de les administracions públiques per a la posada en marxa de projectes turístics que afavoreixin el desenvolupament territorial.
- Acceptació de la legislació de les activitats de lleure dins els espais naturals protegits i en béns del patrimoni cultural, sempre i quan es garanteixi la preservació dels seus valors.

- Mecanismes de la legislació que garanteixen la conservació del patrimoni natural i cultural.
- Augment de la consciència ambiental i l'estima de la cultura per part de la societat.
- Increment de la demanda en espais naturals protegits.
- Canvis en les necessitats del turista: cerca de llocs autèntics i tranquils i serveis personalitzats.
- Potencial de l'ecoturisme a Catalunya.
- Oportunitats que ofereixen les noves tecnologies per garantir la conservació d'espècies de fauna en espais naturals i per a la difusió del patrimoni, la creació de nous productes turístics, la promoció i venda de serveis de les destinacions.
- Tendència a la involucració del sector privat.
- Oportunitats de finançament de la Unió Europea en els espais Natura 2000.
- Proximitat amb el Parc Natural del Montseny i amb els punts d'informació turística d'aquest espai natural a la Vall del Congost, la qual cosa facilita el coneixement de l'EIN Cingles de Bertí.
- Grau de coneixement alt de Sant Miquel del Fai i el Parc Natural del Montseny, la qual cosa permetria atraure un flux potencial de visitants.
- Existència d'una xarxa d'espais naturals de la Diputació de Barcelona, que li donaria projecció turística.
- Existència de la marca turística *Barcelona és molt més* de la Diputació de Barcelona, que li donaria projecció turística.
- Existència de distintius de reconeixement nacional i internacional que certifiquen la qualitat dels espais naturals protegits catalans i els equipaments i serveis turístics associats.

5. PLA DE DINAMITZACIÓ

5.1. OBJECTIUS I VALORS DEL PLA

L'objectiu general d'aquest pla de dinamització és el desenvolupament socioeconòmic sostenible dels municipis ubicats al voltant de l'Espai d'Interès Natural (EIN) Cingles de Bertí i del mateix espai natural a través de la generació de nous fluxos turístics, recuperant i posant en valor tots els seus recursos culturals i naturals a partir de la creació d'equipaments i serveis turístics.

Aquests recursos culturals i naturals han de ser la base per a la creació de nous productes turístics que no se centrin exclusivament a la zona de Sant Miquel del Fai com passa actualment, sinó en tot el territori, articulant un conjunt d'equipaments i serveis que creïn una oferta atractiva per a un públic universal (incloent discapacitats) i a una gran diversitat de motivacions i perfils de visitants, ja sigui per a aquells que venen a recrear-se en un entorn natural per desconnectar de l'ambient urbà, pels que volen conèixer els valors culturals i naturals, com pels que volen practicar-hi una activitat físicoesportiva; com per escoles, com pel públic en general.

Tot aquest desenvolupament ha de garantir sempre la compatibilitat entre l'ús públic i la conservació dels valors naturals i culturals que són vertaderament la base per generar aquests fluxos de visitants. És per això que les accions del pla procurin que les activitats i els equipaments es desenvolupin en zones que no estiguin delimitades com a àrees d'atenció especial pel seu interès faunístic en el Pla especial; o si més no, evitar que aquests espais no rebin una afluència elevada de visitants que puguin posar en perill les espècies protegides que s'hi refugien. D'altra banda, el pla també concep aquests equipaments i serveis com a eina d'ordenació dels visitants i com a mitjà de sensibilització pel respecte del patrimoni cultural i natural, a partir de la transmissió de missatges que no només els interpretin, sinó que també hi fomentin el seu respecte i l'estimació i provoquin la reflexió dels visitants sobre la seva relació amb el medi ambient.

El Pla de dinamització turística es compon de 33 accions agrupades en nou línies estratègiques:

1. **Garantir la correcta gestió de l'EIN Cingles de Bertí i de les activitats que s'hi desenvolupen:** Actualment, l'espai natural manca de mecanismes que garanteixen una correcta gestió i preservació dels recursos naturals i culturals, ja que, per una banda, encara no s'ha modificat el Pla especial des de l'ampliació de l'àmbit protegit l'any 2006 i, per altra banda, no existeix cap ens de gestió específic que destini uns recursos eficients. És per això que aquesta línia estratègica va encaminada a resoldre aquest problema, modificant el Pla Especial, abastant tot l'àmbit protegit, i creant un ens gestor que s'encarregui de gestionar els recursos de l'espai per tal de garantir que les activitats que s'hi desenvolupen són compatibles amb la preservació dels recursos naturals i culturals.
2. **Recuperar el patrimoni arquitectònic en desús:** A causa de la inaccessibilitat, una part important del patrimoni rural dels Cingles de Bertí es troba en un estat ruïnós. Hi ha construccions que tenen un valor cultural, arquitectònic i històric important que, tot i trobar-se catalogats com a Béns Culturals d'Interès Nacional, el seu estat de conservació requereix una acció immediata. L'objectiu d'aquesta línia estratègica és recuperar aquest patrimoni a partir de diferents mecanismes i valoritzar-los per a un nou ús social, turístic i recreatiu.
3. **Millorar l'accessibilitat als recursos:** En certes zones de l'espai natural hi ha impediments que dificulten l'accés als recursos. Aquesta línia estratègica pretén resoldre aquest problema, tenint en compte la creació de futurs equipaments, les restriccions de possibles visitants que no disposen de vehicle privat i la posada en valor de paratges d'elevada bellesa natural que actualment són pràcticament inaccessibles.

4. **Crear i millorar equipaments d'ús públic:** Els equipaments que es troben en l'espai natural es concentren bàsicament a la Vall del Congost (quatre punts d'informació i una escola de natura), degut a la proximitat amb el Parc Natural del Montseny i a Sant Miquel del Fai (recinte visitable i una escola de natura associada a aquest recinte). Per tal de crear nous productes turístics, aprofitant tots els recursos de l'espai i posar-los en valor creant nous productes turístics, en el marc d'aquesta línia estratègica es proposen un seguit d'equipaments que podria tenir l'EIN Cingles de Bertí, de manera que generin una oferta atractiva d'activitats i serveis que ampliïn i ordenin el flux de visitants.
5. **Crear noves vies ciclistes i millorar la senyalització de les existents:** Malgrat que hi ha una bona xarxa de senders per practicar senderisme, no existeix cap recorregut senyalitzat per a bicicletes. No obstant això, són molts els quilòmetres de camins prou amples i en bon estat que poden ser transitats per bicicletes i és per aquest motiu que es podrien senyalitzar algunes rutes de diferents nivells per tal que siguin aptes tant per a gent habituada a l'esport com per a famílies. Els recorreguts que es proposen a continuació impliquen senzillament la seva senyalització, ja que els camins es troben en bon estat.
6. **Crear nous senders interpretatius i millorar la senyalització dels existents:** Es proposen un conjunt de nous senders interpretatius, un equipament bàsic en qualsevol lloc turístic. Seria necessari senyalitzar les direccions per enllaçar els recursos que integren el sender i incorporar plafons interpretatius amb contingut relacionat amb el recurs corresponent, o bé aprofitar les oportunitats que ofereixen les noves tecnologies, com ara codis QR o GPS. Els codis QR podrien ser una bona manera de reparar ràpidament els danys ocasionats per actes vandàlics com ha passat a la Vall de Sant Miquel; es poden plantar fites als diferents punts d'interès amb una petita placa que contingui tota la informació comprimida en un codi QR.
7. **Ampliar l'oferta d'esdeveniments i activitats:** Per tal d'ampliar el calendari d'activitats i esdeveniments i difondre els valors del patrimoni material i immaterial, es proposen un conjunt d'accions que consisteixen en l'organització de visites guiades i l'organització d'esdeveniments en l'entorn natural en dies assenyalats pel calendari nacional, europeu i mundial.
8. **Millorar la senyalització en general:** La senyalització és força deficient, malgrat que en algunes zones es troba més consolidada que en altres. Aquest aspecte és un dels més importants en destinacions turístiques, ja que proporciona informació al visitant sobre la ubicació dels recursos, els seus valors i les normatives que s'han de complir perquè les activitats que es puguin desenvolupar en el seu entorn no alterin aquests valors.
9. **Afavorir la projecció dels Cingles de Bertí com a destinació turística:** Sant Miquel del Fai és l'única zona reconeguda turísticament dels Cingles de Bertí. Gairebé tot el flux de visitants es concentra en aquest espai, malgrat que al seu voltant existeixen una gran diversitat de recursos que, tal i com contempla aquest pla, donen l'oportunitat de crear una gran diversitat d'activitats i productes que motivin nous fluxos de visitants a altres indrets d'aquest espai. Aquest desconeixement es deu, en part, a la manca de promoció de les administracions públiques del territori, que no han apostat per fer d'aquest entorn natural una nova destinació de natura. És per això que en el marc d'aquesta línia estratègica es proposen tres accions per incentivar aquest coneixement i, conseqüentment, motivar nous fluxos turístics, més enllà del conegut Santuari de Sant Miquel del Fai.

5.2. DESENVOLUPAMENT DE LES LÍNIES ESTRATÈGIQUES

Línia estratègica	1	Garantir la correcta gestió de l'EIN Cingles de Bertí i de les activitats que s'hi desenvolupen		
Acció	1.1.	Creació d'un organisme jurídic de gestió		
Importància	Alta	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori	
Prioritat	Alta	Àmbit temàtic	Gestió i ordenació	
Descripció	<p>L'objectiu d'aquesta acció és passar d'una gestió que depèn de la Generalitat, com tots els altres espais del PEIN, a implantar un model de gestió més proper que permeti l'assignació d'un millor pressupost per poder organitzar una oferta atractiva d'equipaments i serveis que motivin la visita i la posada en valor dels seus recursos naturals i culturals, així com la seva conservació i preservació.</p> <p>Els ajuntaments dels municipis que integren l'espai natural dels Cingles de Bertí haurien de coordinar-se per presentar una proposta a la Diputació de Barcelona perquè aquesta procedís, amb el suport d'aquests municipis, a integrar l'EIN Cingles de Bertí a la Xarxa de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona</p> <p>La gestió del nou EIN de la xarxa aniria a càrrec d'un ens consorciat públic de caràcter local integrat per representants dels ajuntaments de Sant Quirze Safaja, Bigues i Riells, Figaró - Montmany, Sant Feliu de Codines, Sant Martí de Centelles, Centelles, l'Ametlla del Vallès i Tagamanent, dels Consells Comarcals del Vallès Oriental, Moianès i Osona i de l'Àrea de Territori i Sostenibilitat de la Diputació de Barcelona. Seria convenient també integrar agents privats amb interessos o competències sobre el territori (associacions d'excursionistes i escaladors, ecologistes, científics, propietaris, empreses de serveis turístics, productors, caçadors, etc.) per facilitar la col·laboració entre tots aquests col·lectius i prendre decisions consensuades que tinguin com a objectiu comú la dinamització del territori que tots comparteixen.</p> <p>L'òrgan de govern superior del consorci seria el Consell Coordinador que integraria representants dels diferents nivells de l'administració amb competències en l'espai protegit i que haurien de prendre les decisions tenint en compte també els interessos dels agents privats que tindrien representació en el consorci.</p> <p>Aquest nou òrgan de gestió s'encarregaria de promoure el desplegament de l'oferta d'equipaments i serveis d'ús públic, garantint la seva compatibilitat amb els valors culturals i naturals de l'espai natural, a partir de l'assignació d'un pressupost que pot obtenir a partir de les subvencions de la mateixa Diputació, com aquelles destinades al desenvolupament regional de la Unió Europea.</p>			
Entitat responsable	Ajuntaments de Sant Quirze Safaja, Bigues i Riells, Figaró - Montmany, Sant Feliu de Codines, Sant Martí de Centelles, Centelles, l'Ametlla del Vallès i Tagamanent, Consells Comarcals del Vallès Oriental, Moianès i Osona i Diputació de Barcelona			

Línia estratègica	1	Garantir la correcta gestió de l'EIN Cingles de Bertí i de les activitats que s'hi desenvolupen		
Acció	1.2.	Actualització del Pla Especial		
Importància	Alta	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori	
Prioritat	Alta	Àmbit temàtic	Gestió i ordenació	
Descripció	<p>El Pla actual fou redactat l'any 2002 i posteriorment els límits de l'espai PEIN foren ampliat amb la seva incorporació a la Xarxa Natura 2000. És per això que és necessària una modificació del Pla especial, per tal d'ordenar i zonificar la totalitat de l'espai natural protegit i així garantir la conservació i la preservació dels seus valors naturals i culturals.</p>			
Entitat responsable	Ajuntaments de Sant Quirze Safaja, Bigues i Riells, Figaró - Montmany, Sant Feliu de Codines, Sant Martí de Centelles, l'Ametlla del Vallès i Tagamanent			

Línia estratègica	2	Recuperar el patrimoni arquitectònic en desús	
Acció	2.1.	Sol·licitar les ajudes del Govern estatal i de la Generalitat per a la conservació del patrimoni de béns culturals immobles	
Importància	Alta	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori
Prioritat	Mitjana	Àmbit temàtic	Patrimoni cultural
Descripció	<p>Tant el govern de l'Estat com el de la Generalitat posen a disposició de particulars i ens públics subvencions destinades a la rehabilitació i la conservació de béns immobles, especialment per aquells que hagin estat declarats béns culturals d'interès nacional o local. Les ajudes específiques destinades a la conservació d'aquest patrimoni són:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Subvencions per a l'execució d'obres de restauració i conservació d'immobles de notable valor cultural: Aquestes ajudes, convocades cada 2 anys, van destinades tant a ens locals com a entitats privades sense ànim de lucre i particulars que vulguin rehabilitar o conservar immobles catalogats com a BCIN o BCIL. Es tenen en compte especialment aquelles actuacions que impliquin la posada en ús de l'edifici, la seva rehabilitació integral, la inclusió d'un pla d'usos i la museïtzació, l'existència d'un pla de viabilitat en el seu ús, l'existència de patologies de gravetat en l'edifici o la dinamització i funcionalitat que pugui aportar dins el territori. ▪ 1,5% cultural: L'article 68 de la Llei de Patrimoni Històric estableix l'obligació d'aportar un 1,5% del pressupost que destini el Ministeri de Foment a obres públiques al finançament de treballs de conservació, restauració, rehabilitació i consolidació del patrimoni històric espanyol o de foment de la creativitat artística. Aquestes ajudes només van destinades a béns catalogats com a BCIN o BCIL, però a diferència del cas anterior han de ser de titularitat pública i s'han de destinar a un ús preferentment de caràcter sociocultural, turístic o de servei públic. <p>Per tant, els immobles que podrien acollir-se a la primera ajuda serien el Clascar, el Castell de Montmany, el Molí de Llobateres, la Torre del Telègraf de Puiggraciós, el Mas Castellar de Dalt i la Casa del Priorat de Sant Miquel del Fai. L'únic immoble que podria optar a la segona ajuda, actualment, seria el Molí de Llobateres.</p>		
Entitat responsable	Ens gestor		

Línia estratègica	2	Recuperar el patrimoni arquitectònic en desús	
Acció	2.2.	Creació d'un fons de capital privat per al finançament de tasques de conservació i rehabilitació d'edificis d'interès patrimonial	
Importància	Alta	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori
Prioritat	Mitjana	Àmbit temàtic	Patrimoni cultural
Descripció	<p>Les subvencions que atorguen les administracions públiques no són garantia de la conservació i rehabilitació d'edificis d'interès patrimonial, ja que en els últims anys les ajudes s'han reduït per falta de pressupost.</p> <p>És per aquest motiu que es proposa la creació d'un fons de capital privat per al finançament de tasques de conservació i rehabilitació d'edificis d'interès patrimonial a través de principalment un programa de micromecenatge, una forma de finançament basada en les petites donacions que podrien aportar els visitants o altres col·lectius vinculats amb l'espai natural per donar suport a la recuperació del patrimoni en desús o la seva conservació.</p> <p>Aquests fons es podrien recol·lectar a través d'ingressos voluntaris a un compte corrent, ja sigui de forma puntual o regular. A canvi, els donataris podrien gaudir d'una contraprestació en funció de la regularitat i la quantitat de la seva aportació, com per exemple, descomptes en activitats ofertes per l'espai natural.</p> <p>Per tal d'incentivar la col·laboració dels visitants seria convenient que es llicencessin missatges</p>		

de sensibilització, ja sigui a través de visites guiades com de plafons interpretatius, per a la protecció del patrimoni arquitectònic de l'espai natural, tot indicant com poden col·laborar-hi.

El propietaris dels immobles d'interès patrimonial, que tenen el deure de conservar-los (art. 21 LPCC), serien els beneficiaris de part d'aquest finançament per tal de dedicar-lo íntegrament a la rehabilitació del seu immoble, sempre a canvi d'alguna contraprestació que ofereixi un benefici social (obertura de portes al públic en hores assenyalades, cessió temporal a l'administració del parc per utilitzar l'immoble com a equipament d'ús públic, oferiment d'alguna activitat d'ús públic, etc.).

Entitat responsable	Ens gestor
----------------------------	------------

Línia estratègica	2	Recuperar el patrimoni arquitectònic en desús	
Acció	2.3.	Redacció d'un Catàleg de masies i cases rurals dels municipis de Sant Quirze Safaja i Sant Martí de Centelles	
Importància	Mitjana	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori
Prioritat	Mitjana	Àmbit temàtic	Patrimoni cultural
Descripció	<p>Actualment únicament els municipis de Figaró-Montmany i Bigues i Riells disposen d'un catàleg de masies i cases rurals, però bona part de les masies i cases rurals dels Cingles de Bertí es troben situades als termes municipals de Sant Quirze Safaja i Sant Martí de Centelles, els quals no tenen redactat un Catàleg de masies i cases rurals.</p> <p>Si bé es pot obtenir l'autorització per a la rehabilitació de masies i cases rurals encara que aquestes estiguin no incloses en un Catàleg de masies i cases rurals, la seva inclusió permet simplificar els tràmits per a l'obtenció de permisos a l'hora de rehabilitar aquestes construccions, fomentant així el desenvolupament d'activitats socioeconòmiques en espais d'alt interès paisatgístic.</p>		
Entitat responsable	Ajuntaments de Sant Quirze Safaja i Sant Martí de Centelles		

Línia estratègica	2	Recuperar el patrimoni arquitectònic en desús	
Acció	2.4.	Donar suport tècnic i promocional a iniciatives privades que impliquin la recuperació de patrimoni en desús per a la creació de nous equipaments	
Importància	Mitjana	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori
Prioritat	Mitjana	Àmbit temàtic	Patrimoni cultural
Descripció	<p>La iniciativa privada també pot ser una via de recuperació del patrimoni en desús i de creació de nous equipaments turístics com allotjaments rurals, restaurants o escoles de natura. A més a més, és una bona manera d'afavorir la implicació de la societat local. Per tal d'incentivar-la es podria facilitar suport tècnic i promocional de l'administració de l'espai natural per a projectes que puguin tenir un interès social i impliquin la dotació de nous usos a edificis en mal estat de conservació que formen part del patrimoni cultural dels Cingles de Bertí.</p> <p>Actualment es ven la finca de l'Onyó, que integra 111 hectàrees de terreny i conté un dels masos mil·lenaris de Bertí. Es troba situada en un entorn natural, dins dels límits de l'espai protegit i la seva proximitat amb Sant Miquel del Fai i el seu fàcil accés a través una pista forestal en força bon estat, ofereix una oportunitat per a la creació de futurs equipaments destinats a configurar una oferta turística als Cingles de Bertí.</p> <p>Una altra finca en venda és la de Can Coll, que inclou un mas modern del segle XVIII en estat ruïnós, ubicada al Sot de Bellovir, als peus de la cinglera i dins els límits de l'espai protegit. És una finca també ben comunicada i situada prop del Santuari de Puiggraciós.</p> <p>Un altre equipament necessari que podria ser desenvolupat per mans privades és la creació</p>		

d'un allotjament prop de Sant Feliu de Codines o al mateix nucli, ja que és punt d'inici i fi d'etapes del GR-5 i la ruta *Els 3 monts* i actualment no s'ofereix cap servei d'allotjament que pugui cobrir aquesta necessitat.

També cal tenir en compte que a l'Ullar de Bertí, legalment, no s'hi permeten activitats que puguin augmentar-ne significativament la freqüentació, ja que es troba en una subzona d'atenció especial pel seu interès faunístic. És per això que aquesta masia hauria de destinar-se a l'ús residencial o, en cas de destinar-se a l'ús social, hauria de mantenir uns nivells baixos de presència humana, amb activitats com l'allotjament rural.

En qualsevol cas serà indispensable consultar quin és el procediment a seguir per a l'obtenció de les llicències d'obres en la Llei d'Urbanisme, si les actuacions d'obres són compatibles amb la preservació dels valors del bé cultural en la Llei del Patrimoni cultural català i si les activitats que s'hi realitzin són compatibles amb la preservació dels valors naturals de l'espai en el Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge.

Entitat responsable Ens gestor

Línia estratègica	3	Millorar l'accessibilitat als recursos	
Acció	3.1. Millorar l'accés amb vehicle motoritzat privat		
Importància	Alta	Àmbit geogràfic	Sant Pere de Bertí
Prioritat	Mitjana	Àmbit temàtic	Ús públic
Descripció	L'accés dins l'espai natural protegit està restringit. L'única via que s'endinsa al cor i per la qual es pot circular, d'acord amb el Pla especial, és la pista que va de l'Església de Sant Miquel Sesperxes fins a l'alçada del Clascar. Com que aquest pla preveu la creació d'un centre d'interpretació al Clascar (vegeu acció 4.2.), seria convenient garantir que tots els vehicles motoritzats (autobusos, motocicletes i cotxes) puguin arribar-hi, allisant o asfaltant els trams que es trobin en més mal estat.		
Entitat responsable	Ens gestor i ajuntaments de Sant Martí de Centelles i Sant Quirze Safaja		

Línia estratègica	3	Millorar l'accessibilitat als recursos	
Acció	3.2. Millorar l'accés amb transport públic		
Importància	Alta	Àmbit geogràfic	Sots del Figaró i Puiggraciós
Prioritat	Mitjana	Àmbit temàtic	Ús públic
Descripció	La freqüència de transport públic és elevada als nuclis de població que es troben a l'exterior de l'espai d'interès natural, però baixa als punts interiors. Per tal de millorar aquest aspecte es proposa allargar els caps de setmana i dies festius el servei urbà de l'Ametlla del Vallès - Granollers (línia 348) fins al Santuari de Puiggraciós. Com en el cas de l'actual autobús que porta a Sant Miquel del Fai, seria un servei a demanda; és a dir, que només hi arribaria en cas que algú ho demanés.		
Entitat responsable	Ens gestor, Ajuntament de l'Ametlla del Vallès i Sagalés Bus		

Línia estratègica	3	Millorar l'accessibilitat als recursos	
Acció	3.3. Millorar els accessos a determinats recursos a peu		
Importància	Mitjana	Àmbit geogràfic	Cingles del Perer i Alt Tenes i St. Miquel del Fai i valls de Riells
Prioritat	Mitjana	Àmbit temàtic	Ús públic
Descripció	Alguns paratges naturals de gran bellesa són inaccessibles per la pràctica inexistència d'un		

camí:

- **Gorg del Salt d'aigua del Tenes (093):** El gorg d'aquest salt d'aigua tan conegut, visible des de Sant Miquel del Fai, és només accessible resseguint la llera del riu en un tram de molt difícil accés. Per facilitar l'aproximació del visitant, convindria obrir un camí que es ramifiqués del Camí de Sant Miquel del Fai i baixés fins els peus del gorg, o bé allargar l'escala d'accés a la Cova de Sant Miquel.
- **Cascada del Molí (106), Gorg Negre (Sant Feliu de Codines) (107) i Gorg Blau (108):** Els camins que porten a aquests dos gorgs, situats a la zona dels molins de Llobateres, han estat pràcticament esborrats per la vegetació, la qual cosa convindria netejar-los per generar nous fluxos de visitants, aprofitant la seva proximitat amb Sant Miquel del Fai. A l'acció 6.2. es proposa la creació d'un sender interpretatiu per posar en valor aquesta zona natural.

Per a la realització d'aquestes accions cal consultar el procediment establert a l'article 48 de la Llei d'Urbanisme (vegeu pàg. 33)

Entitat responsable Ens gestor

Línia estratègica	4	Crear i millorar equipaments d'ús públic	
Acció	4.1. Creació d'una xarxa de punts d'informació i millora dels serveis informatius		
Objectiu	Alta	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori
Prioritat	Mitjana	Àmbit temàtic	Ús públic
Descripció	<p>Tal i com s'ha exposat anteriorment, la xarxa de punts d'informació del Parc Natural del Montseny permet que els visitants que accedeixen als Cingles de Bertí des dels pobles de la Vall del Congost puguin conèixer les oportunitats que ofereix l'espai natural, malgrat que el material de què disposen es limita a l'àmbit municipal i no a la seva totalitat.</p> <p>Caldria, per tant, crear una xarxa completa de punts d'informació en tot el territori dels Cingles de Bertí, especialment en els accessos principals i en nuclis de població de la zona occidental i editar i distribuir per tots els punts d'informació un seguit de publicacions bàsiques, com un mapa de l'espai natural amb la ubicació dels recursos i els principals accessos i itineraris, fulletons dels diferents itineraris temàtics i una guia de serveis turístics (establiments d'allotjament i restauració, equipaments de lleure, visites guiades, etc.) que presentin els Cingles de Bertí com una destinació de turisme de natura i transmetin missatges relacionats amb el bon ús de l'entorn.</p> <p>Aquests equipaments permetrien donar a conèixer tota l'oferta de serveis i recursos dels Cingles de Bertí generant i distribuint els fluxos de visitants, posant en valor els recursos desconeguts i incentivant el consum de serveis per afavorir el desenvolupament socioeconòmic local.</p> <p>Es proposen els punts d'informació següents, ubicats en zones d'aparcament des d'on es poden iniciar les activitats que ofereix l'espai natural i que haurien d'estar oberts els caps de setmana i dies festius:</p> <ul style="list-style-type: none">• A l'aparcament de Sant Miquel del Fai (caseta de fusta): És el punt que rep més afluència de visitants, per la qual cosa és un lloc excel·lent per donar a conèixer totes les oportunitats de lleure que ofereix l'espai natural, més enllà del recinte de Sant Miquel del Fai.• A l'aparcament de l'inici del Camí de la Pineda (caseta de fusta): És el punt d'inici de les excursions als gorgs de la Vall de Sant Miquel, així com també del camí tradicional d'ascens a Sant Miquel del Fai. A més a més, aquest pla preveu la creació de nous equipaments (vegeu accions 4.4. i 4.6.) i senders interpretatius (vegeu accions 6.3. i 6.5.) i l'organització d'activitats (vegeu accions 7.1. i 7.2.) per dinamitzar aquesta zona d'alt interès ecològic.• A l'aparcament de davant l'Ajuntament de Sant Quirze Safaja (caseta de fusta o		

ajuntament): És l'accés principal als recursos de la Serra de Barnils (la part més occidental de l'espai natural protegit).

- **A l'aparcament del Santuari de Puigraciós:** És un punt popular d'inici d'excursions als Cingles de Bertí.
- **A l'aparcament de l'inici del Grau de Can Tresquarts, al capdamunt de la cinglera:** És un punt habitual d'inici d'excursions als Cingles de Bertí i punt d'accés a la zona d'escalada del Grau dels matxos. A més, el pla preveu senyalitzar rutes ciclistes (vegeu acció 6.5.) i crear un sender interpretatiu accessible amb inici a aquest aparcament (vegeu acció 5.1.).
- **Al Clascar:** El pla preveu que aquest immoble d'interès nacional, freqüentat per excursionistes, esdevingui el centre d'interpretació de l'espai natural (vegeu acció 4.2.). Una de les sales hauria d'anar destinada també a la informació turística.

Entitat responsable Ens gestor

Línia estratègica 4 **Crear i millorar equipaments d'ús públic**

Acció 4.2. **Creació d'un centre d'interpretació del territori**

Importància Alta **Àmbit geogràfic** Sant Pere de Bertí

Prioritat Mitjana **Àmbit temàtic** Ús públic i patrimoni cultural

Descripció

Seria interessant disposar d'un centre d'interpretació per apropar i donar a conèixer els valors dels recursos d'interès d'aquest entorn natural.

L'opció més viable seria ubicar aquest equipament en un lloc que ja rebí actualment un flux de visitants important per divulgar totes les activitats que s'ofereixen en el conjunt de l'espai natural i així intentar atraure el públic en altres punts que es desconeixen però disposen d'un patrimoni interessant.

El Clascar, situat al centre de l'espai protegit i a pocs metres de l'església de Sant Pere de Bertí, actualment en desús, seria un bon lloc per ubicar-hi aquest equipament, ja que és un indret freqüentat pels excursionistes i un encreuament de senders. Aquesta acció també permetria recuperar un edifici declarat d'interès nacional, els orígens del qual es remunten abans de l'any 1000, però que malauradament es troba en estat ruïnós (més informació a la pàgina 129). És aquí on es presenta l'oportunitat per part de l'administració pública d'expropiar aquest immoble i destinar-lo a aquesta finalitat, ja que segons l'article 67.4 de la Llei de Patrimoni Cultural Català, l'Administració de la Generalitat, els consells comarcals i els ajuntaments poden expropiar un bé declarat d'interès nacional per a l'interès social si el propietari no compleix amb el deure de conservació, preservació i manteniment.

L'accés amb vehicle motoritzat fins el Clascar és permès pel Pla Especial des de l'església de Sant Miquel Sesperxes. No obstant això, caldria condicionar millor alguns trams de la pista (vegeu acció 3.1.) i habilitar una zona d'aparcament per tal que fos fàcilment accessible per a qualsevol tipus de vehicle (vegeu acció 4.7.).

Els continguts i missatges haurien de facilitar no només la interpretació del patrimoni cultural i natural, sinó també el foment de l'ús respectuós del medi ambient, donant a conèixer els objectius de protecció de l'espai natural, el seu model de gestió i les pràctiques de gestió sostenible de l'entorn i dels comportaments respectuosos. Seria necessari aprofitar totes les oportunitats que ofereixen les noves tecnologies (ús de mappings, audiovisuals, codis QR, etc.) per transmetre el contingut d'una manera amena i didàctica, però també és necessari l'ús del sistema Braille, àudio, maquetes, mapes i sistemes d'audiodescripció portàtils per tal que la informació arribi a tots els públics. Pel que fa als idiomes, tenint en compte que el públic és de proximitat, només caldria que els panells informatius estiguessin en català i castellà, encara que seria important apropar el contingut al públic estranger més comú a Catalunya, per exemple, facilitant una audioguia en anglès i

francès.

Els continguts temàtics que hauria de tenir el centre d'interpretació són:

- Audiovisual genèric dels Cingles de Bertí, subtítulat i amb audiodescripció i en català, castellà, anglès i francès.
- Geologia i fenòmens hidrològics i càrstics associats.
- La flora i la fauna associades als sistemes de cinglera, amb especial atenció a les aus rupícules, i al bosc de ribera del Tenes.
- Història; des de la prehistòria fins l'actualitat.
- Els Cingles de Bertí en la literatura catalana.
- Patrimoni arquitectònic, amb èmfasi a Sant Miquel del Fai, el Molí de Llobateres i el Castell de Sant Martí.
- Llegendes i tradicions populars.

A part d'acollir el centre d'interpretació, com a nou epicentre de l'espai natural, l'edifici patrimonial hauria d'acollir les oficines, el centre de documentació, un punt d'informació i, fins i tot, podria tenir un punt de venda de productes locals i un servei de bar.

Entitat responsable Ens gestor

Línia estratègica	4	Crear i millorar equipaments d'ús públic	
Acció	4.3.	Creació d'una escola de natura	
Importància	Mitjana	Àmbit geogràfic	Cingles del Perer i Alt Tenes
Prioritat	Baixa	Àmbit temàtic	Ús públic, patrimoni cultural, patrimoni natural i ecoturisme
Descripció	<p>Amb l'objectiu de generar interès per a escoles i difondre el patrimoni natural (aigua, geologia, flora i fauna) es proposa la creació d'una escola de natura. Actualment l'escola de natura la Rectoria de Vallcàrquera, situada a terme de Figaró - Montmany, dins el Parc Natural del Montseny, ofereix activitats didàctiques relacionades amb la natura al públic escolar per la zona oriental dels Cingles de Bertí. A la zona occidental hi ha l'Escola de Natura de Sant Miquel del Fai que se centra únicament en el recinte d'aquest antic monestir, malgrat que al seu voltant hi ha molts elements naturals, d'alt interès ecològic i geològic, la qual cosa fa que sigui un indret idoni per a la creació d'un equipament com aquest.</p> <p>El Molí de Llobateres es troba al costat del riu Tenes, envoltat de natura, i seria un bon lloc on ubicar-hi la seu d'aquest equipament, on s'hi organitzarien activitats dirigides a tots els públics i es podria oferir també allotjament per a escoles i esdevenir una casa de colònies i molt a prop de dos equipaments amb un públic escolar freqüent, Sant Miquel del Fai i el Cim d'Àligues. A més a més, es tracta d'un edifici de titularitat pública. Aquesta acció permetria recuperar un immoble d'interès nacional estretament lligat al domini dels Centelles durant l'època medieval i també fer més atractiu el sender interpretatiu dels molins de Llobateres proposat a l'acció 6.2.</p> <p>La gestió d'aquest equipament podria ser privada, per tal d'afavorir la iniciativa privada i la dinamització de l'economia territorial.</p>		
Entitat responsable	Ens gestor o empreses educatives ambientals		

Línia estratègica	4	Crear i millorar equipaments d'ús públic	
Acció	4.4.	Creació de noves àrees recreatives i de pícnic	
Importància	Alta	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori
Prioritat	Mitjana	Àmbit temàtic	Ús públic

Per tal de tenir una distribució més homogènia d'aquests equipaments recreatius es proposa la creació de noves àrees de pícnic als llocs que poden ser potencialment freqüentats per la posada en valor d'un recurs del patrimoni arquitectònic o per l'existència d'un equipament present o futur previst en aquest pla (senders, vies ciclistes, punts d'informació o aparcament). Òbviament, seria necessària la col·laboració dels propietaris dels terrenys per tal de poder destinar una part del terreny a l'ús social.

Es proposen els següents emplaçaments:

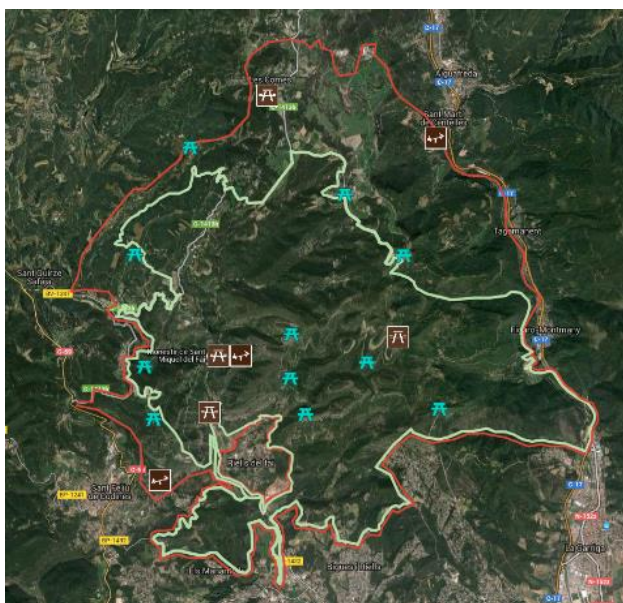
- El Clascar (+centre d'interpretació, vegeu 4.2. i +mirador, vegeu 4.5.)
- Turó de les Onze Hores (+mirador, vegeu 4.5.)
- El Soler de Bertí
- L'Ullar de Bertí
- La Trona (+mirador, vegeu 4.5.)
- El Perer de les Planes
- Molí de Baix
- La Rovireta
- Capella del Roser de Barnils (+mirador, vegeu 4.5.)
- Santuari de Puiggraciós
- Església de Sant Miquel Sesperxes

A tots els indrets proposats seria convenient instal·lar-hi una àrea de pícnic amb taules, bancs, galledes d'escombraries i, si és possible una font d'aigua potable. Als voltants del Santuari de Puiggraciós, a mig camí del Coll de Can Tripeta, hi ha una zona d'aparcament i un bosc d'alzines on es podria instal·lar, fins i tot, una àrea recreativa amb serveis més complets: taules, bancs, galledes d'escombraries, fonts, zona infantil, serveis higiènics i circuits per a l'exercici físic.

Descripció

Per altra banda, caldria que les actuals àrees de pícnic de la Taula de Pedra i de la Font de la Pineda, així com la futura de la Trona proposada pel pla estiguessin adaptades per a discapacitats (papereres baixes, preveure espai per garantir la mobilitat de persones amb cadires de rodes i guies al terra per a cecs), ja que serien punt de parada de senders interpretatius accessibles (vegeu proposta 6.5.)

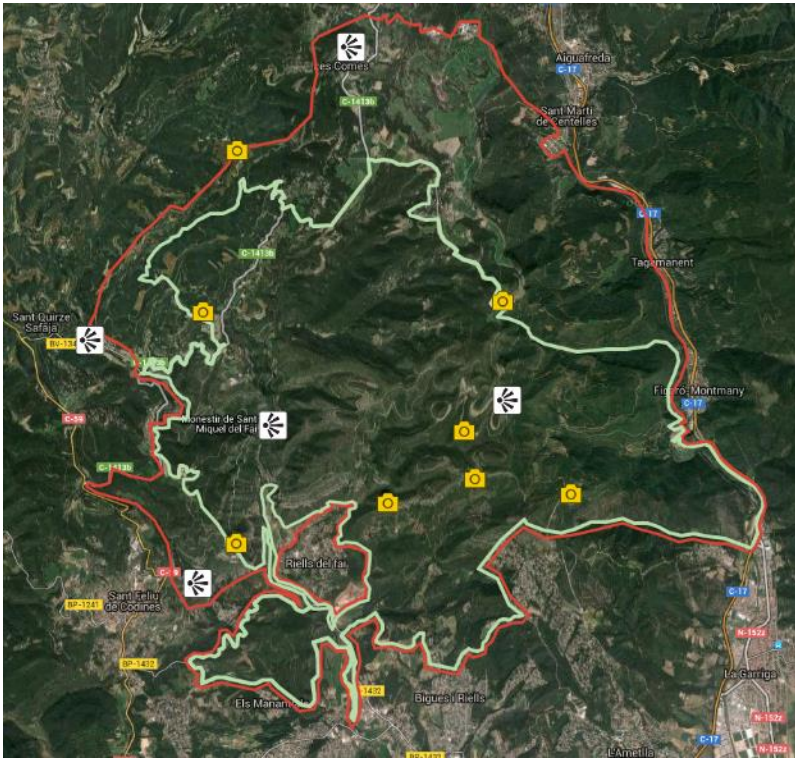
Mapa 12: Localització de les àrees de pícnic i recreatives existents i proposades

Font: Elaboració pròpia a partir de Google Maps

Entitat
responsable

Ens gestor

Línia estratègica	4	Crear i millorar equipaments d'ús públic		
Acció	4.5. Creació de nous miradors i millora dels existents			
Importància	Mitjana	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori	
Prioritat	Mitjana	Àmbit temàtic	Ús públic	
<p>Són pocs els miradors que existeixen però molts els indrets des d'on pot contemplar-se una vista panoràmica de la zona. En aquest pla es proposen diferents punts on seria convenient dotar-los de bancs i d'un panell informatiu que identifiqui els diferents elements del paisatge que el visitant pot observar in situ i que poden ser freqüentats per l'existència d'equipaments actuals o futurs previstos en el pla (senders, vies ciclistes, punts d'informació o aparcament) o recursos d'interès. Es proposen els següents emplaçaments:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Torre del Telègraf de Puiggraciós • Entre el Grau del Mercader i el del Traver • La Trona (+àrea de pícnic, vegeu 4.4.) • Torre del Clascar (+centre d'interpretació, vegeu 4.2. i +àrea de pícnic, vegeu 4.4.) • Turó de les Onze Hores (+àrea de pícnic, vegeu 4.4) • Km. 3,6 de la BV-1485 • Puig d'Olena • Capella del Roser de Barnils (+àrea de pícnic, vegeu 4.4.) <p>Cal tenir present que el contingut informatiu del mirador de la Taula de Pedra i de la Trona hauria d'estar a l'abast de persones discapacitades (plafons rebaixats per a persones amb cadira de rodes i incorporar relleus i alfabet Braille per a persones cegues), ja que es proposa la creació d'un sender interpretatiu accessible amb punt final a aquest indret (vegeu proposta 6.5).</p>				
Mapa 13: Localització dels miradors existents i proposats				
Descripció				
Font: Elaboració pròpia a partir de Google Maps				
Entitat responsable	Ens gestor			

Línia estratègica	4	Crear i millorar equipaments d'ús públic	
Acció	4.6.	Creació d'observatoris de fauna	
Importància	Mitjana	Àmbit geogràfic	Sant Pere de Bertí, St. Miquel del Fai i valls de Riells i Cingles del Perer i Alt Tenes
Prioritat	Mitjana	Àmbit temàtic	Ús públic i ecoturisme
Descripció	<p>Com a tret diferencial d'altres espais naturals propers, els Cingles de Bertí disposen d'un contrast d'hàbitats que acullen una gran varietat d'espècies d'aus. D'una banda, els sistemes de cinglera són refugi d'aus rapinyaires, algunes de les quals es troben amenaçades i protegides per la Directiva d'Aus com l'àliga cuabarrada. D'altra banda, els boscos de ribera formats a banda i banda del Tenes són refugi d'ocells d'ambients humits.</p> <p>És per això que seria una bona oportunitat crear un producte de turisme ornitològic per difondre, amb l'ajuda de personal especialitzat o amb plafons informatius i amb el suport d'observatoris, tant el coneixement dels hàbits d'aquestes aus en el seu hàbitat natural com comunicar un dels objectius de protecció de la conservació de l'espai natural i estimular comportaments i hàbits respectuosos amb la fauna de la zona.</p> <p>La localització dels observatoris d'aus rupícoles hauria de ser a les cingleres de l'entorn de l'Ullar de Bertí, ja que és el lloc on s'hi refugien més espècies d'aquesta espècie d'aus, motiu pel qual està delimitat com a subzona 2c (àrees d'atenció especial pel seu interès faunístic). Cal tenir en compte, però, que el Pla especial no permet realitzar activitats que comportin un augment important de freqüentació en aquest indret. Conseqüentment, seria convenient que aquests equipaments no fossin d'entrada lliure, sinó que la seva obertura estigués limitada a aquells visitants que contractin un servei de guiatge ornitològic.</p> <p>D'altra banda, el riu Tenes és un refugi de fauna de ribera que podria aprofitar-se per donar a conèixer les aus que hi habiten instal·lant-hi observatoris amb panells informatius. La part més estreta de la Vall de Sant Miquel, d'alt valor ecològic, seria el lloc més adequat on ubicar-hi aquestes instal·lacions. En aquest cas, l'accés podria ser lliure, ja que el Pla especial no inclou aquesta zona com a àrea d'atenció especial pel seu interès faunístic.</p>		
Entitat responsable	Ens gestor		

Línia estratègica	4	Crear i millorar equipaments d'ús públic	
Acció	4.7.	Millora i creació d'aparcaments	
Importància	Alta	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori
Prioritat	Alta	Àmbit temàtic	Ús públic
Descripció	<p>- Millora dels aparcaments existents: És necessari que tots els pàrquings s'identifiquin amb un senyal vertical i que les places que compten estiguin delimitades per tal de garantir l'accés ordenat dels visitants i de vehicles i limitar les places en funció de la capacitat de càrrega dels diferents indrets de l'espai natural.</p> <p>Caldrà també instal·lar un aparcament per a bicicletes en tots els aparcaments i reservar entre un 2% i un 3% de les places més amples per a discapacitats també en tots els aparcaments i, especialment, aquells que es localitzin en aquells indrets on s'hi creï un sender accessible proposat a l'acció 6.5.</p> <p>- Noves places per a vehicles de discapacitats a Sant Miquel del Fai: Per solucionar el problema del pendent del 10,8% a Sant Miquel del Fai entre l'aparcament de persones discapacitades i el recinte visitable, seria convenient que els vehicles d'aquest col·lectiu poguessin accedir fins a l'aparcament dels treballadors, que es troba just a l'entrada del recinte.</p> <p>- Creació d'un aparcament al Clascar: Serà necessari crear un aparcament per a tot tipus de vehicles a prop del Clascar per acollir els visitants del centre d'interpretació que arribin amb vehicle motoritzat. Els voltants d'aquest immoble estan coberts per un alzinar que garanteix</p>		

l'expansió de la cobertura arbrada de la zona, després que fos greument danyada per l'incendi de 1994. És per això, que l'aparcament s'hauria de situar als camps ubicats al voltant de la pista que va de Sant Miquel Sesperxes a Sant Pere de Bertí i condicionar el camí que comunica amb el Clascar per garantir l'accés a tots els públics des de la zona d'aparcament.

- **Creació d'un aparcament al Mas Barnils:** Per facilitar l'accés a aquesta zona, on hi ha una fageda, el mas i la seva capella convindria habilitar algunes places per a l'aparcament de vehicles.

Entitat responsable Ens gestor

Línia estratègica 4 **Crear i millorar equipaments d'ús públic**

Acció 4.8. **Garantir el bon manteniment de les vies d'escalada**

Importància Alta **Àmbit geogràfic** Sots del Figaró i Puiggraciós i Serra del Castellar i St. Pere de Valldaneu

Prioritat Alta **Àmbit temàtic** Ús públic i turisme actiu

Descripció Al llarg dels darrers 70 anys, els escaladors que freqüenten la zona han instal·lat multitud de vies d'escalada. El manteniment és a càrrec d'aquest col·lectiu (exceptuant el cas de la Soleia), format per moltes persones, la qual cosa fa que les vies no siguin del tot segures. Caldria definir un únic responsable del seu manteniment, que hauria de ser l'ens gestor de l'espai natural o els ajuntaments corresponents.

Aquesta acció permetria potenciar aquestes instal·lacions com a una de les múltiples activitats que poden realitzar-se a la zona. De fet, des de la rehabilitació de les vies d'escalada de la Soleia per part de l'Ajuntament de Sant Martí de Centelles, aquest equipament ha crescut en nombre de visitants, sobretot d'escoles.

Entitat responsable Ens gestor

Línia estratègica 4 **Crear i millorar equipaments d'ús públic**

Acció 4.9. **Ampliar i dinamitzar l'oferta de circuits d'orientació**

Importància Mitjana **Àmbit geogràfic** Conjunt del territori

Prioritat Mitjana **Àmbit temàtic** Ús públic i turisme actiu

Descripció Com que els circuits d'orientació es troben concentrats a la zona nord-est, ja que han estat implantats per l'Ajuntament de Sant Martí de Centelles, es proposa l'ampliació d'aquest equipament que permet descobrir l'entorn d'una manera divertida i entretinguda, ideal per a famílies.

Les opcions d'emplaçament són múltiples. Per exemple, dins el recinte de Sant Miquel del Fai seria una bona opció per ajudar a fer més entretinguda la visita als més petits. Però per dinamitzar altres zones no tan desenvolupades, seria una bona opció escollir la zona de la Serra de Barnils, que és molt rica en espècies vegetals.

L'eix vertebrador d'aquest circuit serien els boscos, que són molt variats a la zona, amb exemplars d'alzines, roures i faigs. Enlloc de pinçar la tarja de control com es fa a Sant Martí de Centelles per acreditar que s'ha passat el punt de control (la fita), per fer una activitat més educativa que pugui atraure grups escolars (tenint en compte, en part, que a prop hi ha la casa de colònies del Mas Badó) cada fita podria contenir una resposta que s'hauria d'escriure a la tarja de control a sota una pregunta relacionada amb les característiques de cada tipus d'arbre o de bosc que podem trobar al llarg del recorregut.

Entitat responsable Ens gestor

Línia estratègica	5	Crear noves vies ciclistes i millorar la senyalització de les existents	
Acció	5.1.	Senyalitzar les quatre rutes proposades per BTT Alt Congost	
Importància	Alta	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori
Prioritat	Alta	Àmbit temàtic	Ús públic i turisme actiu
Descripció	Els ajuntaments de l'Alt Congost han dissenyat ja un conjunt de rutes de BTT, explicades a la pàgina 61. Caldria, però, senyalitzar-les in situ per facilitar l'orientació al visitant.		
Entitat responsable	Ens gestor		

Línia estratègica	5	Crear noves vies ciclistes i millorar la senyalització de les existents	
Acció	5.2.	Creació i senyalització d'una via ciclista St. Quirze Safaja - Mas Barnils	
Importància	Mitjana	Àmbit geogràfic	Serra de Barnils i Puig d'Olena
Prioritat	Mitjana	Àmbit temàtic	Ús públic i turisme actiu

Es tracta d'un recorregut circular que transcorre pel nord del nucli de Sant Quirze Safaja, per la Serra de Barnils. No presenta una dificultat excessivament elevada i transcorre per camins en bon estat des d'on poden observar-se bones vistes del Moianès i les masies de la zona, destacant la de Barnils, des d'on s'inicia el retorn.

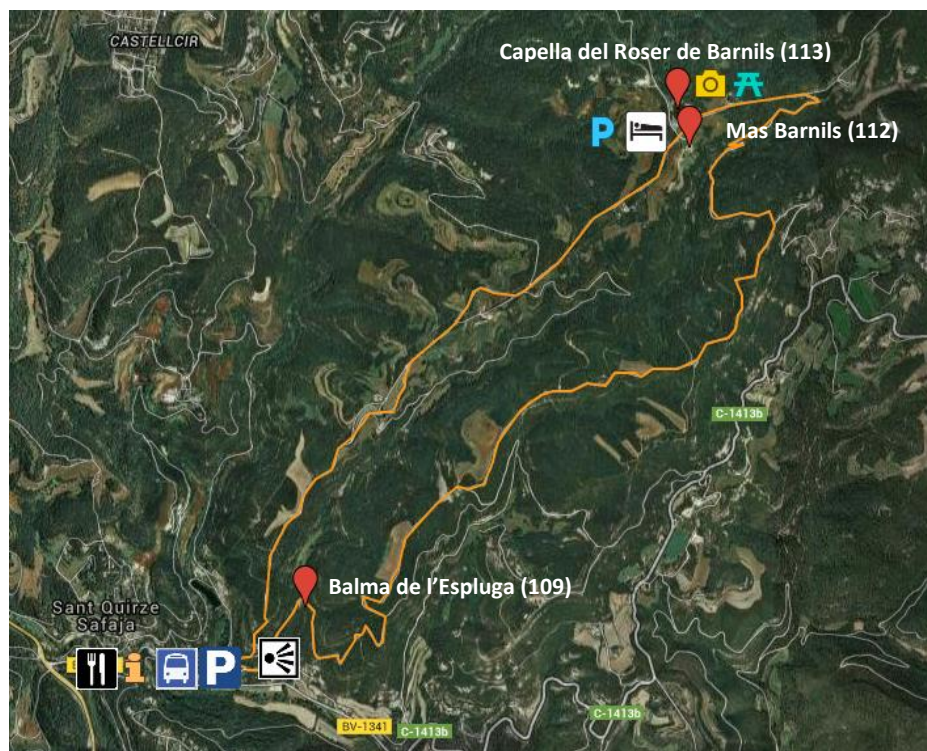
La capella del mas és un lloc ideal per contemplar les vistes de la zona i recuperar forces abans d'iniciar el retorn. De fet, una de les propostes és també instal·lar una àrea de pícnic als voltants de la capella (vegeu acció 4.4.)

Dades tècniques

Distància: 12,5 Km.	Desnivell +: 210 m.	Temps: 1h. 15 min.	Dificultat: Mitjana
----------------------------	----------------------------	---------------------------	----------------------------

Mapa 14: Recorregut de la via ciclista St. Quirze Safaja - Mas Barnils

Descripció

Font: Elaboració pròpia a partir de Google Maps

Entitat responsable	Ens gestor
----------------------------	------------

Línia estratègica 5 **Crear noves vies ciclistes i millorar la senyalització de les existents**

Acció 5.3. **Creació i senyalització d'una via ciclista Sant Miquel del Fai - Sant Miquel Sesperxes**

Importància Mitjana **Àmbit geogràfic** Sant Pere de Bertí

Prioritat Mitjana **Àmbit temàtic** Patrimoni arquitectònic

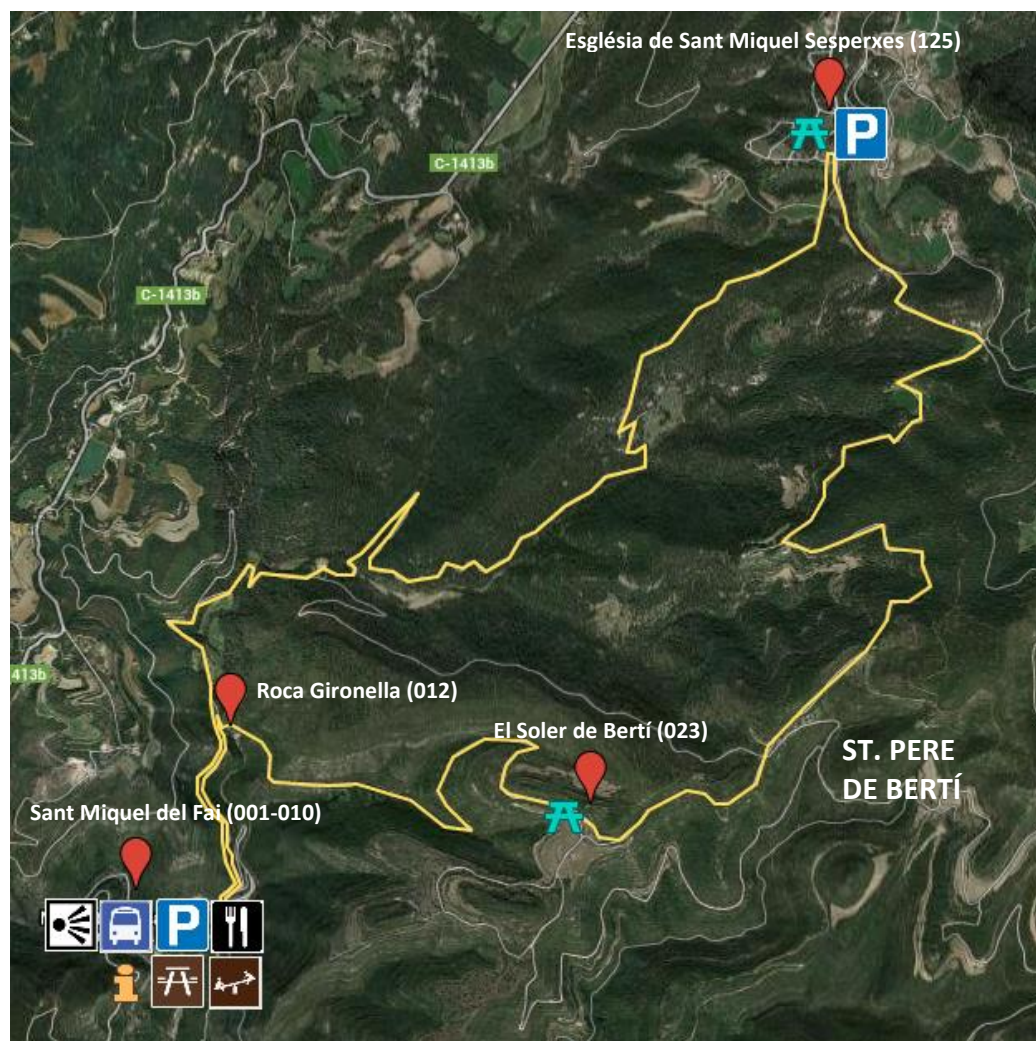
Es proposa la creació d'una ruta circular amb punt d'inici i final a Sant Miquel del Fai que recorri els paisatges de sobre la cinglera arribant fins a l'Església de Sant Miquel Sesperxes. Malgrat que els camins per on passa es troben en bon estat, presenta un desnivell força pronunciat especialment al primer tram.

La via ciclista passa íntegrament pels límits de l'espai protegit, la qual cosa permet gaudir d'un entorn natural i tranquil.

Dades tècniques			
Distància: 19,7 Km.	Desnivell +: 384 m.	Temps: 2h 15 min.	Dificultat: Mitjana-alta

Mapa 15: Recorregut de la via ciclista Sant Miquel del Fai - Església de Sant Miquel Sesperxes

Descripció

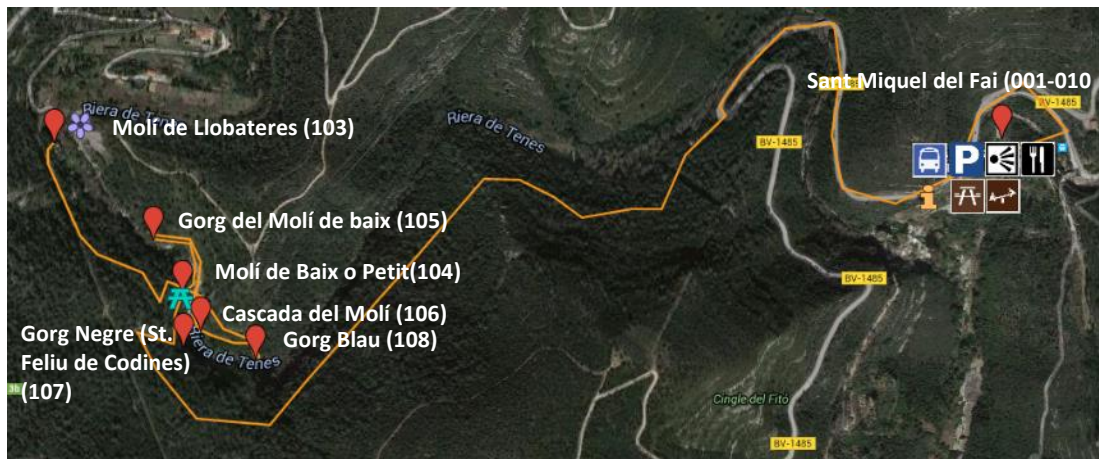
Font: Elaboració pròpia a partir de Google Maps

Entitat responsable Ens gestor

Línia estratègica	6	Crear nous senders interpretatius i millorar la senyalització dels existents	
Acció	6.1.	Millora de la senyalització informativa dels senders interpretatius existents del Pla de la Garga	
Importància	Alta	Àmbit geogràfic	Pla de la Garga i Castell de Sant Martí i Serra del Castellar i St. Pere de Valldaneu
Prioritat	Alta	Àmbit temàtic	Patrimoni arquitectònic
Descripció	<ul style="list-style-type: none"> • Ruta de la baronia dels Centelles: Conté senyalització de tipus interpretatiu als diferents recursos, però caldria indicar les direccions que cal seguir per enllaçar els recursos. Per conèixer el recorregut consulteu la pàgina 60. • Ruta literària de Sant Martí: És molt semblant a la ruta anterior. Com que bona part dels recursos ja disposen de la informació interpretativa in situ de la ruta anterior, seria més senzill distribuir el fulletó existent editat per l'ajuntament de Sant Martí des dels punts d'informació per anar seguint els fragments literaris associats a cada recurs. No obstant això, caldria indicar les direccions per facilitar l'orientació del visitant. Per conèixer el recorregut consulteu la pàgina 60. 		
Entitat responsable	Ens gestor		

Línia estratègica	6	Crear nous senders interpretatius i millorar la senyalització dels existents	
Acció	6.2.	Creació d'un sender interpretatiu dels molins de Llobateres	
Importància	Mitjana	Àmbit geogràfic	Cingles del Perer i Alt Tenes
Prioritat	Mitjana	Àmbit temàtic	Patrimoni arquitectònic
Descripció	<p>Just abans que les aigües del Tenes saltin per la gran cascada de Sant Miquel del Fai, aquest riu forma un tram engorjat i salvatge amb tres gorgs envoltats de cingles. La força de l'aigua fou aprofitada durant l'època medieval i fins el segle XIX pels molins que hi havia al llarg d'aquest tram, foren propietat dels senyors de Centelles que els arrendaven als seus súbdits que l'explotaven. Actualment es conserven en molt mal estat, com són els casos del Molí de Llobateres, de titularitat pública i un dels pocs molins fortificats de Catalunya (per a més informació vegeu annex pàgina 219), i del Molí de Baix o Petit, datat d'època moderna (per a més informació vegeu annex pàgina 220).</p> <p>Aquest ric patrimoni natural arquitectònic i històric, juntament amb la seva proximitat amb Sant Miquel del Fai, fa que aquesta zona pugui ser redescoberta per posar en valor aquests recursos. A més a més, el fet que el Molí de Llobateres sigui de titularitat pública, de l'Ajuntament de Sant Feliu de Codines, i catalogat com a BCIN i BCIL facilita la seva posada en valor, que podria acollir un equipament de l'espai natural o bé ser llogat a empreses perquè el gestionin.</p> <p>L'accés a la zona dels gorgs és complicat perquè els camins han estat esborrats per la vegetació i seria necessari netejar-los. A més a més, caldria garantir l'estabilitat del carcabà del Molí de Baix, ja que és necessari passar pel seu interior per poder accedir als gorgs de la zona i actualment es troba en estat d'abandonament.</p>		
Dades tècniques			
Distància: 3,7 Km.		Desnivell +: 45 m.	Temps: 45 min.
		Dificultat: Baixa	

Mapa 16: Recorregut del sender interpretatiu dels molins de Llobateres

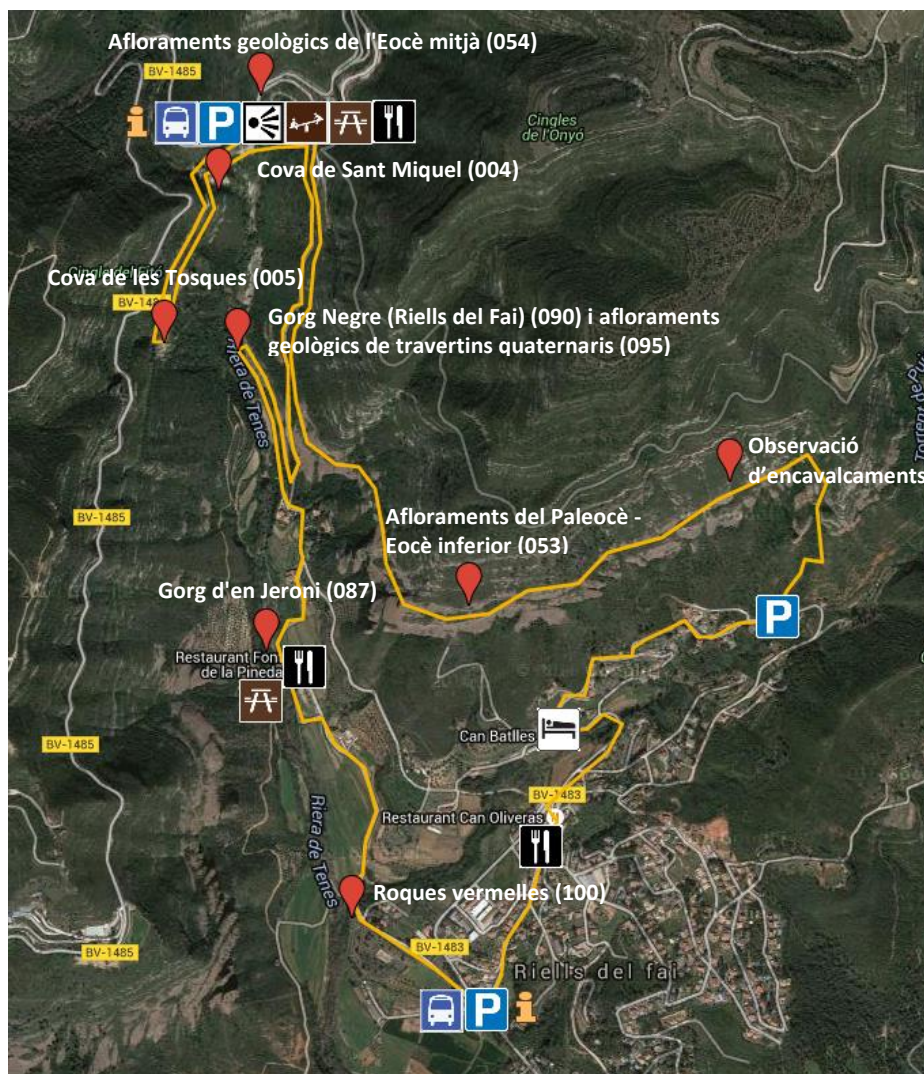
Font: Elaboració pròpia a partir de Google Maps

Entitat responsable: Ens gestor

Línia estratègica	6	Crear nous senders interpretatius i millorar la senyalització dels existents	
Acció	6.3.	Creació de senders interpretatius geològics	
Importància	Alta	Àmbit geogràfic	St. Miquel del Fai i valls de Riells i Sots del Figaró i Puiggraciós
Prioritat	Mitjana	Àmbit temàtic	Ús públic, patrimoni natural i ecoturisme
Descripció	<p>La geologia és un dels atractius més destacats dels Cingles de Bertí; no per la seva singularitat sinó perquè és una de les millors zones prop de Barcelona per a l'estudi de la geologia i els seus fenòmens relacionats. Per tant, aquesta proposta va encaminada a potenciar aquest recurs excepcional a l'àrea metropolitana de Barcelona per al públic general, però especialment per al públic escolar a partir d'un conjunt de senders interpretatius que podrien ser autoguiats, la qual cosa implicaria la instal·lació de panells interpretatius o codis QR, o guiats per especialistes.</p> <p>Permetrien la difusió del coneixement de la geologia a partir de l'observació d'afloraments i fenòmens in situ. A continuació es proposen dos senders interpretatius:</p> <p>1. Aigua i geologia a les valls de Riells: L'itinerari transcorre entre la Vall de Sant Miquel i la Vall de Ros i permet aprofundir en el coneixement de les formacions i processos geològics, especialment aquells associats a l'acció de les aigües. Al llarg d'aquest recorregut poden observar-se:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Encavalcaments: És la inversió dels conglomerats de materials continentals del Paleocè-Eocè inferior a la base i els sediments marins de l'Eocè mitjà a la part superior de les cingleres. A la Vall de Ros és on s'observa més bé aquest fenomen. • Gorgs i balms: S'han format per l'acció de l'aigua del Riu Tenes en caure per un salt sobre la roca del llit del riu, que amb el pas de milions d'anys s'ha desgastat. Aquesta aigua ha anat esquitxant les roques del seu voltant fins a formar petites balms. • Travertins quaternaris: Per a més informació, consulteu annex pàgina 211. • Coves càrstiques: Dins el recinte de Sant Miquel del Fai hi ha dues coves d'aigües càrstiques que contenen travertins en formació: la Cova de Sant Miquel, originada com a resultat del creixement d'una cortina de travertí al davant d'una balma, i la Cova de les Tosques, formada per dissolució de la massa de travertí. Per a la seva observació caldria pagar entrada o establir algun conveni amb l'empresa que gestiona el recinte perquè facilités l'accés als visitants que fan aquest recorregut. 		

Dades tècniques			
Distància: 12,5 Km.	Desnivell +: 190 m.	Temps: 3h 45 min.	Dificultat: Mitjana-baixa

Mapa 17: Recorregut del sender interpretatiu *Aigua i geologia a les valls de Riells*

Font: Elaboració pròpia a partir de Google Maps

2. Història de la geologia de Catalunya: Aquest sender s'enfoca en la història de la geologia a Catalunya dels últims 400 milions d'anys, ben resumida al Sot de Montmany i les muntanyes que l'envolten. El recorregut és lineal i comença al Figaró i puja cap a Montmany per la carretera BV-1489 i continua fins el Coll de Can Tripeta i el Santuari de Puigraciós, on es pot veure una vista panoràmica dels cingles i el Sot de Montmany que permet resseguir la part de l'itinerari que s'ha fet.

Al llarg del recorregut es poden observar afloraments del Devonian i a mesura que es va pujant de cota van apareixent els materials més moderns fins l'Eocè mitjà. També es pot visitar un antic forn que produïa calç a partir de les roques calcàries de la zona i que es conserva en força ben estat.

Aquest itinerari ja ha estat dissenyat per diferents autors i s'ha convertit en un clàssic de l'ensenyament de la geologia. Tanmateix, no està senyalitzat.

Dades tècniques			
Distància: 7,7 Km.	Desnivell +: 381 m.	Temps: 2h. 15 min.	Dificultat: Mitjana - baixa

Mapa 18: Recorregut del sender interpretatiu *Història de la geologia de Catalunya*

Font: Elaboració pròpia a partir de Google Maps

Entitat responsable Ens gestor

Línia estratègica	6	Crear nous senders interpretatius i millorar la senyalització dels existents
Acció	6.4.	Creació d'un sender interpretatiu de la vida rural a Bertí
Importància	Mitjana	Àmbit geogràfic Sant Pere de Bertí i Sots del Figaró i Puiggraciós
Prioritat	Mitjana	Àmbit temàtic Ús públic i patrimoni cultural

Descripció

Del poble rural de Bertí, centrat al voltant de l'antiga parròquia de Sant Pere de Bertí, poca cosa en queda. Avui dia poden observar-se testimonis d'aquest passat rural com restes del cultiu en feixes, les masies (algunes mil·lenàries i bona part en estat ruïnós) amb les seves edificacions annexes destinades al bestiar, els camins empedrats, la inexistència de xarxa elèctrica o les barraques de pastors.

Actualment no hi ha cap itinerari senyalitzat que recorri aquests indrets que es troben íntegrament dins l'espai protegit i és per aquest motiu que es proposa la creació d'un sender interpretatiu que tingui com a eix temàtic l'evolució històrica d'aquest antic poble rural i com es vivia en un entorn tan aïllat com aquest.

El recorregut té com a possibles punts d'inici el Santuari de Puiggraciós o el Clascar (tenint present que la proposta 4.2. d'aquest pla contempla la creació d'un centre d'interpretació en aquest edifici).

El tram entre el Clascar i l'Església de Sant Pere de Bertí es trobaria adaptat per a persones discapacitades.

Dades tècniques

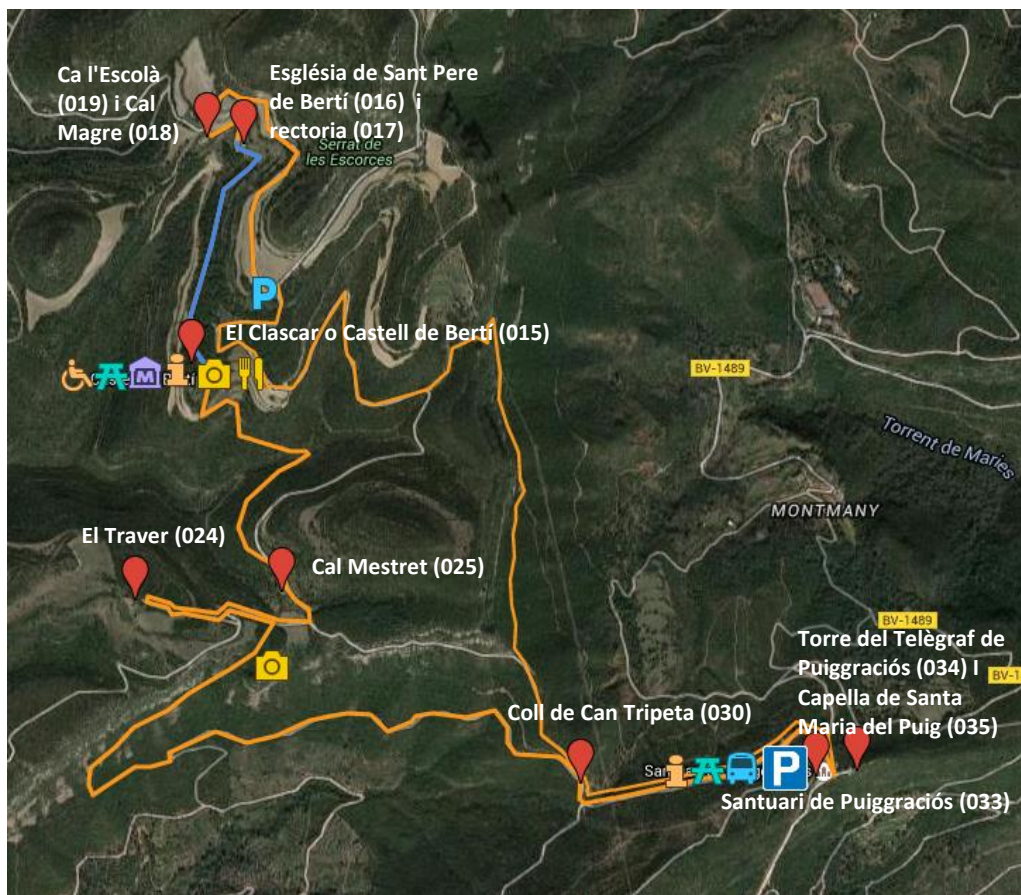
Distància: 10 Km.

Desnivell +: 143 m.

Temps: 3h.

Dificultat: Mitjana-baixa

Mapa 19: Recorregut del sender interpretatiu *La vida rural a Bertí*

Font: Elaboració pròpia a partir de Google Maps

Entitat responsable

Ens gestor

Línia estratègica	6	Crear nous senders interpretatius i millorar la senyalització dels existents
Acció	6.5.	Creació de senders interpretatius accessibles
Importància	Mitjana	Àmbit geogràfic St. Miquel del Fai i valls de Riells i St. Pere de Bertí
Prioritat	Mitjana	Àmbit temàtic Ús públic, patrimoni cultural, patrimoni natural i turisme accessible
Descripció	<p>Les administracions públiques gestores dels espais naturals cada vegada estan més compromeses en garantir l'accessibilitat de les persones amb algun tipus de discapacitat. És per aquest motiu que es proposa la creació de senders interpretatiu accessibles, malgrat que l'orografia del terreny dels Cingles de Bertí dificulti aquesta acció, ja que en general els camins existents han de vèncer un desnivell considerable per connectar la part baixa amb l'alta de la cinglera. No obstant això, es poden crear de forma independent camins adaptats que recorrin entorns de la part baixa de la cinglera i altres la part alta, sense la necessitat de salvar grans desnivells. D'aquesta manera es permetria que les persones amb discapacitat física o psíquica puguin gaudir sense impediments d'algunes de les singularitats que ofereix l'espai natural.</p>	

A continuació es proposen dos senders interpretatius accessibles de recorregut lineal que haurien de complir els criteris del Catàleg de bones pràctiques en matèria d'accessibilitat en espais naturals protegits d'EUROPARC-España. Poden consultar-se a la pàgina 20. Caldrà també reservar algunes places més amples per a vehicles de persones discapacitades i tenir en compte la instal·lació de plafons informatius amb alfabet Braille i que continguin diferents textures i que estiguin a una alçada apte per a persones amb cadira de rodes, així com baranes per guiar les persones cegues.

- 1. La Vall de Sant Miquel:** Aquest sender recorre els paisatges de la Vall de Sant Miquel, tancada pels cingles de Bertí i del Perer i creuada pel riu Tenes que ha format gorgs i un bosc de ribera que acull espècies de flora i fauna típiques d'aquests indrets. L'aigua del Tenes ha creat una vall fèrtil que ha estat aprofitada per l'home per conrear i moldre gra en els molins de la zona, distribuint-la a través d'una sèquia.

Els trams de color taronja no estarien adaptats, atesa l'orografia del terreny. El tram blau és la part adaptada, que assoleix un desnivell màxim del 8% i comença a l'aparcament del restaurant Font de la Pineda, on seria necessari reservar unes places per a vehicles per a persones amb discapacitat, demanant el consentiment dels propietaris. També seria convenient que col·laboressin per emmagatzemar material adaptat i prestar-lo a persones discapacitades que el demanessin. Finalment, el tram marcat de color vermell s'hauria d'obrir, demanant el consentiment dels propietaris per tal d'evitar compartir un tram amb vehicles motoritzats i aconseguir rebaixar el desnivell. Per a l'últim tram del camí (de la Central del Fai fins el Gorg de la Balma Rosa) caldria millorar la seguretat, amb baranes per exemple, ja que el riu ocupa tota la vall i cal seguir la llera de terreny rocós i ondulat.

Dades tècniques			
Recorregut total			
Distància: 1,4 Km.	Desnivell +: 33 m.	Temps: 30 min.	Dificultat: Baixa
Tram adaptat			
Distància: 2,8 Km.	Desnivell +: 74 m.	Temps: 45 min.	Dificultat: Baixa

Mapa 20: Recorregut del sender interpretatiu accessible de la Vall de Sant Miquel

Font: Elaboració pròpia a partir de Google Maps

2. Paisatges de cinglera: Just al capdamunt de la part oriental de la cinglera hi transcorren corriols que la ressegueixen, oferint un seguit de miradors amb vistes a la Vall del Congost, el Parc Natural del Montseny i a la mateixa cinglera, d'on sobresurt la penya de la Trona. Es tracta d'una zona força freqüentada per excursionistes, ja que és per on hi passa el GR-5.

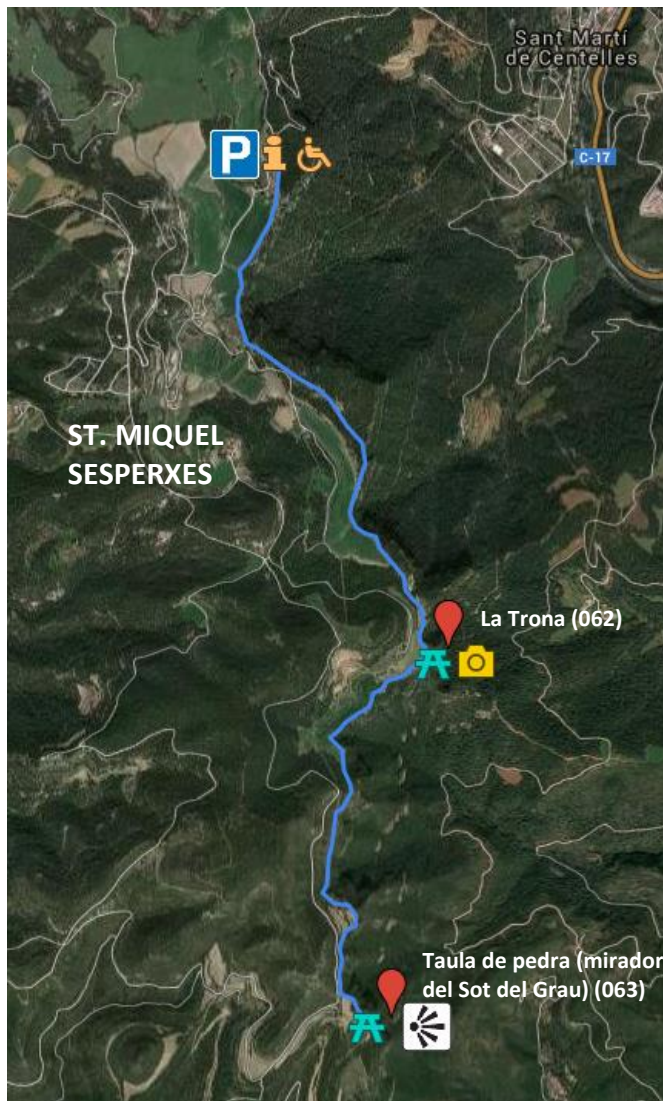
El camí actual és estret, però es pot eixamplar eliminant els arbustos dels marges. A més a més, només té un pendent del 2,5%, la qual cosa significa que no arriba al màxim del 8% indicat per EUROPARC-Espanya. No obstant això, aquí seria especialment important instal·lar baranes de seguretat perquè la timba és perillosa, especialment pel col·lectiu de cecs.

El recorregut comença a l'aparcament de l'inici del Grau de Can Tresquarts, on hi hauria una caseta de fusta com a punt d'informació i de prestació de material adaptat (vegeu acció 4.1.) i aniria resseguint la cinglera fins arribar a la Taula de Pedra, on poden observar-se bones vistes del Parc Natural del Montseny, la Vall del Congost i la Costa del Maresme. Al llarg del recorregut hi hauria miradors i àrees de pícnic adaptades (vegeu accions 4.4. i 4.5.).

Dades tècniques

Distància: 5,1 Km.	Desnivell +: 130 m.	Temps: 1h. 45 min.	Dificultat: Baixa
--------------------	---------------------	--------------------	-------------------

Mapa 21: Recorregut del sender interpretatiu accessible Paisatges de cinglera

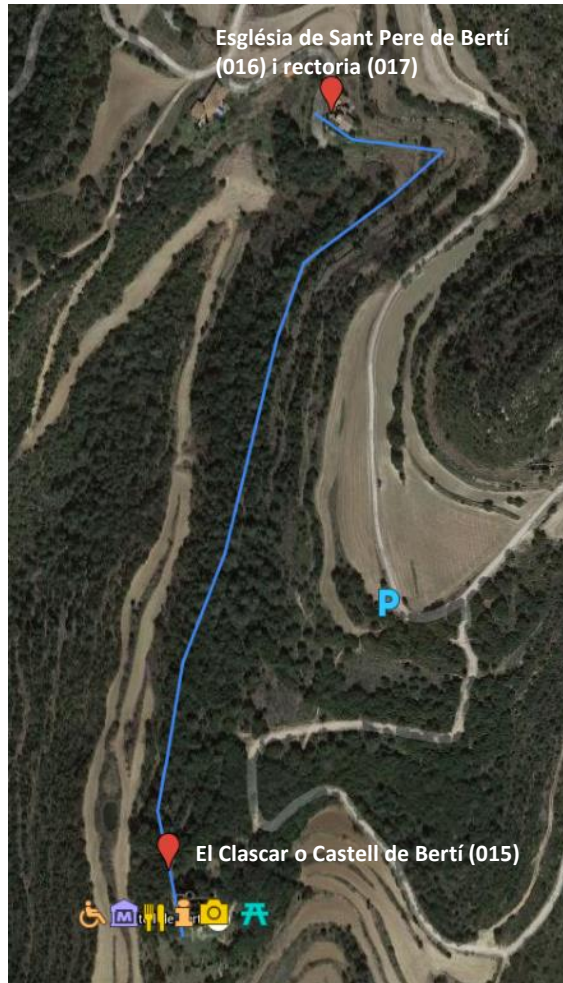
Font: Elaboració pròpia a partir de Google Maps

- 3. El Clascar - Sant Pere de Bertí:** Tal i com s'ha proposat anteriorment, el Clascar esdevindria el centre d'interpretació de l'espai natural (vegeu acció 4.2.). Aquest nou equipament, a part d'haver de disposar de les instal·lacions adients pel col·lectiu discapacitat, també hauria d'oferir alguna activitat a l'aire lliure. És per això que es proposa eixamplar un sender existent, de molt baix desnivell, que comunica aquesta construcció amb l'església de Sant Pere de Bertí passant per l'alzinar del Clascar i dotant-lo de les condicions necessàries per a aquest col·lectiu (vegeu pàgina 20).

Dades tècniques

Distància: 0,6 Km.	Desnivell +: 15 m.	Temps: 10 min.	Dificultat: Baixa
--------------------	--------------------	----------------	-------------------

Mapa 22: Recorregut del tram adaptat del sender interpretatiu *La vida rural a Bertí*

Font: Elaboració pròpia a partir de Google Maps

Entitat responsable Ens gestor

Línia estratègica	7	Ampliar l'oferta d'esdeveniments i activitats	
Acció	7.1.	Programació regular de visites guiades	
Importància	Alta	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori
Prioritat	Alta	Àmbit temàtic	Ús públic, patrimoni cultural i patrimoni natural
Descripció	<p>Actualment només existeixen visites guiades de forma regular dins el recinte de Sant Miquel del Fai. Per tal d'ampliar l'oferta d'aquest tipus de servei, a continuació es proposen un seguit de visites guiades distribuïdes de forma homogènia per tot l'espai natural destinades a conèixer part del patrimoni natural i cultural dels Cingles de Bertí a diferents tipus d'usuaris (escolar, familiar o públic en general interessats en les diferents temàtiques).</p> <p>Aquestes visites guiades estarien programades de forma regular els caps de setmana i s'anirien alternant. De moment, el més adequat seria oferir, a part de l'oferta de visites guiades a Sant Miquel del Fai, una de les visites proposades cada diumenge i, si tingués més demanda, incrementar-ne la freqüència els caps de setmana. Per altra banda, les visites es farien en funció de la demanda en el cas de públic escolar que pot freqüentar la zona en dies laborables.</p>		

Cal tenir present que els propietaris dels béns catalogats com a BCIN (Torre del Telègraf de Puiggraciós, Mas Castellar de Dalt, el Clascar, Castell de Sant Martí, Castell de Montmany, Casa del Priorat de Sant Miquel del Fai i Molí de Llobateres) estan obligats a permetre la visita pública al bé almenys quatre dies al mes i en dies i hores prèviament assenyalats (Art. 30 Llei Patrimoni cultural català).

La prestació d'aquest servei podria ser duta a terme per la futura administració de l'espai natural o per empreses de guiatge privades, tal i com es fa a Sant Miquel del Fai.

- **Les grans masies del Pla de la Garga:** Un recorregut per descobrir les masies històriques més importants d'aquesta zona fèrtil que antigament fou el centre de la baronia de Centelles. Tindria com a punt d'inici i sortida l'església de Sant Miquel Sesperxes, antiga parròquia de les masies del voltant i inclouria la visita de les masies més destacables.
- **Bertí, història d'un poble rural:** Una visita per conèixer un clar exemple d'assentament rural que es consolidà en època medieval, arribant al punt de màxima esplendor entre els segles XVII i XVIII i a principis del XIX començà el seu despoblament a causa de la fil·loxera fins arribar a quedar totalment deshabitada a mitjans del segle XX. El recorregut tindria com a punt d'inici el futur centre d'interpretació ubicat a la primera construcció d'aquest poble abandonat i continuaria fins al seu nucli, a l'església de Sant Pere de Bertí, així com algunes de les antigues masies.
- **Misteris de Valderrós:** Un petit recorregut per la Vall de Ros per descobrir el lloc més misteriós dels Cingles de Bertí, carregat de llegendes associades amb les dones d'aigua. La visita es complementaria amb activitats al Parc de les Olors, relacionades amb les espècies vegetals que utilitzaven les bruixes de la zona per crear els seus ungüents malèfics, com la de la llegenda del Gorg de l'Encantada (181).
- **Ruta Màrius Torres:** Partint de l'itinerari existent, aquesta visita guiada recorre els indrets on Màrius Torres passà els últims anys de la seva vida i on encetà la seva carrera com a poeta. Al llarg de la visita s'introduirien poemes de l'autor.
- **Ruta Els Sots Feréstecs:** Un recorregut que parteix de l'itinerari existent per conèixer amb el suport d'un guia els escenaris que inspiraren a Raimon Casellas per a la producció de la primera novel·la modernista catalana. Al llarg de la visita s'introduirien fragments de l'obra per descriure l'entorn (sovint a través d'una visió decadentista).
- **Flora i fauna al bosc de ribera del Tenes:** Un itinerari per conèixer i observar les espècies animals a través d'observatoris (vegeu acció 4.6.) i vegetals que conviuen al llarg del bosc de ribera situat a la Vall de Sant Miquel, a banda i banda del riu Tenes.
- **Fauna de les cingleres de Bertí:** Un recorregut assistit per un guia de natura pels voltants de l'Ullar de Bertí per identificar les característiques de la fauna rupícola que habita a les cingleres a partir de l'observació en directe des d'un observatori que s'instal·larien sota les cingleres de l'Ullar de Bertí (vegeu acció 4.6.)
- **Història de la geologia de Catalunya:** Un recorregut assistit per un guia especialista que seguiria el sender interpretatiu autoguiat (vegeu acció 6.3.) per tal de descobrir els esdeveniments geològics dels últims 400 milions d'anys a partir de l'observació directa dels diferents afloraments.
- **Aigua i geologia a les valls de Riells:** Un itinerari geològic guiat per un especialista encaminat a conèixer els relleus formats per l'acció de l'aigua, així com els fenòmens geològics associats. Seguiria part del recorregut del sender interpretatiu autoguiat (vegeu acció 6.3.)

Entitat responsable

Ens gestor

Línia estratègica	2	Ampliar l'oferta d'esdeveniments i activitats	
Acció	7.2.	Organització de nous esdeveniments	
Importància	Alta	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori
Prioritat	Alta	Àmbit temàtic	Ús públic, patrimoni cultural i patrimoni natural
Descripció	<p>Organismes nacionals i internacionals han fixat unes dates destinades a difondre el patrimoni cultural i natural i a fomentar la seva conservació entre la societat. Aprofitant aquests dies en què arreu de Catalunya s'organitzen activitats al voltant de la temàtica celebrada, l'ens gestor de l'espai natural i entitats de la zona podrien organitzar activitats dins l'espai natural per difondre els seus valors i dinamitzar-lo.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geologia (Primer cap de setmana de maig): Són unes jornades organitzades per la Societat Geològica d'Espanya (SGE) on s'organitzen excursions de camp guiades per geòlegs, totalment gratuïtes i per a tot tipus de públic i en llocs d'interès geològic. Així doncs, aquests dos dies serien una bona ocasió per difondre el patrimoni geològic dels Cingles de Bertí, localitzat principalment a les valls de Riells i als sots del Figaró. • Jornades Europees del Patrimoni (Segona setmana d'octubre): Al llarg d'aquests dies ajuntaments i entitats culturals organitzen un conjunt d'activitats gratuïtes per a tots els públics destinades a difondre el patrimoni cultural (visites guiades, portes obertes, concursos fotogràfics, tallers, representacions teatrals, concerts, etc.). Seria també una bona oportunitat per sensibilitzar els visitants de la necessitat de conservar aquest patrimoni comú i incentivar-los a fer donacions per ampliar el fons de capital privat per al finançament de tasques de conservació i rehabilitació d'edificis d'interès patrimonial (vegeu acció 2.2.) • Dia del voluntari (5 de desembre): Aquest dia de reconeixement a les tasques d'aquest col·lectiu es podria aprofitar per organitzar un esdeveniment participatiu que englobi un conjunt d'activitats, com ara la neteja i condicionament de camins, recuperació d'elements d'interès cultural, neteja del sotabosc o implantació de senyals. • Dia europeu dels parcs (24 de maig): EUROPARC ha creat aquest esdeveniment amb l'objectiu d'organitzar activitats destinades a conèixer els espais protegits i la seva importància per a la societat. Al llarg del següent cap de setmana és un bon moment per organitzar activitats gratuïtes com ara caminades a peu, portes obertes, tallers infantils, concursos de fotografia, etc. per difondre els recursos de l'espai natural. • Dia mundial de la vida silvestre (3 de març): Aquest dia dedicat a celebrar la bellesa i diversitat de la flora i fauna salvatges, és una bona ocasió per organitzar activitats relacionades amb la flora i fauna de ribera del Tenes i la dels espais de cinglera, organitzant rutes guiades gratuïtes, tallers, concursos de fotografia, etc. i crear consciència de la necessitat de conservar aquests ecosistemes. • Dia Mundial de l'Activitat Física (6 d'abril): Aquest dia és promogut per l'Organització Mundial de la Salut per fomentar l'esport com a hàbit saludable. A Catalunya s'organitzen diferents activitats entre els dies 1 i 15 d'abril i és per això que associacions de la zona i l'ens gestor de l'espai natural podrien organitzar activitats esportives per a tots els públics (carreres, duatlons, cursos gratuïts d'iniciació a l'escalada, tallers d'hàbits saludables, etc.). <p>Òbviament, el ventall de possibilitats d'organització de nous esdeveniments és molt ampli: concerts o representacions dramàtiques a la fresca, excursions diürnes o nocturnes, triatlons, jornades gastronòmiques amb cursos de cuina, collita de productes i tastos dels tres productes autòctons (l'oli d'oliva vera, el tomàquet tardà de Riells i el formatge dels Cingles de Bertí).</p>		
Entitat responsable	Ens gestor		

Línia estratègica	8	Millorar la senyalització en general	
Acció	8.1.	Unificar els criteris de senyalització	
Importància	Alta	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori
Prioritat	Alta	Àmbit temàtic	Patrimoni arquitectònic
Descripció	Actualment existeixen una gran varietat senyals de sistemes homologats per diferents institucions i també de no homologats que caldria unificar. Com que es proposa que els Cingles de Bertí entrin a formar part de la xarxa d'espais naturals de la Diputació de Barcelona, la senyalització hauria de seguir els criteris que figuren en el manual tècnic de senyalització d'aquesta institució provincial.		
Entitat responsable	ConSORCI dels Cingles de Bertí		

Línia estratègica	8	Millorar la senyalització en general	
Acció	8.2.	Millorar la senyalització normativa	
Importància	Alta	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori
Prioritat	Alta	Àmbit temàtic	Ús públic
Descripció	Caldria implantar-la especialment en els llocs d'entrada a l'espai natural protegit llançant missatges que fomentin l'ús respectuós de l'entorn i comunicar les normes, consells i regulacions que s'apliquen, així les conseqüències i sancions que poden derivar-se del seu incompliment i les conseqüències.		
Entitat responsable	Ens gestor		

Línia estratègica	8	Millorar la senyalització en general	
Acció	8.3.	Millorar la senyalització informativa	
Importància	Alta	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori
Prioritat	Alta	Àmbit temàtic	Ús públic
Descripció	Aquest tipus de senyalització es troba consolidat en espais concrets situats fora de l'espai protegit i segueix principalment els criteris de la Diputació de Barcelona. Seria necessari, doncs, instal·lar cartells i banderoles en tot l'espai natural, tant dins els límits de protecció com de la resta de paisatges que configuren la cinglera, per facilitar l'orientació del visitant i la identificació d'equipaments, llocs geogràfics i elements d'interès.		
Entitat responsable	Ens gestor		

Línia estratègica	8	Millorar la senyalització en general	
Acció	8.4.	Millorar la senyalització interpretativa	
Importància	Alta	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori
Prioritat	Alta	Àmbit temàtic	Ús públic, patrimoni cultural i patrimoni natural
Descripció	Com en el cas de la senyalització informativa, la senyalització interpretativa es troba consolidada en indrets molt concrets, principalment fora de l'espai protegit. De fet els sistemes de cinglera i la seva flora i fauna associades són els recursos més destacables dels Cingles de Bertí que haurien de poder ser interpretats a través de plafons in situ. I pel que fa al patrimoni natural, hi ha béns declarats d'interès nacional que no disposen de cap eina d'interpretació i on també caldria instal·lar plafons interpretatius. D'altra banda, seria convenient instal·lar plaques que identifiquin els llocs geogràfics que es		

poden veure des dels diferents miradors.

Aquesta senyalització, a part de donar a conèixer les característiques i particularitats del patrimoni cultural i natural in situ, també hauria de comunicar els objectius de protecció de la conservació de l'espai natural i les pràctiques de gestió sostenible de l'entorn.

Entitat responsable Ens gestor

Línia estratègica 9 **Afavorir la projecció dels Cingles de Bertí com a destinació turística**

Acció 9.1. **Incorporació a la marca turística *Barcelona és molt més* de la Diputació de Barcelona**

Importància Alta **Àmbit geogràfic** Conjunt del territori

Prioritat Alta **Àmbit temàtic** Promoció i comunicació

Descripció La incorporació dels Cingles de Bertí a la Xarxa de Parcs de la Diputació de Barcelona suposa també la incorporació a la marca turística *Barcelona és molt més*, impulsada per la mateixa administració provincial i que té com a objectiu la potenciació turística dels recursos que se situen prop de la capital catalana de manera que s'incrementin els fluxos de turistes i d'excursionistes principalment procedents de Barcelona i la seva àrea metropolitana, però també d'Espanya i França.

D'aquesta manera es podria aprofitar la potència d'una marca turística a nivell provincial per donar a conèixer els Cingles de Bertí tant al públic general com als operadors turístics i atraure nous fluxos turístics. També seria una bona manera d'aprofitar els suports online de la marca turística (pàgina web, xarxes socials i butlletí electrònic) per incloure continguts relacionats amb l'espai natural (dades generals, agenda d'esdeveniments i equipaments i serveis turístics).

Entitat responsable Ens gestor i Oficina Tècnica de Parcs de la Diputació de Barcelona

Línia estratègica 9 **Afavorir la projecció dels Cingles de Bertí com a destinació turística**

Acció 9.2. **Iniciar una campanya de promoció**

Importància Alta **Àmbit geogràfic** Conjunt del territori

Prioritat Mitjana **Àmbit temàtic** Promoció i comunicació

Descripció Actualment no s'ha dut a terme cap campanya de promoció de l'espai natural. La web 2.0 ofereix unes bones perspectives per difondre el patrimoni natural i cultural de la zona, així com totes les activitats que poden realitzar-se al seu voltant, ja que permet utilitzar les xarxes socials com a eina dinàmica i participativa de promoció i, el més important, basada en la credibilitat; és a dir, en les aportacions dels mateixos visitants.

Aprofitant aquesta oportunitat es podria crear una campanya de promoció anomenada *Cingles de Bertí. Encara et queda molt per descobrir...* Aquest nom reflecteix molt bé l'objectiu de la campanya, que pretén mostrar que els Cingles de Bertí no només és Sant Miquel del Fai, sinó que hi ha una gran diversitat de recursos naturals i culturals i paisatges on poden realitzar-se múltiples activitats (senderisme, BTT, cicloturisme, escalada, visites guiades o senders interpretatius per descobrir el patrimoni natural i cultural, etc.).

La campanya consistiria en penjar fotografies amb un missatge que mostri l'experiència del mateix visitant a la zona, de tal manera que s'incentivés a altres usuaris a visitar algun indret de l'espai natural.

Per incentivar el nombre de seguidors, comentaris, fotografies i comparticions a la xarxa es podrien organitzar sortejos d'activitats a l'entorn.

Una altra de les accions que podrien portar-se a terme, almenys durant els primers anys de posada en marxa d'aquest projecte, seria la possibilitat de realitzar activitats gratuïtes o d'entrar gratuïtament en equipaments per la compra de l'entrada a Sant Miquel del Fai. Així,

	es donarien a conèixer tota la resta d'activitats que poden realitzar-se a l'espai natural aprofitant l'elevada freqüència de visitants en l'antic monestir.
Entitat responsable	Ens gestor

Línia estratègica	9	Afavorir la projecció dels Cingles de Bertí com a destinació turística	
Acció	9.3.	Adhesió a Compromís de Qualitat Turística del SICTED	
Importància	Mitjana	Àmbit geogràfic	Conjunt del territori
Prioritat	Baixa	Àmbit temàtic	Promoció i comunicació
Descripció	<p>Els espais naturals protegits compromesos amb la qualitat de la destinació poden optar a l'adhesió al SICTED i, en cas de complir els requisits del seu manual de bones pràctiques, optar al distintiu Compromís de Qualitat Turística.</p> <p>Alguns dels espais naturals que formen part de la Xarxa de Parcs de la Diputació disposen de distintius de qualitat, especialment aquells amb categoria de protecció especial. No obstant això, hi ha tres espais de la xarxa que, com els Cingles de Bertí, que tenen el nivell bàsic de protecció del PEIN i no estan certificats amb Compromís de Qualitat Turística.</p> <p>A més a més, diverses empreses i serveis turístics de la zona ja es troben certificats amb aquest segell de qualitat: Espai Natural Sant Miquel del Fai, l'escola de natura la Rectoria de Vallcàrquera, l'hotel Molí de la Torre, els allotjaments rurals Can Fàbregas del Bosc, Can Gual, Can Burguès i el restaurant Fonda Safaja.</p> <p>És per això que, seguint el model d'altres espais naturals de la mateixa categoria que els Cingles de Bertí i aprofitant que algunes de les empreses prestadores de serveis turístics de la zona estan certificades amb Compromís de Qualitat Turística, es proposa que els Cingles de Bertí també s'adhereixi a aquest distintiu del SICTED.</p> <p>A més a més, considerant que aquest espai d'interès natural es troba en territori de les comarques del Vallès Oriental, Osona i el Moianès, adherides al SICTED com a destinacions, l'adhesió dels Cingles de Bertí com a espai natural suposaria la incorporació d'un nou servei turístic amb garantia de qualitat per a aquestes tres destinacions.</p>		
Entitat responsable	Ens gestor		

5.3. CALENDARI D'IMPLEMENTACIÓ DE LES ACCIONS

	1r. any	2n. any	3r. any	4t. any	5è any
1. Garantir la correcta gestió de l'EIN Cingles de Bertí i de les activitats que s'hi desenvolupen					
1.1. Creació d'un organisme jurídic de gestió	■				
1.2. Actualització del Pla Especial					
2. Recuperar el patrimoni arquitectònic en desús					
2.1. Sol·licitar les ajudes del Govern estatal i de la Generalitat per a la conservació del patrimoni de béns culturals immobles		■			
2.2. Creació d'un fons de capital privat per al finançament de tasques de conservació i rehabilitació d'edificis d'interès patrimonial		■			
2.3. Redacció d'un Catàleg de masies i cases rurals dels municipis de Sant Quirze Safaja i Sant Martí de Centelles		■			
2.4. Donar suport tècnic i promocional a iniciatives privades que impliquin la recuperació de patrimoni en desús per a la creació de nous equipaments		■			
3. Millorar l'accessibilitat als recursos					
3.1. Millorar l'accessibilitat amb vehicle motoritzat privat		■			
3.2. Millorar l'accés amb transport públic		■			
3.3. Millorar els accessos a determinats recursos		■			
4. Crear i millorar equipaments d'ús públic					
4.1. Creació d'una xarxa de punts d'informació i millora dels serveis informatius		■			
4.2. Creació d'un centre d'interpretació del territori			■		
4.3. Creació d'una escola de natura					■
4.4. Creació de noves àrees recreatives i de pícnic		■	■		
4.5. Creació de nous miradors i millora dels existents		■	■		
4.6. Creació d'observatoris de fauna			■		
4.7. Millora i creació d'aparcaments		■			
4.8. Garantir el bon manteniment de les vies d'escalada	■				
4.9. Ampliar i dinamitzar l'oferta de circuits d'orientació			■		
5. Crear noves vies ciclistes i millorar la senyalització de les existents					
5.1. Senyalitzar les quatre rutes proposades per BTT Alt Congost	■				
5.2. Creació i senyalització d'una via ciclista St. Quirze Safaja - Mas Barnils		■			

5.3. Creació i senyalització d'una via ciclista Sant Miquel del Fai - Sant Miquel Sesperxes

6. Crear nous senders interpretatius i millorar la senyalització dels existents

6.1. Millora de la senyalització informativa dels senders interpretatius existents del Pla de la Garga

6.2. Creació d'un sender interpretatiu dels molins de Llobateres

6.3. Creació de senders interpretatius geològics

6.4. Creació d'un sender interpretatiu de la vida rural a Bertí

6.5. Creació de senders interpretatius accessibles

7. Ampliar l'oferta d'esdeveniments i activitats

7.1. Programació regular de visites guiades

7.2. Organització de nous esdeveniments

8. Millorar la senyalització en general

8.1. Unificar els criteris de senyalització

8.2. Millorar la senyalització normativa

8.3. Millorar la senyalització informativa

8.4. Millorar la senyalització interpretativa

9. Afavorir la projecció dels Cingles de Bertí com a destinació turística

9.1. Incorporació a la marca turística *Barcelona és molt més* de la Diputació de Barcelona

9.2. Iniciar una campanya de promoció

9.3. Adhesió a Compromís de Qualitat Turística del SICTED

CONCLUSIONS

Els espais naturals protegits es presenten com un recurs que pot ser aprofitat per crear una oferta d'equipaments i serveis que generin un flux de visitants cap al territori i, conseqüentment, s'incentivi la dinamització socioeconòmica d'aquest.

Els Cingles de Bertí, com a destinació turística, actualment es redueix a Sant Miquel del Fai, l'únic indret on s'ha partit de la base d'uns recursos excepcionals i s'ha creat una oferta d'activitats i serveis al seu voltant que atrauen un flux de visitants, principalment nacionals però també estrangers, i generen una despesa, no només per l'entrada en el mateix recinte, sinó també en altres serveis ubicats al voltant.

Partim doncs, d'una demanda rellevant que arriba als 50.000 visitants anuals (segons dades de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals), però es queda concentrada en un únic recurs. Un dels objectius d'aquest treball ha estat l'elaboració d'un inventari de recursos que ha catalogat fins a 187 elements d'interès natural i cultural. S'ha pogut veure com aquests recursos són molt variats i contrastats: des dels verticals espadats de les cingleres que contenen coves associades a fenòmens càrstics, refugi de fauna rupícola i cavernícola protegida a nivell europeu, a fondalades frondoses amb un toc misteriós regades pels cursos d'aigua que cauen de la cinglera formant gorgs. I des de terrenys aspres i secs que comencen a recobrir-se de matollars mediterranis després de l'incendi devastador de 1994 fins a zones humides i de tendència centreeuropea que contenen boscos de faigs.

Veiem doncs que el patrimoni natural és molt ric i, en general ben conservat, en part, gràcies a l'abandonament de les activitats humanes i a l'aïllament. Aquesta baixa intervenció humana en el darrer segle ha estat substituïda per les forces de la natura que han anat esborrant el patrimoni cultural (feixes, camins, forns de calç, pous de gel, murs de pedra seca, etc.) i el deteriorament d'immobles d'alt interès arquitectònic i amb un rerefons històric rellevant com el Clascar o Castell de Bertí, el Castell de Sant Martí o el Molí de Llobateres. Aquests tres recursos, catalogats com a Béns Culturals d'Interès Nacional (BCIN), i jerarquitats en la categoria 2 (recursos amb alguna característica especial, capaç de motivar un flux turístic a nivell regional o local), disposen d'unes característiques excepcionals dignes de pertànyer a una jerarquia superior, però el seu mal estat de conservació no els ho permet.

És important, doncs, conservar aquests recursos, no només pel seu patrimoni inherent, sinó perquè són la base per a la creació de nous equipaments i serveis que poden articular una oferta de turisme atractiva que els posi en valor i ajudi a mantenir-los i així motivar nous fluxos de visitants. Aquest treball ha proposat, seguint aquesta línia, l'acolliment a subvencions d'administracions públiques destinades a la conservació del patrimoni cultural, la creació d'un fons de capital privat basat en una campanya de micromecenatge i la incentivació a iniciatives privades a la rehabilitació d'immobles en desús per acollir nous equipaments, a partir de la redacció de catàlegs de masies i cases rurals i l'ofertament de suport tècnic i promocional.

Es disposa, per tant, d'un conjunt de recursos que ja són atractius pel públic local, però que també podrien ser-ho per la demanda que freqüenta els espais naturals protegits la qual, com s'ha vist, ha augmentat en els darrers anys i pot tenir diferents motivacions: aquella que ve per contemplar i conèixer els valors dels recursos naturals i culturals realitzant activitats físiques de baixa intensitat respectuoses amb l'entorn (ecoturista), aquella que ve per practicar alguna activitat físicoesportiva (turista actiu) o aquella que ve per fer un ús més passiu dels recursos, realitzant activitats recreatives i d'esbarjo sense un interès concret per conèixer els recursos (turista d'esbarjo). Els Cingles de Bertí, com a espai natural proper a Barcelona i la seva àrea metropolitana acull principalment aquest últim perfil de turista de natura, seguit del turista actiu que pot practicar escalada en les diferents vies del sector oriental, BTT i senderisme. Tanmateix els recursos de què disposa els Cingles de Bertí també tenen capacitat per atraure ecoturistes, un col·lectiu que, com s'ha vist té un gran potencial a Catalunya.

Cal destacar que la infraestructura turística que es troba a l'entorn més immediat de la zona natural cobreix tres serveis bàsics d'una estada: el transport (gràcies a les bones comunicacions tant per vehicle privat com per transport públic), la restauració i l'allotjament.

Resumint el que s'ha tractat fins ara veiem com els Cingles de Bertí és un espai natural amb uns recursos potencials importants tant des del punt de vista natural com cultural, que ja acull actualment una demanda local però també nacional i estrangera concentrada a Sant Miquel del Fai, que pot satisfer les motivacions de turistes d'esbarjo, turistes actius i ecoturistes i que el seu entorn disposa d'una infraestructura de serveis pràcticament completa.

És innegable, doncs, el potencial dels Cingles de Bertí com a destinació turística. L'impuls que li falta és posar en valor dels seus recursos articulant una oferta d'equipaments i serveis i promocionar-los per atraure els visitants cap a altres espais, actualment poc coneguts però de gran valor, amb l'objectiu final que aquests prolonguin la seva estada generant una major despesa que fomenti el desenvolupament socioeconòmic de la zona.

Arribats a aquest punt, però, cal plantejar-se si l'activitat turística pot arribar a suposar un risc potencial per a la conservació dels recursos de l'espai natural per un excés de freqüentació a causa de la seva proximitat amb una zona densament poblada. Cal tenir present que els Cingles de Bertí han conservat els seus valors originals i la protecció legal, fruit de la valorització social del patrimoni dels anys 70, ha permès preservar-lo d'accions irresponsables dutes a terme a partir dels anys 50 com l'expansió urbanística. Així doncs, ens trobem davant d'una destinació que conserva la seva essència original, en contraposició als espais massificats que han perdut la seva autenticitat i han estat banalitzats pel turisme per una manca de planificació i de desenvolupament ordenat d'aquesta activitat, per la qual cosa pateixen actualment un estancament de la demanda.

Amb l'objectiu de no arribar a aquest extrem, aquest pla s'ha desenvolupat sota els criteris del turisme sostenible, de manera que es garanteixi en tot moment la compatibilitat de l'ús públic amb la conservació dels valors naturals i culturals i que el turisme no sigui entès com una font exclusiva de beneficis, sinó com una eina de desenvolupament territorial.

Així mateix, totes les accions proposades en el pla relacionades amb la creació d'equipaments i serveis, que comprenen les línies estratègiques 4, 5, 6 i 7, són compatibles amb la legalitat que regula les activitats d'ús públic que poden desenvolupar-se a l'EIN Cingles de Bertí. Altrament, aquesta legalitat no comprèn tots els límits de l'espai protegit i és per aquest motiu que el pla recull en l'acció 1.2. accions concretes d'actualització del *Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge dels Cingles de Bertí*, per tal que englobi tots els límits establerts amb l'ampliació de l'any 2006. Cal afegir també que la inversió en equipaments i serveis, així com en la implantació d'una senyalització homogènia, proposada en la línia estratègica 8, en els diferents emplaçaments proposats al pla ajudaria, d'una banda, a sensibilitzar els visitants de fer un bon ús dels recursos i incentivar-los a participar en accions que ajudin a recuperar aquests recursos, a revaloritzar-los i a dotar d'un nou ús immobles abandonats d'un elevat valor patrimonial i, d'altra banda, a ordenar l'ús públic, evitant la concentració de visitants a Sant Miquel del Fai i distribuïnt-la en tres principals nous centres d'atracció: el centre d'interpretació, a la zona de Sant Pere de Bertí, l'escola de natura, a la zona dels Cingles del Perer i l'Alt Tenes, i el centre esportiu de l'Oller-Valldaneu que l'Ajuntament de Sant Martí de Centelles està rehabilitant.

Tot això no serà possible sense la col·laboració de tots els agents amb una vinculació als Cingles de Bertí, incloent veïns, propietaris, excursionistes, científics, caçadors, etc. però sobretot administracions públiques. D'aquí sorgeix l'acció prioritària 1.1. del pla de dinamització, amb l'objectiu de crear un ens gestor específic dels Cingles de Bertí que englobi tots aquests col·lectius i estigui consorciat amb la Diputació de Barcelona, ja que aquesta administració disposa d'una àrea especialitzada en la gestió d'uns espais naturals amb unes dinàmiques semblants per la seva proximitat amb Barcelona i amb molts anys d'experiència que podria ser molt útil per gestionar els Cingles de Bertí. Això no només afavoriria la gestió,

sinó també la promoció, amb la incorporació a la marca turística *Barcelona és molt més*. Però per anar més enllà, en el pla s'ha proposat també l'impuls d'una campanya de promoció aprofitant el reconeixement de Sant Miquel del Fai i els recursos que ofereix la web 2.0, i per més endavant l'obtenció de la certificació Compromís de Qualitat Turística del SICTED com a eina de reconeixement i promoció.

Totes aquestes accions s'implementarien al llarg de 5 anys, començant per les més bàsiques i necessàries per al desenvolupament de les accions següents i acabant per les més prescindibles. La distribució de la seva implementació s'ha repartit de manera que el pes que representen dins el pressupost sigui més o menys igual per cada any.

És evident que hi ha molta feina per fer i que aquest treball és només una proposta per a la base del desenvolupament de l'activitat turística d'un territori amb un gran contrast de paisatges, que ja captiva visitants tan reconeguts com Josep Pla, Santiago Rusiñol o Narcís Oller.

BIBLIOGRAFIA

- Llibres, revistes, informes i treballs acadèmics

Basora, Xavier, et al. *Ecoturisme a Catalunya: una alternativa de turisme sostenible a la natura*. 1a ed. Informes del CADS 9. Barcelona: Generalitat de Catalunya - Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible, 2009.

Blanco, Ricardo. "El turismo de naturaleza en España y su plan de impulso". *Estudios Turísticos*, núm. 169-170. 2006. 18 juny 2016. <http://estadisticas.tourspain.es/img-iet/Revistas/RET-169-170-2006-pag7-38-97560.pdf>

Cano, Jesús. *El Bertí. Flaixos d'una cinglera*. Santa Eulàlia de Ronçana, 2015.

Cazorla, Xavier i Xavier Basora. *Pla de foment del turisme de natura als espais naturals protegits de Catalunya: Diagnosi i Pla d'acció*. Barcelona, 2015. Generalitat de Catalunya. Juliol 2015. 18 juny 2016. http://parcsnaturals.gencat.cat/web/.content/home/zona_volcanica_de_la_garrotxa/novetats/documents_i_enllacos_novetats/20150724_00-PF_TURISME_NATURA_ENP_GENCAT_Print_def.pdf

De Bell-lloc, Maria. *Llegendari*. 1a ed. Biblioteca Serra d'Or 325. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004.

Diego, Josep Francesc, et al. *Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge dels Cingles de Bertí*. Barcelona: 2002. Generalitat de Catalunya - Direcció General de Patrimoni Natural i del Medi Físic. Juny 2002. 18 juny 2016. http://agricultura.gencat.cat/web/.content/mn_medi_natural/mn15_espais_naturals_protegits/documents/plans_aprovats_definitivament/fitxers_estatics/cingles_berti.pdf

Hernández, Joaquín, i Javier Gómez-Limón. *Manual sobre conceptos de uso público en los espacios naturales protegidos*. Ed. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid: Gráfica Futura, 2005. EUROPARC-España. Ed. Oficina Tècnica d'EUROPARC-España. 2005. EUROPARC-España. 16 juny 2016. http://www.redeuroparc.org/documentos_anexos/Publicaciones/ligadas_a_plan_de_accion/manual_1.pdf

Kettunen, Marianne i Matt Rayment. *Financing Natura 2000: EU funding opportunities in 2014-2020*. Ed. Kettunen, Marianne i Peter Torkler. Luxemburg. Publications Office of the European Union, 2014. Juny 2014. Comissió Europea. 28 juny 2016. http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/financing/docs/Natura2000financingHandbook_part%201.pdf

Luís, Juan i Fernando Sancho. "Nuevas tecnologías y patrimonio cultural: más allá de la digitalización. El caso de *Hispanic Baroque Project*". *CulturePlex*. Núm. 10. 18 juny 2016. http://www.cultureplex.ca/media/publications/10.Nuevas_Tecnologias_y_Patrimonio_Cultural_Mas_Alla_de_la_Digitalizacion.pdf

Mandil, Maria. *L'inventari de recursos turístics a l'àmbit local: metodologia per a l'inventari dels recursos naturals i culturals per a la Carta Europea de Turisme Sostenible al Parc Natural del Montseny*. Universitat de Girona, 2012. <http://dugi-doc.udg.edu//handle/10256/10275>

Muñoz, María, et al. *Catálogo de buenas prácticas en materia de accesibilidad en espacios naturales protegidos*. Ed. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid: Gráfica Futura, 2007. EUROPARC-España. Ed. Oficina Tècnica d'EUROPARC-España. 2007. EUROPARC-España. 16 juny 2016. http://www.redeuroparc.org/documentos_anexos/Publicaciones/ligadas_a_plan_de_accion/manual_5.pdf

Ortega, Juanjo, et al. *Evaluación del papel que cumplen los equipamientos de uso público en los espacios naturales protegidos*. Ed. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid: Gráfica Futura, 2006. EUROPARC-España. Ed. Oficina Tècnica d'EUROPARC-España. 2006. EUROPARC-España. 16 juny 2016. http://www.redeuroparc.org/documentos_anexos/Publicaciones/ligadas_a_plan_de_accion/manual_3.pdf

Patin, Valéry. *Tourisme et patrimoine*. 1a ed. Études de la documentation française. París: La documentacions francesa, 2005.

Pledeja'l, Antoni. *St. Quirze Safaja. Un poble de frontera*. 1a ed. Barcelona: Amalgama Edicions, 2009

Soler, Jordi. *La política de protecció d'espais naturals de la Diputació de Barcelona*. 1a ed. Estudis - Sèrie Territori 8. Barcelona: Diputació de Barcelona, 2010.

Soler, Jordi, i Damià Moragues. *La gestió del turisme als espais naturals*. 1a ed. Documents de Treball - Sèrie Territori 28. Barcelona: Diputació de Barcelona, 2015.

Tolón, Alfredo, i Lastra Xavier. "Los espacios naturales protegidos: Concepto, evolución y situación actual en España". M+A Revista Electrónica de Medioambiente. núm. 5. 28 juliol 2008. 16 juny 2016. <https://www.ucm.es/data/cont/media/www/pag-41228/ART%20A.TOLON%20X.%20LASTRA.pdf>

- Legislació

Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'Espais d'Interès Natural. DOGC núm. 1714 (1993).

Decret Legislatiu 1/2010, de 3 d'agost, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'Urbanisme. DOCG núm. 5686 (2010).

Directiva 79/409 / CEE del Consell, de 2 d'abril de 1979, relativa a la conservació de les aus silvestres. DO núm. 103 (1979).

Directiva 92/43 / CEE del Consell, de 21 de maig de 1992, relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i flora silvestres. DO núm. L206 (1992).

Llei 9/1993, de 30 de setembre, del Patrimoni cultural català. DOGC núm. 1807 (1993).

Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals. DOGC núm. 556 (1985).

- Pàgines web

Ajuntament de Sant Martí de Centelles. 2016. Ajuntament de Sant Martí de Centelles. 18 juny 2016. <http://www.santmarticentelles.cat>

Ajuntament de Sant Quirze Safaja. 2016. Ajuntament de Sant Quirze Safaja. 18 juny 2016. <http://www.santquirzesafaja.es>

Atles del Turisme de Catalunya. Mapa nacional de l'oferta i els productes turístics. 2016. Generalitat de Catalunya - Departament d'Innovació, Universitats i Empresa. <http://www.ub.edu/mapaturismecat/ARTS/000.html>

Defensa del Patrimoni Natural a Catalunya: Bloc sobre les polítiques de gestió del Patrimoni Natural a Catalunya. Josep Germain. 2016. Wordpress. <https://defensapatrimoninatural.wordpress.com>

Els Cingles de Bertí. Jesús Cano. 2016. Blogspot. 18 juny 2016. <http://cinglesdeberti.blogspot.com.es>

Generalitat de Catalunya - Departament de Territori i Sostenibilitat. 2016. Generalitat de Catalunya. 16 juny 2016. <http://territori.gencat.cat/ca/inici/>

Google Maps. 2016. Google. 18 juny 2016. <https://www.google.com/maps/>

Govern d'Espanya - Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient. 2016. Govern d'Espanya. 18 juny 2016. <http://www.magrama.gob.es/es/>

Govern d'Espanya - Ministeri d'Educació, Cultura i Esport. 2016. Govern d'Espanya. 18 juny 2016. <http://www.mecd.gob.es/portada-mecd/>

Guia oficial d'establiments turístics. 2016. Generalitat de Catalunya. 18 juny 2016. <http://establimentsturistics.gencat.cat/rtcwebguies/AppJava/index.jsp>

IDESCAT. 2016. Generalitat de Catalunya – Institut d'Estadística de Catalunya. 18 juny 2016. <http://www.idescat.cat/>

Mancomunitat Intermunicipal de la Vall del Tenes. 2016. Ajuntaments de Bigues i Riells, Santa Eulàlia de Ronçana, Lliçà d'Amunt i Lliçà de Vall. 18 juny 2016. <http://www.mancomunitatvalltenes.cat>

Natura 2000 - Environment – European Commission. 2016. Comissió Europea. 16 juny 2016. http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm

Parcs de Catalunya. 2016. Generalitat de Catalunya - Departament de Territori i Sostenibilitat. 16 juny 2016. <http://parcsnaturals.gencat.cat>

Parcs de Catalunya. Xarxa de Parcs Naturals. 2016. Diputació de Barcelona. 16 de juny 2016. <http://parcs.diba.cat>

Patrimoni cultural. 2016. Diputació de Barcelona. 16 juny 2016. <http://patrimonicultural.diba.cat/>

Sagalés. 2016. Sagalés. 18 juny 2016. <http://www.sagales.com>

Turisme i Agenda prop de Barcelona - Barcelona és molt més. 2016. Diputació de Barcelona. 18 juny 2016. <http://www.barcelonaesmoltmes.cat>

Turisme Vallès. 2016. Consell Comarcal del Vallès Oriental. 16 juny 2016. <http://www.turismevalles.com/ca>

- Mapes

Cingles de Bertí. Mapa. Barcelona: Alpina, 2005.

ANNEXOS

1. PICTOGRAMES DELS MAPES

Estació de tren

Estació d'autobusos

Aparcament

Punt d'Informació turística

Establiment de restauració

Allotjament

Mirador

Àrea recreativa

Àrea de pícnic

Zona d'escalada

Parada d'autobús proposada pel pla

Zona d'aparcament proposada pel pla

Punt d'informació turística proposat pel pla

Mirador proposat pel pla

Zona de restauració proposada pel pla

Zona de pícnic proposada pel pla

Punt de servei de préstec gratuït de material adaptat proposat pel pla

Centre d'interpretació del territori proposat pel pla

Escola de natura proposada pel pla

2. LLISTAT D'ESTABLIMENTS D'ALLOTJAMENT

HOTELS	Categoria	Places	Terme municipal	Localització	Distància respecte l'accés principal (amb cotxe)
Hostal Rural Mas Blanc	P	16	Sant Martí de Centelles	Carretera C-1413b Km. 10 (Pla de la Garga)	Al Pla de la Garga
Hotel Molí de la Torre	H****	26	Bigues i Riells	Bigues	A 15 Km. de Sant Miquel del Fai (4 Km. a peu)
Fonda Safaja	H*	10	Sant Quirze de Safaja	Nucli urbà	A 8 Km. de Sant Miquel del Fai
L'Hostalet de la Merceria	H**	5	Figaró-Montmany	El Figaró	A 5 Km. de Montmany
Hostal l'Esquella	P	15	Aiguafreda	Nucli urbà	A 12 Km. de Montmany
Hostal Santa Coloma	P	24	Centelles	Nucli urbà	A 7 Km. de Sant Martí Sesperxes
Hotel Blancafort Spa Termal	H*****	280	La Garriga	Nucli urbà	A 9 Km. del Santuari de Puiggraciós
Sono Apartaments	HA**	13	La Garriga	Els Tremolencs	A 5 Km. del Santuari de Puiggraciós
Hotel Edelweiss	H****	8	La Garriga	Nucli urbà	A 9 Km. del Santuari de Puiggraciós
Hotel Calàbria	H**	14	La Garriga	Nucli urbà	A 9 Km. del Santuari de Puiggraciós
Hotel Balneari Termes la Garriga	H*****	41	La Garriga	Nucli urbà	A 9 Km. del Santuari de Puiggraciós
TOTAL	11	452			

ALLOTJAMENT RURAL	Tipus i categoria	Places	Terme municipal	Localització	Distància respecte l'accés principal (amb cotxe)
Can Mestres	MV 	8	L'Ametlla del Vallès	El Serrat de l'Ocata	A 1 Km. del Santuari de Puiggraciós
Masia Barnils	MV	6	Sant Quirze de Safaja	Serra de Barnils	A 10 Km. de Sant Miquel del Fai
Can Batlles	MV 	4	Bigues i Riells	Sant Miquel del Fai i valls de Riells	A 14 Km. de Sant Miquel del Fai (3 Km. a peu)

La Polvoreria	MV 	10	Bigues i Riells	Bigues	A 15 Km. de Sant Miquel del Fai (4 Km. a peu)
Can Gual (2 estances indep.)	MV	12	L'Ametlla del Vallès	Carretera BP-1432 Km. 27 (entre l'Ametlla i Bigues)	A 8 Km. del Santuari de Puiggraciós
Can Fàbregas del Bosc	MV 	8	L'Ametlla del Vallès	Urb. el Pinar i el Portús	A 9 Km. del Santuari de Puiggraciós
Can Grau de Vallcàrquera (2 estances indep.)	MV 	19	Figaró-Montmany	Vallcàrquera	A 9 Km. de Montmany
El Folló	M	15	Tagamanent	Afores de Tagamanent	A 9 Km. de Montmany
Mas Vinyoles	MV	10	Centelles	Afores de Centelles	A 5 Km. de l'església parroquial de Sant Martí
TOTAL	11	92			

CÀMPINGS	Categoria	Places	Terme municipal	Localització	Distància respecte l'accés principal (amb cotxe)
Càmping l'Illa	2a	390	Sant Quirze Safaja	Dins l'espai PEIN	A 9 Km. del Santuari de Sant Miquel del Fai
Càmping Puigsagordi	2a	300	Centelles	Afores de Centelles	A 8 Km. de Sant Miquel Sesperxes
Càmping l'Avencó	3a	195	Tagamanent	Vall de l'Avencó	A 14 Km. de Sant Miquel Sesperxes (6 Km. a peu)
TOTAL	3	885			

HABITATGES D'ÚS TURÍSTIC	Categoria	Places	Terme municipal	Localització	Distància respecte l'accés principal (amb cotxe)
Casa Pau Giol	Sense categoria	8	Centelles	Nucli urbà	A 5 Km. del Pla de la Garga
Cal Musich	Sense categoria	7	Tagamanent	Afores de Tagamanent	A 7 Km. de Montmany
Ca Pere Moliner	Sense categoria	5	Tagamanent	Afores de Tagamanent	A 7 Km. de Montmany
Apartament econòmic	Sense categoria	9	La Garriga	Nucli urbà	A 9 Km. del Santuari de Puiggraciós
Apartament superior	Sense categoria	9	La Garriga	Nucli urbà	A 9 Km. del Santuari de Puiggraciós
TOTAL	5	38			

3. LLISTAT D'ESTABLIMENTS DE RESTAURACIÓ

ESTABLIMENT	Localització	Localització	Distància respecte l'accés principal més proper (amb cotxe)
Bar de Sant Miquel del Fai	Bigues i Riells	Sant Miquel del Fai	A Sant Miquel del Fai
La Sala de Can Sabater	Bigues i Riells	Riells del Fai	A 14 Km. de Sant Miquel del Fai (2 Km. a peu)
Can Oliveras	Bigues i Riells	Riells del Fai	A 14 Km. de Sant Miquel del Fai (2 Km. a peu)
Celleret de la Rosa	Bigues i Riells	Riells del Fai	A 14 Km. de Sant Miquel del Fai (2 Km. a peu)
Font de la Pineda	Bigues i Riells	Vall de Sant Miquel	A 15 Km. de Sant Miquel del Fai (1,5 Km. a peu)
La Parada	Bigues i Riells	Carretera BP-1432 Km. 22 (trençall de Riells del Fai)	A 14 Km. de Sant Miquel del Fai (3 Km. a peu)
Can Traver	Bigues i Riells	Bigues	A 14 Km. de Sant Miquel del Fai
Restaurant el Mirador del Fai	Sant Quirze Safaja	Carretera C-1413b Km. 6 (al trençall en direcció St. Miquel del Fai)	A 4 Km. de Sant Miquel del Fai
Restaurant El Revolt	Sant Quirze Safaja	Carretera C-1413b Km. 4	A 8 Km. del Santuari de Sant Miquel del Fai
Bar Restaurant Càmping l'Illa	Sant Quirze Safaja	Carretera C-1413b Km. 4	A 8 Km. del Santuari de Sant Miquel del Fai
Restaurant la Masia	Sant Quirze Safaja	Carretera C-1413b Km. 2	A 10 Km. del Santuari de Sant Miquel del Fai
Restaurant Can Tastet	Sant Feliu de Codines	Nucli urbà	A 8 Km. de Sant Miquel del Fai
Restaurant Tr3s Tombs	Sant Feliu de Codines	Nucli urbà	A 7 Km. de Sant Miquel del Fai
Restaurant Cal Pere	Sant Feliu de Codines	Nucli urbà	A 7 Km. de Sant Miquel del Fai
Bar - Restaurant la Cantonada del Castanyer	Sant Feliu de Codines	Nucli urbà	A 7 Km. de Sant Miquel del Fai
Bar - Restaurant Can Vidal	Sant Feliu de Codines	Nucli urbà	A 7 Km. de Sant Miquel del Fai
Bar - Restaurant La Fonteta	Sant Feliu de Codines	Nucli urbà	A 7 Km. de Sant Miquel del Fai
Bar - Restaurant Cim d'Àligues	Sant Feliu de Codines	Cim d'Àligues	A 8 Km. de Sant Miquel del Fai
Fonda Safaja	Sant Quirze Safaja	Nucli urbà	A 8 Km. del Santuari de Sant Miquel del Fai

Restaurant Can Sous	Figaró - Montmany	Urb. el Serrat de l'Ametlla	A 3 Km. del Santuari de Puiggraciós
Restaurant La Cuspineda	Figaró - Montmany	Afores del Figaró	A 4 Km. de Montmany
Restaurant Ca la Consol	Figaró - Montmany	El Figaró	A 5 Km. de Montmany
Bar Cal Pep	Figaró - Montmany	El Figaró	A 5 Km. de Montmany
Bar - Restaurant El Cau	Figaró - Montmany	El Figaró	A 5 Km. de Montmany
Restaurant Tennis Tagamanent	Tagamanent	Nucli urbà	A 7 Km. de Montmany
Restaurant Mas Blanc	Sant Martí de Centelles	Carretera C-1413b Km. 10 (Pla de la Garga)	A 3 Km. de Sant Miquel Sesperxes
Can Canal	Sant Martí de Centelles	Valldaneu	A 3 Km. del Pla de la Garga
Bar del poble	Sant Martí de Centelles	Nucli urbà	A 3 Km. del Pla de la Garga
Bar de l'estació	Sant Martí de Centelles	Nucli urbà	A 3 Km. del Pla de la Garga
Bar El Racó	Aiguafreda	Nucli urbà	A 4 Km. del Pla de la Garga
Ca l'Aina Cafè - Restaurant	Aiguafreda	Nucli urbà	A 4 Km. del Pla de la Garga
Hostal L'Esquella	Aiguafreda	Nucli urbà	A 4 Km. del Pla de la Garga
Restaurant Bar Els Traginers	Aiguafreda	Nucli urbà	A 4 Km. del Pla de la Garga
El Desmai	Aiguafreda	Nucli urbà	A 4 Km. del Pla de la Garga
Frankfurt Catalunya	Aiguafreda	Nucli urbà	A 4 Km. del Pla de la Garga
La Terrassa	Aiguafreda	Nucli urbà	A 4 Km. del Pla de la Garga
El Centre	Aiguafreda	Nucli urbà	A 4 Km. del Pla de la Garga

4. INVENTARI DE RECURSOS TURÍSTICS

Nom del recurs	Casa del Priorat de Sant Miquel del Fai		Codi: 001
Localització	Sant Miquel del Fai (Bigues i Riells)		
Categoria	Recurs cultural		
Tipus	Patrimoni material		
Subtipus	Edificis arquitectònics		
Ús actual	Espai per a celebració d'esdeveniments		
Descripció i singularitats	<p>Edifici central, datat del segle XV, de l'antic recinte monàstic de Sant Miquel del Fai. Aquest monestir, però, fou fundat molt abans, al segle X pel comte Gombau de Besora i la seva tradició religiosa es remunta a temps pagans.</p> <p>Situada sobre una cinglera, es tracta d'una de les construccions més ben conservades i més representatives de l'estil gòtic català, motiu pel qual ha estat objecte de registre i catalogat com a Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN).</p> <p>L'edifici, format per dues plantes nobles i una golfa, va acollir la casa del prior i les dependències dels monjos en l'època en què el monestir de Sant Miquel del Fai va viure el seu màxim esplendor. Més endavant va ser una fonda que rebia els viatgers que passaven per la contrada. Fins fa ben poc era un restaurant i actualment l'espai es lloga per a celebracions d'esdeveniments.</p> <p>La porta d'accés, orientada a llevant, és adovellada. Són característics els finestrals d'arc lobulat amb una punta d'ametlla, partits per una o dues columnes.</p>		
Calendari i horari	<ul style="list-style-type: none"> - Mesos de gener, febrer, novembre i desembre: De dimarts a diumenge de 10h. a 16:30h. - Mesos de març i octubre: De dimarts a dissabte de 10h. a 16:30h. i diumenges i festius de 10h. a 17:30h. - Mesos d'abril, maig, juny i setembre: De dimarts a dissabte de 10h. a 17:30h. i diumenges i festius de 10h. a 18:30h. - Mes de juliol: De dimarts a diumenge de 10h. a 18:30h. - Mes d'agost: Tots els dies de 10h. a 18 :30h. 		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Altres: Lloguer de l'edifici per a esdeveniments
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Espai Natural Sant Miquel del Fai		
Jerarquia	3		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia

Nom del recurs	Església troglodítica de Sant Miquel		Codi: 002
Localització	Sant Miquel del Fai (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	Espai destinat a la cultura i el lleure		
Descripció i singularitats	<p>Església romànica del segle X, única a Catalunya, ja que es troba construïda íntegrament sota d'una balma. Es creu que abans de la construcció romànica que ha arribat fins als nostres dies, aquest petit espai era ja usat com a lloc de culte, primer acollint ritus pagans i després adoptat per l'Església per a les seves celebracions religioses.</p> <p>És d'una sola nau rectangular i conté una petita cripta i tres capelles laterals, una de les quals conté la talla gòtica, d'alabastre, datada d'entre els segles XIV i XV de la Mare de Déu del Fai. A l'interior també s'hi poden observar les tombes dels antics priors, una creu processional d'orfebreria del segle XII, la làpida sepulcral del comte d'Ausona, Guillem Berenguer, datada del segle XI, i una gerra de ceràmica vidriada trobada a la base de l'altar que data del segle XII i que servia probablement de reliquiari, ja que s'hi van trobar ossos. Es poden veure diferents estils arquitectònics que reflecteixen l'evolució d'aquesta església al llarg de la història: A l'exterior hi ha la porta d'entrada romànica amb arc de mig punt, i a l'interior hi ha el presbiteri gòtic del segle XV i de forma troncopiramidal, amb columnes que sustenten arcs ogivals. A l'exterior també destaca el campanar d'espadanya amb les campanes trencades.</p>		
Calendari i horari	<ul style="list-style-type: none"> - Mesos de gener, febrer, novembre i desembre: De dimarts a diumenge de 10h. a 16:30h. - Mesos de març i octubre: De dimarts a dissabte de 10h. a 16:30h. i diumenges i festius de 10h. a 17:30h. - Mesos d'abril, maig, juny i setembre: De dimarts a dissabte de 10h. a 17:30h. i diumenges i festius de 10h. a 18:30h. - Mes de juliol: De dimarts a diumenge de 10h. a 18:30h. - Mes d'agost: Tots els dies de 10h. a 18 :30h. 		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Requereix entrada
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Espai Natural Sant Miquel del Fai		
Jerarquia	3		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia

Nom del recurs	Ermita de Sant Martí del Fai			Codi: 003
Localització	Sant Miquel del Fai (Bigues i Riells)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Espai destinat a la cultura i el lleure			
Descripció i singularitats	<p>Ermita romànica datada del segle XII que aprofita la planta i part dels murs d'una capella anterior referenciada per primera vegada el 878. És de nau única amb absis semicircular cobert amb volta apuntada, al qual s'hi han reproduït recentment unes pintures d'estil gòtic lineal del segle XIV que foren arrencades el 1967 per passar a una col·lecció particular. Té com a característiques l'entrada lateral d'arc de mig punt situada a migdia, una finestreta en forma de creu en el mur de ponent i les restes de la base d'un campanar d'espadanya de dues obertures ubicat sobre l'absis a la banda de llevant.</p>			
Calendari i horari	<ul style="list-style-type: none"> - Mesos de gener, febrer, novembre i desembre: De dimarts a diumenge de 10h. a 16:30h. - Mesos de març i octubre: De dimarts a dissabte de 10h. a 16:30h. i diumenges i festius de 10h. a 17:30h. - Mesos d'abril, maig, juny i setembre: De dimarts a dissabte de 10h. a 17:30h. i diumenges i festius de 10h. a 18:30h. - Mes de juliol: De dimarts a diumenge de 10h. a 18:30h. - Mes d'agost: Tots els dies de 10h. a 18 :30h. 			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Requereix entrada	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Espai Natural Sant Miquel del Fai			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Cova de Sant Miquel		Codi: 004
Localització	Sant Miquel del Fai (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Coves		
Descripció i singularitats	<p>Passadís interior originat com a resultat del creixement d'una cortina de travertí al qual s'accedeix mitjançant una escala que baixa per la cinglera.</p> <p>Es troba sota el Salt d'aigua del Tenes i és per això que hi abunda l'aigua, que regalima constantment a les parets rocoses formant estalactites i estalagmites. També s'hi han format petits estanys.</p> <p>Una llegenda diu que al fons de la cova hi ha un palau on hi viu una donzella.</p>		
Calendari i horari	<ul style="list-style-type: none"> - Mesos de gener, febrer, novembre i desembre: De dimarts a diumenge de 10h. a 16:30h. - Mesos de març i octubre: De dimarts a dissabte de 10h. a 16:30h. i diumenges i festius de 10h. a 17:30h. - Mesos d'abril, maig, juny i setembre: De dimarts a dissabte de 10h. a 17:30h. i diumenges i festius de 10h. a 18:30h. - Mes de juliol: De dimarts a diumenge de 10h. a 18:30h. - Mes d'agost: Tots els dies de 10h. a 18 :30h. 		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Requereix entrada
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat, Ajuntament de Bigues i Riells		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Cova de les Tosques		Codi: 005
Localització	Sant Miquel del Fai (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Coves		
Descripció i singularitats	<p>Passada l'Ermita de Sant Martí es troba aquesta cova de diferents passadissos, formada per la dissolució de la massa de travertí que serveix de suport a la plataforma on s'assenta l'Ermita de Sant Martí. S'hi observen estalactites i estalagmites.</p> <p>Hi ha una llegenda que diu que aquesta cova era utilitzada per un pastor que portava menjar a uns cristians que es refugiaven al Fai mentre eren assetjats pels moros.</p>		
Calendari i horari	<ul style="list-style-type: none"> - Mesos de gener, febrer, novembre i desembre: De dimarts a diumenge de 10h. a 16:30h. - Mesos de març i octubre: De dimarts a dissabte de 10h. a 16:30h. i diumenges i festius de 10h. a 17:30h. - Mesos d'abril, maig, juny i setembre: De dimarts a dissabte de 10h. a 17:30h. i diumenges i festius de 10h. a 18:30h. - Mes de juliol: De dimarts a diumenge de 10h. a 18:30h. - Mes d'agost: Tots els dies de 10h. a 18 :30h. 		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Requereix entrada
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat, Ajuntament de Bigues i Riells		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Llac de les Monges		Codi: 006
Localització	Sant Miquel del Fai (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Llacs i estanys		
Descripció i singularitats	<p>Petit estany amagat sota la roca. Als seus voltants s'hi poden observar travertins en formació.</p> <p>El seu nom recorda la llegenda del convent de monges de Sant Miquel.</p>		
Calendari i horari	<ul style="list-style-type: none"> - Mesos de gener, febrer, novembre i desembre: De dimarts a diumenge de 10h. a 16:30h. - Mesos de març i octubre: De dimarts a dissabte de 10h. a 16:30h. i diumenges i festius de 10h. a 17:30h. - Mesos d'abril, maig, juny i setembre: De dimarts a dissabte de 10h. a 17:30h. i diumenges i festius de 10h. a 18:30h. - Mes de juliol: De dimarts a diumenge de 10h. a 18:30h. - Mes d'agost: Tots els dies de 10h. a 18 :30h. 		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Requereix entrada
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat, Ajuntament de Bigues i Riells		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Pas de la Foradada		Codi: 007
Localització	Sant Miquel del Fai (Sant Quirze Safaja)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Elements arquitectònics		
Ús actual	Espai de comunicació		
Descripció i singularitats	Arcada de mig punt feta de pedra situada a una obertura entre roques a través de la qual s'accedeix al monestir de Sant Miquel del Fai. Sobre l'arcada hi ha una làpida i un escut. Es va construir al segle XVI, juntament amb el Pont del Rossinyol, per millorar l'accés al monestir de Sant Miquel del Fai.		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Espai Natural Sant Miquel del Fai		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Pont del Rossinyol		Codi: 008
Localització	Sant Miquel del Fai (Sant Quirze de Safaja)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Elements arquitectònics		
Ús actual	Pont		
Descripció i singularitats	Pont del segle XVI construït per millorar l'accés al monestir de Sant Miquel del Fai i que travessa l'antic riu Rossinyol. Està format per un arc de mig punt rebaixat i la seva calçada és de doble pendent. El pont té trams fets amb còdols, llosetes de pedra i amb llambordins. Cal destacar les trompes, a costat i costat, que actuen com a descàrrega de l'arc.		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Pública		
Organisme responsable	Ajuntament de Sant Quirze de Safaja		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Salt d'aigua del Rossinyol			Codi: 009
Localització	Sant Miquel del Fai (Bigues i Riells)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Salts d'aigua			
Descripció i singularitats	El salt se situa en el moment en què l'aigua del riu Rossinyol es precipita des dels Cingles de Bertí fins a la Vall de Sant Miquel, formant una cortina d'aigua de gairebé 100 metres, al costat de l'església de Sant Miquel. Només hi circula aigua en èpoques de pluja.			
Calendari i horari	Mesos de gener, febrer, novembre i desembre: De dimarts a diumenge de 10h. a 16:30h. Mesos de març i octubre: De dimarts a dissabte de 10h. a 16:30h. i diumenges i festius de 10h. a 17:30h. Mesos d'abril, maig, juny i setembre: De dimarts a dissabte de 10h. a 17:30h. i diumenges i festius de 10h. a 18:30h. Mes de juliol: De dimarts a diumenge de 10h. a 18:30h. Mes d'agost: Tots els dies de 10h. a 18 :30h.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Requereix entrada	
Propietat	Pública			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat, Ajuntament de Bigues i Riells			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Roca Grossa

Nom del recurs	Salt d'aigua del Tenes		Codi: 010
Localització	Sant Miquel del Fai (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Salts d'aigua		
Descripció i singularitats	<p>Consecució de tres salts que se situen en el moment en què l'aigua del riu Tenes es precipita des del Cingle de Fitó (la continuïtat cap a ponent dels Cingles de Bertí) fins a la Vall de Sant Miquel, formant una cortina d'aigua de gairebé 100 metres.</p> <p>Es pot passar per darrere el salt d'aigua a través del camí principal.</p> <p>Al seu voltant s'hi poden observar travertins que es formen pel degoteig constant d'aigua amb calç sobre vegetals que s'acaben petrificant.</p>		
Calendari horari	<p>Mesos de gener, febrer, novembre i desembre: De dimarts a diumenge de 10h. a 16:30h.</p> <p>Mesos de març i octubre: De dimarts a dissabte de 10h. a 16:30h. i diumenges i festius de 10h. a 17:30h.</p> <p>Mesos d'abril, maig, juny i setembre: De dimarts a dissabte de 10h. a 17:30h. i diumenges i festius de 10h. a 18:30h.</p> <p>Mes de juliol: De dimarts a diumenge de 10h. a 18:30h.</p> <p>Mes d'agost: Tots els dies de 10h. a 18 :30h.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Requereix entrada
Propietat	Pública		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat, Ajuntament de Bigues i Riells		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Riu Rossinyol o Torrent de la Roca Gironella		Codi: 011
Localització	Al llarg de la BV-1485, des del trencall de la C-1413b en direcció Sant Miquel del Fai fins a l'inici de la Vall de Sant Miquel		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Rius i rieres		
Descripció i singularitats	El riu té una longitud de 4,5 Km. Neix per la unió de diversos torrents al terme de Sant Quirze de Safaja, dins l'àmbit de l'espai PEIN dels Cingles de Bertí, i desemboca al riu Tenes, després que les seves aigües es precipitin pel Salt del Rossinyol, al santuari de Sant Miquel del Fai. El riu té un marcat caràcter mediterrani; només porta aigua quan plou.		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Pública		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat, Ajuntament de Sant Quirze de Safaja		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Roca Gironella			Codi: 012
Localització	A 1 Km. de Sant Miquel del Fai per la BV-1485, en direcció a la C-1413b, sentit Centelles (Sant Quirze de Safaja)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Salts d'aigua			
Descripció i singularitats	Cavitat poc profunda però de gran alçada formada per materials de l'Eocè mitjà. Les aigües del Rossinyol es precipiten en èpoques de pluges abundants per la balma formant un salt de 37 metres. S'hi pot practicar escalada i ràpel.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Sant Quirze Safaja			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Roure de Sant Miquel del Fai			Codi: 013
Localització	Baixant pel Camí de Sant Miquel en direcció Riells del Fai (Bigues i Riells			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Flora i fauna Arbres monumentals			
Descripció i singularitats	Roure centenari supervivent dels incendis de la zona. Es tracta d'un arbre emblemàtic des del qual es pot veure, sobre la Vall de Sant Miquel, el Salt d'aigua del Tenes i l'antic monestir de Sant Miquel del Fai. Té com a singularitat que la soca s'aferra al camí i el tronc fa la forma d'una paràbola.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Cingles de Bertí			Codi: 014
Localització	Entre la Vall del Congost i Sant Miquel del Fai (Vallès Oriental, Osona i Moianès)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: cingleres			
Descripció i singularitats	<p>La cinglera, formada per un relleu en cuesta, separa la plana del Vallès i l'altiplà del Moianès.</p> <p>El sòcol de la cinglera està format per una seqüència de materials triàsics d'origen fluvial (Buntsandstein) i d'origen marí (Muschelkalk). D'aquest sòcol s'aixequen les parets verticals que conformen la cinglera, la part inferior de la qual està formada per dipòsits fluvials vermelloso (lutites, gresos i conglomerats continentals) del Paleocè i la part superior, que forma els escarpaments de la cinglera, per materials calcaris grisosos (gresos calcaris, lutites i conglomerats marins) resultat de la sedimentació marina durant l'eocè.</p> <p>Per altra banda, la dissolució de materials carbonats, calcàries, dolomies i gresos i lutites amb ciment calcari, dona lloc a formes de relleu càrstiques: balmes, coves, avencs i petits engorjats als torrents.</p> <p>A part de l'interès geològic que desperta, cal destacar que el sistema de cinglera és un espai de nidificació d'aus rupícoles i fauna cavernícola.</p> <p>La cinglera dona nom a l'espai PEIN designat l'any 2002 per la Generalitat de Catalunya.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Deficient	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i ajuntaments de Figaró - Montmany, Sant Quirze Safaja, Bigues i Riells i Sant Martí de Centelles			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	El Clascar o Castell de Bertí		Codi: 015
Localització	A 0,75 Km. de l'església de Sant Pere de Bertí (Sant Quirze de Safaja)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	En desús		
Descripció i singularitats	<p>Es tracta d'una masia del segle XIV, encara que s'ha trobat documentació de l'any 978 identificant-lo amb un castell medieval amb el nom de Castell de Bertí, motiu pel qual es tracta d'un Bé Cultural d'Interès Nacional. L'edifici va pertànyer originàriament a la família Centelles, una dinastia de la més alta noblesa del Principat de Catalunya. L'edifici actual, d'estil neogòtic, és fruit d'una reforma que es va realitzar l'any 1925 a l'antiga masia, annexant una torre de planta circular amb corsera i ampliant la construcció amb dos cossos més. En l'arquitectura hi trobem elements gòtics originals i importats i altres elements incorporats durant la reforma que imiten l'estil romànic, gòtic i àrab. El cos de llevant correspondria a la masia original, de planta baixa i primer pis i amb tres crugies paral·leles, i el cos de ponent, annexat posteriorment a la masia, té planta baixa, primer i segon pis, i s'aixeca sobre un sòcol de carreus. Cal destacar també una capelleta dedicada al Sant Crist, de planta circular construïda damunt d'un pòdium. Originalment, però, estava envoltada d'unes columnes que simulaven un templet romà. La capelleta va ser erigida durant la restauració de 1925 i es troba localitzada al costat de la construcció principal. Davant la façana principal del castell hi ha unes construccions de planta quadrada annexades entre elles que podrien haver correspost a les dependències agrícoles i ramaderes de l'antiga masia. Actualment l'edifici conserva força bé la seva estructura, però el seu interior està en estat ruïnós. A més a més, bona part dels elements arquitectònics exteriors han estat espoliats.</p>		
Estat actual de conservació	Deficient	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Propietari		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Església de Sant Pere de Bertí			Codi: 016
Localització	A 6 Km de la C-1413b, Km 11'2, en direcció sud (Sant Quirze de Safaja)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Església			
Descripció i singularitats	<p>Església tardoromànica que data d'entre els segles XIII i XV, encara que la primera construcció de culte religiós apareix referenciada per primera vegada en un document de 1031.</p> <p>Es tracta d'una construcció probablement construïda sobre un temple anterior, i és d'una única nau de planta quadrangular i presbiteri quadrat, cobert amb volta apuntada. El cor, orientat a ponent, està sostingut per una volta catalana. Posteriorment s'hi va afegir una capella lateral amb volta de creueria i una sagristia. El campanar d'espadanya, ubicat sobre el mur de ponent, es va introduir més tard i ha estat força modificat des de l'inicial. El campanar va perdre les quatre campanes durant la guerra civil. Actualment, però, hi ha una campana que fou instal·lada el 1998.</p> <p>A l'interior hi ha exposades restes de fòssils i restes del paleolític, ceràmica neolítica, medieval, i fins a ceràmica catalana del segle XVIII. Tots aquests objectes es van trobar als voltants de l'església.</p> <p>La porta d'accés és adovellada i es troba a migjorn. A llevant hi ha la sagristia i el cementiri i a l'angle sud-oest es conserva un comunidor, restaurat recentment.</p> <p>L'església fou el centre religiós de Bertí, aquest poble rural compost per masies dispersades per la zona, les quals, bona part d'elles, es troben actualment abandonades i en estat ruïnós.</p>			
Calendari i horari	Durant l'Aplec de Sant Pere (primer diumenge després del 29 de juny)			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Bisbat de Vic – Arxiprestat del Moianès			
Organisme responsable	Parròquia de Sant Quirze Safaja			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Rectoria de Sant Pere de Bertí			Codi: 017
Localització	Al costat de l'església de Sant Pere de Bertí (Sant Quirze de Safaja)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Segona residència			
Descripció i singularitats	<p>Edifici annex a l'església de Sant Pere de Bertí construït entre els segles XVI i XVII.</p> <p>Està format per un seguit de cossos rectangulars. La façana principal, orientada en direcció sud-oest, la conformen tres cossos. Al del centre hi ha la porta d'entrada, dovellada i amb volta d'arc de mig punt, sobre la qual hi ha una finestra amb llinda i brancals de pedra. Al de l'esquerra hi ha finestres amb llinda de fusta, i sobre aquestes un balcó. Al de la dreta s'hi pot veure un rellotge de sol de l'any 2000, al costat del qual hi ha una finestra balconada i sota d'aquesta una altra obertura amb llinda de fusta i maons cuits.</p> <p>La part oposada a la façana principal és de planta baixa, primer pis i golfes i conté finestres petites amb llindes de pedra i fusta i brancals.</p> <p>Els murs són de pedra i l'arrebossat està força desgastat.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Cal Magre			Codi: 018
Localització	A 150 metres en direcció est de l'Església de Sant Pere de Bertí. Al costat de Ca l'Escolà (Sant Quirze de Safaja)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Segona residència			
Descripció i singularitats	<p>La masia, probablement construïda entre els segles XVII i XVIII, està formada principalment per dos cossos de planta quadrada. El que s'enganxa a Ca l'Escola té la teulada a doble vessant i és on s'hi troba la façana principal, orientada a sud-est, que està arrebossada i conté a la planta baixa la porta d'entrada, amb llinda i brancals de pedra, una finestra d'arc de mig punt amb dovelles. Al primer pis hi ha dues finestres amb llinda i brancals.</p> <p>L'altre cos, annexat a l'anterior es veu reformat, amb murs arrebossats i alguna part feta de totxos vistos. Aquesta construcció correspondria al paller i dependències del bestiar.</p> <p>La seva construcció té lloc en un moment en què s'edifiquen noves masies i el llogaret de Bertí arriba al màxim de 26 famílies i 130 habitants el 1880.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Ca l'Escolà			Codi: 019
Localització	A 150 metres en direcció est de l'Església de Sant Pere de Bertí. Al costat de Cal Magre (Sant Quirze de Safaja)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Segona residència			
Descripció i singularitats	<p>Masia d'un sol cos de planta quadrada i teulada a doble vessant. Els seus murs són de pedra, que ha quedat descoberta a mesura que l'arrebossat ha anat caient. Es troba annexada a Cal Magre.</p> <p>A la façana principal, orientada en direcció sud-est, hi ha la porta d'entrada, amb volta de mig punt i adovellada. Sobre la porta s'hi pot veure un escut de pedra amb l'any de construcció (1691) i amb una inscripció que indica la persona que va fer construir la masia.</p> <p>Les quatre finestres del primer pis són amb llinda i brancals i les tres de la planta baixa amb maons cuits i reixa.</p> <p>La seva construcció també té lloc en un moment en què s'edifiquen noves masies i el llogaret de Bertí arriba al màxim de 26 famílies i 130 habitants el 1880.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Barnils de Bertí		Codi: 020
Localització	A 1 Km. en direcció nord de l'Església de Sant Pere de Bertí, seguint el PR-C 33 (Sant Quirze Safaja)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	En desús		
Descripció i singularitats	<p>És una de les masies històriques i rellevants de la parròquia de Bertí, encara que actualment es troba en estat ruïnós i cobert parcialment de vegetació.</p> <p>No se sap la seva data de construcció, però apareix ja citada en el fogatge de 1497.</p> <p>Aquest mas ruïnós rep el mateix nom que un altre mas ubicat a l'extrem de llevant del terme de Sant Quirze Safaja, anomenat antigament Mas Hortolà, que va ser adquirit per la família Barnils que habitava a Bertí pels volts de 1440 i actualment encara es conserva en bon estat.</p> <p>Barnils de Bertí és una masia d'un sol cos rectangular de pedra i de planta baixa i pis. Destaca la porta principal, que té brancals i una llinda de fusta emmarcada per un ribet fet amb maons cuits.</p> <p>Davant la façana principal, orientada en direcció sud-est, s'hi troben un seguit de construccions, també ruïnoses, que correspondrien als antics corrals i pallisses.</p> <p>Té bones vistes sobre els camps que envolten l'Església de Sant Pere de Bertí i la plana vallesana fins la costa barcelonina.</p>		
Estat actual de conservació	Deficient	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Propietari		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia

Nom del recurs	L'Ullar de Bertí			Codi: 021
Localització	A 3Km. en direcció oest de l'Església de Sant Pere de Bertí (Sant Quirze Safaja)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	En desús			
Descripció i singularitats	<p>És una de les masies més antigues de Bertí, documentada per primera vegada el 1279.</p> <p>Està formada per dos cossos de pedra quadrats amb teulada a doble vessant. El cos principal consta de planta baixa, primer pis i golfes, mentre que el segon només de planta baixa i primer pis.</p> <p>Les finestres són decorades amb llandes i brancals de pedra i la porta amb dovelles, de manera que formen un arc de mig punt. Sobre la porta hi ha una inscripció gravada que diu "JHS Salvador Vllar 1580" i un símbol que representa una creu emmarcada en un cercle. Els angles de la façana principal, orientada a sud-est, estan fets amb carreus.</p> <p>Davant la façana s'hi poden veure les restes dels antics corrals i a la paret orientada a sud-oest es pot veure les restes d'un forn, al costat del qual s'hi troba una porta secundària amb llinda i brancals de pedra.</p> <p>Als voltants de l'edifici s'hi observen antigues feixes i l'antic camí empedrat d'accés. És un bon mirador de la plana del Vallès fins la costa barcelonina.</p> <p>L'edifici es troba en procés de restauració.</p>			
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia

Nom del recurs	L'Onyó		Codi: 022
Localització	A 3Km. en direcció oest de l'Església de Sant Pere de Bertí (Sant Quirze Safaja)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	En desús		
Descripció i singularitats	<p>És un dels masos amb més història del Bertí. Apareix documentat per primera vegada el 1087 en una donació de terres del mas al monestir osonenc de Sant Pere de Casserres.</p> <p>La construcció principal és rectangular i amb murs poc arrebossats, amb teulada a doble vessant. Bona part del sostre s'ha ensorrat. Es poden veure encara els tradicionals embigats de fusta de la poca teulada que queda i una part de la volta catalana que separava els dos pisos de la casa (planta baixa i primer pis). Les finestres tenen una llinda de fusta i estan fetes amb maons cuits, igual que les portes.</p> <p>El cos més conservat del mas es troba davant la porta d'entrada principal de la masia, que dona al sud. Aquesta construcció, de pedra i amb teulada a única vessant, juntament amb els cossos annexos en ruïnes, formaven les corts. Aquestes construccions formen un barri amb la construcció principal.</p>		
Estat actual de conservació	Deficient	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Propietari		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	El Soler de Bertí		Codi: 023
Localització	A 2 Km. en direcció oest de l'Església de Sant Pere de Bertí (Sant Quirze Safaja)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	En desús		
Descripció i singularitats	<p>Aquesta masia és de les més antigues de Bertí, ja que apareix documentada per primera vegada en el fogatge de 1497, tot i que ha estat fortament modificada amb el pas dels segles. Si bé la masia es troba en mal estat, una restauració recent ha permès que la vegetació no acabés de cobrir-la tota.</p> <p>L'edifici actual consta de dos cossos annexos amb els murs arrebossats. El principal, amb teulada a doble vessant, té únicament una sola planta i la façana principal, orientada al sud, està formada per un portal i una finestra a cada cantó, emmarcats per totxanes. Aquesta construcció es troba en molt mal estat i amb el sostre ensorrat.</p> <p>En canvi, l'altre cos, annexat a la façana oest de l'edifici anterior, ha estat restaurat recentment. Aquest té la teulada a una sola vessant i consta de dos pisos, ja que el terreny té un nivell més baix. És per això que es pot veure un mur de pedra de contenció entre aquestes dues construccions, perpendicular als murs de la casa. Destaca un contrafort de pedra i una finestra amb una llinda que conté una decoració canopial que podria ser original de la primera construcció que hi va haver. D'altra banda, al seu costat oest encara es poden observar les restes d'un altre edifici que correspondrien als corrals.</p> <p>Els seus voltants han estat netejats després de l'incendi de 1994 i s'hi han plantat alzines i pins. També és un bon mirador de la Mola de Sant Llorenç del Munt, la de Gallifa i el Puig d'Olena.</p>		
Estat actual de conservació	Regular	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Propietari		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	El Traver		Codi: 024
Localització	A 1,5 Km. en direcció est des del Turó de les Onze Hores (Sant Quirze de Safaja)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	En desús		
Descripció i singularitats	<p>Es tracta d'un mas documentat per primera vegada en el fogatge de 1497 que respon a la tipologia de masia típica d'altiplà, amb el fet diferencial de disposar de barri i torre de defensa.</p> <p>La construcció està formada per diferents cossos quadrats annexos amb teulada a una sola vessant i murs de pedra vista. Tots els cossos, llevat del que se situa al cantó oposat a la façana principal, que té golfes, tenen planta baixa i primer pis. La façana principal, orientada en direcció sud-est, conté una porta secundària i la principal, adovellada, darrere la qual s'accedeix a un pati interior de planta quadrada, on hi ha la porta d'entrada a l'interior de la casa, també adovellada i sota un balcó sostingut per bigues de fusta. Les finestres tenen llindes i brancals, llevat de dues que es troben a la part sud-est que estan fetes de maó cuit.</p> <p>Els cossos annexos de la cara nord-oest eren destinats a les activitats agrícoles i ramaderes i actualment tenen el sostre ensorrat.</p> <p>Davant la façana s'hi poden veure les rajoles de l'era i uns cossos independents amb el sostre ensorrat, que probablement eren corrals.</p> <p>Si bé es troba abandonada, encara es troba en força bon estat de conservació.</p> <p>És un bon mirador de la plana del Vallès, la serra de Sant Llorenç del Munt i el cingle de Gallifa.</p>		
Estat actual de conservació	Regular	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Propietari		
Jerarquia	1		

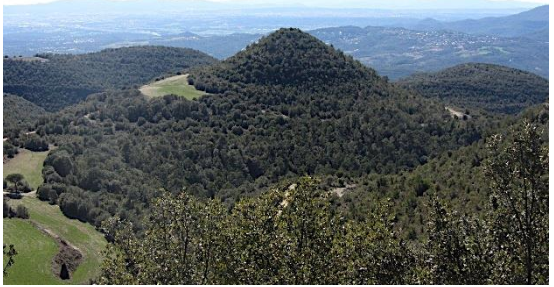
Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Cal Mestret			Codi: 025
Localització	A 1,75 Km. del Santuari de la Mare de Déu de Puiggraciós; entre el Grau del Mercader i el Clascar (Sant Quirze de Safaja)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Residencial			
Descripció i singularitats	<p>Masia datada d'entre els segles XVII i XVIII, de planta baixa i primer pis formada per dos cossos annexos, un amb teulada a doble vessant i un altre d'una sola vessant. Els murs són de pedra vista i les finestres tenen llinda de fusta.</p> <p>La seva construcció té lloc en un moment en què s'edifiquen noves masies i el llogaret de Bertí arriba al màxim de 26 famílies i 130 habitants el 1880.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Inaccessible	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de cap. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Balmes del Traver			Codi: 026
Localització	A ponent del Grau del Traver, prop del capdamunt de la cinglera (Bigues i Riells)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Coves			
Descripció i singularitats	Són unes balmes de poca fondària a 700 m. d'alçada a mitja alçada dels Cingles de Bertí. Antigament s'utilitzaven per aixopugar ramats de bestiar. S'hi poden veure bones vistes sobre la plana del Vallès i la costa de Barcelona.			
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Sant Quirze Safaja			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Puig Descalç		Codi: 027
Localització	Sector sud-oest de l'Església de Sant Pere de Bertí (Sant Quirze Safaja)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Muntanyes i turons		
Descripció i singularitats	Turó arrodonit de 848 metres d'altitud, ubicat sobre l'altiplà del Moianès. Al cim hi ha una creu, que substitueix l'original que va ser robada, i que datava de 1588 i procedia de l'Església de Sant Pere de Bertí. En un costumari parroquial de 1690 conservat a l'arxiu de Vic, consta que cada 3 de maig, dia de la Santa Creu, s'anava processionalment a aquest turó (anomenat antigament Puig Tessial) per beneir el terme. Des del cim s'observen els camps que envolten l'Església de Sant Pere de Bertí, la plana del Vallès, Barcelona i la Serralada Litoral.		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Sant Quirze Safaja		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Puiggraciós			Codi: 028
Localització	Sud-est dels Cingles de Bertí, sobre el Coll de Can Tripeta i el Santuari de Puiggraciós (límits termenals de Bigues i Riells, Sant Quirze Safaja i Figaró - Montmany)			
Categoria	Recurs natural			
Tipus	Relleu			
Subtipus	Muntanyes i turons			
Descripció i singularitats	El turó té una alçada de 808 m. i és un bon mirador de la plana del Vallès i la cinglera de Bertí. Al cim s'hi troben murs de pedra d'un antic poblat ibèric. També hi ha una torre de guaita d'estructura metàl·lica.			
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Deficient	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntaments de Bigues i Riells, Sant Quirze Safaja i Figaró - Montmany			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Puig Ciró			Codi: 029
Localització	Extrem sud-est del terme municipal de Sant Quirze de Safaja			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Muntanyes i turons			
Descripció i singularitats	<p>Muntanya de 857 m. d'alçada. És el vèrtex de l'angle de 90º que formen els Cingles de Bertí entre els termes de Sant Quirze de Safaja i Figaró-Montmany, de nord a sud, i de Sant Quirze de Safaja i Bigues i Riells, d'est a oest.</p> <p>És un bon mirador del Puiggraciós, el Coll de Can Tripeta i la Vall del Congost, a l'altre cantó de la qual hi ha el Massís del Montseny.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Sant Quirze Safaja			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Coll de Can Tripeta			Codi: 030
Localització	Entre el Puiggraciós i el Puig Ciró, separant els termes municipals de Bigues i Riells i Figaró-Montmany.			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Muntanyes i turons			
Descripció i singularitats	Coll ubicat a 750 m. d'altitud que uneix la muntanya de Puiggraciós amb els Cingles de Bertí i separa les aigües afluent del Tenes amb les del Congost.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntaments de Figaró - Montmany i Bigues i Riells			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Flora rupícola		Codi: 031
Localització	Al llarg dels espadats de Bertí (Bigues i Riells, Sant Quirze Safaja i Figaró - Montmany)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Flora i fauna Flora rupícola		
Descripció i singularitats	Els Cingles de Bertí acullen una flora molt variada però molt comuna a les zones costaneres de Catalunya (romaní, farigola, garriga, alzines, etc.). No obstant això, acull algunes espècies poc freqüents que només poden trobar-se en espais de cinglera: l'herba freixurera i la linària de cingle en els primers estrats de la cinglera i l'orella d'ós (la de la imatge) i la <i>campanula speciosa</i> en les cingleres superiors, on també hi creixen una sèrie de petites falgueres com la falzia roja o l'herba pigotera que formen una comunitat força abundant i interessant. En llocs puntuals de les roques on hi abunda l'aigua amb carbonat de calci també hi apareixen comunitats de falguera capil·lera.		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntaments de Bigues i Riells, Sant Quirze Safaja i Figaró - Montmany		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Fauna rupícola i cavernícola		Codi: 032
Localització	Al llarg dels espadats de Bertí (Bigues i Riells, Sant Quirze Safaja i Figaró - Montmany)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Flora i fauna Fauna rupícola i cavernícola		
Descripció i singularitats	<p>Com a sistema de cinglera, els Cingles de Bertí acullen espècies de fauna que habiten en roques, destacant les aus rupícoles, entre les quals hi ha l'àliga cuabarrada, el falcó pelegrí o el duc, totes espècies protegides. Totes aquestes aus es poden observar i conèixer al <i>Cim d'Àligues</i> de Sant Feliu de Codines.</p> <p>Però també, com a carst on s'hi han desenvolupat avencs i caverne hi habiten altres espècies interessants com el rat-penat de ferradura gran, o el rat-penat de cova.</p>		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntaments de Bigues i Riells, Sant Quirze Safaja i Figaró - Montmany		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Cim d'Àligues.

Nom del recurs	Santuari de Puiggraciós			Codi: 033
Localització	Al final de la Carretera de Puiggraciós (Figaró-Montmany)			
Categoria	Recurs cultural			
Tipus	Patrimoni material			
Subtipus	Edificis arquitectònics			
Ús actual	Santuari			
Descripció i singularitats	<p>Edificació de principis del segle XVIII d'estil barroc construïda en motiu de la troballa de la imatge de la Mare de Déu de Puiggraciós, una talla gòtica primitiva trobada prop del santuari i inicialment venerada a Sant Pau de Montmany. La figura ha estat restaurada recentment i encara es conserva dins l'església.</p> <p>Des del 1910 fins el 1936 va servir de parròquia de Montmany. L'any 1936, durant la Guerra Civil, el santuari va ser profanat i pràcticament destruït. L'església es va reconstruir el 1939 i és de creu llatina. Conté un cambril de planta quadrada, una cúpula sobre el creuer i un cor d'arc rebaixat i amb balustrada de fusta. La façana principal està arrebossada i conté una porta allindada i una finestra d'ull de bou, i és coronada per un campanar de cadireta d'un sol buit.</p> <p>La resta del santuari, un conjunt de cossos annexos a l'església al cantó de llevant amb obertures amb llinda i brancals, va ser reformat més tard, i actualment és ocupat per una comunitat de monges benedictines.</p> <p>Antigament hi havia una hostatgeria al costat de l'església, un escenari escollit per Raimon Caselles per a la seva novel·la <i>Els sots feréstecs</i>.</p>			
Calendari i horari	Horari de missa: <ul style="list-style-type: none"> - Dilluns i dissabtes a les 12h. - Dimarts i dijous a les 8:30h. - Dissabtes i vigílies: 12h. - Diumenges i festius: 10:30h. 			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Bisbat de Terrassa – Arxiprestat de Montbui i Puiggraciós			
Organisme responsable	Parròquia de Sant Genís de l'Ametlla			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Torre de telègraf òptic de Puiggraciós			Codi: 034
Localització	Al final de la Carretera de Puiggraciós (Figaró-Montmany)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	En desús			
Descripció i singularitats	Antiga torre de telègraf òptic construïda el 1845 en un punt estratègic, en el context de les guerres carlines. Es tracta d'un monument històric declarat Bé Cultural d'Interès Nacional. És un edifici d'un sol cos de planta quadrada. La part inferior la forma una base forma de talús des d'on s'aixequen els 3 pisos que formen la torre. La planta baixa conserva obertures d'espitllera.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Capella de Santa Maria del Puig			Codi: 035
Localització	Al final de la Carretera de Puiggraciós, sota la Torre del Telègraf de Puiggraciós (Figaró – Montmany)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	En desús			
Descripció i singularitats	<p>Capella de dimensions reduïdes de planta quadrada i sostre amb volta de mig punt. La construcció és senzilla, amb murs de pedra local i lligada amb fang, i coberta de pedres lligades amb morter de calç, a doble vessant. La porta es de fusta i amb llinda i brancals.</p> <p>S'ubica sobre el lloc on es va trobar la talla gòtica dels segles XIV-XV de la Mare de Déu de Puiggraciós, inicialment venerada a l'església de Sant Pau de Montmany, i actualment al Santuari de la Mare de Déu de Puiggraciós, ubicat a pocs metres de distància.</p>			
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Prèvia notificació	
Propietat	Bisbat de Terrassa – Arxiprestat de Montbui i Puiggraciós			
Organisme responsable	Parròquia de Sant Genís de l'Ametlla			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	El Serrat de l'Ocata		Codi: 036
Localització	A 0,75 Km. del Santuari de Puiggraciós baixant per la Carretera de Puiggraciós en direcció l'Ametlla (L'Ametlla del Vallès)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Altres: Paisatges culturals		
Ús actual	Veïnat de masies		
Descripció i singularitats	Es tracta d'un paisatge antropitzat per conjunt de masies del segle XVI construïdes sota els peus del vessant sud del cim del Puiggraciós. Actualment hi ha una dotzena de masies en bon estat, encara que en el seu temps aquest veïnat havia estat format per 24 masies. S'observen clarament les feixes amb algunes oliveres, així com els murs de pedra per anivellar el terreny que testimonien el passat agrícola d'aquesta zona propera al Santuari de Puiggraciós.		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Ajuntament de l'Ametlla del Vallès		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Sots Feréstecs o Sot de Montmany		Codi: 037
Localització	Entre el Figaró i Montmany (Figaró - Montmany)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Valls		
Descripció i singularitats	<p>Petita vall situada als peus i a l'est dels Cingles de Bertí, on s'ubica Montmany, que té com a nucli central l'Església de Sant Pau de Montmany. És una zona rural amb masies disperses, algunes ja en estat ruïnós a causa del despoblament del segle XIX. L'església també es troba en un estat molt deficient.</p> <p>Arribant ja al nucli de Montmany, alineats a la carretera, s'hi troba el paratge dels Àlbers de Montmany, format per una sèrie d'exemplars d'aquest tipus d'arbre, destacant-ne un que conté una volta de soca de 3,50 m, conegut amb el nom d'Àlber de Montmany.</p> <p>Als voltants de l'Ullar, la masia que domina la vall, s'hi troben cotxes abandonats, la qual cosa produeix un impacte visual en un entorn de bellesa natural.</p> <p>L'espai natural és conegut perquè fou font d'inspiració per a Raimon Casellas per escriure la que es considera la primera novel·la catalana modernista, <i>Els sots feréstecs</i>, on descriu la realitat rural catalana introduint la dualitat del Bé i del Mal. De fet, fou la novel·la que donà el topònim a aquest lloc (i no a l'inrevés)</p> <p>Els conflictes entre l'església i la pagesia de Montmany al llarg del segle XIX foren motiu d'inspiració per a la novel·la, on, mossèn Llätzer, el rector de l'Església de Sant Pau de Montmany s'ha d'enfrontar contínuament amb els seus feligresos, uns pagesos rudes que habiten en les masies de les contrades.</p> <p>Actualment existeix una ruta senyalitzada que rep el nom de la novel·la. Al llarg del recorregut hi ha plaques informatives que identifiquen in situ els diferents llocs que apareixen a la novel·la, amb una breu citació textual del llibre.</p>		
Estat actual de conservació	Regular	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Figaró - Montmany		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Església i rectoria de Sant Pau de Montmany		Codi: 038
Localització	Montmany (Figaró-Montmany)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	En desús		
Descripció i singularitats	<p>És una església d'estil gòtic tardà del segle XVII, adossada a la rectoria. L'edifici, el qual s'ubica on hi havia una antiga església romànica, té la nau coberta amb volta de canó i les capelles del creuer i de l'absis amb voltes de nervis.</p> <p>La façana té una portalada, cordonada per un frontó renaixentista, del qual se'n conserva només la meitat esquerra; un campanar d'espadanya de doble obertura i una finestra d'ull de bou. Originalment estava arrebossada però actualment s'entreveu la pedra a causa del deteriorament.</p> <p>L'església va quedar abandonada el 1910, moment en què el culte fou traslladat al Santuari de Puiggraciós.</p> <p>Actualment l'església es troba en estat ruïnós i fa poc s'ha ensorrat part del sostre i s'ha tapiat l'entrada i barrat el pas a la façana principal per perill de desprendiments. Tot i així, la rectoria està en més bon estat.</p> <p>És l'escenari on es desenvolupa bona part de la novel·la <i>modernista Els sots feréstecs</i>, de Raimon Casellas.</p>		
Estat actual de conservació	Deficient	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Propietari		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia

Nom del recurs	L'Ullar		Codi: 039
Localització	Montmany (Figaró - Montmany)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	Masia		
Descripció i singularitats	<p>Masia documentada el 1251 que consta de dues edificacions de planta rectangular, amb acabat arrebossat i ornamentació senzilla. La principal i més gran, el mas, és la part més antiga, encara que l'aspecte actual és fruit d'una reforma important duta a terme al segle XVIII, si bé poden observar-se finestrals gòtics i el portal adovellat i coronat per una finestra amb arc canopial lobulat. L'edifici annex consta, igual que el mas, de planta baixa, primer pis i golfes. Aquesta construcció té com a ornamentació franges blanques que ressegueixen les llindes de les obertures. Finalment hi ha dues balconades, cada una d'elles annexada a la planta baixa de cada cos, amb obertures a la planta baixa.</p> <p>Si bé la masia es troba en bon estat, l'entorn que l'envolta està molt degradat, ja que el propietari hi té ferralla abandonada i hi ha construït edificis destinats al bestiar que provoquen un fort impacte visual.</p> <p>És un dels escenaris de la novel·la <i>Els sots feréstecs</i> de Raimon Casellas.</p>		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Propietari		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Àlber de Montmany			Codi: 040
Localització	Montmany. Al costat de la carretera BV-1489, uns 50 m. abans d'arribar a l'Ullar (Figaró – Montmany)			
Categoria Tipus Subtipus	Recursos naturals Flora i fauna Arbres monumentals			
Descripció i singularitats	Àlber monumental que destaca per la seva gran capçada i per la volta de canó, de 3,40 m. L'arbre es ramifica molt avall i té 17 m. d'alçada. Al seu voltant i alineats amb la carretera s'hi troben més arbres d'aquesta espècie; és per això que aquest indret es coneix amb el nom dels Àlbers de Montmany.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Figaró - Montmany			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Castell de Montmany, dels Moros, del Prat o de la Rovira		Codi: 041
Localització	Entre el Sot del Bac i els Sots Feréstecs (Figaró - Montmany)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	En desús		
Descripció i singularitats	<p>Monument declarat Bé Cultural d'Interès Nacional per la seva condició de castell. Apareix documentat per primera vegada el 1187, malgrat que és probable que existís ja a finals del segle XI.</p> <p>El castell tingué els Santaeugènia com a castlans al principi i a partir del segle XIV la jurisdicció del castell passà als barons de Centelles.</p> <p>L'edifici és de planta quadrada, encara que avui dia només es conserven, i en estat lamentable, els murs de pedra de la cara est i sud. Encara es poden veure algunes de les espitlleres que es trobaven als diferents pisos de la fortificació.</p>		
Estat actual de conservació	Deficient	Accessibilitat	Deficient
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Propietari		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	La Rovira		Codi: 042
Localització	A 0,5 Km. en direcció oest de l'Església de Sant Pau de Montmany (Figaró – Montmany)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	En desús		
Descripció i singularitats	Masia documentada el 1322 en estat ruïnós i coberta de vegetació. Només romanen dempeus els murs de la cara nord i est. Encara es poden observar les rajoles de l'era, cobertes parcialment per la vegetació. És un dels escenaris on transcorre la novel·la <i>Els sots feréstecs</i> de Raimon Casellas.		
Estat actual de conservació	Deficient	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Propietari		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Forn de Calç de Montmany o de la Llorença		Codi: 043
Localització	A 200 m. del Km. 3 de la BV-1489 en direcció Montmany (Figaró - Montmany)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Elements arquitectònics		
Ús actual	En desús		
Descripció i singularitats	<p>Aquest forn de calç, datat entre els segles XVIII i XIX, fou un dels més importants de la zona del Congost. L'estructura està excavada parcialment a la roca i és cilíndrica, amb un diàmetre de 4,5 metres i una profunditat de 4 metres.</p> <p>Té un accés per la part superior, per on s'abocava la pedra calcària de la zona, i per la part inferior, on hi ha la boca del forn, construïda amb rajols cuits col·locats en forma de volta de mig punt, que alimentava el foc que cremava les pedres, gràcies a la llenya, per tal d'obtenir la calç.</p> <p>És un dels forns de calç més ben conservats de la zona.</p>		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Deficient	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Propietari		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Ca n'Oliveres			Codi: 044
Localització	Entre el Figaró i Montmany (Figaró - Montmany)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Residència			
Descripció i singularitats	<p>Casal de la família Oliveres, documentat ja a l'alta edat mitjana. L'edifici, adaptat als canons modernistes i noucentistes a principis del segle XX, conté un cos central format per dues edificacions de planta quadrada, alineades a la façana sud, amb planta baixa, primer pis i golfes. A la façana sud i est hi ha dos cossos annexos de dimensions reduïdes construïts posteriorment que sobresurten, amb planta baixa, primer pis i balconada al nivell de les golfes del cos principal. El de la façana est, a més a més, té una galeria al primer pis amb quatre arcs orientats cap el sud.</p> <p>La porta s'ubica a ponent, i és adovellada. En aquesta part de la façana també hi destaca una finestra gòtica d'arc canopial al segon pis.</p> <p>Annexat a la part esquerra de la façana principal hi ha un altre cos rectangular que, segons indica la llinda de pedra de la porta, va ser construït el 1914. Aquest cos conté obertures amb imitacions del gòtic i, a diferència de la resta de cossos, que són de planta baixa, primer pis i golfes, aquest és de planta baixa i primer pis. Té un porxo de bigues de fusta sostingut per un mur i una columna, sobre el qual hi ha una balconada.</p> <p>A l'exterior destaquen les finestres amb brancals de pedra i llinda de pedra o fusta. A l'interior hi ha una capella amb un petit altar i un retaule, dedicada a Sant Martí de Tours.</p> <p>Davant la façana meridional, separats pel camí, hi ha un lledoner monumental i un jardí que pertany a la mateixa casa i que fou construït durant les reformes noucentistes. Conté balconades, arbres i una bassa amb una estàtua de Neptú.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Lledoner de Ca n'Oliveres		Codi: 045
Localització	Davant de Ca n'Oliveres (Figaró - Montmany)		
Categoria Tipus Subtipus	Patrimoni natural Flora i fauna Arbres monumentals		
Descripció i singularitats	Lledoner monumental que destaca per la seva gran volta de canó, de 5,20 m. Té una alçada discreta, de 9 m. i el seu interior es troba cavorcat, la qual cosa li ha donat popularitat, ja que diverses generacions d'infants l'han utilitzat com a amagatall. Els lledoners s'acostumaven a plantar a la vora de les masies per fer forques i mànecs d'eines.		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Figaró - Montmany		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Afloraments geològics del Devonianà (Paleozoic)		Codi: 046
Localització	Terme municipal de Figaró - Montmany		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: Afloraments geològics		
Descripció i singularitats	Aquests afloraments es localitzen al voltant del Km.4 de la BV-1489, prop del Figaró. Són els materials més antics de la història de la geologia que poden trobar-se a la zona dels Cingles de Bertí, de fa 408 milions d'anys. Es tracta de roques de pissarres, calcàries i roques sedimentàries amb plecs ocasionats per l'estratificació i la fracturació i que contenen fòssils d'equinoderms.		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Figaró - Montmany		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Afloraments geològics del Buntsandstein inferior		Codi: 047
Localització	Terme municipal de Figaró - Montmany		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: Afloraments geològics		
Descripció i singularitats	Aquests afloraments es localitzen al voltant del Km. 3 de la carretera BV-1489. Són roques principalment de gres d'un to vermellós degut als minerals rics en ferro de la zona que es dipositaren en un període de sedimentació continental, gràcies a l'acció fluvial, durant el triàsic inferior, fa entre 252,2 i 247,2 milions d'anys.		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Figaró - Montmany		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Afloraments geològics del Buntsandstein mitjà		Codi: 048
Localització	Termes municipals de Figaró - Montmany i l'Ametlla del Vallès		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: Afloraments geològics		
Descripció i singularitats	Aquests afloraments es localitzen al voltant del Km. 3 de la carretera BV-1489 i prop del Serrat de l'Ocata. Són roques que tenen com a característica les estratificacions creuades de materials argilosos i gresos que es dipositaren en un període de sedimentació continental, gràcies a l'acció fluvial, durant el triàsic inferior, fa entre 252,2 i 247,2 milions d'anys.		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Figaró - Montmany		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Afloraments geològics del Buntsandstein superior		Codi: 049
Localització	Terme municipal de Figaró - Montmany		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: Afloraments geològics		
Descripció i singularitats	Aquests afloraments es troben prop del Santuari de Puiggraciós, baixant uns pocs metres per la carretera que porta cap a l'Ametlla. Es poden observar roques d'argiles i lutites versicolors que formen una alternança cromàtica entre tonalitats vermelloses i verdoses que es dipositaren en un període de sedimentació continental, gràcies a l'acció fluvial, durant el triàsic inferior, fa entre 252,2 i 247,2 milions d'anys.		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Figaró - Montmany		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Afloraments geològics del Muschelkalk inferior		Codi: 050
Localització	Terme municipal de Figaró - Montmany		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: Afloraments geològics		
Descripció i singularitats	S'observen clarament al voltant del Km. 1 de la BV-1489, al Sot del Bac i prop del Santuari de Puiggraciós, baixant uns pocs metres per la carretera que porta cap a l'Ametlla. Són els materials que constitueixen la base de la cinglera i estan formats per dolomies (roca sedimentària d'origen químic) i calcàries dipositades per un mar triàsic fa entre 240 i 230 milions d'anys.		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Figaró - Montmany		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Afloraments geològics del Muschelkalk mitjà		Codi: 051
Localització	Terme municipal de Figaró - Montmany		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: Afloraments geològics		
Descripció i singularitats	<p>Al Sot del Bac i als voltants de l'Església de Sant Pau de Montmany s'observa una alternança de lutites vermelles i verdes, gresos i guixos. Prop del Santuari de Puiggraciós també s'observen roques de gresos i argiles.</p> <p>Es tracta de materials triàsics d'entre 240 i 230 milions d'anys d'antiguitat dipositats en un període de sedimentació continental més sensibles a l'erosió i que tenen un color predominantment rogenc que pot assemblar-se amb les roques del Buntsandstein.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Figaró - Montmany		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Afloraments geològics del Muschelkalk superior		Codi: 052
Localització	Terme municipal de Figaró - Montmany		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: Afloraments geològics		
Descripció i singularitats	<p>Són difícils d'observar, ja que a causa de la seva escassa potència no desenvolupen grans penya-segats.</p> <p>Es tracta de roques triàsiques de sedimentació marina formades fa entre 240 i 230 milions d'anys per dolomies que es poden trobar als voltants de la Rovira i més fàcilment pocs metres després del Coll de Can Tripeta en direcció el Santuari de Puiggraciós.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Figaró - Montmany		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Afloraments geològics del Paleocè-Eocè inferior		Codi: 053
Localització	Termes municipals de Figaró - Montmany, Sant Martí de Centelles i Bigues i Riells		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: Afloraments geològics		
Descripció i singularitats	<p>Són els materials triàsics vermellorsos que s'observen abans dels espadats dels Cingles de Bertí.</p> <p>Es tracta de materials continentals formats per argiles i gresos dipositats fa entre 65,5 i 48,6 milions d'anys.</p> <p>Aquests afloraments s'observen clarament a la Vall de Sant Miquel. A més a més, a Vallderrós, es pot apreciar molt bé el contrast entre els materials vermellorsos del Paleocè-Eocè inferior, amb els grisosos de l'Eocè mitjà que es troben a la part alta de la cinglera.</p> <p>Les Roques Vermelles (Cingles del Perer) i els Terrissos Vermells (Sant Martí de Centelles) són també afloraments d'aquest període que tenen unes formes singulars.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntaments de Figaró - Montmany, Sant Martí de Centelles i Bigues i Riells		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Afloraments geològics de l'Eocè mitjà		Codi: 054
Localització	Termes municipals de Figaró - Montmany, Sant Martí de Centelles, Centelles i Bigues i Riells		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: Afloraments geològics		
Descripció i singularitats	<p>Són els materials grisosos característics que configuren la part alta de la cinglera. Són els més comuns i visibles al llarg de tots els cingles, de fa entre 48,6 i 37,2 milions d'anys.</p> <p>Les roques són de gresos blavosos i groguencs, conglomerats de quars, calcàries i margues en les que es poden veure fòssils, especialment nummulits, que evidencien que són el resultat de l'acumulació de sediments en un medi marí costaner.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntaments de Figaró - Montmany, Sant Martí de Centelles, Centelles i Bigues i Riells		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Riu Congost (tram de la Vall del Congost)		Codi: 055
Localització	Banda oriental dels Cingles de Bertí (Osona i Vallès Oriental)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Rius i rieres		
Descripció i singularitats	<p>Curs fluvial de règim mediterrani de 41 quilòmetres de llargada que neix a Sant Cugat de Gavadons (Collsuspina) i desemboca a l'aiguabarreig del Besòs.</p> <p>De Centelles fins a la Garriga, el riu ha format un engorjat (Vall del Congost) amb el pas dels temps, separant dos sistemes muntanyosos de nord a sud; el Massís del Montseny, a l'est, i els Cingles de Bertí, a l'oest. Aquest engorjat ha estat tradicionalment la via de comunicació entre Osona i el Vallès. És per això que l'actual autovia C-17, a la zona del Figaró, ha malmès la vegetació de ribera d'aquest riu.</p>		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Pública		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntaments de Figaró - Montmany, la Garriga, Aiguafreda, Sant Martí de Centelles i Centelles		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Conjunt arquitectònic de Santa Eugènia del Congost			Codi: 056
Localització	Entre el Figaró i Tagamanent (Tagamanent)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Descripció i singularitats	<p>Aquest nucli està format per una església i un conjunt de masies al costat del riu Congost.</p> <p>L'església, datada del segle XI, encara que l'edifici fou fortament modificat i ampliat entre els segles XVIII i XIX, encara que es conserven restes de murs d'època romànica i un campanar d'espadanya. Durant la Guerra Civil va desaparèixer el retaule major d'època barroca i es va enfonsar tota la coberta, que va ser posteriorment restaurada. Actualment és d'una sola nau i de carreus ben escairats fets amb pedra local i lligats amb argamassa.</p> <p>A la part de darrera s'hi troba annexada una petita sagristia, amb diverses dependències modernes i el cementiri.</p> <p>Es té coneixement del conjunt de Santa Eugènia des del 1038; en un document que la situa prop de la domus del Congost, tot i que aquesta domus no ha estat encara geogràficament localitzada. Una hipòtesi és que aquesta domus fos el Mas Santaeugènia, localitzat al costat de l'església i documentat per primera vegada al segle XIII. Tot i així, el mas ha estat reformat i ampliat al llarg dels anys i l'estructura actual data del segle XVI. El cos principal el forma una casa rectangular amb teulada a doble vessant. A la façana principal hi trobem un gran portal de mig punt amb grans dovelles i a sobre, per descarregar el pes a l'arc, una finestra amb llinda de pedra i una inscripció. La finestra de la dreta d'aquesta mateixa façana principal és d'arc conopial (típica del gòtic del s. XVI).</p>			
Calendari i horari	Cada diumenge i dies festius a les 11h. (Església de Santa Eugènia del Congost)			
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada(masies) i Bisbat de Vic – Arxiprestat de Guillerics - Congost (església)			
Organisme responsable	Propietaris (masies) i Parròquia de Tagamanent (església)			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Sot del Bac		Codi: 057
Localització	Extrem nord-oest del terme de Figaró - Montmany		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Valls		
Descripció i singularitats	<p>Vall feréstega, estreta i ombrívola als peus dels Cingles de Bertí, amb una vegetació frondosa, creuada pel Torrent del Bosc Negre i tancada per la part oriental dels Cingles de Bertí.</p> <p>És una zona on l'escalada hi té una llarga tradició, amb un conjunt de vies que s'enfilen per les formacions geològiques conegudes com les Agulles del Salt, les quals reben el nom d'un salt d'aigua proper, el Salt del Prat, format per les aigües del Torrent del Bosc Negre.</p> <p>És la zona amb una llarga tradició de l'escalada que es remunta als anys 20 del segle XX, per la que han passat en la seva fase d'aprenentatges molts escaladors catalans, principalment durant les dècades dels 70 i els 80 i procedents de la rodalia de Barcelona gràcies a les seves bones condicions d'accessibilitat.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Figaró - Montmany		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Torrent del Bosc Negre		Codi: 058
Localització	Sota la cinglera que separa els límits del termes de Sant Quirze de Safaja i Figaró - Montmany fins el Sot del Bac		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Rius i rieres		
Descripció i singularitats	El curs d'aigua té una longitud d'un quilòmetre. Neix sota el mirador del Sot del Grau i desemboca a un altre torrent, que condueix les aigües fins el Riu Congost. Transcorre al llarg del Sot del Bac, on les seves aigües arriben caient pel Salt del Prat.		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Pública		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Figaró - Montmany		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia

Nom del recurs	Agulles del Salt		Codi: 059
Localització	Sot del Bac (Figaró - Montmany)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: Afloraments geològics		
Descripció i singularitats	<p>Conjunt de cinc muntanyes amb un cim molt agut formades per calcàries i dolomies marines del Muschelkalk inferior que sobresurten de la frondositat del Sot del Bac.</p> <p>Agulles del Salt és el nom genèric que reben aquestes formacions, però cadascuna d'elles té un nom propi. Al vessant meridional hi ha l'agulla del Salt i la de la Papallona, una al costat de l'altra, i la Germana Gran i la Germana Petita, també agrupades. Al vessant meridional s'hi troba l'agulla del Tap de Xampany.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Figaró - Montmany		
Jerarquia	2		

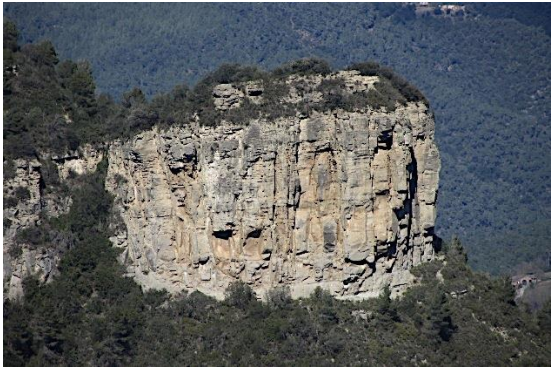
Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Balma del Sot del Bac		Codi: 060
Localització	Sot del Bac (Figaró - Montmany)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Coves		
Descripció i singularitats	Cavitat de poca fondària situada al marge dret del PR-C 33 excavada en un marge rocós on penetra la claror enmig de l'exuberància del Sot del Bac.		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Figaró - Montmany		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Salt del Prat			Codi: 061
Localització	Sot del Bac (Figaró – Montmany)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Salts d'aigua			
Descripció i singularitats	El salt és de dimensions reduïdes i amb poca aigua, procedent del Torrent del Bosc Negre. El cabal sol ser abundant en èpoques de pluja. Es localitza en un entorn encaixonat, frondós i ombrívol.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Pública			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Figaró - Montmany			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	La Trona		Codi: 062
Localització	Est dels Cingles de Bertí; prop de Sant Martí Sesperxes (Sant Martí de Centelles)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Muntanyes i turons		
Descripció i singularitats	<p>És una penya rocosa de 806 m. d'altitud formada per gresos calcaris de l'Eocè mitjà que sobresurt de les parets dels Cingles de Bertí.</p> <p>L'escalada a la Trona es remunta a la dècada dels 40 del segle XX, malgrat que la primera via, la Cerdà-Riera, no fou oberta fins a 1960. Actualment hi ha al voltant de quinze vies d'ascens obertes, de diferents graus de dificultat.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Sant Martí de Centelles		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Taula de Pedra (mirador del Sot del Grau)			Codi: 063
Localització	A la cinglera que separa els límits del termes de Sant Quirze de Safaja i Figaró - Montmany (Sant Quirze Safaja)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Element arquitectònic			
Ús actual	Àrea de pícnic			
Descripció i singularitats	Punta dels Cingles de Bertí que sobresurt i ofereix vistes a la zona de l'Alt Congost, la penya de la Trona i el Massís del Montseny. Hi ha una taula de pedra amb bancs, ideal per fer-hi un pícnic tot contemplant les vistes que ofereix aquest mirador.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Puigfred			Codi: 064
Localització	A 2,5 Km. en direcció sud de Sant Miquel Sesperxes (Sant Martí de Centelles)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Muntanyes i turons			
Descripció i singularitats	Muntanya de 944 metres d'alçada. És la més alta que es troba a l'espai natural. Al cim hi ha un vèrtex geodèsic, usat en la triangulació. És un bon mirador de l'espai natural, el Pla de la Garga, el Parc Natural del Montseny i la Serralada Litoral.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Sant Martí de Centelles			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Jesús Cano

Nom del recurs	Mas Castellar de Dalt			Codi: 065
Localització	A 3,5 Km. en direcció sud de l'església de Sant Pere de Valldaneu (Sant Martí de Centelles)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Masia			
Descripció i singularitats	<p>Es tracta d'un mas històric documentat per primera vegada el 1240 com a domus que pertanyia a l'antiga parròquia de Sant Pare de Valldaneu. Una hipòtesi de recerca identificava aquest gran casal com la Domus del Congost, esmentada en diversos moments en la documentació i que no ha estat localitzada; encara que també podria ser el Mas Valldaneu o el Mas Santaeugènia. Degut a que en els seus orígens era una casa forta, l'edificació es troba catalogada en el registre de Béns Culturals d'Interès Nacional. A més a més, la propietat engloba diferents masies ruïnoses i una capella del segle XVII.</p> <p>L'edifici és de planta rectangular amb diversos cossos afegits, un a cada costat i el de façana al sud lleugerament més avançat, al voltant d'una petita era enllosada. Es troba dividit en planta baixa, pis i golfes i els murs són de pedra arrebossats i la coberta és a doble vessant.</p> <p>L'entrada es realitza per la façana sud i l'accés es fa a través d'una portalada, amb llinda monolítica gravada. Les finestres de la casa estan emmarcades amb grans llindes de pedres, brancals de carreus i lleixa motllurada.</p> <p>L'annex de la façana nord, de dos pisos, hauria estat utilitzat com un petit hostel franc o punt d'hospedatge per els viatgers que passaven per la zona. Això, juntament amb la categoria del mas, evidencia que el mas es trobava sobre un antic eix de comunicacions important.</p> <p>El mas, propietat de la família Castellar des del segle XIII, ha estat reformat al segle XVIII i també al segle XX.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Vallderrós o Vall de Ros		Codi: 066
Localització	Nord - est de Riells del Fai (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Valls		
Descripció i singularitats	<p>Petita vall encaixonada per on passa el Torrent de Llòbrega o de Vallderrós.</p> <p>Destaca per la seva frondositat i les muntanyes que l'envolten, formades per un sòcol de conglomerats vermells, seguit d'una part calcària. Una d'aquestes muntanyes és el Turó de les Onze Hores.</p> <p>L'aigua és molt present en aquest indret, ja que hi abunden cursos d'aigua que procedeixen del capdamunt de la cinglera, formant gorgs i travertins.</p> <p>Maria de Bell-lloc, escriptora lligada al romanticisme medievalitzant d'àmbit rural, va recopilar un conjunt de llegendes relacionades amb aquesta vall. El paisatge i les llegendes també van ser font d'inspiració dels seus poemes.</p>		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Deficient	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Turó de les Onze Hores		Codi: 067
Localització	Est de Riells del Fai (Bigues i Riells i Sant Quirze de Safaja)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Muntanyes i turons		
Descripció i singularitats	Turó de 667 metres d'alçada format per sediments de roca conglomerada vermella a la base i de roca calcària a la part més alta. El seu cim és un bon mirador per observar, cap a l'oest, bona part dels Cingles de Bertí, els Cingles del Perer, la vall de Riells del Fai i, ja més lluny, el Cingle de Gallifa i Sant Llorenç del Munt. En direcció sud es pot observar bona part de la plana del Vallès fins arribar a la costa barcelonina. Finalment, en direcció nord, es poden veure els sécs profunds dels diversos torrents del Bertí.		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntaments de Bigues i Riells i Sant Quirze Safaja		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia

Nom del recurs	Torrent de Llòbrega o de Vallderrós			Codi: 068
Localització	Entorn de Riells del Fai (Bigues i Riells i Sant Quirze Safaja)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Rius i rieres			
Descripció i singularitats	<p>Torrent de 3,5 quilòmetres de longitud que neix als voltants del Traver, en terme municipal de Sant Quirze Safaja, i es precipita cinglera avall originant la Vall de Ros, on s'uneix amb els torrents de l'Ullar i del Traver, en terme municipal de Bigues i Riells.</p> <p>Les aigües, que només baixen en èpoques de pluja, travessen la vall d'est a o est i desemboquen al riu Tenes, prop del Molí de la Pineda, a la Vall de Sant Miquel.</p>			
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Pública			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Font Freda		Codi: 069
Localització	Al tancament de Valderrós, prop del Gorg de Valderrós (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Fonts i deus		
Descripció i singularitats	L'aigua raja per les esclotxes de la roca natural i és recollida per una mitja canya. Sobre la font hi ha una inscripció amb el nom de la font i l'últim any en què va ser restaurada. Al costat hi ha un aplicat ceràmic que representa l'hereu de Viaplana fent un petó a la dona d'aigua, fent referència a la llegenda de la dona d'aigua.		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Deficient	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Pública		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia

Nom del recurs	Gorg de l'Encantada o de les Donzelles		Codi: 070
Localització	Vallderrós (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Gorgs		
Descripció i singularitats	<p>El gorg és format per les aigües que baixen dels torrents de Bertí i la Font Freda a Vallderrós. L'entorn és frondós i ombrívol.</p> <p>L'aigua, present només en èpoques de pluges, llisca sobre la vegetació formada sobre el gorg i cau formant un petit estany.</p> <p>Al voltant d'aquest gorg s'hi han creat un conjunt de llegendes populars relacionades amb les dones d'aigua.</p>		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Pública		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Gorg del Torrent de l'Ullar			Codi: 071
Localització	Vallderrós, prop del Grau de l'Ullar (Bigues i Riells)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Gorgs			
Descripció i singularitats	És format per les aigües del Torrent de l'Ullar i es troba a Vallderrós. L'ambient és frondós i encaixonat. L'aigua, present només en èpoques de pluges, llisca sobre la vegetació formada sobre el gorg i cau formant un petit estany.			
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Regular	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Pública			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Salt de Vallderrós			Codi: 072
Localització	Vallderrós, prop del Grau de les Escaletes (Bigues i Riells)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Salts d'aigua			
Descripció i singularitats	<p>L'aigua es precipita des de la cinglera pel Torrent del Traver fins a Vallderrós, formant un salt de pocs metres.</p> <p>Només baixa aigua en època de pluja, ja que com que es tracta d'una zona càrstica, l'aigua es filtra i discorre subterràniament.</p> <p>Amb el pas del temps i gràcies a l'acció de l'aigua, s'hi han format travertins.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Deficient	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Pública			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia

Nom del recurs	El Barbot Negre			Codi: 073
Localització	Vallderrós, pujant pel Grau de les Escaletes (Bigues i Riells)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: Afloraments geològics			
Descripció i singularitats	Gran formació de travertins (roca sedimentària calcària de tipus químic formada per la precipitació d'aigües càrstiques sobre algues i plantes que, amb el pas del temps, es petrifiquen per la calç que aporta l'aigua).			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Regular	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Vall de Sant Miquel o de Riells		Codi: 074
Localització	Nord de Riells del Fai (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Valls		
Descripció i singularitats	<p>La vall és encapçalada per l'antic priorat de Sant Miquel del Fai. És creuada, de nord a sud, pel riu Tenes i delimitada pels Cingles de Bertí a l'est i els del Perer i Fitó a l'oest.</p> <p>La vall és estreta i abrupta i conté una comunitat important de bosc de ribera al llarg del recorregut del Tenes. Els boscos d'alzina i els matollars s'enfilen cap als cingles i en les parts més planes s'hi localitzen masies i conreus agrícoles.</p> <p>És una vall fèrtil i antigament, bona part de la seva superfície estava cultivada. Actualment, i sobretot després de l'incendi de 1994, però, només es conrea a les cotes més baixes, sobretot oliveres, però a les cotes més altes encara s'hi poden apreciar les antigues feixes, on abans de la fil-loxera les vinyes s'enfilaven cinglera amunt.</p>		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Riu Tenes (des del Molí de Llobateres fins a la Vall de Sant Miquel)		Codi: 075
Localització	Banda occidental dels Cingles de Bertí (zona del Molí de Llobateres i Vall de Sant Miquel)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Rius i rieres		
Descripció i singularitats	<p>El riu té una longitud de 32,5 Km. Neix al terme de Castellcir, en l'aiguabarreig de la riera de Castellcir i el torrent del Bosc i desemboca al Besòs.</p> <p>És un riu poc cabalós. A l'estiu du poca aigua i a la primavera sovint té crescudes.</p> <p>El desnivell més pronunciat es produeix a l'alçada de Sant Miquel del Fai, al Salt del Tenes, on les aigües es precipiten fins la Vall de Sant Miquel, encaixonada pels Cingles del Perer i Fitó i de Bertí. A partir d'aquest punt s'hi troben un seguit de gorgs, que constitueixen un refugi d'espècies animals (bernats pescaire, ànecs, granotes, salamandres, serps d'aigua, etc.) i vegetals de ribera (falgueres, canyís, créixens, etc.).</p>		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Pública		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntaments de Bigues i Riells, Sant Feliu de Codines i Sant Quirze Safaja		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Flora de ribera del Tenes		Codi: 076
Localització	Vall de Sant Miquel, a banda i banda del Tenes (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Flora i fauna Flora de ribera		
Descripció i singularitats	<p>A banda i banda del Riu Tenes s'hi ha format un bosc de ribera que conté espècies de flora autòctona com el pollancre, el plàtan, la llentia d'aigua, el canyís o l'arítjol i invasora com la canya americana.</p> <p>A causa de la litologia de la vall, la coberta vegetal es presenta de forma discontinua, encara que algunes espècies com les falzies dels gorgs o algunes espècies de joncs poden créixer sobre la mateixa roca.</p> <p>Es tracta d'un espai fràgil que cal preservar de la sobrefreqüentació que pot acabar malmetent els seus valors ecològics.</p>		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Pública		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Fauna de ribera del Tenes		Codi: 077
Localització	Vall de Sant Miquel, a banda i banda del Tenes (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Flora i fauna Fauna de ribera		
Descripció i singularitats	El bosc format a banda i banda del Tenes i el mateix riu acullen espècies típiques d'arbredes fluvials com el gripau comú, l'ànec collverd o la serp d'aigua.		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells		
Jerarquia	2		

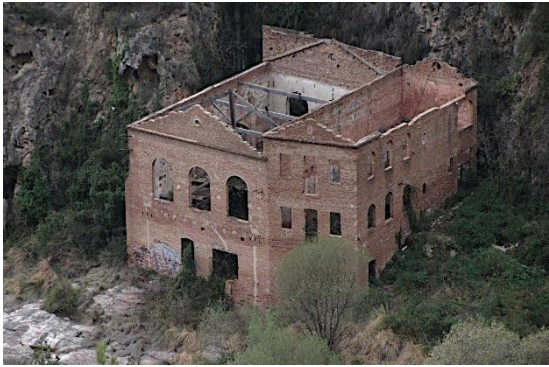
Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	La Madella		Codi: 078
Localització	Vall de Sant Miquel (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	Masia		
Descripció i singularitats	<p>Masia d'estil gòtic tardà (segle XVII) formada per un cos principal, de planta quadrada i teulada a dues vessants amb planta baixa, pis i golfes, i diferents cossos afegits, com estables per al bestiar i pallisses. Aquest conjunt, reformat i ampliat en diferents períodes, està tancat per un barri. La façana principal es troba arrebossada de color blanc i s'observa la porta adovellada, finestres amb llinda i brancals de pedra i dues finestres d'arc de mig punt a les golfes fetes de maó cuit.</p> <p>A la porta de la casa hi ha penjada la pota del que es considera l'última lloba dels Cingles de Bertí, segons explica la llegenda de la lloba de la Madella.</p> <p>És una de les cases pairals més destacables de Bigues i Riells i es troba envoltada de camps d'oliveres.</p> <p>La masia té a les seves proximitats l'anomenat Forn de la Madella, una construcció que havia servit com a estable i barraca de vinya, encara que es desconeix la finalitat original d'aquesta construcció. També pertany a aquesta finca un antic molí.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Deficient	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Propietari		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	La Pineda		Codi: 079
Localització	Vall de Sant Miquel (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Patrimoni cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	Masia		
Descripció i singularitats	<p>Masia històrica de Riells del Fai documentada per primera vegada el 1553, tot i que en un dels brancals de la porta d'entrada hi ha una placa de ceràmica on es llegeix: "Mas Pineda, des de l'any 1208".</p> <p>Està formada per un seguit de cossos annexos de diferents èpoques, en un entorn envoltat per camps d'oliveres. El cos principal, amb teulada a doble vessant, consta de primera planta, pis i golfes, i té tres cossos perpendiculars a la façana.</p> <p>La casa va ser reformada durant el segle XIX i la seva façana principal està revestida amb calç pintada i decorada amb medallons i sanefes de color vermell, la qual cosa la converteix en una de les més particulars de la zona. A la façana destaquen també la porta adovellada, les finestres amb llinda i brancals de pedra i un llarg balcó al primer pis.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Deficient	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Propietari		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Central del Fai			Codi: 080
Localització	A la banda de ponent del Riu Tenes, al seu pas per la Vall de Sant Miquel (Bigues i Riells)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	En desús			
Descripció i singularitats	Edifici funcional de principis del segle XX que va subministrar electricitat a Sant Feliu de Codines fins el 1964, aprofitant l'aigua del Tenes que baixava per un canal salvant un desnivell de 300 metres des de dalt dels cingles. La construcció, formada per dos cossos annexos de diferents dimensions i de planta rectangular, té quatre plantes d'alçada i les seves parets de càrrega són de maó massís vist. Actualment només es conserven les parets mestres; el seu interior és una ruïna.			
Estat actual de conservació	Deficient	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Inaccessible	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Sèquia de la Vall de Sant Miquel		Codi: 081
Localització	Vall de Sant Miquel (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Patrimoni cultural Patrimoni material Elements arquitectònics		
Ús actual	Reg		
Descripció i singularitats	<p>Sèquia paral·lela al Riu Tenes que s'inicia a la Central del Fai i desemboca les seves aigües al Torrent de Llòbrega recorrent la Vall de Sant Miquel. Els seus orígens podrien remuntar-se al segle XVII, encara que la canalització, feta de totxanes i pedra, s'ha anat modificant al llarg dels segles.</p> <p>Des dels seus orígens fins a l'actualitat, la sèquia ha estat utilitzada per regar els conreus de la vall. Anteriorment, però, les aigües que transportava també eren utilitzades per accionar els molins de la Madella i la Pineda. Dels inicis fins a mitjans del segle XX, època de funcionament de la Central del Fai, la sèquia també recollia les aigües que provenien del canal que baixava de la cinglera salvant un desnivell de 300 metres per accionar la central hidroelèctrica.</p> <p>Actualment constitueix un refugi important de fauna per a moltes espècies.</p>		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Pública		
Organisme responsable	Ajuntament de Bigues i Riells		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Molí de la Madella			Codi: 082
Localització	Vall de Sant Miquel, prop de la Madella (Bigues i Riells)			
Categoria Tipus Subtipus	Patrimoni cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	En desús			
Descripció i singularitats	<p>Antic molí que podria datar d'entre els segles XVI i XVII. És de planta rectangular, de dues alçades, i encara conserva l'estructura de molí, amb els carcabans a la part inferior i algunes moles al seu interior. En una paret lateral s'endevina un antic forn de pa que acostumaven a tenir aquests edificis.</p> <p>Es tracta d'un edifici d'arquitectura senzilla, amb murs de pedra arrebossats en morter pobre i teulada a dues vessants, destacant, però, algunes obertures amb els brancals i les llindes ben treballades.</p> <p>El molí funcionava gràcies a l'acció de l'aigua del Tenes, la qual procedia de la Central del Fai a través d'una sèquia i s'emmagatzemava en una bassa propera per després fer moure les moles.</p> <p>Tot i el seu valor històric pel fet de conservar l'estructura original d'un molí, es troba en un estat de conservació deficient.</p>			
Estat actual de conservació	Deficient	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Molí de la Pineda o de Baix		Codi: 083
Localització	Vall de Sant Miquel, prop de la Pineda (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Patrimoni cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	Casa		
Descripció i singularitats	<p>Antic molí datat de 1843, amb orígens podrien remuntar-se al segle XIII, que formava part del Mas la Pineda.</p> <p>Està format per tres edificis amb murs arrebossats en morter pobre. El cos original, encarat al Torrent de Llòbrega, correspon al molí i conté obertures de llinda plana. Annexat a aquest cos, hi ha dues altres construccions juntes d'una sola planta i amb teulada a una vessant.</p> <p>Encara pot es observar el carcabà del molí a la banda del Torrent de Llòbrega, on hi havia les moles que s'accionaven gràcies a l'aigua procedent del Molí de Dalt que s'emmagatzemava a una bassa situada a la part de darrera la casa.</p>		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Propietari		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

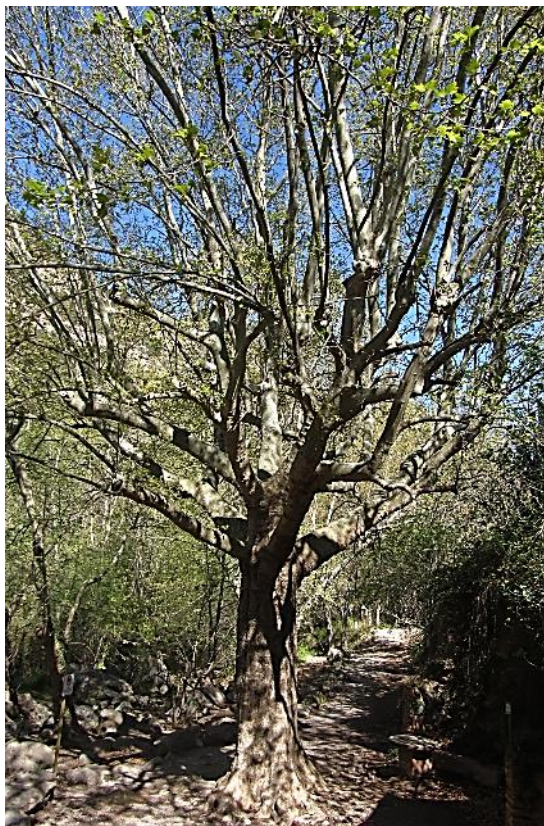
Nom del recurs	Molí de Dalt		Codi: 084
Localització	Vall de Sant Miquel, prop de la Pineda (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Patrimoni cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	En desús		
Descripció i singularitats	<p>Antic molí fariner i d'oli datat del 1873, tal i com indica la llinda del portal, que pertanyia al Mas la Pineda.</p> <p>Consisteix en un cos de planta quadrada amb una sola planta i teulada a doble vessant.</p> <p>Al carcabà del molí encara es conserven dos rodets, un per al molí de farina i, l'altre per al molí d'oli, que eren accionats per les aigües que provenien del Molí de la Madella i s'emmagatzemaven en una bassa del costat.</p>		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Propietari		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Font de la Pineda			Codi: 085
Localització	Vall de Sant Miquel. Camí antic de la Madella, entre el Mas Font de la Pineda i el Riu Tenes (Bigues i Riells)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Altres: Paratges naturals			
Ús actual	Àrea recreativa			
Descripció i singularitats	<p>Es tracta d'un paratge natural situat a la llera esquerra del Riu Tenes que rep el nom de la font que es troba en aquest mateix entorn, documentada des del segle XIX.</p> <p>La Font de la Pineda es troba al camí tradicional que porta a Sant Miquel del Fai. Era punt de parada de ramats transhumants provinents dels Pirineus, que aprofitaven l'aigua que brollava de la font per hidratar-se, i era punt de partida de l'Aplec de Sant Miquel del Fai, celebrat el dilluns de la segona Pasqua i que des de fa pocs anys s'ha recuperat.</p> <p>Actualment l'aigua brolla només en èpoques de pluges, a través d'una canalització de ferro que la porta fins a un abeurador.</p> <p>Els altres elements que configuren aquest indret són un plàtan monumental i catalogat i, sota l'arbre, una mola de molí reaprofitada com a taula.</p> <p>Al costat s'hi troba el Mas la Font de la Pineda, un edifici d'estil popular reformat a principis del segle XX que actualment és un restaurant. Aquesta edificació i la font són possessions de la masia de la Pineda.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Plàtan de la Font de la Pineda			Codi: 086
Localització	Font de la Pineda, Vall de Sant Miquel (Bigues i Riells)			
Categoria Tipus Subtipus	Patrimoni natural Flora i fauna Arbres monumentals			
Descripció i singularitats	Plàtan monumental de grans dimensions, amb un perímetre de 4,72 m., situat al paratge de la Font de la Pineda, al mig del camí que va a Sant Miquel del Fai. Es troba inclòs dins del Decret 47/1988 sobre la declaració d'arbres d'interès Comarcal i Local de la Generalitat de Catalunya.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Gorg d'en Jeroni		Codi: 087
Localització	Vall de Sant Miquel (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Gorgs		
Descripció i singularitats	<p>És el més meridional de la cadena de gorgs oberts pel riu Tenes. El gorg es forma per l'acumulació de l'aigua del Tenes als peus d'una roca allargada i de 2 metres d'alçada després de precipitar-se per un petit salt. És el gorg més popular de tots, ja que és fàcilment accessible.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Pública		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Gorg de Beines			Codi: 088
Localització	Vall de Sant Miquel (Bigues i Riells)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Gorgs			
Descripció i singularitats	Es troba entre el Gorg de Masdéu i el Gorg d'en Jeroni. L'aigua del Tenes cau per un petit salt i s'acumula en un gorg de grans dimensions envoltat per una balma allargada però de poca alçada de tons rosats.			
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Deficient	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Pública			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Gorg de Masdéu			Codi: 089
Localització	Vall de Sant Miquel (Bigues i Riells)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Gorgs			
Descripció i singularitats	Es troba entre el Gorg Negre i el Gorg de Beines. És un gorg estret format per les aigües del Tenes, que arriben a través d'un petit salt d'aigua.			
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Pública			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Gorg Negre (Riells del Fai)		Codi: 090
Localització	Vall de Sant Miquel (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Gorgs		
Descripció i singularitats	Es troba entre la Central del Fai i el Gorg de Masdéu. Pot observar-se el contrast entre travertins convertits en pedra tosca i vegetació de travertins en formació. Té una fondària considerable.		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Pública		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Gorg d'en Manelet			Codi: 091
Localització	Vall de Sant Miquel (Bigues i Riells)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Gorgs			
Descripció i singularitats	Es troba havent passat la Central del Fai, resseguint la llera del Tenes. El gorg es forma després que l'aigua del riu caigui per tres petits salts consecutius i s'entolli als seus peus, sobre el terreny rocós d'aquest tram del curs fluvial.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Regular	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Pública			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Gorg de la Balma Rosa			Codi: 092
Localització	Vall de Sant Miquel (Bigues i Riells)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Gorgs			
Descripció i singularitats	Es troba havent passat el Gorg d'en Manelet, just abans del Salt d'aigua del Tenes. Conté un salt d'aigua d'uns 5 metres i una gran balma de tons rosats, de la qual pren nom.			
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Regular	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Pública			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Gorg del Salt d'aigua del Tenes		Codi: 093
Localització	Vall de Sant Miquel (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Gorgs		
Descripció i singularitats	<p>Estanyol format per l'espectacular Salt del Tenes, l'aigua del qual cau formant una cortina de 100 metres i engorjant-se a la Vall de Sant Miquel. És l'últim gorg de la cadena de salts del Tenes i es troba encaixonat en la capçalera de la vall per les altes cingleres que l'envolten. Malgrat ser el més espectacular de tots els gorgs del Tenes, és de més difícil accés, ja que cal seguir el curs del riu en sentit ascendent per arribar-hi. És per això que no figura en els panells informatius de la zona.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Deficient
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Pública		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Balma Rosa		Codi: 094
Localització	Vall de Sant Miquel (Bigues i Riells)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Coves		
Descripció i singularitats	<p>Aquesta balma, com moltes d'altres que hi ha al costat dels gorgs de la Vall del Tenes, ha estat creada gràcies a l'aigua del gorg que ha esquitxat durant milers d'anys les roques del seu voltant.</p> <p>Té una llargada considerable i és de tons rosats, d'aquí el seu nom.</p> <p>Es diu que aquí és on s'hi refugiava l'última lloba dels Cingles de Bertí, la urpa de la qual encara es pot veure penjada a la porta de la Madella, prop d'on va ser abatuda.</p>		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Regular
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Afloraments geològics de travertins quaternaris		Codi: 095
Localització	Terme municipal de Bigues i Riells		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: Afloraments geològics		
Descripció i singularitats	<p>Són les formacions més recents de la història de la geologia que poden trobar-se a la zona, procedents del quaternari, ara fa 1.806 milions d'anys, encara que algunes es troben encara en procés de formació.</p> <p>Es localitzen al llarg de la Vall de Sant Miquel, a les seves coves i a Vallderrós, on hi ha una gran formació, coneguda com el Barbot Negre.</p> <p>Els travertins són unes formacions rocoses adossades i sobresortints de les roques dels cingles. A causa de la surgència d'aigües càrstiques, que contenen alts nivells de calç, les plantes que creixen es van petrificant fins arribar a formar la pedra tosca, un tipus de roca porosa.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	L'Avencó i les Barbotes			Codi: 096
Localització	Riu Tenes; entre Riells del Fai i Bigues (Bigues i Riells)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Rius i rieres			
Descripció i singularitats	<p>Es tracta de dues sortides exteriors de l'aigua infiltrada en un sistema hidrogeològic o de l'aigua absorbida en un carst per qualsevol conducte subterrani al Riu Tenes.</p> <p>Diferents autors, tant del segle XIX com actuals, han estudiat la surgència de l'Avencó i tots han arribat a la conclusió que es tracta d'un curs subterrani de 10 quilòmetres i amb un desnivell de 170 metres que pren les aigües en un engolidor de la riera de l'Avencó d'Aiguafreda i aquestes són transportades a través d'un canal subterrani que travessa el subsòl del sistema càrstic dels Cingles de Bertí fins arribar a aquest brollador de Bigues.</p> <p>Situat uns metres més amunt del riu hi ha una altra surgència coneguda com les Barbotes.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Pública			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Cingle del Fitó			Codi: 97
Localització	Sector oest de la Vall de Sant Miquel (Sant Feliu de Codines)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: cingleres			
Descripció i singularitats	Cinglera que, juntament amb els Cingles del Perer, tanca la Vall de Sant Miquel pel seu vessant de ponent. Són la continuació dels Cingles de Bertí. A mitja alçada hi passa la carretera BV-1485 que va de Sant Feliu de Codines a Sant Miquel del Fai.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntaments de Sant Feliu de Codines i de Bigues i Riells			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Cingles del Perer			Codi: 098
Localització	Sector oest de la Vall de Sant Miquel (Sant Feliu de Codines)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: cingleres			
Descripció i singularitats	Cinglera que, juntament amb el Cingle del Fitó, tanca la Vall de Sant Miquel pel seu vessant de ponent. Són la continuació dels Cingles de Bertí. A mitja alçada hi passa la carretera BV-1485 que va de Sant Feliu de Codines a Sant Miquel del Fai. El seu nom es deu a la família Perer, propietària del mas Perer de les Planes que es troba en aquestes cingleres.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntaments de Sant Feliu de Codines i Bigues i Riells			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	El Perer de les Planes			Codi: 099
Localització	A 500 m. de la C-1413b, Km. 1,7. (Sant Feliu de Codines)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Masia			
Descripció i singularitats	<p>Masia datada del segle XI formada per un conjunt d'edificis de planta quadrada.</p> <p>L'edifici principal té planta baixa i dos pisos i està cobert amb teulada a doble vessant. A la part de llevant s'hi situa la façana principal, que queda tancada per un conjunt de construccions annexes, entre les quals una torre, situades de tal manera que formen un barri. A la part de ponent, un conjunt d'edificacions annexades a la principal i un mur amb una porta de fusta emmarcada per brancals i una llinda de fusta també formen un espai tancat utilitzat per a la cria d'aviram.</p> <p>A la façana principal s'observa el portal d'entrada emmarcat per brancals i una llinda de pedra amb la inscripció "Franceshs Perer de Plantes. 1810". Aquesta data marca la reforma més important del mas, després que fos cremat pels francesos durant la Guerra del Francès. De fet, a la façana principal s'observen obertures tapiades amb pedra. A la banda dreta de la porta hi ha una torre adossada de planta quadrada on destaca una finestra d'arc conopial.</p> <p>Els murs de la masia són de pedra i arrebossats, encara que la façana principal és de pedra vista. Les obertures de la casa són amb llinda de pedra i brancals.</p> <p>El mas, propietat de la família Parer, dóna nom a la cinglera on es troba. Molt a prop del mas es troba en una esplanada natural des d'on es pot gaudir de bones vistes dels cingles de Bertí, Puiggraciós, Riells del Fai, Sant Sadurní de Gallifa, Sant Llorenç del Munt.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Roques Vermelles			Codi: 100
Localització	Al final de la Vall de Sant Miquel, sector de ponent (Bigues i Riells)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: Afloraments geològics			
Descripció i singularitats	Conjunt de formacions de conglomerats vermells del Paleocè als peus dels Cingles del Perer.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Inexistent	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Bigues i Riells			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Capella de Sant Climent del Flaquer			Codi: 101
Localització	A 500 m. de la C-1413b, Km. 1,7. (Sant Feliu de Codines)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Ermita			
Descripció i singularitats	Construcció del segle XVIII que imita l'estil romànic i que reemplaça una altra capella del segle XV. És de planta rectangular, d'una sola nau i absis circular decorat amb arcuacions llombardes, igual que la façana principal, coronada per un campanar d'espadanya amb dos buits; el de la dreta amb un campana. La portalada i la finestra que es troba al damunt estan emmarcades per columnes amb capitells i un arc de mig punt.			
Calendari i horari	Durant l'Aplec de Sant Climent (primer diumenge després del 23 de novembre)			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Deficient	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Bisbat de Vic - Arxiprestat del Moianès			
Organisme responsable	Parròquia de Sant Feliu de Codines			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Balma d'en Xec			Codi: 102
Localització	A 2 Km. de Sant Feliu de Codines seguint el GR-5, en direcció Aiguafreda (Sant Feliu de Codines)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Coves			
Descripció i singularitats	<p>Cavitat formada per l'erosió de la roca amb l'acció de l'aigua. Antigament es feia servir com a refugi pel bestiar i els seus voltants eren envoltats de conreus disposats en feixes, els quals eren regats amb l'aigua que abunda a la zona.</p> <p>Actualment s'hi troben uns bidons per tal d'emmagatzemar l'aigua que s'escola de la roca.</p>			
Estat actual de conservació	Regular	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Ajuntament de Sant Feliu de Codines			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Molí de Llobateres			Codi: 103
Localització	A 0'8 Km de la C-1413b, Km. 2'8 (Sant Quirze de Safaja)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Instal·lació d'una bomba hidràulica a l'interior			
Descripció i singularitats	<p>Es tracta d'un molí fariner documentat per primera vegada l'any 1371 que funcionava amb l'aigua de la font Tubal, que neix al seu costat, i posteriorment amb l'aigua del riu Tenes. Pertanyia als senyors de Centelles. Està format per dues construccions. La part més antiga correspon a un edifici fortificat, format per una torre de planta quadrada de 10 metres d'alçada, la qual consta de soterrani o carcabà, on hi havia la roda giratòria que feia anar la mola sobirana; planta baixa, coberta amb volta de canó; pis per a l'antiga residència dels moliners, a la qual s'accedia a través d'una escala llevadissa, i golfes sota teulat modern a doble vessant, on originalment hi havia un terrat amb un mur merletat. A la façana principal s'hi poden observar les obertures originals, que eren allargades espitlleres, i obertures més modernes, que són dues finestres dels segles XVI o XVII amb llinda i brancals de pedra.</p> <p>La part més recent consta d'un mas adossat a la torre construït el 1694, any que s'indica al portal adovellat de la mateixa construcció.</p> <p>Al costat hi trobem la bassa, localitzada al peu de la font, des d'on un pou de planta circular portava l'aigua al carcabà. La font, però, ha estat tapada.</p> <p>L'edifici es troba catalogat al Registre de Béns Culturals d'Interès Nacional, pel seu antic caràcter fortificat. De fet, és un dels molins fortificats més ben conservats i més antics de Catalunya i dels pocs que guarden íntegrament la seva estructura original. Tot i així, bona part dels seus murs es troben coberts de vegetació, especialment els del mas, que es troba en estat ruïnós. No obstant això, la torre, la part més antiga, encara es troba en força bon estat.</p>			
Estat actual de conservació	Regular	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible	
Propietat	Pública			
Organisme responsable	Ajuntament de Sant Feliu de Codines			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Molí de Baix o Petit			Codi: 104
Localització	A 300 m. del Molí de Llobateres seguint el curs del Tenes (Sant Quirze Safaja)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	En desús			
Descripció i singularitats	<p>Antic molí draper construït l'any 1787 i que pertanyia a la mateixa finca que el Molí de Llobateres. Funcionava amb l'aigua que s'acumulava en dues basses, procedent del mateix riu Tenes o d'un canal que provenia del Molí de Llobateres.</p> <p>Es troba en estat ruïnós i pràcticament engolit per la vegetació. Tot i així, el carcabà, sostingut per una volta de pedra, no es troba ensorrat, si bé ja no hi ha les peces que el feien funcionar.</p>			
Estat actual de conservació	Deficient	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Gorg del Molí de Baix		Codi: 105
Localització	Entrant al Molí de Baix, creuant el Riu Tenes i pujant uns pocs metres seguint el riu (Sant Quirze Safaja) 		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Gorgs		
Descripció i singularitats	Estanyol encaixonat format per les aigües del Tenes prop del Molí de Baix que baixen per una roca d'uns 5 metres a través quatre petites cascades paral·lels. Destaca una balma al cantó dret, a frec de cingle, on el reflex de l'aigua del gorg dibuixa una sanefa que decora el sostre.		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Pública		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Sant Quirze Safaja		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Cascada del Molí			Codi: 106
Localització	Entrant al Molí de Baix, creuant el Riu Tenes i baixant uns pocs metres seguint el riu (Sant Quirze Safaja)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Salts d'aigua			
Descripció i singularitats	Salt d'aigua d'uns 10 metres que forma el Gorg Negre. És difícil poder-la contemplar, ja que l'únic camí d'accés, d'alta dificultat, queda allunyat del salt a causa de la llargada del Gorg Negre. No obstant això es pot observar part de la caiguda d'aigües des de la part alta del gorg, accedint a través del Molí de Baix.			
Estat actual de conservació	Regular	Accessibilitat	Deficient	
Servei d'informació	Deficient	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Pública			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Sant Quirze Safaja			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Gorg Negre (Sant Feliu de Codines)		Codi: 107
Localització	Entrant al Molí de Baix, creuant el Riu Tenes i baixant uns pocs metres seguint el riu (Sant Feliu de Codines)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Gorgs		
Descripció i singularitats	<p>Gorg d'aigües profundes i enllotades, encaixonat per les cingleres que envolten el Riu Tenes i de dimensions considerables.</p> <p>Les aigües arriben a través de la cascada del molí i formen un estanyol ombrívol a causa de les cingleres que l'envolten.</p> <p>El gorg és molt inaccessible, encara que es pot contemplar parcialment i amb prudència des de la part alta del salt baixant riu avall des del Molí de Baix.</p>		
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Deficient
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Pública		
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Sant Feliu de Codines		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Gorg Blau			Codi: 108
Localització	Entrant al Molí de Baix, creuant el Riu Tenes i resseguir en sentit descendent el riu per un corriol en mal estat (Sant Feliu de Codines)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Hidrografia Gorgs			
Descripció i singularitats	Estanyol de dimensions considerables format per les aigües del Tenes que es precipiten per un salt d'aigua d'uns 5 metres. L'entorn és frondós amb espècies de vegetació de ribera, destacant la lletia d'aigua, que habita sobre les aigües del gorg. Aquest gorg és molt inaccessible, ja que el camí es troba cobert per la vegetació.			
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Deficient	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Pública			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Sant Feliu de Codines			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Balma de l'Espluga		Codi: 109
Localització	A 1 Km. en direcció est del nucli de Sant Quirze Safaja (Sant Quirze Safaja)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Coves		
Descripció i singularitats	<p>Concavitat de pedra tosca d'un centenar de metres de longitud i una quinzena de fondària envoltada de vegetació frondosa sobre la qual cau un salt d'aigua que s'entolla als seus peus.</p> <p>La balma ja va ser habitada en temps prehistòrics, tal i com mostren les troballes de fragments de ceràmica i sílex que s'hi van trobar en unes intervencions arqueològiques realitzades el 1960.</p> <p>Al seu interior s'hi troben les restes del que podrien ser els fonaments d'un mas d'època medieval.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Ajuntament de Sant Quirze Safaja		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia

Nom del recurs	Puig d'Olena			Codi: 110
Localització	Part centre-oriental del terme municipal de Sant Quirze Safaja, a ponent de la C-1413b			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Muntanyes i turons			
Descripció i singularitats	Muntanya de 823 metres sobre la qual es pot veure la Plana del Vallès, la costa barcelonina i el Massís de Sant Llorenç del Munt. Sobre el cim hi ha una capelleta i en el vessant sud-occidental s'hi ubica l'antic sanatori antituberculós de Puig d'Olena.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Sant Quirze Safaja			
Jerarquia	2			

Font: Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Antic sanatori del Puig d'Olena			Codi: 111
Localització	Trencall Km.7 de la C-1413b (Sant Quirze Safaja)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Centre Residencial d'Acció Educativa de Menors (CRAE)			
Descripció i singularitats	<p>Edifici allargat de grans dimensions i simètric de tres pisos construït el 1930 i inaugurat el 1933 com a sanatori.</p> <p>Aquest sanatori va ser promogut i gestionat per Maria Planas, propietària del Mas Blanc, que va convertir-lo en la institució antituberculosa més avançada de Catalunya. La ventilació era un element important en els sanatoris i és per això que s'hi poden observar nombroses obertures i una llanterna octogonal a la part superior central de l'edifici. A la façana principal, orientada al nord, hi ha nombrosos porxos en els diferents pisos, mentre que a darrera s'observen únicament finestres.</p> <p>Aquí és on Màrius Torres va fer-hi les estada abans de morir d'aquesta malaltia.</p> <p>El 1955 Puig d'Olena va tancar com a sanatori i ha estat sempre una institució benèfica que s'ha adaptat a les diferents circumstàncies del temps. Actualment és un Centre Residencial d'Acció Educativa de Menors (CRAE) que acull infants i adolescents en risc i en situació de desemparament.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Prèvia notificació	
Propietat	Dominiques de l'Anunciata – Província Sant Ramon de Penyafort			
Organisme responsable	Germanes Dominiques de l'Anunciata			
Jerarquia	2			

Font: Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Mas Barnils		Codi: 112
Localització	A 4 Km. de Sant Quirze Safaja resseguint la pista forestal de la Serra de Barnils (Sant Quirze Safaja)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	Allotjament rural (masia)		
Descripció i singularitats	<p>Masia històrica formada per diferents cossos, documentada per primera vegada l'any 1260 com a Mas Hortolà. Els Hortolà van ser els primers habitants d'aquest mas i se sap que pels volts de 1440 la família Barnils, originària de Barnils de Bertí, va comprar-lo. Aquesta família ha guardat al llarg dels segles la documentació d'aquest mas, que s'ha convertit en un arxiu clau pel coneixement dels esdeveniments històrics de la zona.</p> <p>El mas original és allargassat, amb la base d'una torre vella, visible per llevant i finestres i estructures dels segles XVI i XVII. La porta principal es troba dins un barri i és adovellada.</p> <p>Al costat hi ha un mas d'estructura moderna, més gran, que s'ha acabat convertint en la construcció principal del conjunt. Aquesta és rectangular amb planta baixa, pis i golfes i amb teulada a doble vessant. Les seves parets són arrebossades i s'observa pedra angular a les cantonades i esgrafiats de tons rosats a la façana que mira a migdia. La façana principal, orientada al sud, conté un gran portal de fusta amb una llinda de pedra sostinguda per dues pilastres de pedra a cada banda. A sobre hi ha un balcó ornamentat amb dues semicolumnes a cada costat adossades als brancals i amb llinda de pedra ornamentada amb un escut i amb una inscripció de l'any 1807, moment en què el mas original fou ampliat amb aquesta nova construcció. Sobre aquest balcó n'hi ha un altre ubicat a les golfes coronat per una finestra en el·lipse i emmarcat també per una llinda de pedra i brancals, com la resta de finestres que s'ubiquen a la façana. A la banda esquerra, entre el pis i les golfes, s'observa un rellotge de sol.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Altres: lloguer de la casa com a allotjament rural
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Propietari		
Jerarquia	2		

Font: Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Capella del Roser de Barnils			Codi: 113
Localització	A 4 Km. de Sant Quirze Safaja resseguint la pista forestal de la Serra de Barnils, al nord-oest del mas (Sant Quirze Safaja)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Ermita			
Descripció i singularitats	<p>Ermita rectangular d'una sola nau encarada a migdia i amb una sagristia a la part de llevant. Va ser edificada als inicis del segle XVIII sobre un petit turó ubicat a pocs metres al nord-oest del Mas Barnils, al qual pertanyia la capella.</p> <p>A la façana principal, coronada per un campanaret d'espadanya, hi ha la porta d'entrada, emmarcada per una llinda de pedra amb la inscripció "AVE MARIA" i brancals. A sobre hi ha una finestra d'ull de bou.</p> <p>Com a ornament de la façana hi ha marcades en l'obra un dibuix que simula pedres a trencajunt i en els angles simula grans pedres cantoneres.</p> <p>Antigament hi havia un altar barroc que fou cremat l'any 1936. Tot i així, s'ha pogut conservar una imatge d'alabastre policromat de la Mare de Déu amb l'Infant, datada d'entre els segles XVII i XVIII, que es pot contemplar actualment en el seu interior.</p> <p>Des del turó poden observar-se bones vistes del Moianès, incloent el Castell de la Popa de Castellcir.</p>			
Calendari i horari	Durant l'Aplec de la Mare de Déu del Roser de Barnils (7 d'octubre)			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Bisbat de Vic – Arxiprestat del Moianès			
Organisme responsable	Parròquia de Sant Quirze Safaja			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia

Nom del recurs	Fageda de Barnils			Codi: 114
Localització	Sota el Mas Barnils (Sant Quirze Safaja)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Flora i fauna Bosc			
Descripció i singularitats	<p>Petit bosc de faigs intercalats amb alguns castanyers creuat pel torrent de l'Espluga. Hi resta una antiga font que ara és un clot cavat al marge d'on s'escola un raig petit d'aigua.</p> <p>Malgrat que sembli excepcional trobar un bosc de faig en un clima com el nostre, documents de l'època i el mateix topònim del lloc (Safaja) indiquen que en aquesta zona era habitual trobar aquesta espècie.</p>			
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Generalitat de Catalunya – Departament de Territori i Sostenibilitat i Ajuntament de Sant Quirze Safaja			
Jerarquia	2			

Font: Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Pla de la Garga		Codi: 115
Localització	Sobre el sector nord dels Cingles de Bertí, des de la Trona fins a Centelles (Centelles i Sant Martí de Centelles)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: Altiplans		
Descripció i singularitats	<p>Altiplà de relleus suaus situat sobre la cinglera, entre 640 i 800 metres d'altitud, amb un conjunt de masies disperses en general ben conservades i conreus especialment de cereals i farratges. Aquestes masies pertanyien a l'antiga parròquia de Sant Miquel Sesperxes.</p> <p>És un bon mirador de la Plana de Vic i en dies de bona visibilitat es poden arribar a veure els Pirineus.</p> <p>El Castell de Sant Martí de Centelles domina aquest altiplà i se situa sobre la parròquia de Sant Martí de Centelles, al costat de la qual hi ha la cripta dels senyors de Centelles.</p> <p>És un bon accés a la cinglera per a vehicles, ja que hi ha diferents camins en bon estat que hi arriben.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Ajuntaments de Sant Martí de Centelles i Centelles.		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Castell de Sant Martí o dels Centelles		Codi: 116
Localització	Dalt del cim d'un turó de la Costa de Sant Martí, sobre l'església parroquial (Sant Martí de Centelles)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	En desús		
Descripció i singularitats	<p>Aquesta fortificació, registrada com a BCIN, fou documentada per primera vegada l'any 898. El recinte primigeni, anomenat sobirà, s'ubicava al capdamunt de la penya i se sap que contenia una capella amb un altar dedicat a Sant Esteve i un altre a Santa Maria. Quan els Centelles arribaren al castell l'any 1242 i el convertiren en el centre i residència de la seva jurisdicció s'iniciaren unes reformes importants que ampliaren la fortalesa construint el recinte jussà, on s'hi construí la nova capella de Santa Maria, l'únic element que resta encara completament dempeus. Es tracta d'una construcció d'una sola nau i volta d'arc de mig punt un xic apuntat, tres capelles laterals, obertures emmarcades per llindes de pedra i un campanar d'espadanya.</p> <p>Després d'un llarg setge l'any 1464 en el context de la Guerra civil catalana, la Generalitat va prendre el castell i fou destinat a residència del rei Pere IV, el qual reparà els danys i amplià el castell proporcionant l'aspecte que actualment es pot apreciar entre les ruïnes. Després de la guerra, el castell tornà als Centelles, moment en què començà la seva decadència. Al llarg dels següents segles, el castell continuà tenint funcions religioses i militars fins que al segle XIX fou abandonat definitivament i les seves ruïnes es convertiren en un atractiu turístic pels excursionistes i artistes romàntics.</p> <p>Les restes que es conserven, a part de la capella, són la Casa del Moro (antiga residència baronial i reial) un mur amb espitlleres i unes restes d'una antiga escala que permetia l'accés al recinte sobirà, a la casa dels senyors (antiga residència senyorial i reial) una cisterna i un trull, a l'entrada la porta adovellada flanquejada per una torre circular, a la Casa dels Ermitans (antiga residència de la comunitat de preveres de Santa Maria) restes dels murs i a fora de la muralla un abeurador per a cavalleries i restes del pont llevadís.</p>		
Estat actual de conservació	Regular	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Prèvia notificació
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Ajuntament de Sant Martí de Centelles		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Església parroquial de Sant Martí de Centelles		Codi: 117
Localització	Trencall del Km. 12,5 de la C-1413b (Sant Martí de Centelles)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	Església		
Descripció i singularitats	<p>Aquesta església es troba documentada per primera vegada el 1031. Tot i així, l'edifici actual és fruit d'una reconstrucció del segle XVII que podria haver modificat tant la seva situació com orientació canònica.</p> <p>Aquesta construcció és de planta rectangular, d'un sol espai distribuït amb tres naus per quatre pilars, amb teulada a doble vessat i sense absis. La façana principal, de murs arrebossats i pintats, és l'única part exterior visible de l'església, ja que al seu voltant hi ha annexades diverses construccions. Aquí és on s'hi troba la porta d'accés, que és emmarcada per unes grans dovelles, la central de les quals conté esculpit un petit escut erosionat i a sota la data de 1669, moment en què es construí la nova església barroca. A banda i banda i sobre el portal hi ha disposades tres finestres de forma simètrica emmarcades amb totxana i cobertes amb vitralls. Sobre la finestra central s'observa un rellotge de sol incorporat recentment com a element decoratiu.</p> <p>El campanar, adossat al nord-oest de l'església i construït el 1763, és de planta quadrada, amb tres obertures semicirculars que contenen les campanes i coronat amb una estructura de petits merlets.</p> <p>Malauradament, durant la Guerra Civil es cremaren els tres retaules barrocs que es trobaven al seu interior.</p>		
Calendari i horari	Obertura durant la missa de Tots Sants, la del dia de Nadal, la del dia de Reis, durant l'aplec del diumenge següent després de Sant Martí (11 de novembre) i l'aplec de Dilluns de Pasqua.		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	<ul style="list-style-type: none"> - Lliure pels dies d'obertura - Prèvia notificació per la resta de dies
Propietat	Bisbat de Vic – Arxiprestat de Guillerries - Congost		
Organisme responsable	Parròquia de Sant Martí de Centelles		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Cripta dels Senyors de Centelles			Codi: 118
Localització	Adossada al costat nord-est de l'església parroquial (Sant Martí de Centelles)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Cripta funerària			
Descripció i singularitats	<p>Cripta funerària dels comtes de Centelles adossada a la banda nord-est de l'Església de Sant Martí de Centelles. D'estil neogòtic, fou construïda entre 1895 i 1897 per Manuel de Llança, descendent dels Centelles.</p> <p>L'edifici, cobert amb teulada a doble vessant, està format per un cos allargat amb parets lleugerament inclinades a la part de la base i aguantat per cinc contraforts a la banda nord-est.</p> <p>La porta d'accés, orientada a nord-est, és de ferro i conté una creu dibuixada. Les obertures principals es troben a la banda sud-est, a la part superior; es tracta de tres finestres consecutives (la central més gran que les altres) de volta arrodonida.</p> <p>A la banda inferior és on hi ha les restes dels senyors de Centelles que anteriorment es trobaven a la capella del Castell de Sant Martí de Centelles.</p>			
Calendari i horari	Durant la missa de Tots Sants (1 de novembre)			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Font del rector		Codi: 119
Localització	Just abans d'arribar a l'església parroquial (Sant Martí de Centelles)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Elements arquitectònics		
Ús actual	Àrea recreativa		
Descripció i singularitats	<p>La font s'ubica en una petita zona d'esbarjo a la banda dreta del camí que porta cap a l'església parroquial.</p> <p>L'aigua de la font brolla a través de dos sortidors enganxats a un mur de pedra que separa aquest espai del camí. L'aigua que raja s'evacua a través d'un caneló al voltant del qual s'hi ubiquen dues taules i bancs de pedra.</p> <p>Antigament, aquesta aigua havia abastit els masos i cases de la zona i actualment es recull en cisternes.</p> <p>El seu nom es deu a la seva proximitat amb la casa del rector, la qual es troba actualment en ruïnes.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Pública		
Organisme responsable	Ajuntament de Sant Martí de Centelles		
Jerarquia	1		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	El Pou		Codi: 120
Localització	Km. 11'2 de la C-1413b, trencant del Pou (Sant Martí de Centelles)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	Masia		
Descripció i singularitats	<p>Una de les cases fortes més destacades de la parròquia de St. Martí documentada per primera vegada al fogatge de 1553, encara que podria ser anterior.</p> <p>El Pou està format per un conjunt d'edificacions que formen un barri.</p> <p>La construcció principal, el mas, és de planta rectangular amb teulada a doble vessant i organitzada en planta baixa i dos pisos. A la façana principal, orientada a ponent, s'hi troba la porta d'accés, que és quadrangular i amb llinda de pedra. Al pis de sobre hi ha tres balcons amb obertures emmarcades per llindes de pedra i brancals a la part superior i ampits a la part inferior. Destaca també un escut com a motiu ornamental a la llinda central del balcó central i un rellotge de sol a la banda dreta. A la façana orientada al sud hi ha adossat un cos amb dues galeries sobreposades obertes per grans arcs de mig punt.</p> <p>Adossada a aquesta última construcció hi ha la capella, que s'ubica a un nivell més baix que el mas degut a l'orografia del terreny. Està coronada per un campanar d'espadanya, sota el qual hi ha el portal emmarcat per una llinda de pedra que indica la seva data de construcció (1823). És d'una sola nau amb volta d'aresta i al seu interior s'observen escultures d'art popular d'inicis del segle XIX i un baldaquí adossat al mur a l'interior del qual hi ha la imatge de la Pietat.</p> <p>Oposada a la façana principal del mas s'hi troba la torre, que s'organitza en planta baixa i quatre pisos acabats amb una coberta a quatre vents. Els murs són de pedra arrebossats i els angles estan reforçats amb pedres cantoneres. Les finestres estan disposades de forma vertical i simètrica emmarcades per llindes de pedra local i un ampit de pedra, exceptuant les de les golfes, que són més petites. També hi ha espitlleres situades al segon pis i quatre petits canons a les cantonades superiors que evidencien l'antic ús defensiu d'aquesta construcció.</p> <p>Finalment les dependències agrícoles, de planta rectangular, se situen a les dues ales construïdes a la cara est i nord del mas.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Codi: 120
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Codi: 120
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Propietari		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Creu del Pou			Codi: 121
Localització	Al costat del trencant del Pou (Sant Martí de Centelles)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Elements arquitectònics			
Ús actual	Memorial			
Descripció i singularitats	Creu d'una sola peça esculpida de 2,5 m. d'alçada situada sobre un pedestal de pedra i on es troba una epifania gravada que recorda un episodi de la Guerra Civil ocorregut el 19 de febrer de 1937 en què cinc persones habitants de les masies del Pla de la Garga foren afusellades pels membres del comitè de Centelles després que aquest comitè pugés a Sant Martí a requisar bestiar i queviures de les cases de pagès i un veí sortís amb un arma per matar un dels seus membres. Això va ser considerat una revolta feixista i és per això que es va decidir afusellar alguns pagesos del Pla de la Garga.			
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Pública			
Organisme responsable	Ajuntament de Sant Martí de Centelles			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Mas Blanc			Codi: 122
Localització	Km. 10 de la C-1423 (Sant Martí de Centelles)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Restaurant i hostal rural			
Descripció i singularitats	<p>Conjunt d'edificacions que conformen un gran mas organitzat al voltant de dos grans espais oberts centrals. El cos principal és de planta rectangular amb teulada a doble vessant i amb planta baixa i dos pisos. A la façana est hi ha dues galeries sobreposades; una a la planta baixa i una altra al primer pis.</p> <p>A la façana principal, orientada a l'oest, hi ha una porta d'arc de mig punt, adovellada, i un conjunt d'obertures rectangulars amb llinda i brancals de pedra que es disposen de forma simètrica al llarg de la façana.</p> <p>La primera referència documental del mas apareix al segle XVI i s'ha anat reformant ampliant al llarg del temps, especialment al segle XX.</p> <p>Aquí hi passà breus estades el poeta Màrius Torres durant el seu ingrés al Sanatori antituberculós del Puig d'Olena, i és per això que a l'interior del mas, a l'antiga sala, es conserva l'escriptori que utilitzava, i, al davant del rellotge de sol que ocupa la façana de l'edifici de l'esquerra de la construcció principal, s'hi pot llegir, sobre ceràmica, el poema que va dedicar a Maria Planes, amiga del poeta, antiga propietària del mas i administradora del sanatori.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Altres: reserva d'una habitació o consumició al restaurant	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Cingles del Cerdà			Codi: 123
Localització	Sector nord de la Vall del Congost, entre els municipis de Centelles i Sant Martí de Centelles			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: cingleres			
Descripció i singularitats	Cinglera que prolonga els Cingles de Bertí en direcció nord fins arribar a Centelles. Sobre aquests espadats de roca s'hi situa el sector septentrional del Pla de la Garga, on s'ubica el Cerdà de la Garga, que pren el nom de la seva família propietària, igual que aquesta cinglera.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Ajuntaments de Sant Martí de Centelles i Centelles			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	El Cerdà de la Garga		Codi: 124
Localització	Sector central del Pla de la Garga (Centelles)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics		
Ús actual	Espai destinat a la celebració d'esdeveniments		
Descripció i singularitats	<p>La primera referència d'aquest mas data de 1160 i hi consta l'existència de dos masos dins el terme del castell de Sant Martí i la parròquia de Centelles: El Cerdà Jussà i el Cerdà Sobirà. Posteriorment, aquests quedaren abandonats i al segle XVI es van unir en una sola casa, amb la construcció del mas actual, el qual va assolir el seu màxim esplendor al segle XVIII.</p> <p>L'edifici ha estat modificat en diverses ocasions, destacant la incorporació d'una capella a mitjans del segle XIX.</p> <p>Consta d'un edifici principal de planta quadrada, amb planta baixa i dos pisos i amb teulada a doble vessant. Els quatre angles estan fets amb carreus treballats i les parets són de pedra arrebossades.</p> <p>A la façana principal destaca el portal adovellat datat de l'any 1773 que conserva dos esgrafiats a banda i banda. Damunt del portal s'observa també un balcó de pedra treballada i un rellotge de sol al seu costat. La resta de finestres són amb llinda i brancals de pedra.</p> <p>El mas queda tancat per un conjunt de masoveries que el converteixen en un exponent de les grans masies catalanes.</p> <p>És la casa natal d'Ildefons Cerdà, ideòleg de l'Eixample de Barcelona i amic de Jaume Balmes, el qual va fer estades al mas.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Altres: Reserva d'una sala per a esdeveniments
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Mas el Cerdà. Cultura & Esdeveniments		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Església de Sant Miquel Sesperxes			Codi: 125
Localització	A 2 Km. del Km. 11,2 de la carretera C-1413b (Sant Martí de Centelles)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Església			
Descripció i singularitats	<p>Els orígens del temple es remunten l'any 1154, quan apareix la primera referència documental, malgrat que l'aspecte actual és fruit d'una reforma del segle XVII.</p> <p>És d'una sola nau amb voltes i cúpula capçada d'obra cuita amb un absis rectangular, una capella per banda i una teulada a doble vessant. Els murs, de pedra local de petites dimensions, estan arrebossats, mentre que a les cantonades hi ha uns carreus més grans. La porta d'accés s'ubica en direcció oest i és coronada per un campanar d'espadanya, sota el qual hi ha una finestra d'ull de bou.</p> <p>És el l'antic centre parroquial d'un conjunt de masies disperses al sector sud del Pla de la Garga.</p>			
Calendari i horari	Obertura durant la missa del diumenge després de Tots Sants i durant l'aplec del diumenge següent després del dia de Sant Miquel (29 de setembre)			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Deficient	Tipus d'ingrés	<ul style="list-style-type: none"> - Lliure pels dies d'obertura - Prèvia notificació per la resta de dies 	
Propietat	Bisbat de Vic – Arxiprestat de Guillerries - Congost			
Organisme responsable	Parròquia de Sant Martí de Centelles			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	El Presseguer			Codi: 126
Localització	Sector meridional del Pla de la Garga (Sant Martí de Centelles)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Masia			
Descripció i singularitats	<p>Masia de planta rectangular amb coberta a tres vessants i de planta baixa, primer pis i golfes.</p> <p>Destaca la façana sud del mas, amb un cos adossat continuat afegit posteriorment amb dos arcs centrals de totxana massissa formant un porxo a cada nivell.</p> <p>La façana principal conté un portal adovellat datat l'any 1676, encara que el mas ja existia al segle XVI. El paper d'aquest mas fou cabdal en la reconstrucció de l'Església de Sant Miquel Sesperxes a finals del segle XVII.</p> <p>Als seus voltants s'hi troben les dependències agrícoles i ramaderes.</p>			
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Mas Febrer			Codi: 127
Localització	Sector meridional del Pla de la Garga (Sant Martí de Centelles)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Masia			
Descripció i singularitats	<p>Construcció que podria ser d'abans del segle XIV coberta amb teulada a doble vessant i formada per dos cossos de planta rectangular adossats i articulats al voltant d'altres dependències agrícoles i ramaderes.</p> <p>La portalada d'accés la conforma un arc de mig punt adovellat i amb un escut de la nissaga i una data d'una possible ampliació del mas el 1565. Sobre la porta hi ha una finestra d'estil gòtic d'acabat apuntat i on es troben esculpits dos caps humans. La resta de finestres són amb llinda i brancals de pedra.</p> <p>El segon cos, ubicat a la banda est, té una petita porxada a cada nivell sostinguda per bigues de fusta. L'últim cos annexat es troba al cantó oposat a la façana principal.</p>			
Estat actual de conservació	Bo	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Valldaneu			Codi: 128
Localització	Sota els peus dels Cingles de Bertí, prop de l'Abella (Sant Martí de Centelles)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Valls			
Descripció i singularitats	<p>Vall situada als peus dels Cingles de Bertí al voltant del nucli de l'Abella. Entre els elements d'interès que s'hi poden trobar hi ha el Cement, el Mas Oller, el Dolmen del Serrat del Duc, el Mas Valldaneu i el conjunt parroquial de Sant Pere de Valldaneu, format per l'església, un conjunt funerari i el Mas Esglésies.</p> <p>Existeix un circuit d'orientació que ha creat recentment l'Ajuntament de Sant Martí de Centelles i que recorre els diferents indrets d'aquesta vall.</p> <p>El seu topònim prové del vilar de Daniel (vilar Danihelis), una antiga domus de la zona que podria situar-se prop de l'actual Mas Valldaneu.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Ajuntament de Sant Martí de Centelles			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Església de Sant Pere de Valldaneu			Codi: 129
Localització	Valldaneu (Sant Martí de Centelles)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Església			
Descripció i singularitats	<p>L'església, datada del segle XI, està formada per una nau rectangular capçada per un absis semicircular romànic decorat amb arcuacions cegues i amb una absidiola annexada; dues capelles laterals tardanes i un campanar de torre.</p> <p>L'edifici va ser una de les parròquies pertanyents al terme del Castell de Sant Martí de Centelles i ha anat patint transformacions al llarg de la història: Al segle XVI es va construir el campanar de planta quadrada que hi ha a la façana principal, orientada a ponent, al segle XVII es van construir les dues capelles laterals i es va reconstruir la nau central i la coberta.</p> <p>El portal és emmarcat per dovelles que formen un arc de mig punt. A sobre hi ha una finestra d'ull de bou i a la banda esquerra, a la torre, s'hi localitzen nombroses obertures amb llinda i brancals de pedra.</p> <p>Al davant de la façana principal, orientada a ponent, hi ha un conjunt de panteons dels segles XVI i XVII de la família Castellar amb llindes gravades reaprofitades del mas familiar i al cementiri destaca un conjunt funerari d'interès arquitectònic de la família Sentias.</p>			
Calendari i horari	Obertura durant l'aplec que se celebra el diumenge després de Sant Pere (29 de juny)			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Bisbat de Vic – Arxiprestat de Guillerics-Congost			
Organisme responsable	Parròquia d'Aiguafreda			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia

Nom del recurs	Mas Esglésies			Codi: 130
Localització	Al costat de l'Església de Sant Pere de Valldaneu (Sant Martí de Centelles)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Casa			
Descripció i singularitats	<p>Masia documentada per primera vegada al segle XVI formada per un cos rectangular de pedra vista amb teulada a doble vessant enganxat a l'Església de Sant Pere de Valldaneu.</p> <p>Consta de planta baixa i pis i a la façana principal s'hi pot observar un portal adovellat que marca l'any 1599 i finestres amb llinda i brancals de pedra.</p> <p>El seu nom reflecteix la proximitat de l'església.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Inexistent	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia

Nom del recurs	Escola d'Escalada "La Soleia"		Codi: 131
Localització	Prop de l'Església de Sant Pere de Valldaneu (Sant Martí de Centelles)		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Altres: Equipaments esportius		
Descripció i singularitats	<p>La Soleia ha estat un lloc popular d'escalada des dels anys 50 del segle XX. Amb la millora de les comunicacions, però, aquest equipament es va abandonar fins que l'any 2010 l'Ajuntament de Sant Martí de Centelles va rehabilitar-lo creant un total de 10 vies de diferents nivells. Aquests equipaments es distribueixen en sectors (iniciació, sostre, espeleòlegs, bolet, ràpel i camí equipat) seguint un recorregut circular que facilita l'accés i l'ús per part de tothom. És l'única zona d'escalada dels Cingles de Bertí on una administració pública hi ha intervingut i es fa responsable del manteniment de les 10 vies rehabilitades.</p>		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Ajuntament de Sant Martí de Centelles		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia

Nom del recurs	L'Oller			Codi: 132
Localització	A 500m. de l'estació de tren, en direcció a Sant Pere de Valldaneu (Sant Martí de Centelles)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Casa			
Descripció i singularitats	<p>Documentat per primera vegada al segle XII, aquest mas fou a partir del segle XVI un dels més importants de l'antiga parròquia de Sant Pere de Valldaneu.</p> <p>L'estructura que s'observa avui dia data del segle XVIII, moment d'esplendor del mas. Durant el segle XIX els amos, amb categoria d'hisendats rurals, van embellir l'edifici. En aquest moment el mas es va especialitzar en la recia de bestiar, especialment de burro català, esdevenint així una de les cases de referència a nivell mundial en l'exportació d'animals a Europa, Àfrica i Amèrica.</p> <p>Amb l'arribada del tren al segle XIX, els voltants de la masia s'urbanitzaren amb torres on la burgesia barcelonina venia a estiuejar. Aquesta nova zona residencial es digué Colònia de l'Oller, en referència al mas.</p> <p>La masia és de planta rectangular orientada d'est a oest formada per l'annexió de tres cossos edificats amb murs de pedra arrebossats.</p> <p>El mas original, distribuït en planta baixa, primer pis i golfes, presenta una planta quadrada amb coberta a doble vessant i conté diverses portes d'accés i antics finestrals gòtics.</p> <p>A la façana principal, orientada al sud, s'observa la porta principal d'arc de mig punt amb dovelles i dues entrades més a la seva banda dreta emmarcades per llinda de pedra i brancals. Destaca la finestra que es troba sobre la porta, gòtica d'arc canopial, igual que l'obertura del balcó que es troba a la seva esquerra. A la façana oposada s'hi obren dues portes de punt rodó amb llinda de pedra roja de Tagamanent, ben treballada; també una balconada amb tres obertures d'arc de mig punt i tres obertures amb balcó.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Conèixer Catalunya.

Nom del recurs	L'Alzinar de l'Oller			Codi: 133
Localització	Just abans d'arribar a l'Oller, a mà dreta venint de l'estació de tren (Sant Martí de Centelles)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Flora i fauna Bosc			
Ús actual	Parc			
Descripció i singularitats	Bosc d'alzines ubicades prop de l'Oller que foren plantades entre els segles XVII i XVIII per tal de produir glans com a aliment pel bestiar de la masia. Amb el pas del temps, aquests arbres han crescut fins a esdevenir monumentals i amb un gran interès històric. És per això que l'Ajuntament de Sant Martí de Centelles ha catalogat aquestes espècies com arbres d'interès local i ha instal·lat plafons informatius per tal de difondre el seu valor patrimonial.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Excel·lent	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Pública			
Organisme responsable	Ajuntament de Sant Martí de Centelles			
Jerarquia	2			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	El Ciment o Forn de Calç de l'Oller			Codi: 134
Localització	Valldaneu (Sant Martí de Centelles)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	En desús			
Descripció i singularitats	<p>Conjunt monumental d'una antiga indústria de la calç que va estar en funcionament des de 1900 fins a 1910. Aquest complex industrial, format per un gran edifici de pedra amb tres forns de calç d'una profunditat de 12 metres al seu interior, fou construït en aquest emplaçament degut a la seva proximitat amb la Carretera de Ribes i l'estació de tren de Sant Martí de Centelles, a la qual es transportava la calç amb vagonetes, i per l'auge constructiu de la zona.</p> <p>Dins del forn esquerre s'hi troba una placa que recorda l'assassinat del pare i dos fills joves de la família Senties durant la Guerra Civil.</p>			
Estat actual de conservació	Regular	Accessibilitat	Excel·lent	
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia

Nom del recurs	Mas Valldaneu			Codi: 135
Localització	Valldaneu (Sant Martí de Centelles)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Edificis arquitectònics			
Ús actual	Masia			
Descripció i singularitats	<p>Mas format per un cos principal rectangular de planta baixa i primer pis amb teulada a doble vessant, ampliat posteriorment en direcció sud. Davant la façana principal del mas, amb una portalada d'arc de mig punt adovellada, hi ha dos cossos annexos a cada cantó amb teulada a única vessant que formen un barri, al qual s'accedeix a través d'una porta amb llinda monolítica i brancals de pedra.</p> <p>Cal destacar l'existència d'una gran era situada davant la casa, un safareig i un paller.</p> <p>Aquest mas és baix medieval i modern, encara que s'ubica probablement al lloc on hi havia el Vilar de Daniel (Vilar Danihelis), documentat per primera vegada el 898. De fet, és un bon exemple que il·lustra el pas dels vilars d'època alt medieval als masos, la nova forma bàsica d'explotació del territori basada en el domini dels senyors feudals.</p>			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Bo	Tipus d'ingrés	Altres: Inaccessible	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Propietari			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia

Nom del recurs	Terrissos Vermells		Codi: 136
Localització	Terme municipal de Figaró - Montmany		
Categoria Tipus Subtipus	Recurs natural Relleu Altres: Afloraments geològics		
Descripció i singularitats	Entorn singular format per ondulacions de sorres vermelloses de materials procedents del Paleocè.		
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Excel·lent
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure
Propietat	Privada		
Organisme responsable	Ajuntament de Sant Martí de Centelles		
Jerarquia	2		

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia

Nom del recurs	Dolmen del Serrat del Duc			Codi: 137
Localització	Pocs metres al nord dels Terrissos Vermells (Sant Martí de Centelles)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni material Elements arquitectònics			
Descripció i singularitats	Dolmen format per quatre grans pedres que sostenen una llosa que fa de coberta, de manera que formen una cambra de petites dimensions. En unes excavacions de mitjans del segle XX s'hi van localitzar ossos humans, material ceràmic, peces de collarets, etc. que daten d'entre el 2100 aC al 1500 aC.			
Estat actual de conservació	Excel·lent	Accessibilitat	Bona	
Servei d'informació	Regular	Tipus d'ingrés	Lliure	
Propietat	Privada			
Organisme responsable	Ajuntament de Sant Martí de Centelles			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Jesús Cano.

Nom del recurs	Oli d'oliva vera			Codi: 138
Localització	Vall de Sant Miquel (Bigues i Riells)			
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Gastronomia			
Descripció i singularitats	La finca de la Pineda, a la Vall de Sant Miquel, cultiva oliveres de la varietat vera o del país per produir oli al trull de Can Magre de Santa Eulàlia de Ronçana. Aquesta varietat, estesa arreu del país, fa que fa que l'oli sigui fruitat verd intens, amarg i picant intens, amb aromes secundàries de fulla i menta.			
Organisme responsable	Productors de l'oli al Vallès Oriental			
Jerarquia	1			

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Jordi Canals.

Nom del recurs	Formatge blau d'Osona o dels Cingles de Bertí	Codi: 139
Localització	Molí de la Llavina (Centelles)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Gastronomia	
Descripció i singularitats	Formatge de vaca i de producció molt limitada elaborat artesanalment al Molí de la Llavina, prop de Centelles, que té com a peculiaritat la incorporació de pennicilium del tipus "roqueforti" punxant la peça per tal d'oxigenar la pasta per tal d'afavorir el desenvolupament d'aquest fong a l'interior al llarg d'una maduració de sis mesos en una cava natural. Presenta una textura untuosa i una aroma forta. La crosta natural és de color marronós o blavós i l'interior és compacte però perforat amb cavitats plenes d'aquest fong verd blavós.	
Organisme responsable	Molí de la Llavina	
Jerarquia	2	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Molí de la Llavina.

Nom del recurs	Tomàquet tardà de Riells	Codi: 140
Localització	Riells del Fai (Bigues i Riells)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Gastronomia	
Descripció i singularitats	Espècie de tomàquet autòctona de Riells del Fai que es caracteritza per la seva pell fina i la seva carnositat.	
Organisme responsable	Banc de Llavors del Vallès Oriental	
Jerarquia	2	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Banc de Llavors del Vallès Oriental

Nom del recurs	Aplec del Santuari de Puiggraciós	Codi: 141
Localització	Santuari de Puiggraciós (Figaró - Montmany)	
Categoria Tipus Subtipus	 <p>Recurs cultural Patrimoni immaterial Tradicions</p>	
Descripció i singularitats	<p>És una tradició que ja se celebrava abans de la construcció del santuari l'any 1711, en memòria de la troballa de la Mare de Déu. L'aplec fou fundat per les set masies que pertanyien a la parròquia de Sant Pau de Montmany, les quals es comprometien a elaborar un pa per a cada assistent. Actualment és un dels aplecs més concorreguts que atrau gent dels diferents pobles de la rodalia.</p> <p>La celebració comença amb una missa dedicada al sant i al llarg del dia es realitzen altres activitats: ballada de sardanes, jocs per la mainada i concerts.</p>	
Època de l'any	25 de març (Festa de l'Anunciació)	
Organisme responsable	Ajuntaments de Figaró – Montmany i de l'Ametlla del Vallès	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Aplec de Bigues i Riells al Santuari de Puiggraciós	Codi: 142
Localització	Santuari de Puiggraciós (Figaró - Montmany)	
Categoria Tipus Subtipus	 <p>Recurs cultural Patrimoni immaterial Tradicions</p>	
Descripció i singularitats	<p>Aplec anual dels habitants de Bigues i Riells al Santuari de Puiggraciós el Dilluns de Pasqua.</p> <p>La celebració al santuari comença amb una missa i a continuació es fa una cantada de caramelles, un dinar i finalment una rifa de mones.</p>	
Època de l'any	Dilluns de Pasqua	
Organisme responsable	Aplec de Puiggraciós	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Ajuntament de Bigues i Riells

Nom del recurs	Aplec dels garriguencs al Santuari de Puiggraciós	Codi: 143
Localització	Santuari de Puiggraciós (Figaró - Montmany)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Tradicions	
Descripció i singularitats	Els habitants de la Garriga pugen, ja sigui a peu o amb cotxe, al Santuari de Puiggraciós, on s'hi du a terme una missa, seguida d'un refrigeri i una audició de sardanes.	
Època de l'any	Quart diumenge d'abril	
Organisme responsable	Agrupació Sardanista de La Garriga	
Jerarquia	1	

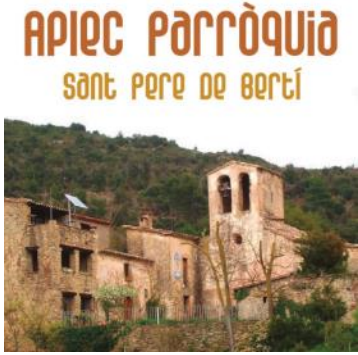
Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Festa Major del Santuari de Puiggraciós	Codi: 144
Localització	Santuari de Puiggraciós (Figaró - Montmany)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Tradicions	
Descripció i singularitats	Aquesta celebració ja es feia l'any 1733, en recordatori de la victòria contra els turcs davant de Viena el 1686 i, probablement, de la consagració del mateix santuari el setembre de 1711. Al llarg de l'esdeveniment es realitzen diferents actes, destacant els religiosos, que són els que hi tenen major cabuda.	
Època de l'any	Segon diumenge de setembre, després de la Mare de Déu	
Organisme responsable	Veïns de Puiggraciós i Ajuntament de Figaró - Montmany	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Aplec de Sant Miquel del Fai	Codi: 145
Localització	Sant Miquel del Fai (Bigues i Riells)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Tradicions	
Descripció i singularitats	Aquest aplec va deixar de celebrar-se el 1953, però es va recuperar el 2014 amb l'impuls dels veïns de Riells del Fai. Els participants pugen al santuari de Sant Miquel del Fai, ja sigui a peu o amb cotxe, i assisteixen a les diferents activitats que es duen a terme durant tot el matí: un concert de la Coral Sant Vicenç de Riells del Fai, una ballada de sardanes a càrrec del Grup Sardanista Riells del Fai, una missa i un refrigeri.	
Època de l'any	Primer diumenge després de Sant Miquel (29 de setembre)	
Organisme responsable	Associació per a l'EMD de Riells del Fai, Grup de Dones de Riells del Fai, Coral Sant Vicenç de Riells del Fai, Associació de Bigues i Riells Entorn Natural, Espai Natural Sant Miquel del Fai, Consell del Poble de Riells del Fai	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: VOTV.

Nom del recurs	Aplec de l'Església de Sant Pere de Bertí	Codi: 146
Localització	Parròquia de Sant Pere de Bertí (Sant Quirze de Safaja)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Tradicions	
Descripció i singularitats	Tradició de la qual ja es té constància de la seva celebració el 1880. L'aplec es realitza a l'església de Sant Pere de Bertí, on es fa una missa, ballada de sardanes i rifes de llonganisses i pernills.	
Època de l'any	Primer diumenge després de Sant Pere (29 de juny)	
Organisme responsable	Ajuntament i Parròquia de Sant Quirze de Safaja	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Ajuntament de St. Quirze.

Nom del recurs	Aplec dels ous a Sant Miquel Sesperxes	Codi: 147
Localització	Ermita de Sant Miquel Sesperxes (Sant Martí de Centelles)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Tradicions	
Descripció i singularitats	<p>Consisteix en una missa i seguidament un sorteig de mones de pasqua i productes de xarcuteria, l'import del qual serveix per ajudar a la comissió de festes del municipi.</p> <p>Aquesta tradició té el seu origen en el salpàs, un costum cristià en què el rector beneïa les cases de la parròquia amb aigua i sal, i els residents, com a mostra d'agraïment, l'obsequiaven amb ous, els quals eren sortejats a la sortida de la missa major del Dilluns de Pasqua entre els feligresos amb una finalitat d'ajuda.</p>	
Època de l'any	Dilluns de Pasqua	
Organisme responsable	Parròquia de Sant Martí de Centelles i col·laboradors	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Nació Digital.

Nom del recurs	Aplec dels ous a l'Església parroquial de Sant Martí	Codi: 148
Localització	Parròquia de Sant Martí de Centelles	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Tradicions	
Descripció i singularitats	<p>Consisteix en una missa i seguidament un sorteig de mones de pasqua i productes de xarcuteria, l'import del qual serveix per ajudar a la comissió de festes del municipi.</p> <p>Aquesta tradició té el seu origen en el salpàs, un costum cristià en què el rector beneïa les cases de la parròquia amb aigua i sal, i els residents, com a mostra d'agraïment, l'obsequiaven amb ous, els quals eren sortejats a la sortida de la missa major del Dilluns de Pasqua entre els feligresos amb una finalitat d'ajuda.</p>	
Època de l'any	Diumenge de Pasqua	
Organisme responsable	Parròquia de Sant Martí de Centelles i col·laboradors	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Nació Digital.

Nom del recurs	Aplec de l'Església parroquial de Sant Martí	Codi: 149
Localització	Església parroquial de Sant Martí (Sant Martí de Centelles)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Tradicions	
Descripció i singularitats	Aplec popular a l'església coincidint amb el dia del seu sant.	
Època de l'any	Diumenge següent després de Sant Martí (11 de novembre)	
Organisme responsable	Ajuntament i Parròquia de Sant Martí de Centelles	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Aplec de l'Església de Sant Miquel Sesperxes	Codi: 150
Localització	Església parroquial de Sant Martí (Sant Martí de Centelles)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Tradicions	
Descripció i singularitats	Aplec popular a l'església coincidint amb el dia del seu sant.	
Època de l'any	Diumenge següent després de Sant Miquel (29 de setembre)	
Organisme responsable	Ajuntament i Parròquia de Sant Martí de Centelles	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Aplec de l'Església de Sant Pere de Valldaneu	Codi: 151
Localització	Església de Sant Pere de Valldaneu(Sant Martí de Centelles)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Tradicions	
Descripció i singularitats	Aplec popular a l'església coincidint amb el dia del seu sant.	
Època de l'any	Diumenge següent després de Sant Pere (29 de juny)	
Organisme responsable	Ajuntament de Sant Martí de Centelles i Parròquia d'Aiguafreda	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Les Nits de Valldaneu	Codi: 152
Localització	Església de Sant Pere de Valldaneu (Sant Martí de Centelles)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Tradicions	
Descripció i singularitats	Actuacions musicals de diferents gèneres que se celebren en el marc de la Festa Major de Baix de Sant Martí de Centelles. Els concerts són a la fresca, a l'entorn de l'església de Sant Pere de Valldaneu.	
Època de l'any	Entre el 24 i 28 de juliol (Festa Major de Baix)	
Organisme responsable	Ajuntament de Sant Martí de Centelles	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Ajuntament de Sant Martí de Centelles.

Nom del recurs	Festa Major de Baix	Codi: 153
Localització	Església de Sant Pere de Valldaneu (Sant Martí de Centelles)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Tradicions	
Descripció i singularitats	És la festa més popular i concorreguda de Sant Martí de Centelles en el marc de la Festa Major de Baix. Consisteix en una missa dedicada a Sant Jaume, patró del nucli de l'Abella, seguida d'una audició de sardanes i una xocolatada.	
Època de l'any	Sant Jaume (25 de juliol)	
Organisme responsable	Ajuntament de Sant Martí de Centelles	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Festa d'Estiu de Sant Martí	Codi: 154
Localització	Església parroquial de Sant Martí (Sant Martí de Centelles)	FESTA D'ESTIU DE SANT MARTÍ DE CENTELLES 2012 18 D'AGOST DISSABTE 18.00 h INAUGURACIÓ DE L'ESPAI PATRIMONIAL DE LES FEIXES DEL CASTELL Sortida des de la plaça de Sant Martí 18.30 h PORTES OBERTES AL CASTELL DE SANT MARTÍ (VISITA GUIADA) Sortida des de l'Espai Patrimonial de les Feixes del Castell 20.00 h BOTIFARRADA POPULAR I CINEMA A LA FRESCA A la plaça de Sant Martí 19 D'AGOST DIUMENGE 10.00 h ESTIRADA DE TRACTORS I GIMCANA RURAL 14.00 h ARROSSADA POPULAR A la plaça de Sant Martí
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Tradicions	
Descripció i singularitats	Festivitat que centra les seves activitats en el poblament dispers de Sant Martí de Centelles situat al Pla de la Garga, al voltant de l'Església de Sant Martí. S'organitzen caminades, concursos, cinema a la fresca, una arrossada popular i activitats relacionades amb el món rural.	
Època de l'any	Voltants de la Mare de Déu d'Agost (15 d'agost)	
Organisme responsable	Comissió de Festes de Dalt	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Ajuntament de Sant Martí de Centelles.

Nom del recurs	Aplec de Sant Climent	Codi: 155
Localització	Capella de Sant Climent del Flaquer (Sant Feliu de Codines)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Tradicions	
Descripció i singularitats	Aplec a la capella de Sant Climent el diumenge següent del dia del sant.	
Època de l'any	Últim diumenge de novembre	
Organisme responsable	Centre Excursionista de Sant Feliu de Codines	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Puiggraciós X Race	Codi: 156
Localització	L'Ametlla del Vallès i Cingles de Bertí	
Categoria Tipus Subtipus	Recursos culturals Patrimoni immaterial Esdeveniments esportius	
Descripció i singularitats	<p>Cursa de tres nivells diferents de dificultat que té com a punt d'inici i arribada la zona esportiva de l'Ametlla del Vallès.</p> <p>L'itinerari de la cursa és circular, i en funció del nivell té un recorregut de 10, 16 i 32 quilòmetres, i un desnivell acumulat de 400, 800 i 1.800 metres, respectivament. L'opció més llarga transcorre per camins de terra i corriols dels Cingles de Bertí, pujant fins el santuari i la muntanya de Puiggraciós, resseguint la cinglera pel seu cantó meridional i de llevant, i baixant pel Grau de la Trona per passar sobre el Sot del Bac i els Sots Feréstecs.</p>	
Època de l'any	Tercer diumenge de febrer	
Organisme responsable	480RUN i col·laboradors	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: 480RUN.

Nom del recurs	Cursa dels Cingles de Bertí	Codi: 157
Localització	Riells del Fai i Cingles de Bertí	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Esdeveniments esportius	
Descripció i singularitats	Cursa de recorregut circular de 25,5 quilòmetres i amb un desnivell de 1.300 metres que transcorre pels corriols dels Cingles de Bertí, pujant fins a Sant Miquel del Fai, i d'aquí, fins la masia de l'Onyó. El recorregut continua per Sant Pere de Bertí, el Clascar i Cal Mestret, i fins el Grau de Montmany, des d'on es baixa per arribar al Santuari de la Mare de Déu de Puiggraciós. Es torna a pujar fins la muntanya de Puiggraciós i finalment es baixa pel Sot de Bellovir fins a arribar a la Plaça de Riells del Fai, que és també el punt de sortida.	
Època de l'any	Segon diumenge de maig	
Organisme responsable	UEC de la Vall del Tenes	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Leffersrunners

Nom del recurs	Sant Miquel Xperience	Codi: 158
Localització	Sant Feliu de Codines i Sant Miquel del Fai	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Esdeveniments esportius	
Descripció i singularitats	Cursa de tres nivells de dificultat que té com a punt de partida i arribada el Parc Usart de Sant Feliu de Codines. Les curses Mini Xperience i Nano Xperience tenen un recorregut de 3,2 i 1,6 quilòmetres, respectivament, i estan pensades perquè hi participi la mainada. La cursa Sant Miquel Xperience és la més llarga, amb un desnivell de 103 metres. Té un recorregut de 13 quilòmetres, seguint la carretera asfaltada BV-1485 que transcorre pels Cingles de Perer i del Fitó i arriba al santuari de Sant Miquel del Fai, des d'on es torna seguint el mateix camí cap al punt de partida. Totes les tres curses són de recorregut lineal i per asfalt.	
Època de l'any	Segon diumenge de gener	
Organisme responsable	Comissió de noves activitats esportives (Ajuntament de Sant Feliu de Codines)	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: St. Miquel Xperience.

Nom del recurs	Cursa de muntanya Camins al Bac	Codi: 159
Localització	Figaró – Montmany i Cingles de Bertí	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Esdeveniments esportius	
Descripció i singularitats	<p>Cursa solidària de tres nivells de dificultat que té com a punt de partida i d'arribada les piscines municipals del Figaró.</p> <p>El recorregut és circular i transcorre pels paratges del Sot del Bac, puja fins la part llevant de la cinglera i continua en direcció el Grau del Mercader per baixar fins el Santuari de Puiggraciós i Montmany.</p> <p>El recorregut varia en funció del nivell. Hi ha la cursa de 5, la de 10 i la de 21 quilòmetres, amb desnivells acumulats de 170, 430 i 900 metres, respectivament.</p>	
Època de l'any	Primer diumenge de setembre	
Organisme responsable	Club esportiu Senglars Trail Running	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Ajuntament de Figaró - Montmany.

Nom del recurs	Cursa Vall del Congost	Codi: 160
Localització	Aiguafreda, Parc Natural del Montseny, Tagamanent, Cingles de Bertí, Sot del Bac, Valldaneu	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Esdeveniments esportius	
Descripció i singularitats	<p>La cursa té com a punt de partida i arribada la Plaça de la Rectoria d'Aiguafreda, i té tres nivells de dificultat.</p> <p>Les curses de 7 i 21 quilòmetres, amb un desnivell de 800 i 1.300 metres respectivament, transcorren pel Parc Natural del Montseny, i la de 41, a més a més, pels Cingles de Bertí, venint del Parc Natural del Montseny i creuant la Vall del Congost per arribar al Sot del Bac i pujar fins el Pla de la Garga pel Grau de la Trona, resseguint la cinglera del cantó de llevant. Aquesta té un desnivell acumulat de 3.100 metres.</p>	
Època de l'any	Tercer diumenge de març	
Organisme responsable	Grup d'atletes del Congost	
Jerarquia	2	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Cursa Vall del Congost.

Nom del recurs	Caminada popular de Riells del Fai	Codi: 161
Localització	Riells del Fai i Sant Miquel del Fai	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Esdeveniments esportius	
Descripció i singularitats	La caminada té un recorregut diferent cada any, d'entre 10 i 20 quilòmetres. Té com a punt de sortida i d'arribada la Plaça de l'església de Sant Vicenç de Riells del discorre pels voltants del Santuari de Sant Miquel del Fai.	
Època de l'any	Primer diumenge d'octubre	
Organisme responsable	UEC de la Vall del Tenes	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Blogspot *Los folloneros*.

Nom del recurs	Caminada d'Aiguafreda	Codi: 162
Localització	Aiguafreda, Cingles de Bertí, Valldaneu i Parc Natural del Montseny	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Esdeveniments esportius	
Descripció i singularitats	Caminada popular d'uns 20 quilòmetres amb punt d'inici i final a Aiguafreda. Cada any fa un recorregut diferent, ja sigui a la banda oriental de la Vall del Congost, el sector occidental del Massís del Montseny, o a la banda occidental, el sector oriental dels Cingles de Bertí.	
Època de l'any	Segon diumenge d'abril	
Organisme responsable	Els Garrafons	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Els Garrafons.

Nom del recurs	Passejada de les dones	Codi: 163
Localització	Termes municipals d'Aiguafreda i Sant Martí de Centelles	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Esdeveniments esportius	
Descripció i singularitats	Caminada popular de recorregut curt amb punt d'inici i final a Aiguafreda per commemorar el dia de la dona. La passejada té com a punt final l'església de Sant Pere de Valldaneu, on es llegeix un manifest i s'ofereix esmorzar a tots els participants	
Època de l'any	Segon diumenge de març	
Organisme responsable	Ajuntaments d'Aiguafreda i Sant Martí de Centelles	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Ajuntament de Sant Martí de Centelles.

Nom del recurs	Caminada popular de Sant Quirze Safaja	Codi: 164
Localització	Sant Quirze Safaja i voltants	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Esdeveniments esportius	
Descripció i singularitats	Aquesta marxa popular se celebra en el marc de la Festa Major de Sant Quirze Safaja i el seu recorregut, el qual varia cada any, discorre al llarg d'uns 15 quilòmetres pels voltants d'aquest municipi. En bona part de les edicions el recorregut passa per indrets de l'espai natural dels Cingles de Bertí, com els Cingles del Perer, Sant Miquel del Fai o la Serra de Barnils.	
Època de l'any	Últim diumenge de juliol	
Organisme responsable	Comissió de festes de Sant Quirze Safaja (Ajuntament de Sant Quirze Safaja)	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Ajuntament de Sant Quirze Safaja.

Nom del recurs	Caminada de Sant Martí de Centelles	Codi: 165
Localització	L'Abella, Valldaneu, Pla de la Garga i Cingles de Bertí	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Esdeveniments esportius	
Descripció i singularitats	Caminada popular d'uns 20 quilòmetres que té com a punt d'inici i final l'Abella (Sant Martí de Centelles). El recorregut és diferent cada any, però sempre recorre la banda oriental dels Cingles de Bertí i Valldaneu.	
Època de l'any	Primer diumenge de març	
Organisme responsable	Els Garrafons	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Els Garrafons.

Nom del recurs	Caminada popular de Centelles	Codi: 166
Localització	Centelles i voltants	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Esdeveniments esportius	
Descripció i singularitats	Aquesta caminada popular d'uns 20 quilòmetres s'inicia i acaba a Centelles després de recórrer els seus voltants. En algunes edicions el recorregut discorre pel Castell de Sant Martí de Centelles, les masies i els conreus Pla de la Garga, sobre la zona nord dels Cingles de Bertí.	
Època de l'any	Tercer diumenge d'octubre	
Organisme responsable	Club Centre Excursionista de Centelles	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Blogspot *Los folloneros*.

Nom del recurs	Cursa d'orientació de Sant Martí de Centelles	Codi: 167
Localització	L'Abella i Valldaneu/ Castell de Sant Martí de Centelles	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Esdeveniments esportius	
Descripció i singularitats	<p>Competició atlètica a contrarellotge d'uns 7 quilòmetres que consisteix en passar uns punts de control assenyalats en un mapa. Cada punt de control s'identifica amb una fita de fusta que porta una pinça que fa una marca diferent a la tarja de control per tal d'acreditar que s'ha passat per cada punt indicat al mapa.</p> <p>S'ofereixen dos tipus de circuits; un de més fàcil i un de més difícil. Alguns anys transcorren per la zona de Valldaneu i altres per la del Castell de Sant Martí de Centelles.</p> <p>Guanya el primer que arriba a la meta i disposa de totes les marques a la tarja de control.</p> <p>És necessari un mapa de la zona, una brúixola i una tarja de control.</p>	
Època de l'any	Últim diumenge de setembre	
Organisme responsable	Ajuntament de Sant Martí de Centelles	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Ajuntament de Sant Martí de Centelles.

Nom del recurs	Pedals de la Marató	Codi: 168
Localització	Sant Quirze Safaja, Cingles de Bertí i Serra de Barnils	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Esdeveniments esportius	
Descripció i singularitats	<p>Pedalada popular que té com a punt de sortida i d'arribada el nucli de Sant Quirze Safaja i que es fa amb l'objectiu de recaptar fons per la Marató de TV3.</p> <p>La bicicletada té un circuit més fàcil (aprox. 15 Km.) i un de més de difícil (aprox. 35 Km.) que varien cada any, recorrent els voltants del poble per indrets com Sant Miquel del Fai, els Cingles de Bertí i la Serra de Barnils.</p>	
Època de l'any	Segon diumenge de desembre	
Organisme responsable	Ajuntament de Sant Quirze Safaja	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Ajuntament de Sant Quirze Safaja.

Nom del recurs	Pedalada popular de Centelles	Codi: 169
Localització	Centelles i voltants, Cingles de Bertí, Pla de la Garga i Valldaneu	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Esdeveniments esportius	
Descripció i singularitats	Bicicletada popular que té com a punt de sortida i d'arribada la vila de Centelles. El recorregut, que varia cada any, té un circuit més fàcil, d'uns 15 quilòmetres i amb poc desnivell, i un de més difícil, d'uns 40 quilòmetres i amb més desnivell. En algunes ocasions el circuit passa pel sector oriental dels Cingles de Bertí, vorejant la cinglera i els seus peus.	
Època de l'any	Primer diumenge de juny	
Organisme responsable	Penya ciclista de Centelles	
Jerarquia	1	

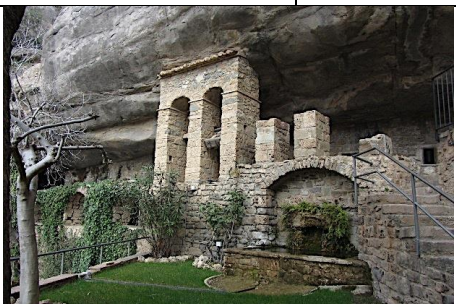
Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Ajuntament de Centelles.

Nom del recurs	El mont del Fai	Codi: 170
Localització	Sant Miquel del Fai (Bigues i Riells)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Llegendes	
Descripció i singularitats	Diu la llegenda que una colla de llenyataires havia de talar uns faigs que es trobaven sota la cinglera on hi ha el santuari de Sant Miquel del Fai; allà on cauen les aigües dels rius Tenes i Rossinyol. Quan arribà la nit, aparegueren quatre noies que jugaven amb l'aigua i veneraven els faigs fins a trenc d'alba. Però quan els llenyataires van talar el faig més gros, una d'aquestes dames va morir al costat de la soca del gran faig, en braços de les altres. A mida que s'anaven tallant els faigs, les noies anaven morint, fins que van desaparèixer totes.	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	El temple de Venus	Codi: 171
Localització	Sant Miquel del Fai (Bigues i Riells)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Llegendes	
Descripció i singularitats	<p>En temps pagans les coves de Sant Miquel del Fai, habitades per fades, estaven dedicades a la deessa Venus, a la qual se li retia culte. Però en arribar el cristianisme, l'Arcàngel Miquel va netejar de paganisme la comarca dirigint dolces paraules plenes de fe als homes i dones i enfonsant als abismes del Fai i als seus gorgs totes les fades, que eren immortals.</p> <p>Els conversos, agraïts a l'arcàngel per haver-los portar a la vertadera fe, van construir una església dedicada a ell que presideix la Vall de Sant Miquel. I les fades, des d'aleshores, fan ressonar encara les seves veus per la vall durant les nits.</p> <p>Es diu que quan algun transeünt els demanava: "Qui sou vosaltres que canteu des del fons del gorg?", les fades responien: "Som les fades d'aquests contorns que vàrem caure als gorgs" i quan algú intentava ajudar-les queia irremissiblement al fons de les aigües sense poder-ne sortir mai més.</p> <p>Això explicava les freqüents morts produïdes entre els banyistes dels gorgs de la Vall de Sant Miquel.</p>	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	La troballa de Sant Miquel	Codi: 172
Localització	Sant Miquel del Fai (Bigues i Riells)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Llegendes	
Descripció i singularitats	<p>Un dia un bou, tot pasturant acompanyat del seu pastor, va trobar la imatge de Sant Miquel. Era tota daurada, però en el moment que el bou l'agafà per la cama, aquesta quedà negra.</p> <p>El pastor li va fer una capella amb pedres i branques i ben aviat uns virtuosos barons, atrets per la troballa i la soledat del lloc, van fundar el convent de "Solitaris de sant Víctor". Ells intentaren fer daurar la cama de la imatge, però no ho aconseguiren; és per això que avui encara la conserva d'aquest color.</p>	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Llegenda de Guillem Berenguer	Codi: 173
Localització	Sant Miquel del Fai (Bigues i Riells)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Llegendes	
Descripció i singularitats	Es diu que quan el monestir era habitat pels solitaris de Sant Víctor, el fill del comte de Barcelona Berenguer Ramon I, Guillem de Berenguer, comte d'Osona, va decidir deixar l'espasa i la llança i canviar el tron per una cel·la per entrar en el silenci religiós d'aquest monestir. De fet, dins l'església de Sant Miquel s'hi pot trobar la seva làpida sepulcral.	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	El convent de monges de Sant Miquel	Codi: 174
Localització	Sant Miquel del Fai (Bigues i Riells)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Llegendes	
Descripció i singularitats	<p>Quan cessà la comunitat de monjos a Sant Miquel del Fai, en lloc seu s'hi construí un monestir de monges. Aquestes vivien en un entorn tranquil d'eterna primavera. Però el dimoni els tenia declarada la guerra.</p> <p>Un bon dia uns joves i galants cavallers que s'havien perdut mentre caçaven, van arribar al monestir. Les monges, encisades, van decidir acollir-los. Amb vi i viandes la festa s'animà. És per això que les roques, acostumades a la quietud, es van espantar fent un gemec horrorós que va fer tremolar la terra. Aquest senyal diví, però, no va ser escoltat per les monges i la festa continuà engrescant-se encara més fins a arribar a pecar.</p> <p>La ira de Déu va provocar el desbordament de les dues cascades que s'endugueren ràpidament el monestir cingles avall. No en quedà res, només una escala de pedra i una fusta que es diu que servia per aguantar els clemàstecs. Es diu que les monges van convertir-se en uns peixos que habiten actualment al Llac de les monges del mateix monestir.</p>	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	La cova del pastor	Codi: 175
Localització	Sant Miquel del Fai (Bigues i Riells)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Llegendes	
Descripció i singularitats	<p>Una llegenda explica que l'ermita de Sant Martí del Fai fou la primera església cristiana d'aquestes contrades. En època d'invasió mora, uns quants cristians s'havien refugiat al replà del Fai. Els moros, però, no sabien com arribar-hi i és per això que el rei moro de Riells va decidir assetjar-los des del fons de la vall i des del cim de la muntanya.</p> <p>Els cristians no es van rendir mai, ja que gràcies a un pastor cristià que vivia a prop els portava aliments a través de la Cova de les Tosques, que comunica l'ermita amb el pendent oest de la vall.</p> <p>Es diu que fins fa poc es podia veure la imatge del pastor i del seu gos petrificats al fons de la cova.</p>	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	La Donzella de la Cova	Codi: 176
Localització	Sant Miquel del Fai (Bigues i Riells)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Llegendes	
Descripció i singularitats	<p>La llegenda diu que al fons de la Cova de Sant Miquel s'hi amaga un palau meravellós on hi viu una donzella encantada. Durant la nit de Sant Joan no es pot passar al costat de l'abisme perquè la donzella de la cova i les fades malignes atrauen els visitants cap a les profunditats provocant-los la mort.</p>	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Josep Pla al Fai	Codi: 177
Localització	Sant Miquel del Fai (Bigues i Riells)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Llegendes	
Descripció i singularitats	<p>Josep Pla explica que un dia va anar a visitar Sant Miquel del Fai, però no van veure la cascada enlloc. Va preguntar on era a una dona que li va respondre: "La cascada existeix, però només funciona els diumenges. Avui és dimecres, comprèn? Vostè ha vingut un mal dia". La dona va afegir que en aquest indret hi ha poca aigua i la necessiten per regar i produir electricitat; però els diumenges i els dies que vénen escoles sí que l'ensenyen perquè seria una llàstima que quan arribessin es quedin amb un pam de nas en veure que no baixa aigua.</p> <p>L'escriptor quedà estupefacte pensant que una cascada podia tenir un horari fix com les revistes il·lustrades i els partits de futbol.</p>	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	La Lloba de la Madella	Codi: 178
Localització	La Madella (Bigues i Riells)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Llegendes	
Descripció i singularitats	<p>S'explica que en un hivern molt fred pels volts de 1870 una lloba que vivia a la Balma Rossa de la Vall de Sant Miquel tenia atemorida la gent de la zona.</p> <p>Un matí, afamada, la lloba va sortir de la cova i es va dirigir cap als corrals de la Madella. En entrar, va començar la seva caça produint-se un fort rebombori que va despertar Pau Madella, propietari de la masia. Ell va agafar l'escopeta i es va dirigir cap als corrals, on va disparar la lloba després que aquesta hagués matat dotzenes de xais.</p> <p>Aquest va ser l'últim exemplar de llop d'aquestes contrades, la urpa del qual es pot veure encara avui dia penjada a la porta de la masia. Una contalla diu, però, que és una mà humana transformada en l'urpa d'un llop a causa d'un crim passional.</p>	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Llegendes de l'Avencó i les Barbotes	Codi: 179
Localització	Riu Tenes, a l'alçada de Bigues (Bigues i Riells)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Llegendes	
Descripció i singularitats	<p>Al segle XIX ja hi havia la teoria que les aigües de la riera de l'Avencó d'Aiguafreda anaven a parar al Riu Tenes a Bigues.</p> <p>Maria de Bell-lloc recull una llegenda que explica que els moliners que vivien prop de l'engolidor i del brollador d'aquest canal subterrani havien pactat que quan al de Bigues li faltés aigua, el d'Aiguafreda enviaria en una molinada la quantitat suficient per poder moldre el següent dia perquè es deia que l'aigua trigava entre 24 i 26 hores en sortir.</p> <p>La mateixa autora diu que l'aigua del brollador de les Barbotes prové d'encara més lluny, ja que en dies de cel serè havia tingut grosses avingudes. Segons una llegenda l'aigua prové de Montserrat perquè es diu que a un pastor li va caure el plat i la cullera de fusta quan menjava mentre pasturava el seu ramat a Montserrat. Al cap d'uns dies el plat i la cullera eixiren a les Barbotes.</p>	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Les Cent Donzelles	Codi: 180
Localització	Vallderrós (Bigues i Riells)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Llegendes	
Descripció i singularitats	<p>En aquesta clotada feréstega per on hi corren les aigües que provenen del capdamunt dels verticals cingles produint una vegetació frondosa, es diu que el rei moro que vivia al Castell de Montbui va refugiar-se en una cova (anomenada actualment la Cova del Moro) després que els cristians l'haguessin desposseït per poc temps. No obstant això, el rei moro considerà que aquella cova era una bona defensa, ja que es trobava entre un gorg i una timba, i cada any s'hi feia dur cent donzelles com a tribut que els habitants del seu territori havien de pagar-li.</p> <p>Enmig de plors, les cent donzelles s'endinsaren en aquesta vall cap a la cova. Arribaren, però, núvols negrosos i un vent xiulador. Començà una tempesta que provocà un tro que va fer aixecar les aigües del gorg engolint d'un sol cop les cent donzelles. De seguida s'aixecà una blanca llum que sorprengué el rei moro i els seus servents que caigueren daltabaix de la timba i no se'n va saber mai més res.</p> <p>L'esperit de les donzelles, però, quedà atrapat en aquell gorg on es diu que encara hi viuen. D'aquí el nom actual de Gorg de les Donzelles.</p>	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Llegenda del Gorg de l'Encantada	Codi: 181
Localització	Vallderrós (Bigues i Riells)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Llegendes	
Descripció i singularitats	<p>Es diu que una noia va demanar a una bruixa que l'ajudés a saber si el seu galant l'estimava de veritat. La bruixa, donant-li una vareta que la protegiria dels llops i les males persones, va ensenyar-li què havia de fer per tal d'esbrinar-ho: A la nit hauria de dirigir-se al cementiri de Can Quintanes i collir salvaruga, ridolta i centaure quan sentís els crits dels ducs i les riotes de les cabrasses. Llavors hauria de pujar fins els Cingles de Bertí i esperar a que passés el seu galant. En cas que fugís, senyal que no l'estimava i aleshores la bruixa, amb les plantes collides del cementiri, faria que l'estimés.</p> <p>Unes donzelles que habitaven per aquestes zones tenien aparença de planta i quan algú les collia, aquest entrava en el seu palau.</p> <p>A la nit, la noia va dirigir-se cap el cementiri, però, desobeint el pla de la bruixa, va collir les herbes uns metres més enllà. Acte seguit va veure com el seu voltant es convertia en un palau de donzelles, les quals li explicaren el veritable pla de la bruixa: Un cop ella (la noia) hagués embogit havent collit les tres plantes del cementiri, hagués anat a buscar el seu galant per clavar-li la vareta, que estava emmetzinada. Aleshores els ducs i les cabrasses haguessin portat el seu galant cap a la bruixa per tal que ella pogués utilitzar el seu cor per elaborar els seus unguents malèfics. I l'endemà, quan ella (la noia) hagués portat els brots a la bruixa, amb aquella arma l'hauria mort per utilitzar la seva sang, necessària per poder volar de nits.</p> <p>Mentrestant, els ducs i les cabrasses perseguien el noi portant-lo cap a la bruixa quan les donzelles, convertides en flor, l'intentaren atraure perquè les collís i així salvar-lo. En collir-les, el noi va arribar al palau de les donzelles i quedà emmirallat en veure la reina. Però de seguida tot es va esvaïr i ell i la noia es trobaren a Vallderrós. Es preguntaven si el que havien vist havia estat un somni.</p> <p>El noi buscà desesperat la reina de les donzelles i la noia, també desesperada buscava el noi i li preguntava qui era aquella donzella que li havia robat l'amor.</p> <p>Finalment, la reina, tement que la bruixa els trobés per aquelles contrades i tirés endavant el seu pla, convertí el noi en un penyal, sobre el qual la noia, convertida en plantes, plorava i plorava fins a formar el gorg que de l'encantada s'anomena.</p>	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Les encantades de Valderrós	Codi: 182
Localització	Valderrós (Bigues i Riells)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Llegendes	
Descripció i singularitats	<p>Aquesta llegenda està relacionada amb les Cent Donzelles que van ser engolides pel gorg quan anaven a ser entregades al rei moro.</p> <p>Un dia, una pastora va portar el seu ramat a Valderrós. Mentre els animals pasturaven al voltant del Gorg de les Donzelles, la pastora s'assegué tot filant i emmirallant-se en les seves aigües. Quan ja es feia tard, va sentir una veu que sortia del fons del gorg. Encuriosida, va apropar-se i sota les aigües hi va veure palaus de plata i cristall que li feren rodar el cap tot rellicant i caient al fons.</p> <p>El xic de borra de la seva filosa quedà flotant sobre l'aigua i entremig d'ella hi ha un rossinyol que tot l'any canta. I el ramat quedà convertit en pedres al voltant del gorg.</p> <p>Un altre dia, arribà una altra pastora tot filant. Per veure la fondària del gorg va lligar una pedreta al fil. Quan l'enfonsava, sentí una veu que li deia: "Tira'n més, encara". Ella ho explicà als riellencs, molts dels quals van anar a provar-ho.</p> <p>La llegenda diu que de nit, les encantades surten del gorg i juguen i ballen tot cantant. Però si la nit és feréstega i amenaça la tempesta, es posen a ballar al voltant del gorg tan de pressa que amb l'impuls que porten s'enlairen fins a la nuvolada i la desfan. També se les sent rentar bugada i donar cops de picador enmig de converses i rialles i fins i tot els dies de boira hom pot veure la seva roba estesa. Però quan algú s'hi acosta, la roba desapareix en un dir "Jesús".</p>	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	La dona d'aigua	Codi: 183
Localització	Vallderrós (Bigues i Riells)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Llegendes	
Descripció i singularitats	<p>Es diu que entremig dels boscosos llacs de Vallderrós hi viuen dones d'aigua.</p> <p>Un dia, l'hereu de Viaplana veié una d'aquestes dones d'aigua que era probablement, per la seva bellesa, la reina. Mentre ella es banyava, ell li demanà la mà. La dona ho va acceptar, amb la condició que mai li digués "dona d'aigua". I dit i fet, es van casar i van tenir dos fills.</p> <p>Un dia, la dona ordenà als seus fills que seguessin el blat, encara que estigués verd. Quan l'home ho va veure, enfurismat, va pronunciar "Tu... tu... malhaja la dona d'aigua!" És així com la seva dona esdevingué novament una dona d'aigua i va desaparèixer.</p> <p>Al cap d'uns dies, una gran tempesta arrasà tota la zona i l'hereu va comprendre el perquè de la sega anticipada. Ell va lamentar-se per no haver escoltat la seva dona, que els havia abandonat. No obstant això, cada matí el pare es trobava els seus fills vestits i pentinats. Els infants deien que els ho havia fet la seva mare, que venia amb vestits d'estrella d'aigua. Però l'hereu mai podia veure-la. És per això que demanà a la filla que quan vingués cosís el seu vestit amb el de la mare per tal d'així poder-li demanar perdó i quedar-se novament amb ells. Però en fer-ho la dona s'emportà els seus fills i l'hereu quedà sol.</p> <p>Cal destacar que l'any 1911 es va estrenar l'obra <i>La dona d'aigua</i> al teatre Eldorado de Barcelona. L'obra, inspirada en aquesta llegenda, va ser escrita per Joan Trias I Fàbregas i musicada per Cassià Casademont i Busquets.</p>	
Jerarquia	1	

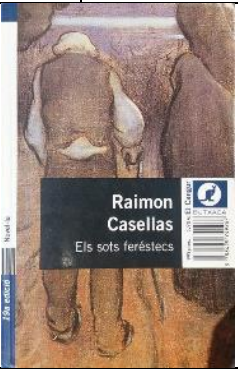
Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	La Verge de Puiggraciós	Codi: 184
Localització	Santuari de Puiggraciós (Figaró-Montmany)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Llegendes	
Descripció i singularitats	Es diu que uns pastors del Mas Miquel va trobar la santa imatge de la Verge. Aquests, juntament amb els habitants de la zona i el rector, van baixar la imatge de Puiggraciós per portar-la a la parròquia. Però l'endemà va desaparèixer i tornava a ser al seu lloc primitiu. Van tornar-la a baixar dues vegades més, però succeí el mateix. És per això que, d'acord amb la voluntat divina, li edificaren l'actual ermita a pocs passos de distància del lloc on l'havien trobat.	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: Wikipedia.

Nom del recurs	Llegendes del Castell de Sant Martí	Codi: 185
Localització	Castell de Sant Martí (Sant Martí de Centelles)	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Llegendes	
Descripció i singularitats	<p>Una llegenda explica que en època de conquesta àrab, els sarraïns iniciaren un setge al Castell de Sant Martí per tal d'apoderar-se'n. El senyor del castell i els seus súbdits, però, disposaven de suficients aliments per suportar el setge mentre pensaven una estratègia de defensa.</p> <p>Finalment, un pastor va tenir la idea de lligar teies a les banyes d'una cinquantena de bocs per encendre-les en una nit fosca i espantar els moros. I així ho van fer i van aconseguir alliberar el setge. Les teies lligades a les dues banyes de cada boc donà nom al castell, el qual es digué d'ençà Castell de Cent-teies.</p> <p>Hi ha una versió que explica que les posicions eren al revés.</p> <p>Una altra llegenda diu que hi ha un túnel que arribava fins a Sant Martí d'Aiguafreda de Dalt, a l'altra banda de la vall, que construïren els moros quan tenien ocupat el castell.</p>	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Els Sots Feréstecs, de Raimon Casellas	Codi: 186
Localització	Sot de Montmany i Santuari de Puiggraciós	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Novel·les	
Descripció i singularitats	<p><i>Els Sots Feréstecs</i> està considerada la primera novel·la modernista catalana i una de les més importants de la literatura catalana. Fou publicada l'any 1901 i s'inspira probablement amb un conflicte que tingué lloc a mitjans del segle XIX entre mossèn Lladó, rector de la Parròquia de Sant Pau de Montmany, i els seus feligresos, i que l'autor, Raimon Casellas, va viure de prop durant la seva adolescència, ja que va residir temporalment a la masia de l'Ullar amb la seva mare, fugint de la febre groga que assolava Barcelona.</p> <p>La novel·la se centra en un personatge solitari i idealista, mossèn Llätzer, que és desterrat a Sant Pau de Montmany per ressuscitar els habitants enclotats del sot, guiant-los a través de la llei divina. Però ben aviat apareix la Roda-soques, una bagassa que s'erigeix com la seva antítesi i viu a Puiggraciós. Mossèn Llätzer intenta al llarg de la novel·la conduir els habitants rudes pel camí de Déu, però aquests són enduts pel plaer carnal, representat per la Roda-soques. Aquest enfrontament fa tornar malalt al rector fins que el final tràgic que tant havia temut s'acaba complint: ser enterrat viu.</p>	
Jerarquia	3	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.

Nom del recurs	Poesies de Maria de Bell-lloc	Codi: 187
Localització	Vallderrós, Santuari de Puiggraciós i Sant Miquel del Fai	
Categoria Tipus Subtipus	Recurs cultural Patrimoni immaterial Poemes	
Descripció i singularitats	<p>Maria de Bell-lloc, pseudònim de Maria Pilar Maspons i Labrós, fou una escriptora que va tenir una activitat literària especialment entre 1865 i 1882, lligada al romanticisme d'àmbit rural. Durant les seves estades a la masia natal dels seus pares a Bigues, l'escriptora recollia de boca dels pagesos les llegendes dels Cingles de Bertí, algunes de les quals versificà. Els paisatges dels Cingles de Bertí també foren font d'inspiració per als seus poemes. Destaca especialment un extens poema dedicat a Vallderrós, un entorn que captivà l'escriptora pel seu ambient misteriós i ple de llegendes.</p>	
Jerarquia	1	

Font: Elaboració pròpia a partir de la bibliografia consultada i el treball de camp. Imatge: pròpia.